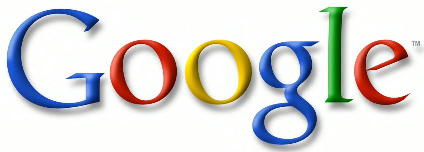

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES

(ÄLDRE, NYARE och NYASTE)

HISTORIA,

SAMT HISTORISKA PERSONER.

UTGIFNE AF ETT SÄLLSKAP.

[illegible]

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES

ÄLDRE, NYARE OCH NYASTE

HISTORIA,

SAMT HISTORISKA PERSONER.

UTGIFNA AF ETT SÄLLSKAP.

ATTONDE DELEN.

STOCKHOLM, 1832.
KONGL. ORDENS-BOKTRYCKERIET.

INNEHÅLL:

ÄLDRE HANDLINGAR.

NYARE HANDLINGAR *).

*) De här förekommande Strö-skrifter äro ostridigt af ganska obetydligt innehåll och värde, men torde dock kunna interessera Läsare, som önska att känna några af de under det märkbara året gångbara meningar och åsigter. *Not af Utg.*

ÄLDRE HANDLINGAR.

HANDLINGAR

RÖRANDE

framl. *Riks-Rådet BENGT SCHYTTE.*

63 *d. 4 Febr.* Fullmagt för Bengt Skytte att vara Lagman öfver Ingermanland. Vår och Vårt Rikes Troman, Råd och Canzli-Råd, Riddare.

— *d. 31 Martii.* — för B. Skytte auf die Präsident-charge *beym* Tribunal. Förordnades *till President* vid Öfver-*Appellations*-Rätten i Wismar efter Grefve Bengt Oxenstjerna, som långt tillförene blifvit förordnad till General-Gouverneur öfver Lifland från Präsid. i Wismarska Tribunalet.

— *d. 18 Julii.* Instruction för B. Skytte vid Presidentskapet i Wism. Trib. och Legations-Ämbete i Tyskland. Som Kongl. M:jt för vissa orsaker behagat förordna Bengt Skytte till President i det Wismarske Tribunalet,

så och att vara Legat i Tys
och icke anstå vill att President
på den orten skall längre lemna
styrelse; ty är K. Mj:ts vilja o
fallning att han utan dröjsmål
gar sig ut till Tyskland och a
troligen i akt tager, som desse
Charger fordra kunna.

— - - - Plenipotentia B. Skytte i
mania Legati.
Quandoquidem res et negotia
impræsentiarum postulant ut min
sub nomine Legati nostri Extr
narii in Germania habeamus, &
nomine nostra pacis Osnabru
Recessusque Norici et aliarum
dependentium rerum manuten
sinceræque inter N
Serenissimum et Potentisissimum
peratorem Rom. atque Imperii
ni Electores, principes et status
respondentia et bonæ vicinitat
servandæ sedulus invigilet.

— *d. 12 Sept.* Prolongation för B.
på Munsio godsen. Skall till v
dare förordning och behag
niuta och besittja de hemman
engjar i Färentuna härad, Muns
Atsnö Socknar belägne, hvilka
ning Christina honom donerat
Nov. 1649 och K. Carl X. sed

1655 förunt till vidare förordning; Ehuruväl efter R:dagsBeslutet samma hemman voro omistandes. Och detta af serdeles gunst och nåde i betraktande af hans långlige och rätträdige trogne tienster.

— - - - Försäkring på några långods i Sverige.

Vår och Vårt Rikes Troman, Råd och Præsident uti Tribunalet i Wismar, samt ExtraordinarieLegat i Tyskland *skall benådas och doneras* med det först Oss och Kronan hemfallande Långods här i Sverige, af den beskaffenhet att det kan efter Riksdagsbeslutet och Stadgar skänkas och doneras: icke allenast i regard af hans trogne tjenster, utan ock för det han, enligt Riksdagsbeslutet, *måste cedera* sin af Dr. *Christina gifne Donation* i *Helsingland.*

— *d. 21 Novemb.* Missive till B. Skytte att förfoga sig till Tyskland med det forderligaste.

Vår Troman, Hr Legat och President i Vårt höga Tribunal i Wismar.

Som Högsta Rättens och Tribunalets administration skulle råka genom Præsidentens längre frånvaro i stor confusion, skulle han så väl derföre, som för ställningen innom Tyskland, utan

något dröjsmål begifva sig till
mar, och rätta den oreda som g
den långa och oförmodeligen va
vacance kunde hafva inritat sig
Tribunalet.

— *d. 16 Decemb.* Resolution på
B. Skyttes insinuerade punkter.
Kgl. M:t skulle gerna hafva sedt
Presidenten och Legaten som
för detta hafver utur Canceliet
sin depeche, hade tagit sommar
i akt och sig af navigationen bet
då han utan någon svårighet ku
komma till Wismar. Nu som a
denna dröjselen förorsakar h
denna resas besvärlighet, och K
oundvikeligen pröfvar det Presic
förr ju heldre för mångahanda
ker måste vara tillhanda vid T
nalet, är Kgl. M:ts alfvarliga
att han sig dit i följe af ungfå
befallning för detta, med förder
ste sig begifver. För det andr
Presid. och Legaten väl bekant,
den tid Legats qualiteten honom
accorderades skatta de Kgl. M:t
Embete i Tyskland icke så stort
digt, och derföre mera till att
tentera hans person sjelf, hafver
efterlåtit, än att Rikets Stat skull
dant nödvändigt fordra, icke

mindre skulle han få för detta året hela sitt salarium fast han icke varit in loco; men ingen tillökning hade han att förvänta.

1664 d. 17 Febr. itereras samma befallning.

Under d. 27 Februarii 1666 utfärdades Regeringens Inhibitorial för Bengt Skytte att ej resa hädan ifrån förr än saken emellan honom och Grefvinnan Fru Maria De la Gardie vore till ända förd. Hon hade besväraț sig hos Regeringen, det hon fruktade att genom hans, Skyttes, bortresa denne process skjutes för långt upp henne till skada.

I detta Inhibitorial kallas han, *Troman, Herr Friherre Välborne H. Bengt Skytte.*

Under den 31 Maj 1666 utfärdades Regeringens Citation på Bengt Skytte, och i hans frånvaro, hustru och barn, och å denne orten hans Socknars Förvaltare, att till följe af Grefvinnans Maria Sophia de la Gardies ansökan, inställa sig hos Regeringen d. 4 Sept. då ett mål skulle uptagas angående några Expenser jämte flere prætensioner hon förmedelst Hofrättens i Dorpt afsagde dom mellan henne och Hr Bengt Skytte kan hafva att tiltala.

Den 10 Augusti.

- - - Proponerades och om H. Benct Skyttes inkomne Supplication angående begiär-

te benådninigh för sijne bref till H. Du
såsom och om permission att få res:
sijne gods.

Befanns godt att K. M:t låte falla
ogunst emot H. Benct Skytte efter
sielf deprecerade, hvar om Stenderne
Uthskottet skulle notificeras.

Den 16 Augusti.

Præsente Regina &c.

H. R. Cantsl. refererade sigh hafva
kommit bref ifrån H. Benct. Skytte, h
uthinnan han förmenar sigh igenom
Durchl. förklaringh, sampt hans betie
attester kunna befrias ifrån den suspici
han är råkader uthi, begiärandes att ho
motte efterlåtas att få komma in, för
Stenderne separerades, och der igenom r
sijn honneurs reparation; tå han sedan
retirera sigh på sijne gods.

Gr. Nils Brahe: Finner intet några
sons som sedermehra kan ändra vår
gångh fattade resolution.

Uplästes bem:te bref till H. R. Cant:

H. R. Drotseten: Påminte att H. B
intet något annat graveras före, ähn
han sielf bekendt hafver, Och ähr n
Bengts fundament helt annorlunda, i
han talar om sijn oskyldighet.

H. R. Marsken: H. Durchl. betientes
test går och den rätte saken intet ahn.

H. R. Admiralen: Seer vähl att skullen vältras på Regeringen.

H. R. Cantsel. Regeringen hafver giordt hvad skäligt ähr, neml. frijhet gifvit antingen justificera sigh för rätta, heller och aldeles deprecera, Om något medio kan han intet gifva ja.

H. Hindric Horn: Sade att en del af Stenderne hålla före vara för lindrigt medh honom handterat i det ingen vijdare inqvisition skedd ähr.

Uplästes H:s Durchl. attest för H. Bengt Skytte, Item hans betientes.

Och befinnes intet kunna giöra till saken.

H. Christer Horn: Påminte angående the 2000 R:dr, huru tvetaligh H. Frisendorf hade varit, hållandes före att så derföre, som för det att han intet ähr naturaliserat, intet borde admitteras i Rådet.

Gr. Nils Brahe: Idem.

H. R. Cantsel. Tyckte hvad H. Bengt Skytte vijdhkommer, att låta i K. M:ts nampn afgå ett bref till honom dhet K. M:t hade låtit läsa för sigh brefvet till R. Cantsel. sampt the nembde attester och befunnit saken så vara beskaffadt at the attester intet angå den saken, som han beskylles före, och således K. M:t intet annorledes kunna resolvera ähn som för detta igenom H. Axel Sparre ähr notificerat, och Protocollets extract uthvijste, Så at K. M:t

ännu H. Bengt Skytte lempnar den f
och vilkohr, at antingen begifva sig
sijne gods och niuta derhos Kongl. N
heller och at han må komma och justi
sigh in för rätta.

H. R. Drotseten; Idem, ehuru vähl
ridigiori via kunde gå, efter han emot
förre supplication nu beropar sig på
oskyldighet.

Resolv. Efter H. R. Cantsel. men
och förslagh.

Den 17 Augusti.

- - - Uplästes Resolutionen för H. B
Skytte, Och befans godt att den sk
strax expedieras, doch utan att hålla S
derne här till hopa för hans justifica
skull, hvilket skulle ex protocollo extr
ras, till H. Bengt Skytte. - - -

Den 22 Augusti.

Discurerades om H. Bengt Skytte.

H. R. Skattemest. Berettade at H. B
Skytte hade varit hoos honom, och d
cerat sijn sak, viljandes den förringa
excusera, i så motto han hade fuller sl
vit honom (*Hertigen*) till, men ville i
öfrige aldeles eximera sigh ifrån den su
cionen att han vore particeps consilio
medh honom.

H. R. Drotseten: Sade at han och hade varit hoos sigh, och iblandh annat sagdt sigh vara resolverat at ingifva en deduction, och der den intet vore suffisant till hans oskyldighet, att han tå ville för Lagh och rätt justificera sigh.

H. R. Admiral. Han hade talat medh sigh om det samma på gatun.

Gr. Nils Brahe: *Berättade dhet han hade medh honom talat, och sagt* sigh aldrigh hafva corresponderat medh H. Durchl. Sedan hade han discurrerat och hållit aldeles orimmligit at han för ett bref till Hertigen skulle sättias af medh R. Råds embete, och för en så ringa saak, intet förmodandes at det skulle skee här såsom i Rysslandh, hvarest Tzaren sätter *ett rådh* af när han kommandes *ifrån sijn legation*, hade spilt uppå *sijne kläder som* Tzaren honom hade länt.

Gr. Clas Todt: Hoos sigh hade han iblandh annat begiärat consilium, hvad han giöra skulle, Tå hade han rådt honom, att han uthi sijn olycka icke ville på något sätt contradicera sigh sjelf.

H. R. Cantsel. Frågade om han motte taga emot hans deduction, der han skulle komma?

Svarades ja.

Gr. Clas Todt: Om man vill beretta Hertigen hvad H. Bengt Skytte hade sagdt, så lärer hela saken vijsa sigh, och Hertigen nogare alt uppenbara.

H. Nils Brahe: Idem.

H. R. Cantsel. Om det vore en hendelse, så vore Christeligit att pardonera, Men res non caret gravi suspicione, föruthan det som af H. R. Drotseten förebracht ähr.

Der man och vill comittera Hertigen och honom, så kunde man taga af honom skrifteligen, dhet han intet hade berettadt Hertigen, det som uthi Hertigens ahnkomst på Röstrandh till H. Bengt Skytte improberat hade.

H. R. Drotseten: Han hafver och varit tvetaligh.

Nu kunde man fuller admittera honom till Rådet, och sedan excludera honom, Men tå läre vij beklagas att vij hafva giort honom orett, Och der han kommer för en rät, seer han lag lijkmätigt, att han moste purgera sigh med 12 manna edh, att han intet hafver divulgerat några secreta, som så ofta uthur Senaten divulgeras, och sedan at han intet hafver rådt Hertigen till at begynna sijn prætension till R. Marsksembetet.

Gr. Clas Todt: Ingen kan komme uthur Rådet, uthan han hafver något groft com-

mitterat, Altså råder han till at blijfva vijdh förre resolutionen.

H. R. Marsken: Tycker at ante acta vita nu intet bör komma uthi consideration, uthan allenast see hvad han nu hafver giordt.

H. Gust. Baner: Contra.

H. R. Drotseten: Begiärte at det motte voteras.

H. Clas Stiernsköld: *Dhet ähr för nogh voterat,* och *behöfves nu mehra intet.*

H. R. Skattem. Påminte hvad sidst resolverades, neml. at man skulle referera till Stenderne, det K. M:t hade tagit honom till nådh, och hafver velat frambettre bruka honom i Senaten, Om detsamma icke skulle kunna approberas, och vij lijkvähl blifva vijdh resolutionen, at han intet kan tagas i Rådet.

Elliest moste han beklaga, at man moste så *resolvera* om en R. Rådh.

H. R. *Cantsel.* Tycker och mycket illa vara, Men hoos H. Bengt ähr mehra än som en divulgation, i det han aperte emoth förbudh dhet hade giordt, hafver varit tvetaligh, och ähr underkastedt stora suspicioner.

H. Axel Sparre: Intercederade för honom, att han motte komma på RådSahlen, tå han sedan ville låta sigh nöja medh dhet som resoluerades.

H. R. Drotseten: Efter det åhr consilio en gång skedt, Ty kan det intet vara.

Men rådde derhoos at man giorde en deduction om Regeringens orsak till denne deposition och den lade ad acta, att icke det en eller annan af R. Rådh motte i framtijden præjudiceras.

H. R. Cantsl. Idem.

Förslogh at uppå H. Bengt Skyttes deprecation låta säija Stenderne, det K. M:t af gunst och nåde vill låta honom behålla dignitatem och nomen Senatoris, sampt des löhn, men man ville på en tijdh intet admittera honom i Rådet.

H. R. Drotseten: Dhet åhr något betenckeligit, att man icke tager skulden på sigh, Han torde och intet vara tillfrids der medh. Men der man skall referera för Stenderne, så moste det och talas om hans ante acta vita och comportementer, at icke orsaken må hållas vara insuffisant till at sättia honom ifrån sitt R. Råds embete.

Resolv. Enhelligen, at K. M:t af gunst och nåde uppå H. Bengt Skyttes underdåniga ansökiande falla låter all fullfölje på sijn skälige action emot honom, icke allenast att lefva privatus i säkerhet, uthan och cum titulo, och R. Råds dignitet och des löhn, allenast han absenterar sigh ifrån Rådet, och intet kommer tijt uthan när K. M:t honom vocerar.

K. M:t vill lijkvähl intet förvägra honom viam juris der han den begärer, allenast det nu sker strax och uthan dröjsmåhl, efter som det sedan intet kan förunnas. - - -

Den 26 Augusti.

- - - H. Sten Bielke: Berättade sigh hafva bekummit bref ifrån H. R. Cantsel. hvaruthinnan han sender honom *H. Bengt Skyttes supplication och begiärer att den motte upläsas.*

Uplästes samma supplication, angående at få komma in i Senaten för slutet af Riksdagen.

Item, brefvet till H. R. Cantsleren.

Item, den sidste Resolutionen, som H. Bengt Skytte vore gifven.

Resolv. At K. *M:t blifver* vijd sijn *förre förklaringh*, och finner derhoos intet *rådhsampt* at deferera hans begiäran, at han må i R:dagen bijvista Rådet.

Item, at han skulle befallas medh dhet forderligaste sigh förklara om han vil justificera sigh, heller eij. - - -

Den 26 Aug. post meridiem.

- - - Uplästes H. Bengt Skyttes supplication, belangande om nådigh dimission, at få lefva i verlden hvar han heldst ville.

Gr. Clas Todt: Hölt hans begiäran aldeles skäligh, efter han nu mehra intet ähr mehra än en Svensk Adelsman.

H. R. Marsken: Idem.

H. Carl Leyonhufvud: Idem.

H. R. Drotseten: Contra, efter såsom dhet löper contra statum, i det han ähr en R. Rådh, och veet consilia och secreta regni.

H. M:t Drottningen: Rådde differera till andra dagen tå hela Senatus kunde komma tilhopa.

H. R. Drotseten: Idem, Men om han viste dhet han aldeles ville dancka af, så tyckte han det honom vähl kunde förunnas att komma på R. Sahlen.

Gr. Clas Todt: Idem.

Differerades till den andra dagen.

Den 30 Aug.

- - - H. R. Skattemestaren: Berättade at H. Bengt Skytte hade varit hos honom, och begiert att efter såsom han intet kunde få en rät dimission, att han motte tå komma till Wismar igen.

Secreteraren Ehrensten giorde relation om sijn commission till H. Bengt Skytte, neml. At han på K. M:ts vägnar sade det K. M:t blifver vijdh den förre resolution Sedan och att han kan efter sijn sidste Supplication få dimission.

Befans

Befans än yttermehra godt till at blifva vijd samme resolution, och till den ändan skulle honom detsamma gifvas skrifteligen.

H. R. Cantsleren. Tycker at dimissionen å han stelles, neml. at honom efterlåtes i Sverige lefva på sijne gods, som han best ill, doch så at han intet träder ifrån sijn licht, och edh hvartil han som en R. ådh och undersåthe ähr bunden till, Men a han vil för sijn helsa skull resa uth, han tå *certo modo* skall reversera sigh.

H. R. *Skattemestaren: Rådde aldeles gif*-a honom dimission ifrån sitt Råds embe-, medh ofvanbe:te conditioner, elliest ifver man nästkommande åhr prætensio-r af honom att komma i Rådet igen.

H. R. Marsken: Contra, efter som han det sättet får dimission at tiena en nan.

H. Sten Bielke: *Dhet ähr tijdh nogh att liberera om* hans närmare dimission, när in gifver *tilkenna* till hvilken han vill äda i *tienst.*

Gr. Clas Todt: Idem.

H. R. Skattemestaren: Idem.

H. R. Drotseten: Idem, derhoos säger an sijg och intet villja träda till någon om ähr R. fiende.

H. R. Cantsel. Beklagade at H. Bengt Skytte hafver vetat hvadh såsom i går dis-

curerades i Rådet om hans persohn, så nu intet kan secreteras.

H. Clas Todt: Man borde nu såsom fråga efter autorem.

Resolv. - - - -

Den 14 Sept.

- - - H. R. Cantsel. Proponerade det Bengt Skytte anhåller att få blifva vij den förre Resolutionen af den 23 Aug., c sedan på en lijten tijdh till Wismar resa, tå han strax ville träda der ifrån, c tiensten en annan lempna, Hvad det fö vijdhkommer, så kan det hafva sijne skä men det andra ähr aldeles orådeligit.

H. R. Drotseten: Rådde at förunna hon det första, och det andra aldeles afslå, O lijkvähl at man blefve vijdh den resolut nen, att man aldrigh vocerade honom u Senaten.

H. Cnut Kurck: hölt dhet vara en tenckeligh saak, at man moste höra, sås skulle han för en ringa saak vara komm uthur Rådet, Altså rådde han, at (*H. Skytte*) antingen declarerade sigh sielf c minel, heller och det skedde per viam ju

H. R. Cantsl. Hölt dhet samma betenc ligit, Men moste det beretta at man m ga gånger hafver præsenterat honom ten, och han intet hafver velat den mottaga.

H. R. Skattemest. *Idem.*

Gr. Clas Todt: Rådde at giöra en uthförligh relation, och deduction i saken och propter justitiam causæ liggia den ad acta.

H. Seved Bååt: Rådde at förunna honom den förra resolutionen.

Gr. Carl Leijonhufvudh: Idem, men fruchtar at han sedan söker, och vinner dhet som mehra ähr.

Gr. Gabr. Oxenstierna: *Idem.*

Uplästes dhe begge sidste Resolutioner gifne H. B. Skytte.

H. Gustaf Kurch: Kunde intet merha votera uthi den saken, efter det vore så aldeles slutet i sidsta Resolutionen.

Gr. Nils Brahe: Idem.

Gr. Clas Todt; Idem.

H. R. Cantsel. Om det *skulle förunnas* honom den förre *resolutionen, så borde man oss emellan sluta* at ingen skulle proponera *om* honom, det han skulle komma i Rådet igen, och detsamma icke allenast protocollera låta, uthan och en resolution der öfver formera.

H. R. Skattemest. Så vore tå bättre för honom blifva vijd den sidste resolutionen.

H. R. Marsken: Idem.

H. R. Drotseten. Hvad han hafver rådt till, ähr allenast derföre giordt, at saluera hans Slecht ifrån någon infamie.

Gr. Nils Brahe. Dhet är något betenckeligit at settia en R. Rådh allenast ifrån Senaten, för den consequentien som der af hende, och lijkvähl reservera honom dignitatem Senatoriam.

Gr. Carl Leyonhufvud. Blifver han och aldeles uthur Rådet, så kan ingen R. Rådh cederá honom locum.

H. Clas Todt. Var i Grefve Nils Brahes meningh, och (*att*) aldeles blijfva vijdh sidsta resolutionen.

H. R. Cantsel. Idem.

Resolv. At det skulle blifva vijdh den sidsta Resolutionen.

Extract uthur Protocollet för Hr Bengt Skytte. Dat. Stockholm d. 11 Februarii anno 1665.

- - - Uplästes Herr Bengt Skyttes bref, daterat Gränsiö den 6 Februarii, angående hans underdånige begiäran, först att blifva restituerat till sin förra Embetes värdigheet; Sedan att få sin resterande löhn, för de förledne tvenne sidste åhren. Och resolverades ad primum att det skulle förblifva vedh den sidste der om afgångne resolution. Ad secundum, att K. M:t vill låta honom bekomma sin Rijks Råds löhn för be:te begge förflutne åhren, inthet der under förståendes Legats och Præsidents

löhnen hvarpå Hr Bengt Skytte inthet kan medh skiähl prætendera, emedan han sielf var in culpa att han samma sin tienst inthet hafver tillträdt.

S. Franc.

Den 11 Febr.

- - - H. R. Cantsel. Berettade att H. Bengt Skytte hade igenom Secret. Franc skickat ett Bref till K. M:t dhet be:te Secret. intet hafver *velat emottaga samma bref uthan* permission, hvilket Secret. vähl hafver giordt, begiärandes veta hvad som her på svaras skall.

Uplästes den sidste resolutionen af den 16 Septemb.

Befans lijkvähl godt at brefvet ypnas skulle, hvilket och skedde. Interrumperades &c. - - -

Företogs H. Bengt Skyttes supplication, angående 1) hans begiärte pardon, och restitution. 2) Hans resterande löhn och fordringh.

H. R. Cantsel. Berettade dhet H. Bengt Skytte hade sendt till honom Trögleben, och serdeles gifvit en Skrift hvaruthinnan han talte om sijn dessein öfver ett Etymologico, dhet han hade i sinnet att fulborda, Sedan talt om en Supplication till K. M:t, ad primum afrådde honom, ad se-

cundum, ville han Suppl. intet emottaga, uthan begiärte at han den ville tilstella en Secreterare.

Resolv. ad 1) att K. M:t kan intet gå ifrån sijn sidste gifne resolution. 2) At han skall bekomma sijn resterande R. Råds löhn, men intet Legats löhnen efter han sielf var in culpa att hans resa till Wismar intet gick fort. - - -

Den 10 Junii.

- - - H. R. Cantsel. Proponerade att H. Bengt Skytte hade begiärt af honom 3 tingh: 1) At han motte få för sijn helsa skull giöra sijn resa till Suurbrunnen, 2) At han motte få halfparten af sijne prætensioner, 3) At honom motte efterlåtas tiensten i Wismar, heller till dhet ringaste at få taga der et hederligit afskedh.

Resolv. ad: 1) Skall först giöra endskap uthi rättegångs saken medh F. Maria de la Gardie, 2) Så vijda möjligit ähr, 3) negative.

Den 14 Octob. 1664.

H. R. Cantsel. Berettade att H. Carlille hade vijdh sijn afskedh mentionerat och talat för H. Bengt Skytte doch medh dhe termes, så vijda som den K. Regeringen och R. Rådh dhet befinna giörligit, Hvar uppå han svarade, dhet tijden alt kunde

bäst remediera, och togh han således aldeles afskedh.

Den 12 Julii 1665 efter middagen.

Närvahrande:

H. R. Drotseten.	H. R. Feltherren.
H. R. Ammiralen.	H. R. Cantsleren.
H. Seved Bååt.	H. Carl Leijonhufvud.
H. Bengt Oxenstierna.	H. Sten Bielke.
H. Hindrich Horn.	H. Bengt Horn.
H. Lorentz Creutz.	H. Jöran Fleming.
H. *Matthias* Björnklou.	H. Per Sparre.

H. R. Cantsleren: Upläste ett pass stält för H. Bengt Skytte, och frågade om deres Exc:tier hade något dervidh at påminna. Han för sin person drog något betänckiande, om de orden: Nobis sincere dilectus, deruthinnan skole kunna *blifva beståndandes*; aldenstund de kunna gifva *orsak* till något vidrigit taal om den Kongl. Regeringen, hvilken skulle heetas i somblige stycker handtera honom H. Skytte, hårdt, i somblige så med honom omgå, som vore han ännu i sitt förre vilkohr och Kongl. Maj:ts gunst stadder. Man veet hvad väsende han nyligen hafver giordt med een citation från Revisionen till honom afgången, hvaruthinnan han genom Secreterarens förseende får tittel af Rijks Rådh, uthanskriften af den samme teer H. B. Skytte

fram för åthskillige personer, och föregifver sig af Kongl. M:t vara revocerat till sit förra embete. Nu är intet uthan, att den som i nöden stadder är, iu gärna betienar sig af allehanda som honom till hielp och bijstånd vara kan; Dock motte vij granneligen tillsee, att Regeringen för eftertaal frij är, och icke gör det som moot tienligheeten sträfver, eller vij gifvan H. Skytte tilfälle oss att impugnera på detta sättet: är jag sincere dilectus, hvij blifver iag icke godh känd att bekläda det ställe, som jag tilförende haft hafver? är iag det intet, hvij kallas iag så? Eliest vrängies ock all skulden af slijkt på Cantslij, och per consequens på mig, som directorium deröfver förer, som skulle iag af serdeles haat drifva den spått och begabberij med honom, och stundom gifva honom qualité af Rijks Rådh och K. M:ts Elskelige, stundom vägra honom densamme.

H. Lorentz Creutz: Mente honom intet pass hafva uthaf nöden till den reesan, som anstelles allenast till Suurbrunnen.

H. R. Cantsleren: Pass kunne vij intet gärna vägra honom, efter, han det begärt hafver, och man andra, som slijkt åstunda, der med favoriserar.

Eliest bekänner jag fuller, att det till den reesan intet rätt nödigt är.

H. Bengt Horn: Frågade om H. B. Skytte var aldeles priverat? Sägandes sig intet veeta der uthaf, aldenstund han då frånvahrande var, och ingen kundskap derom erhollit hafver.

H. R. Cantsleren: Replicerade att ehuruväl han, H. B. Horn, för den tijden intet på denne orten var kunde han likväl om heela handelens beskaffenheet genom sin correspondent blifva underrättat, dock är *tijdeligit* at de, som *borto hafva varit*, säija sig *intet* veta aff det som passerat är. Men att somlige, som öfver sielfva saaken här in Senatu hafva tilstädes varit, sig således anställa, som viste de intet hvad skedt vore, kommer enom något underligit före.

Eliest anlangande denne handelen, är *korteligen* det till *säija*, att *H. B. Skytte* af *ingen* annan än *sig sielf priverat* är. Ty när *honom blef* tilsagt att han sig från Senaten *fuller* hålla skulle, men uthi det öfrige niuta sitt ställe och respect i andra samquämbder ibland Rijksens Råd; ville han det intet hafva, uthan in totum anten admitteras eller excluderas. Man hafver och sökt till det högste at conseruera honom vid hans dignitet i annor måtto, förr än det kom till denna articulum rerum, Ty aldenstund man befahrade vid angående Rijksdag någon hans olycko; styrckte vij

honom, det han med sin reesa åth Wismar skynda skulle, låto honom icke allenast få nampn af Præsident uthi Tribunalen dersammastädes, uthan och Character af Legat, förslågo honom deruthöfver med alt det som till reesan nödigt var. Men det kunde likväl intet hielpa, uthan han blef här quaro, till ingen annan sin fördeel, än han nu röner, och hvilken han sig sielf hafver at imputera.

H. R. Drotseten: Påminte at denne saken är icke allenest här in Senatu ventilerad, uthan ock med Ständerne på näst holdne Rijksdag communicerad.

H. R. Cantsleren: All grace som H. B. Skytte vederfahrin är; hafver kommit från detta bordet. Skulle man handterat honom effter Uthskåtets mehning, hade det väll gådt hårdare till. Contesterade än ytterligare att han intet haat till honom drogh, uthan gärna skulle see hans välstånd, ville och gärna in privato vara honom till vilies, det han nu uthi een saak publicum angående intet kunde.

Resolv. Brefvet skrifves om, och orden, nobis sincere dilectus, utheslutas. - - -

XXVII

Literæ salvi passus pro D. Benedicto Skytte.

Nos CAROLUS Dei gratia, Svecorum, Gothorum & Notum testatumque facimus quod cum illustris & generosus Dn. Benedictus Skytte, Liber Baro de Duderhof, Dominus in Grönsjö et Marby, Eques, animum induxerit pro recuperanda & conservanda valetudine in Germaniam ad aquas acidas eundi, eamque ob causam humiliter petierit, velimus eum literis salvi parsus clementer munire. Nos itaque habita ratione petitionis ejus, desiderio ejus clementer annuentes, ab omnibus Potestatibus, Regibus, Principibus & Rebuspublicis, Liberis Civitatibus, Gubernatoribus Provinciarium, Urbium & Locorum Præfectis, amice & benevole requirimus. Nostris vero Ministris & officialibus clementer injungimus, ut prædictum Dominum Benedictum Skytte cum Comitatu & socijs suis, sarcinisque omnibus, quâ mari quâ terra libere ire & redire permittant, insuperque omnia humanitatis officia exhibeant. Quæ Nos in pari occasione, ubi opus exigit, libenter referre sumus parati. In quorum fidem & majus robur hasce sigillo nostro Regio & honoratissimæ ac charissimæ Matris Nostræ, nec non cæterorum Nostrorum Tutorum Regnique Nostri Administratorum manibus sub-

scriptas communiri jussimus. Dedimus in arce nostra Holmensi die 12 Julii 1665.

HEDEWIG ELEONORA.

P. B. C. G. W. G. O. S. M. G. D. G. Soop.

S. Franc.

Den 8 Augusti.

Protocoll, hållit i Rådsahlen ante meridiem.

Præsente Regina.

H. R. Drottzeten.	H. R. Marsken.
H. R. Cantzeleren.	H. R. Skattmästaren.
H. Gust. Baner.	Gr. Gabr. Oxenstierna.
H. Lor. Linde.	H. Arv. Forbus.
H. Eric Sparre.	H. Axell Sparre.
H. Sten Bjelke.	Gr. N. Brahe.
H. Henric Horn.	H. Christer Horn.
H. Schuante Baner.	H. Gust. Posse.
H. Stiernskiöldh.	H. K. Kurck.
Gr. Tott.	

H. R. Cantzl. Påminte att efter såsom LandtMarskalken är siuker, att någon annan i hans ställe förordnades, och blef Gouverneuren H. Per Sparre Larsson nemder, att så länge sustinera hans vices efter han på några dagar kan hafva förhoppning att blijfva frisk igen.

Uplästes H. Bengt Skyttes Supplication af H. R. Cantzl. sielf: anhåller att blijfva hörder i sin saak och får declarera sigh öfver dhet angijfvande han är belastadt medh.

H. Sten Bielke refererade att H. F. D:t hafver skickat till honom och begärat att fåå tala med honom, det han och giorde, och berättade något om H. Benct Skytte att han skall hafva notificerat honom när den Commission *skulle komma till H. F. D:t, såsom och om dhe skrifter H. F. D:t skulle läggia* in i Senaten. 2) Att han skall af H. R. Cantzl. hafva haft commission vedh den tijden att afråda H. F. D:t att inthet läggia in sådane skrifter medh mehra som då passerade. Hvartill Jagh inthet något svarade, utan hörde på hvad H. F. D:t refererade, och kunde inthet annat giöra än detta uppenbara på dhet att Jagh icke framdeles måtte blijfva angifven såsom hade Jagh detta förtegat.

Ridderhusets Secret. Skillerfeldt kom åter tillbaka och berättade att Hr Per Sparre Larsson är nu på landet och väntas efter Middagen tillbaka.

Blef altså Landshöfd. Thord Bonde nempder att ståå i Landtmarsk. ställe så länge, efter värcket derpå intet bör studsa.

Continuerades medh discursen öfver Hr Benct Skyttes saak.

H. R. Cantzl. Detta skall aldrigh af H. Benct kunna bevijsas att jagh hafver begiärat af honom det han Hertigen sådant skulle berätta, och är underligit huru H. Benct kommer till sådant att säija.

H. R. Drotseten refererade hvadh i Dr. Christinæ tijdh är passerat medh den herren, och huru illa han då var uthkommen, och nu icke kan betänkia sigh uthi hvadh fahra han icke allenast sätter sigh, uthan och sin hustru och barn, och är till att beklaga hans olycka.

Hr Gust. Baner angaf en saak om en Styckjunkare, i Ångermanlandh som skall hafva en villfarande Religion. - - -

Öfver H. Benct Skyttes insinuerade Supplique resolverades: Att såsom K. Maj:t vill ingen vägra lagh och rätt, altså vill K. Maj:t välbem:te herre till en vijss tid låta citera,

Såsom och att ett Extract af Protocollet skall gijfvas åt Hr Axell Sparre att sända den öfver till välbem:te herre, och kan välbem:te H. Sparre gijfva honom vedh handen huru han heruthinnan procedera skall, dåck tanquam a se ipso.

Insinuerades H. F. D:ts bref och några attester af dess betiänte, hvilka blefvo upläste.

Resolv. Att desse betiänte skole blijfva examinerade neder i Revision.

Oplästes det brefvet som välbe:te H. Benct Skytte hafver skrijfvit till H. Axell Sparre, hvilket var något bevekeligit ställdt.

Herr Sten Bielke finner att der man kommer till den but, vore det lijka mycket, och att man läte honom veta att der han bgiärade afskedh och satte sigh på någon orth stilla, och att han inthet komme i Senaten mehr, uthan der han blefve kalladt, och att man lijkväl her resolverade, att aldrigh kalla honom i Rådet *mehra, uthan* att han lefver privat.

H. R. Cantzl. Att man sluter detta:

1) Att aldrigh admittera honom i Rådet mehra.

2) Att han aldrigh blijfver brukader i någon Commission uthan eller innom lands.

3) Att han lefver såsom privatus, och inthet rörer något mehra, och der dhet *skedde, skall* denne saken ståå honom öpen.

Resol. Efter desse förslagen och att detta skulle vara *såsom* ett Senatus Conclusum och hålles fast och stadigt nu och i tillkommande tijder.

H. R. Drottseten refererade hvadh i Dr. Christinæ tijd var passeradt, huru H. Benct Skytte då var mycket hårdt anklagader, och huru han lade sigh myckit deremoth att han icke måtte bindas till saken, och var dhet en farligh saak, och nu kommer

denne saken, dertill och aggraverar detta factum.

I det af Secret. Franc hållna Protocollet anföres detta yttrande således: *H. R. Drotseten påminte att när han i Dr. Christinæ Regemente anklagades, så voro månge i den meningh att han borde purgera sigh med 12 man edh, Meliori ratione kunde det nu skee, der han urgerar rätten, men aldrig moste han komma i Rådet.*

H. R. Cansl. Än om Herr Benct Skytte begiärar att fåå några dagar sittia i Rådet och sedan vill han fuller retirera sigh på dhet att det måtte skie med honneur.

H. G. Baner: Så kan han hermedh hafva förhoppning att blijfva kallader i Senaten igen, hvartill han inthet vill råda.

Gr. N. Brahe: Der man kan nåå samma but man intenderar är det lijka mycket huru man procederar, och tyckte att der han inkomme medh en underd. Supplique och deprecerade, kunde man betänkia sigh hvad man ville giöra. - - -

Den 10 Augusti.

Protocoll, hållit i Rådsahlen ante meridiem.

- - - Uplästes H. Bengt Skyttes Supplication, deruti han anhåller om tillgift på

dhet

llet bref han till H. F. D:t hafver skrif-
vit, och begiärer Nådhe.

H. R. Cansl. Hölt före att man kan det
tilla Uthskåttet detta notificera och låta
läsa upp hans supplication för dhem, uthan
till att gijfva dhem ad deliberandum.

Den 16 Augusti

hölts Protocoll i Rådsahlen ante meridiem.

- - - *H. R.* Cantsel. Proponerade på Herr Benct Skyttes ankompne brefs vägnar, hvilken förmenar att han genom Hertigens bref och dess Tiänares bekiännelse skall kunna befrias ifrån den beskyldningen honom är tillagdh, och derföre anhåller om att förr än Städerne skiljas åth kunna restitueras till dess honneur, och fåå inställa *sigh vedh sluthet* på Rijksdagen, och sedan fåå *retirera sigh* på landet igen att beställa om *sina* private saker.

Uplästes välbem:te Herres bref till H. R. Cantsl.

H. R. Drotseten: Detta är en annan saak H. Benct begiärar, och kommer inthet vehd sjelfva quæstionen som förr är rördh, och aldeles vill giöra sigh frij ifrån den beskyllningen, der han likväl sielf här i Senaten hafver bekiändt det han hafver

giordt, och här är en gångh resolverat öfver hans persohn, skulle man nu sådant förändra, vore dhet en saak af stort eftertänkiande.

Gr. Nils Brahe var af samma. meningh och bör man blijfva vedh det som en gångh är resolverat, och inthet gåå derifrån.

Uplästes H. F. D:ts attest öfver välbem:te Herr Benct Skytte, Såsom och dess betiäntes attest, Men desse giorde inthet till saken, och sjelfve bekiännelsen är annorledes, den han ju för hela sittande Senaten giordt hafver.

H. R. Cantsl. Att man svarar H. B. Skytte att han inthet hafver inrådt Hertigen att lefverera in sine skrijfter, derföre är han inthet beskylter före her.

2) Att K. Maj:t hafver på hans inkomne deprecation funnit detta vara lindrigast att låta honom lefva privat.

3) Men der han ännu står på sin justification, att K. Maj:t då lempnar honom det fritt att sökia per viam juris.

H. R. Drotsen, Den som en gång hafver trädt ifrån det att ståå på sin justification och faller till deprecation, den kan sedan inthet niuta det förre beneficium, uthan måste blijfva dervedh.

H. R. Cansl. Vi vilja ändå stella honom det fritt att utvälja. - - -

Den 17 Augusti ante meridiem.

- - - Uplästes Resolutionen för H. Benct Skytte uppå dess bref till H. R. Cansl. hvilken blef approberat, och befaltes att gifvas uthur Protocollet ad mandatum. - - -

Den 29 Augusti

hölts Protocoll i RådSahlen ante meridiem.

- - - Uplästes H. Bengt Skyttes Memorial, *och påminner* och begiarer (han).

1) Om en nådig dimission ifrån sin tjänst medh Recommendationer till andra potentater.

H. R. Cantsl. frågas huru den dimissionen skall vara, om H. Bengt skall kunna göras frij för sin Eds plicht emoth K. M:t och Chronan? hvilket han håller före *vara mycket* betänkeligit.

2) *Ett* general Resepass.

3) En general beskiärmelses Skrift.

4) Bref till CammarCollegium, om en prompt betalningh på alla dess rättmätige prætensioner.

5) Om någon försäkringh i gods till satisfaction för sine giorde tjänster i 32 åhr.

H. R. Drottseten, Kan inthet see att H. Bengt kan medh någon heder resa uhr landet och sökia en främmande herres

tjänst efter han kan inthet fåå högre tiänst annorstädes än här.

2) Kan det inthet skee medh vår heder som sittia vedh detta bordet.

3) Ähr han och K. M:t och Chronan medh Edh bebunden.

Voterades häröfver.

H. Biörnclou sade att K. M:t kan fuller dimittera honom men innomlands och inthet uthomlands, efter han är particeps omnium secretorum her i Rijket.

2) Hafver sutit en Senator Regni i så många åhr.

3) Ähr den Chargen näst Konungen.

4) Vore fharligit att släppa honom så disgousterat och kunde göra Rijket en otjänst.

Gr. Nils Brahe, Idem med H. Biörnclou, och vore detta ett exempel, som han troor sine exemplo, her i Rijket.

H. Clas Rålamb finner vara betänkligit att dimittera honom ifrån det bordh han är K. M:t och Rijket bebunden, och kan det bandet ingalunda lösas uthan allenast genom desse 3, Såsom 1) antingen genom döden, 2) genom sjukdom eller 3) något stort förseende moth K. M:t och Rijket.

Ad 1. Är klart att det är inthet skedt ännu.

2. Cesserar han inthet att vara ändå bebunden.

3. Kan inthet skee och skulle det i längden kunna skada K. M:t och Chronan der

han blefve sin Edh löös och reste till fremmande Potentater.

H. Ebbe Ulefeldt, påminner sigh hvadh i Danmark är passerat, och hurú H. Annibal Sesteed hafver måst föreskrijfva sigh att inthet vilia tiäna emoth Rijket.

Altså att och H. Bengt förskrijfver sigh till ett vist och inthet reser uhr landet uthan serdeles permission af K. M:t.

H. Per Sparre finner den obligationen, som en R. Rådh hafver giordt till K. M:t och *Rijket* att den inthet kan relaxeras, och derföre kan inthet H. Bengt dimitteras härifrån uthan serdeles permission af K. M:t och under visse conditioner.

H. Gust. Baner Carlsson, Synes vara skiäligt att H. Bengt blijfver inom Rijket och inthet tager någon fremmande herres tiänst an.

H. K. Kurk, Att H. Benct inthet förunnas att resa uhr Landet uthan för sin helsas skuldh.

H. Schv. Baner, kan inthet fåå en sådan dimission som han begärer, uthan att den circumscriberas af K. M:t.

Gr. N. Brahe, Idem.

G. Chr. Horn, Idem att H. Benct inthet reser uthom lands, och inthet med så honorabelt pass som han begärer.

H. Hin. Horn, Idem medh H. Chr. Horn, och att han inthet blijfver frij den Eden han är K. M:t och Rijket förbunden.

H. Sten Bielke, Conditionerna af dimissionen kunne desse vara, 1) Att hans Edh inthet kan uplösas, 2) Att han reverserar sigh så högt som K. M:t det begärandes varder, och att honom afskiäres att sökia tienst hos främmande Potentater.

H. Eric Sparre, Att han blijfver licentierader ifrån sin tiänst, men inthet ifrån Eden, och inthet reser uhr Landet uthan serdeles permission.

Gr. Tott, Idem medh H. Sten Bielke, dock att desse 2 i acht tages, 1) att det inthet decideras i general Quæstion denne gången, uthan allenast för H. Benct Skytte allena, 2) och att der han vill resa, att han tager species förlof af K. M:t dertill, och det hvar gångh det skier.

H. Ar Forbus, Idem medh H. Sten och Gr. Tott.

H. Lor. Linde, Idem.

Gr Gabr. Oxenstierna, att K. M:t sätter honom conditionerne före, och han der emoth sigh reverserar.

H. Gust Baner, Idem att han beskränkes som K. M:ts och Chronans interesse requirerar.

H. Seved Bååt, Idem.

H. R. Cantsl. Hafver förnummit dheres Exc:s Exc:s raisonnementer mycket skälige, dock considererar han 1) Att salus publica bör tagas i acht och vara summa lex, och

derföre håller för incompatibelt att den som hafver i så månge åhr varit Senator Regni och vetat af alla Rijksens secreta, skall få permission att taga en annan herres tiänst, beropade sigh på pacta emellan Sverige och Dannemark, och argumenterade a minori ad majus.

Föruthan alt detta kommer detta och i consideration att efter H. Benct i Sverige inthet kan njuta det han förmenar sigh i främmande landh kunna hafva att vänta, och der det skedde, troor att han lär giöra K. *M:t och* Chronan ingen synnerligh tiänst, vore altså säkrast att taga en Revers af honom, deruthi han skall bebindas medh den troohet han är skylldigh K. M:t och Chronan, och der han skulle resa någorstädes, att han då får special förlof, och derföre inthet kunna demitteras helt och hållit som han begärer.

H. R. Admiralen, Idem medh H. R. *Cantsl, att* han inthet tillåtes att resa uth.

H. R. *Marsken*, Om han kan dimitteras ifrån sin Edh, finner han att han äfven som en adelsman må resa uthom Lands att sökia sin fortun.

H. R. Drotseten, Hafver inthet att tilläggia till det dhe andre af Rådet hafva discurerat, Men lade detta till det han medh Dr. Christina hafver talat vedh den tijden H. M:t sökte att vilja afträda Regementet, och

sagdt att H. M:t inthet kunde åthskilias ifrån Rijket, uthan var bunden som en man är bunden med sin hustru, och samma band förmenar han böra vara emellan Konungen och en af R. Rådh, och hafver H. B. Skytte offenderat K. M:t, och K. M:t derföre kan biläggia honom medh en Edh och binda honom till den troohet han en gångh hafver svurit K. M:t och Rijket.

2) Och der han vill resa uthomlands och sökia sin fortun annorstädes, det finner han vara emoth den dignitet han her hafver haft och den trooheet han K. M:t och Chronan är bebunden medh.

3) Men der han bekänner sin faute kan K. M:t gijfva honom ett nådigt afskedh och att detta restringeras till denne specialem casum medh H. Benct allena och inthet vijdare extenderas.

H. R. Cantsl. Finner inthet att en R. Rådh kan dimitteras ifrån sin Eds plicht, och tiäna en främmande Konungh, och är oförsvarligit för K. M:t och Rijket att göra detta, såsom och att tillåtat.

H. M:t Drottningen, Att H. Benct inthet kan fåå en sådan dimission som han nu begiärer, uthan att han blijfver i Landet och uppehåller sig på sine gods stilla och roligt.

Och efter alla vota vore i det mäste lijka, blef det och der vedh att H. B. Skytte

inthet kan tillåtas efter hans begiäran att få resa uthomlands.

Secret. Franc refererade hvad H. Benct hafver svarat då han på Regeringens vägnar frågade honom hvadh hans meningh egentligen var, antingen att sökia rätten eller Nåden, då han svarade att han vill förblifva vedh det att efter han en gångh hafver fått K. M:ts Nåde, står (*han*) inthet på sin justification mehr.

Den 14 Septembris.

Protocoll, hållit i Lilla RådCammaren ante meridiem.

Præsente Regina &c.

- - - - H. R. Cantsl. Proponerade om H. Benct Skytte hvilken anhåller om tvänne tingh.

1) Att fåå behålla Senatoris titulum och löhn, *och sittia* på landet.

2) *Att* få resa till Wismar der att företräda sin tiänst till dess H. Axell Sparre kommer dijt och löser honom der ifrån.

Uplästes K. M:ts resolution af den 23 Aug. på hans insinuerade supplication.

H. R. Cantsl. hölt före att det är omöjeligt att skicka honom till Wismar för Åthskillige inconseqventier skuldh.

Gr. Tott hölt före att man en gångh borde afgiöra denne saken, och i fall han

är criminel borde han dömas dertill, och inthet sättias ifrån Rådsbordet uthan domb.

H. R. Skattmäst. H. Benct hafver ju så åthskillige gånger supplicerat och ville inthet ståå på sin justification, hafvne altså sielf satt sigh ifrån detta bordet, efter han inthet vijdare sökte viam juris, uthan deprecerade sin brott, och hafver fått åtskillige resolutioner, och medh ingen dere är content.

Sedan uplästes den siste resolutionen H. Benct hafver fått af dem.

H. R. Cantsl, Sit infamis den som vijdare proponerar på H. Bencts vägnar att han skall komma mehr i Senaten, och borde man nu taga ett Senatus conclusum her uthi.

Gr. Nils Brahe, det kan hända en annan att han kan blijfva removeradt ifrån detta bordet och lijkväl kallas Senator, och kan en Konungh framdeles detta giöra, och kasta en ogunst på en för en lätt orsak skuldh och vore en fharligh saak.

Tott håller före vara säkrast att blijfva vedh den sidste resolutionen, och inthet vedh den förre, efter den distinction är mycket fharligh, och att alla rationes sättias upp, hvarföre en Senator blijfver vijster ifrån detta bordet, hvilket lägges ad acta.

H. R. Cantsl. War af samma meningh och att den sidste resolutionen blijfver beståndandes, såsom och att alla rationes sättias.

upp hvarföre H. B. Skytte är excluderat ifrån Senaten.

Och efter alla vore ense deröfver, blef det och der vedh.

Bref till K. Carl XI eller Regeringen från Secreteraren Esais Puffendorf.

Durchleuchtigster Grossmächtigster Allergnädigster König und Herr!

Ew. Königl. Majt habe ich durch mein erstes für 8 tagen allerunterthänigst berichtet welcher gestalt die H. H. Ambassadeurs in England. - - -

J. Dchl. Hertzog Adolph Johann haben den König noch nicht gesehen, dörfte auch schwerlich geschehen, weilen in der reception allerhand difficulteten sich ereignen. Doch wird man derselben die protection, umb welcher willen Sie gesaget anhero kommen zu seyn, gar gerne accordiren. Jch werde von dem gantzen verlauf, in welchem Mons:r de la Salle gebraucht worden, und worinnen Er sich als einen unterthänigsten diener von Eu. K. M:yt erwiesen, auch nichts gethan ohne was Er zuvor mit mir concertiret, eine absonderliche relation aufsetzen, und Eu. K. M:yt selbige mit dem ersten in aller unterthänigkeit übersenden; vermelde fü dieses mahl allein, dass Hochged. J. Dchl. mir befohlen Eu. K. M:yt al-

lergehorsambst zu hinterbringen, dass Sie von H. Bengt Skytten mit continuirlichen zuschreiben importuniret würden, und wie Er sich unterstünde, deroselben auch gar bis nach Paris zu folgen. Jhr Dchl. zeigten mir zu dem ende zweij seiner jüngsten Schreiben, welche Sie mit der gestrigen Strassbürger Post überkommen, deren das eine zu Durchlach den $\frac{12}{22}$ Oct. das andere aber zu Berg abern den $\frac{15}{25}$ Ejusdem datiret war, und versicherten zugleich, dass Sie Jhm auf seine fart unzehlige briefe nicht ein eintziges mahl geantwortet, wolten das geringste commercium nicht mit Jhm haben, wie Sie denn resolwiret waren nicht einmahl mit Jhm zu reden, infall Sie noch alhier weren, wenn Er ankehme. Begehrten zugleich, dass ich bey den hiesigen Ministris tesmoigniren möchte, dass J. Dchl. mit wohlerwehnten H. Skytten nichts zu schaffen hetten, damit Sie nicht beyde in ein prædicamentum gezogen würden. Welches Eu. K. Mayt allerunntherthänigst nicht bergen sollen, Sie hiermit der starcken beschirmung Gottes zu allen hochköniglichen wohlergehen, Dero beharlichen hulden aber mich in tiefster demuth befehlende als

Eu. K. Myt

Allerunterthänigster-plichtschuldiger und getreuer diener

Es. Pufendorf.

Paris d. $\frac{2}{12}$ Novemb. 1666.

XLV

Paris den $\frac{5}{15}$ Novemb. 1666.

--- Jhre Hochfürstl. Durchl. Hertzog Adolph Johan sind verwichnen diengstag von hinnen wieder nach Deutschland gereiset sonder den König zu sehen, nachdem Sie zuvor die begehrte Schreiben an Chur Mayntz, den Bischoff von Speyer und Hertzogen von Lothringen, wie auch an den Lieutenant General du roy zu Hagenau und Gouverneur zu Philipsburg erhalten. Hergegen ist der H. *Reichs Rath Bengt Skytte* gestern 8'tage alhier angelanget, und darauf den Sonabend morgen zu mir kommen, und begehret, weilln ich noch in Jhrer Excell. des H. Ambassadeurn hauss auf eine zeit wäre, Ihmeine kammer darinne einzuraumen; welches ich, weilen derer wohl 30 ledig stehen, nicht versagen können *). - - -

---

*) Härtigh Adolph Johan ankom till Paris do $\frac{20}{30}$ Oct. och reste derifrån d. $\frac{6}{16}$ Novemb. utan att se Konungen, som ej ville mottaga honom annorledes än såsom en Tysk Prins och Cadet af Pfalziska huset; neml. Konungen med betäckt och Härtigen med blottadt hufvud; Hvaremot Härtigen fordrade att blifva bemött såsom en Konunga Bror och Farbror, Kongl. Förmyndare och Generalissimus.

Umbständliche Erzehlung dessen was bey Ihr. Hochf. Dchl. Hertzog Adolph Johan anwesenheit in Paris fürgelaufen. Bland Puffendorfs bref från slutet af år 1666.

Axell Sparre, utnämnd d. 23 Aug. 1664 till President i Tribunalet i Wismar.

XLVI

Paris d. $\frac{21}{31}$ Decemb. 16

- - - Nechst diesen sagte mir wohlged. Lionne, dass H. Reichs Rath Bengt Sk sich verschiedene mahlen bey H. Col angeben lassen, umb. mit Jhm zu sprecl und allerhand secreta, die Er von klügsten Leuten in Europa bekommen, communiciren. Er hette aber solches dem König zu wissen gethan, und J. M hatten Jhm befohlen mich zu fragen, ich etwas darbey zu erinneren. Wor ich mich demuthigst bedanckende für ehre, welche in regard Eu. K. Myt n mir diesfals anthete, und wüste ich nic darbey zu erinnern, so lange der H. Rei Rath von inventionen und künsten rec wolte, würde Er aber weiter kommen, tr ich zu Jhm das gute vertrauen, Er wü mich bey zeiten davon avertiren, welcl Er denn zu thun versprochen *) - - -

Paris d. $\frac{29 \text{ Mart.}}{8 \text{ Apr.}}$ 1667

- - - Weilln ich sonsten nicht anders w als das H. Baron Bengt Skytte bereits Januario von hier abgereiset, sonder d

---

*) Paris d. $\frac{25}{15}$ Noveml
- - - Der H. Reichs Rath Bengt Skytte hatt nnu auf die Fauxbourg S:t Germain logiret, und ich noch nicht sehen dass Er dieser enden et anders als seyn diwertissement suchen wolle. - - -

ich noch biss diese stunde erfahren kan, wo Er anzutreffen, als habe ich gemeinet das beste zu seyn, wenn ich das an Jhm haltende Schreiben Eu. K. M:t wieder zusendete, weileu Sie sonder zweifel am ersten vernehmen werden, wo Er sich aufhält, auch keine hofnung ist, dass Er sich wieder anhero begeben werde, weilln H. Colbert sich nicht favorabiliter auf seine propositiones erklähren lassen. - - -

Utdrag ur 1667 års Råds Prolocoll.

Den 7 Febr.

- - - Företogs Postbrefven.

H. R. Cantsel. Berettade dhet Secret. Puffendorf hade till K. M. skrifvit, att H. Bengt Skytte ähr af sigh vorden tracterat, och af den orsak, att H. D. Hertig Adolph hade sagdt, sigh hafva sedt K. M:ts Pass, at han titulerades för en R. Rådh.

Item berettas at han allestedes i Paaijs derföre receveras, och at han sielf H. Bengt Skytte sigh derföre venditerar.

Såsom nu först fast annorlunda sigh medh H. Bengt Skyttes Pass förhåller, och derhoos till ringa heder af R. Rådh han sigh derföre uthgifver, Ty borde H. Pompone der om notificeras, at K. M:t honom för ingen R. Rådh erkenner, såsom och H. Durchl. der om adverteras.

XLVIII.

Item, vore intet oskäligt at H. Bengt Skytt sielf finge en correction.

Resolv. Affirmatiere. Och skulle Secret. Hoghusen till den ändan gå till H. Pompone.

Till H. Bengt Skytte at han afstår at bruuka nampn och titul af Rijks Rådh. Dat. Stockholm d: 7 Febr. anno 1667.

Carl etc. (sine formula: Vår ynnest) Oss varder berettas H. Bengt Skytte, som skulle. J icke allenast sielf dher uthan Lands understå Eder at bruuka titull och nampn af Vår och Vårt Rijkets Rådh, uthan och vidh allehanda förefallande lägenheeter, sökia af andre, som medh Eder på något säit haffva at pmgåes eller handla, dherföre at anseed och hållen blifva. Så aldenstund Oss sådant mykit fremmande och sällsxnt förekommer, och Eder sielf nogsampt kunnigt vara månde, hvadh här i Rijket angående denne af Eder prætenderadhe character förelupit ähr; Ty vele Vij icke mindre Vårt misshagh öfver Edhert i denne motto alla redo brukadhe ofogh här medh betygat, och eljest på dhet alfvarligaste Eder hafva åthvarnat, dhet I medh slijkt comportement härefter afståen och fördragh hafven, så kiärt Eder ähr uthi ingen vij-

dhare

häre onådh hoos Oss at förfalla. Och vij efalle &c.

H. ELEONORA.

B. L. v. d. L. G. O. Stenb. M. G. d. l. G. G. Oxenst.

Bref till K. Carl XI från Residenten Herman Wolfradt.

Durchleuchtigster, Grossmechtigster Allergnedigster König und Herr.

Als auf Euer Königl. Maytt. Allergnegstes befehl und die mir zugekommene struction, meiner allerunterthänigsten licht zu folge, meine reise fort gesetzet d vor 6 tagen Gott sey danck glücklich herö gelanget, So habe hiemit im nahmen ttes den anfang meiner relationen machen - Sonst habe Eu. Köngigl. Maytt allerlerthänigst zu berichten, dass Herr Bengt ytte vor weinig tagen über Magdeburg cognito hie angekommen und nachdem Er h ein zeit lang verborgen gehalten, erstch durch den leib Medicum Bonnet bechet, hernach durch eine kutsche zum errn Schwerin, und entlich gestern durch nen Cavallier und kutsche zum ChurFüren aufgeholet. Jch werde nicht manquin sein anbringen und vorhaben in erfahg zu bringen, Euer Königl. Maytt davon

allerunterthänigsten bericht zu erstaten, und so baldt nur die Vesiten und Curialien, so ich gestern bey dehnen Chur Printzen in Herrn Schwerins kegenwart, und heute bey dem Fürsten von Anhalt abgeleget, vorbey mein eusserstes devoir thun nach der mir Allergnedigst ertheileten Instruction. Euer Königl. Maytt hohes interesse nach allen meinen kräften und vermögen mit Allerunterthänigsten treue und sorgfalt zu beobachten.

Wünsche nur dieses dass der Hoheste Gott den effect meines alterunterthänigsten willens zu Euer Köngl. Maytt allergnedigsten vergnügen ausschlagen lassen wolle, - - - - stets bleibendt.

Euer Königl. Maytt.

Allerunterthänigster gehorsahmster unterthan undt diener.

Berlin den 4 Martii Anno 1667.

H. Wolfradt.

Berlin den 13 Martii Anno 1667.

- - - - Der Herr Baron Skytte giebt vor, dass er wegen einiger unpässligkeit, umb sich vom CurFürstl. Medico Bonnet curieren zu lassen, alhie subsistiren wolle. Es hatt aber S. ChurFürstl. Durchl. gestern durch den Herrn Decanum undt Geheimbten Raht Bonin mir hinterbringen lassen, dass weil derselber bey ihm zur audience gewesen, undt

ich vieleicht aus ein undt andern uhrsachen; als ob er von publiequen affairen etwas mitt ihm geredet, ombrage nehmen könte, er mich versichern wolte, dass dergleichen von ihm nichts, sondern nur dieses angebracht, dass einige vornehme Leute in Franckreich, undt Engollandt wehren, so wegen der reformierten Religion undt andere uhrsachen halber Jhr Domicilium vor ändern, undt unter S. CurFürstl. Durchl. protection einen ort landes suchen wollen, woselbst Sie mit gewisser conditionierten freyheit leben können. Jch habe solche ouverture als ein zeichen einer sonderbahren affection gegen Euer Königl. Maytt mit geziemenden respect angenommen, undt deswegen guthe satisfaction bezeiget; undt hatt man hernegst zu sehen ob sich weiter etwas anders eussern wirdt. - - -

Berlin den 27 Martii 1667.

- - - Herr Bengt Skytte hatt auf seine am Churfürstl. Hofe gethanen proposition und mit Herr Decano Bonin gehaltene conferentzien promesse erhalten, dass der Churfürst Tangermünde an der Elbe mit gewissen privilegien versehen, ein Haus oder Academie daselbst aufbauen lassen und gewisse reditus zu unterhaltung etlicher vornehmen vertuosen Männer so gedachter Herr Skytte dahin zu kommen persuadiret, verordenen

wolte, massen Er den ordre an den Ampt-man daselbst erhalten, ihn des ohrts gelegenkeit in augenschin nehmen zu lassen, dahin er auch ehister reisen wirdt, es sind aber viele in der meinung, weil der Chur-fürst ihn schon abscheidt gegeben, auch darauf eine medaille von etwa 100 R:d præsentiren lassen, dass aus dem negoti schwerlich etwas werden möchte, von dessen weitern success Euer Königl. May:s ich dennoch allerunterthänigsten fernern bericht thun werde. - - -

Till RiksCantzleren Grefve Magnus Gabriel de la Gardie:

Erleuchteter Hochgebohrner Herr Graff undt ReichsCantzler Gnädiger Herr.

Wie wol in der an Jhro Königl. May:t bey heutiger post abgelassenen allerunterthänigsten relation von des Herrn Baron Skytten verrichtung von diesem orte einige erwehnung geschehen, So habe doch die nach der handt mir communicierte puncta der resolution, so viel ich dehren, weil es mir nur zu lesen verstatet, behalten können Euer hoch Gräffl. Excellence gehorsamst übersenden, undt dehrer hocherlauchten di-judication anheim geben wollen, wie weit Sie vermeinen dass dieses werck reussiren könne. Alhie wirdt sonst, wie wol d

Curfürst es den geheimen Räthe nich communiciret, sondern den herrn Dechant Bonyn darunter gebrauchet, ein schlechtes prognosticum darüber gestellet, undt die von ihm noch angehängete Neben conditiones von der natur geachtet, dass Sie das gantze werch über haufen zu stossen capabel sein werden. Jn sonderheit soll dem Curfürsten dahero ein Scrupulus erwaxen, dass Er, Herr Skytte, nicht im dünckel zu verstehen gibt, wie er selber das Directorium oder condirectorium darüber begehre, welches, weil er solcher gestalt in Curfürstl. pflicht muss genommen werden, ihnen mit dem Charactere eines Schwedischen Senatoris oder mit Jhrer M:ts guter satisfaction nicht übereinstimmendt befunden wirdt. Wiewol ich nun nicht glaube, dass aus dem wercke, welches noch so weitlauftig stehet, etwas werden könne, so habe gleichwol Eu. hoch. Gr. Exc. davon part geben undt dehren gnädigen willen anheim stellen wollen, ob Sie vor rathsam achten, dass in nahmen Ihrer Königl. M:t etwas an den CurFürsten deswegen gelanget werde, massen ich des CurFürsten handt undt Siegel unter dehnen accordierten conditionen gesehen, undt also nicht wissen kan, was es vor eine suite nehmen wirdt. Der von Blumenthal ist zwar nicht nach Franckereich, wie man vermuthet gehabt, sondern doch in gewis-

ger commission entweder an den Dresdensch
Hoff oder sonst in der nachbarschaft depe
schieret, Der Cur Fürstl. auf die Jagt ge
gangen undt wirdt vor den Fest schwerlic
wiederkommen; Welches ich Euer Hoch G
Exc. undt dehro hohem hause erfreuli
wünsche, undt mittelst nochmaliger wi
derholung meiner so oft gethanen bitte u
ter Göttl. empfelung stets bleibe

Euer HochGr. Gnaden undt Excellence

Unterthänig gehorsam
Knecht.

Berlin d. 27 Martii 1667.

H. Wolfradt.

Jhrer ChurFürstl. Durchl. zu Bra denburg Resolution auf die vo Herren Baron Skytten getha proposition.

1) Versprechen Jhre Churfürstl. Durch einen bequemen ohrt oder Stadt anzulege undt bauen zu lassen, darin eine zusame künft von vielen frembden gelehrten u vertuosen leuten, angestellet, und gleichsa Academia Gentium werden könne. Da vor der handt Tangermünde an der El in vorschlag kommen.

2) Soll der ohrt mit sonderbahren p vilegien begnadet werden, dass die dasel verhandene vornehme leute Jhren eigen

Magistrat und andere herligkeit, Jtem Gerichte haben sollen, salva tamen appellatione ad Serenissimum.

3) Der Churfürst will zum bau einer academie undt benötigten wohnungen 15000 R:dr anwenden.

4) Zwey der vornembsten als dem Directori und Condirectori gewisse Salaria vermachen, dakegen dieselbe verpflichtet sein sollen, publice allemahl zu profitieren.

5) Vor allen Contributionen und verpflichten sollen Sie befreyet seyn, jedoch dass davor Jährlich eine gewisse recognition gegeben werde.

6) Alle Christliche Religionen sollen gelitten werden und das freye Excercitium Religionis haben.

7) In fall aber Juden, und von andern Religionen sich einige sonderbahre künstler angeben würden; sollen dieselbe nach vorhergehenden examination ihrer suffisance tolerierert werden.

8) Frey Holzung und Jagt will der Churfürst den leuten erlauben &c.

Berlin den 17 Aprilis 1667.

. . . Wass sonst des Herrn Baron Skytten projectiertes dessein betrifft, da von vor diesem Allerunterthänigst relation abgestället, So hette vermuhtet, es würde das ding, wo nicht gaar vergehen, jedoch so

lange aufgeschoben werden können, *bis* entweder von Euer Königl. Maytt. deswegen ein allergnedigster befehl an mich einlauffen, oder auch der Herr Reichs Feldtherr, dhem ich als ein expediens an den Fürsten von Anhalt deswegen zu schreiben, vorgeschlagen, solches hintertreiben können, in welcher meinung ich den so viel mer gestercket, weiln ich alle geheimte Räthe, dehnen es doch nicht proponiret, da von alieniret gewust, und mit des Herrn Reichs Feldtherrn beliebung, bey gehabter audience, wie der Churfürst selber einen discours davon angefangen, und zu benehmung aller ombrage, dass er mit einem Schwedischen Reichs Rath in einer so estroitten communication begriffen, gaar hoch sincerieret, dass Er ihm von nichts anders, als der bewüsten Sache gesaget, da von Euer Königl. Maytt. ich allerunterthänigst versichern möchte auch erkühnet Jhrer Churfürstl. Durchl. *vorzustellen*, dass wiewohl Euer Königl. Maytt. allergnedigsten willens in dieser sache ich bishero durch kein speciales befehl gesichert seyn kommen, auch woll vermuhtete, dass Sie von Jhrer Durchl. gethane versicherung und sinceration gaar woll aufnehmen würden, das werck auch an sich selben glorieux, und einem hohen Potentaten rühmlich zu sein scheinen möchte, So hetten doch ihre Durchl. dehro von Gott verlihenen

hohen Judicio nach, zu consideriren ob hoc rerum statu in Europa und Germannia ein werck von so grosser wichtigkeit, bey so viel erfoderten kosten, zu erwünscheten Ende zu bringen sein möchte, sondern andern benachbarten Potentaten, als aus dehren Landen man dem berichte nach, etliche 100 vornehme familien hieher ziehen zu wollen proponiret, grosses nachdenken zu verursachen, wobey wie ich Sie zimlich anstehendt befunden, so gaar dass sie selber an effectuirung dieser Sache zu zweiffeln begonnen, Also hette ich gedacht, dass es dabey sein verbleiben haben würde, insonderheit da Jederman, zu bespahrung unnötigen unkosten, unter der handt contraminiret. Es hatt aber S. Churfürstl. Durchl. vielleicht zu erlangung dieser advantage oder gloire, dass die guten künste und gelehrten leute alhie in mehrern respect, als anders wo gehalten zu werden scheinen mochten sich durch den Medicum Bonnet und andere dahin persuadiren lassen, dass sie auf Herr Skytten anhalten, die vorhin unterschriebene Resolution endern, in Lateinische sprache übersetzen lassen, und nach beyliegender Copey sub B. unterscrieben und vollenzogen Gleich wie ich nun ausser Euer Königl. Maytt allergnedigsten specialen befehl mich formellement zu opponiren, nicht erkühnen dürffen, insonder-

heit so lange ich hoffnung gehabt, dass es doch nicht succedieren oder ja differiret werden mochte. Also will auch noch nicht zweifflen, es werde von sich selbest woll zerfallen, und wenig leute sich auf solche General versicherung aus ihrem Vaterlande aufbringen lassen. Habe gleichwoll indessen Euer Königl. Maytt alle particularia gehorsamst melden, und weiln numehr kein moræ periculum ist, indehm Herr Skytte doch mit dieser resolution in kurtzen abreisen, und seinem vorgeben nach, die leute anhero zu kommen, persuadiren wirdt, daher Allergnedigstes befehl wie ich darinnen mich zu verhalten, allerunterthänigst erbitten wollen. - - -

Berlin den 1 Maji 1667.

Euer Königl. Maytt allergnedigstes Schreiben vom 22 Martij, habe durch des Herrn Reichs Legati Oxenstierna adresse, mit unterthänigster reverence empfangen, und wie schon vor diesem allemahl wollgemeltem Herrn Reichs Legato, was dieser orten passiret, fleissig communiciret, und also Euer Königl. Maytt allergnädigstem befehl par avance gehorsam geleistet, So will ferner nicht unterlassen meine allerunterthänigste pflicht darunter gebührender massen zu beobachten, zu dehren continuation Euer Königl. Maytt ich hiedurch allerunterthänigst zu

berichten, dass der herr Baron Skytte, nachdehm er die alhie erhaltene und Jüngst Euer Königl. Maytt übergesandte resolution drücken lassen, nuhmer Estat machet, von hinnen wieder abzureisen, und einige leute anhero zu schaffen, an dessen effectuirung aber viele dieses ohrts grossen zweiffel tragen, - - -

An Resid. Wolffraht dass Er auf dess Franszösischen Ministri Milets auch auf dess Bengt Skytten negociation fleissige acht habe, Dat. Stockholm d. 8 Maij Anno 1667.

Carl von G. G. etc. Unsern &c. Wihr haben aus Euren wöchentlichen Relationen sehr gern vernommen, wass Jhr von dehnen aldortigen fürfallenheiten in erfahrung bringen undt uns zu eröfnen gelegenheit finnen können, undt zweifeln Wihr nicht ihr werdet darin mit einer gleichmässigen beflisenheit fortfahren undt fürnehmlich guthe acht geben was der Frantzösische Minister Milet anbringet und ausrichtet. - - -

Anlangend dess Baron Bengt Skytten verrichtung an selbigem Hofe, habet Jhr nicht eben uhrsach Euch dehren ansumassen, noch auch darin etwas zu contraminiren, so lang es die Quisquilien sein welche Er Eurem bericht nach, fürgegeben und erhalten undt Er einem Professorem Artium agiren will;

K. Maj:ts allernådigste patrocinium, det *at* underläggia; medh underdånigste ansökning, om tjenlige och nödige medell, till dess understödiande, så mycket, som E. K. M:jt sjelf, allernådigst behagar och förmeenar, min egendom kunde garantera och godt giöra, en sådan, mig försträckte summa, ifall föreskrefne mit opus, icke skulle i värcket ställdt blifva, hvarpå jag dock Ed. K. Maj:t, bådhe medh denne min underskrift, som och medh min Egendom underdåniget försäkrar, i fall Gudh mig lyfvet spar, och Ed. *Kongl.* Maj:t mig dhe ting, som jag nödigast, till detta värcket behöfver, deelachtigh giör; Så att Ed. K Majt. intedh kan taga någon afsaaknad, uthi det, som mig här till medhdeelas; Men mehra sig förvärfvar, igenom mit arbete, lijka ähra, som Alexander Magnus, igenom Aristotelis böckers patrocinerande, fast mehra, än igenom sina Segervinningar, sig förvärfvat hafver; Eftersom dhe medh tydhen, äro förgångne, men hans befordrat opus, står än, och förmodheligen lär stå, så länge Verlden står. Hvilket jag icke tviflar, och igenom mit opus, lärer Ed. K. Maj:t vederfahras, om Ed. Maj:t, som Ed. Maj:t väl kan, och värcket ärfordrar, allernådigst behagar, det at befrämja. Befallandes till ett sluth, så mig, som förbem:te mit Värck, uthi och under Ed. K. Maj:ts allernådigste patrocinio, sampt Ed.

Maj:t under *Guds dens* alldrahögstes nådigste beskärm, innerligast och troligast. Förblifver

Eders Kongl. Maj:ts

Allerunderdånigste och troplichtigste undersåtare,

Bengt Skytte.

Stockholm d. 21 Aprilis 1682.

Välborne Herr Cantzelie-Rådh
Högtähradhe Godhe Vän,

För *H:s Kongl. Maj:ts, till Gouverneuren* i Ingermanlandh mig sist förskaffadhe bref, betackar jag mig, emoth H. Canzelie-Rådhet, på det tiänstflitigaste, hvilcket gifver mig anledhning, än vijdare at bemöda min Herre, medh ett fast viktigare ähr*ende*, som jag i mit hoosfogadhe *bref till* H:s May:t underdånigst *har tillkänna* gifvit, *och recommenderar* nu tedh, därnäst, till H:s *K. May:ts* trogna insinuation och befordring hoos H:s May:t, at kunna något realt svar och effect, där på nå; Och som H. Cantzelie-Rådhet, är en literatus sielf och veet huru alla dhe lärdeste Män, så väl i Oriente, som Occidente, i alla tijdher, hafva sig vinlagt, om Språks grundeliga förståndh, och där öfver åthskilliga Skrifter låtit uthgå; Så äro dhe dock alla till största deelen osanna och uthi alt o-

fullkommeliga; Så at jag ensammen, *den* nådhen af Gudh hafver fått, at hafva uthi Språåk den ärfahrenheet bekommit och det arbete däruthinnan företagit, som ingen i verldenne, för mig, har haft eller giorth; så vida som någons efterlämbnadhe Skrift, tedh uthvijsar, så at jag som i detta linguarum opere solus, och kallar förbem:te Värck Solem praecipuarum linguarum sub solarium. Behagadhe nu H:s K. May:t vara Patron till samma solius et solis värck, så vill jag, H:s May:t samma värck *dedicera*, och försäkrar at hvadh H:s K. *May:t* på förbem:te Värck kåstar, intedh skall till dess Konungsliga höga Nambns evigt görande, vara aktigare, än detta ofvanbem:te. Min Herre skall och thär af bekomma en honorabel dess befordrings ihugkommelse och beröm: Emedan mig allereda äro privilegier tillsagde af alla dhe högsta Potentater uthi Europa, som af mit Värck, långesedan hört hafva, och endeels mundteligen, endeels igenom dess ministrer låtit försäkra om privilegier och all annor real assistens, så snart jag lärer giöra begynnelsen, at vehla låta det i trycket uthgå, och derföre nu först vår allernådigste Konung, gärna dhen förnämbsta åhran, till detta Värcks befordring ärnar; Om det Kongl. May:t sielf sådant lär behaga, och

och min, som mit Värcks Patron häruthinnan nådigst vill förblifva, som jag högst och förnämbst önskar. Men om detta mit solius solis opus skulle lijda förmörkelse, af meddellösheets ordinarie månesiuka och förevändning, (ehuruväl thär så många Planeter och Cometer ändå äro, som man denne Förevändning och Månesiuka, kunde medh botha och enkelt spara och icke på ett enkelt solenes värcks befordring) *då begärar jag bahra, at Hr Cantzelie-Rådhet, et protectorial af H. K. Maj:t förskaffar, det jag och dhe personer, som jag* till förbem:te mit Värcks befordran behöfver och lär antaga, må niuta all billig protection och befordring, uthi dhe ohrter och ställen, som jag lär finna folck och tryck tiänligast, till förbem:te Värcks fulbordan.

Här medh H. *Cantzelie-Rådet, förnämbligast betjänar* Gudhs ähra, som uthan Språåks *grundeliga* förståndh, icke väl skee kan; sedan hielper han at läggia en oförgängelig tänkie- och åhresteen, till H:s K. May:ts beröms odödeligheet, at hafva förnämbligast hulpit och patrocinerat, till ett så odödheliget värck; till det tredje, bereder han sig sielf, som en förnämbste minister dertill, en förnämblig ihugkommelse däruthi; och till det sidsta, giör sig

V

meriterat, emoth heela det Menniskeliga Släcktet, som igenom grundeeliga Språåks förståndh vidare skiljas ifrån oskähliga djur, och nalkas närmare till Englarne; Hvilket alt mit Värck, där Gudh och H:s K. Maj:t vehla, lär snart uthi värcket mehra, än jag nu i pennan tedh giorth hafver, uthvijsa, som jag och i värcket lär betyga, mig så för denne som tillförende bevijste benägenheet, altijdh skohla finnas.

Högtährade H. Cantzelie-Rådhets

tienstvilligste

Stockholm d. 21 Aprilis 1682.

Bengt Skytte.

NYARE HANDLINGAR.

Samtal 1809 (upptecknadt ur minnet).

A. Nå nu äro vi här tillsammans. Vi mena alla väl, hvar och en enligt sina grundsatser, hvar och en på sitt vis. Sveriges Thron är ledig; efterträdaren gifven; hvad är nu vidare att göra?

B. Det är just för att derom rådgöra, som jag och några mina härvarande vänner önskat detta sammanträde. Som sagdt, afsigten, viljan är god; men grundsatser och åsigter kunna vara olika.

A. Detta är helt naturligt, har vid politiska brytningar alltid så varit och måste väl alltid så vara. Ni kommer från en ort, som har mången upplyst och utmärkt man inom sitt område. Intet kan i närvarande omständigheter vara interessantare, än att få del af Edra och Deras tankar, rörande de in- och utvertes förhållanden, hvari det af oss alla så innerligt älskade Fosterlandet befinner sig, så vigtiga och

märkbara, som kanhända i något föregående tidehvarf, ända från den uråldriga forntiden.

C. Ingen lär försöka att bestrida detta. Måtte våra utan corruption, bearbetningar, syftningar på parti-ändamål, valda och sammankomna Representanter, aldrig ledas af annat än bemödandet för det rätta, för efterlefnaden af förnuftets och erfarenhetens läror, alltid med fosterlandskärleken i det Svenska hjertat! Måtte aldrig någon parti-ledare, aldrig någon förrädisk hand, minst någon utländsk, aldrig någon yrande hjerna förnedra det ärorika i national-lynnet, missleda det till sin natur enkla och sunda Nordiska förståndet, det Svenska hjertats inneboende redlighet!

A. Jag hoppas, lika som Ni, att förhållandet måtte vara och förblifva sådant Ni nu ädelt och skarpsynt tecknat det. Men låtom oss förtroligt meddela hvarandra våra tankar, våra åsigter, våra grundsatser. Bör man brådstörtadt företaga sig allt på en gång, nedrifva allt det gamla, för att med stark och väldig hand uppföra genast en splitter ny byggnad, eller bör man för det närvarande nöja sig med att lägga en grund så säker och orubblig, som menskliga angelägenheternas natur vanligen tillåter, och afbida en mer eller mindre aflägsen framtids småningom, men säkert fram-

skridande verkningar och påskjutning, till hvad man förmånligast kan vänta af den menskliga ofullkomligheten? Korrt sagdt: hvad är nu att åsyfta? hvad är nu att göra?

B. Denna fråga är ej lätt att besvara; den måste dock besinnas, pröfvas och slutligen afgöras. På den beror ej allenast den närvarande generationens, utan många kommandes, ej allenast vår, utan våra barns, våra barnabarns och våra barnabarnsbarns välfärd, trygghet och trefnad. På dess afgörande beror ej allenast den kommande tidens vildhjernors omdöme, som, utan särdeles långt besinnande, finna i sin egen förmenta vishet för godt, att allt gammalt bör med brådstörtande hand kullvräkas och det nya, utan någon särdeles eftertanka och med samma handlag, uppresas; ett omdöme mera värdt, till och med ovärderligt, skall fästa sina gillande eller ogillande blickar på det väl betänkta eller obetänkta, det välgörande eller förstörande, det mogna eller förhastade i det eller de beslut, som nu tagas. Det förra omdömet är sin egen sjelfspilling; det blir snart eller sednare ogillandets och åtlöjets offer; det sednare är den högsta belöning, som förnuftet och fosterlandskärleken kunna gifva.

A. Det är då Eder öfvertygelse, att vi nu skola nöja oss med halfgjordt arbete, kanske med ännu mindre; att den långvariga betänksamheten, oftast utan resultat, skall blifva grundregeln för vår verksamhet; att det eviga besinnandet, slägte efter slägte, skall utgöra den rådande grundsatsen; att de uråldriga bristfälligheterna i vår samhällsbyggnad skola, med häpenhet i sinnet och maktlöshet i den materiella förmågan, förblifva oförbättrade, under en evigt och maktlöst väntad förhoppning om kommande generationers större beslutsamhet, dristigare verksamhet? Eller hvad är Er egentliga mening om hvad som bör göras, om hvad som alldeles icke eller med en vördnadsbjudande, betänksam långsamhet bör företagas?

B. Ni skall ej behöfva vänta på det sanna uttrycket af min öfvertygelse i detta vigtiga ämne. Min erfarenhet, ej så alldeles obetydlig, säger mig bestämdt, att allt omoget, obetänksamt, brådstörtadt i anläggning och utförande, aldrig vunnit, aldrig vinner varaktighet; att byggnadsmaterialier, vare sig af träd, sten eller politiska theorier och grundsatser, skyndsamt och utan föregående mogen besinning sammanrafsade och med djerf, påskyndande hand hopade på hvarandra, aldrig utgjort eller kommer att utgöra någon varaktig,

bestående byggnad; att alla tiders häfder, de äldsta och de nyaste, bekräfta detta; att hvarje bestående samhällsbyggnad varit, är och blir den mogna besinningens, den småningom vundna erfarenhetens verk.

A. Nå väl; hvad är det Ni anser och med så stor tillförsigt tror *nu* i närvarande, ytterst vigtiga tidpunkt, böra företagas och grundläggas? och hvad till en framtid uppskjutas?

B. *Det skall Ni genast utan all sköns väntan få veta. Jag har tänkt länge och kanhända ej alldeles fruktlöst i detta ämne.* Om jag misstagit och misstager mig i mina åsigter, skall jag med nöje mottaga rättelser af Er och andra, när skäl framläggas, som för mitt begrepp äro gällande; af artighet medgifver jag ingenting; *derpå kan Ni med full säkerhet vara beredd.*

A. Derför ger jag Er min *tack.* Nu till saken!

B. *Jag tror,* att man för det närvarande bör endast lägga en fast grund för framtida förbättringar.

A. Och hvaraf skall denna fasta grund bestå?

B. Jo, se här: Thronen prydd och befästad af en sannt Svensk, för Sveriges sanna väl, utan hjerngriller, utsväfningar och förnämt prål, enkelt och kraftfullt nitälskande Konung; en grundlag, som ger

och betryggar den sanna samhällsfriheten, med lika fast bestämda gränsor mot yrande sjelfsvåld, som mot slafvisk undergifvenhet, detta den förnedrande corruptionens missfoster; tryckfrihet, lika begränsad, som den frihet jag nyss nämnt; en klart och bestämdt utstakad väg till framtida förbättringar, till en fortfarande framgång till det med menskliga ofullkomligheten förenliga fullkomliga. Ej mera för det närvarande; allt framrusande går, enligt all historias vittnesbörd, miste om sitt mål, och en ej långt aflägsen framtid torde bekräfta detta, genom verkningarne af de händelser och åtgärder, som tillhöra vår tid. Vi hafva sett stora företag och politiska hvälfningar; men vi hafva sett ännu allt för litet af deras verkningar, af deras slutresultat.

A. Skall då allt det felaktiga i vår närvarande Samhälls-författning qvarstå orubbadt? Skall en beståndsdel af vår representation bestå af beroende Embetsmän, af fattiga tjenstsökande med bördens och falhetens enda anspråk? Af personer, som hafva Biskopsstift, Pastorater och Domsagor till ledare för sina lagstiftande pligters utöfning? Af folkets valda Ombud, som hafva de vanliga corruptionsmedlen, penningar och angenäm, välsmakande förtäring till enskilda hufvudföremål, då fäder-

neslandets väl och angelägenheter äro i fråga? Skola dessa inrättningar blifva vid en statshvälfning beståndande, inrättningar, som räcka medel i händerna på en maktinnehafvare, hvilken finner för godt, att för brottsliga afsigter och ändamål, för samtid och efterverld, förnedra sig sjelf ända till den outplånliga vanäran, att genom låga corruptionsmedel förnedra det folk, som med tankans och hjertats innerliga förtroende lagt en vigtig del af samhällsmakten och samhällsvälfärden i hans eller hans förfäders skyddande hand?

B. Ja, detta är en lika obehaglig, som afgörande nödvändighet i närvarande fall. Är det revolutionära företaget ej i behof af den närvarande Representationens sanction, sådan den nu kan blifva? Vore den att vänta af krossade privilegiers nuvarande innehafvare? Jag tror det ej. Bör den då icke blifva tidens, den genom tryckfriheten förädlade opinions verk, beredt på den väg, som en ny samhällslag utstakat?

A. Detta är af Er skönt och ädelt tänkt; men Ni torde dock ej neka den möjligheten, att en Despot kan, under det dröjsmål Ni önskar bereda, uppstiga på Sveriges thron, antingen genom val eller arf, som motverkar all förbättring i samhällslagen, som ser i de privilegierade Representanterne älskade och nödiga verktyg

för sina ändamål, hvilka kunna vara helt andra, än samhällets väl och förkofran; som skarpsynt inser, att fala Representanter skola vara eller blifva villiga, när de händigt behandlas, att utkrama folkets förmögenhet, när verkställande maktens innehafvare derigenom blir iståndsatt att så mycket frikostigare belöna deras förnedring; som likaledes inser, att tryckfriheten är vigtigaste delen af Grundlagen, och hvilken således först, genom villiga handtlangare och köpta öfvertygelser, bör förvridas och vanställas, så att äfven den kan blifva förvandlad från samhällsvälfärdens starkaste värn, till det starkaste verktyget i den nedriga handen.

B. Jag medger, att detta förmodade sorgliga förhållande kan möjligtvis äga sin verklighet, och att en förrädisk Regeringshand kan sänka ett folks Ombud ner till denna ytterlighet af vanära, kan till och med i vår af sinneskraft, redlighet och hederskänsla utmärkta Nord erhålla villiga redskap till folk-förnedringens bearbetande. Flera af oss hafva öfverlefvat en tid, som bevisar möjligheten af denna national-lynnets sänkning till den djupaste förnedring; vi minnas ännu Gustaf III:s Riksdagar, klubbar, hans af allt personligt anseende beröfvade handtlangare; vi minnas dessa köpta röstsäljare och röstköpare, när Rikets

vigtigaste angelägenheter skulle afgöras; vi minnas dess spejare, dessa lömska forskare, hvilka insmögo sina blickar i det innersta af medborgarens husliga och allmänna angelägenheter, för hvilkas verksamhet, allt förtroende menniskor emellan, all allmän och huslig trefnad försvann; vi minnas denna tid, då maktägaren anförtrodde sig, sin framgång i allmänna angelägenheter, sin ära, till dessa ärelösa medel, till dessa medels förnedrade användare, ej till nationens *förtroende*, vördnad och kärlek. Vi *minnas med* grämelse och nedslagna sinnen, i den dubbla egenskapen af menniskor och medborgare, och i den af mig aldrig förgätna af Nordiska män, detta sanna förhållande. Jag medger, att det gifver styrka åt Er sats; men detta medgifvande sträcker sig ej ända derhän, att jag skulle gifva min röst åt ett brådstört nedrifvande *af vårt gamla* statsskick, för att utan betänksamhet tillskapa ett nytt. Vådan deraf öfverväger, i min öfvertygelse, den verkliga af Er anförda vådan af ett dröjsmål, som alstrar betänksamhet och erfarenhet. Jag vill dessutom ej medgifva det förderf i menniskonaturen, att den händelsen skulle annorlunda, än högst sällan inträffa, att den skulle upphöra att nästan vara ohörd, att en af Svenska folket eller hvilket folk som helst, på thronen upphöjd

man, eller dess arftagare i många påföljande slägtleder, skulle äga ett hjerta nog okänsligt, ett sinne till den grad skumt, att ej lifvas till tacksamhet, ej inse det sannt ärofulla af det högsta förtroende ett folk kan gifva; utan i dess ställe med hela sin förmåga, stor eller liten, bearbeta dess förderf, dess aftynande, dess förnedring. Denna förgätenhet af den största, mest värderliga sanna ära; denna blindhet för allt sannt och rätt; denna känslolöshet för de ädlaste, de mest ovedersägeliga anspråk på tacksamhet och en ädel, lefvande, outplånlig välvilja och välgörenhet, måtte väl, som jag önskar, hoppas och tror, vara sällsynt inom vårt slägte och ej böra tagas i beräkning såsom ett nödvändigt och ofta inträffande missöde.

A. Jag frågar: hvad säger historien, den gamla och den nya? hvad säga de fordna tidehvarfven, de fordna och vårt?

C. Jag tror att dessa frågor kunna grundligt besvaras, utan att den närvarande frågan till någonderas, af de tvistandes nöje, blir derigenom afgjord; hvar och en bibehåller troligen sin egen mening, som det vanligen går vid alla ordtvister, i synnerhet när politiska ämnen äro samtalets föremål. Jag föreslår, att vi öfvergå till ett annat lika vigtigt ämne, fast troligen med föga större framgång. Hvilket regerings-

sätt, hvilka grundsatser för vår blifvande Grundlag böra anses vara för Sverige de rätta, de tjenligaste, de varaktigaste?

D. Jag anser, att 1720 års Regerings är, hvad den en gång förr varit, för Sverige den tjenligaste, den mest välgörande.

B. Har Ni då glömt, huru den urartade till democratiskt förderf; huru den förde Staten på branten af total undergång; huru den förvandlade ett af bragder och ära lysande folk, till den afgrundsdjupa förnedring, att vara köpt *slaf*, att vara politisk allmosetagare af utländska makter, och derigenom ännu mera ärelös, än den politiska allmose-tagaren ur en på nationens förnedring arbetande egen Regents hand? Har Ni glömt, att det ljus, som från namnen *Engelbrecht*, *Wasa*, *fordna Gustaver och Carlar* omstrålat det tappra, ädla, upplysta, redbara folket, var nära att släckas, i betydlig mon fördunklades af den befläckande allmänna falheten?

E. Jag vore mest böjd, att rösta för den NordAmericanska Statsförfattningen; i den råder lagbunden frihet och jemnlikhet, och den utgör den politiska theoriens största mästerstycke.

B. Kan och bör man tillsluta ögonen för den sanningen, byggd på sekelsgammal erfarenhet, djupt fästad i den högsta, i den ringaste medborgarens sinne och hjerta,

att Svenska folket vill lyda, älska, vörda, i lif och död följa en Konung, som i grundsatser och hjerta är sannt Svensk; att det godkänner ingen annan innehafvare af den verkställande, lagbundna Regeringsmakten. I dess hand, i ingen annans, älskar det att se tryggheten för dess allmänna och enskilda välfärd och ära. *En Gud och en Kung* har från urminnes tider varit och, som man hoppas, skall alltid blifva Svenska folkets mest älskade valspråk.

E. Hwarföre med skygghet väga fram och tillbaka med skäl och motskäl på tungan, med villrådigheten i sinne och hjerta, med det långa besinnandet utan verkställighet. Ett kraftsteg, intet annat, kan hjelpa allt. Se den store Napoleon i S:t Cloud! Der har Ni en modell! Kraft och beslutsamhet, det är hufvudsak, der är enda hjelpen! Der har man anspråk på framgång, på bifall af samtid och efterverld! Bortsopa hela den gamla thronomgifningen; gör, som man säger, *rent hus:* då är något och mycket godt att vänta för det på branten af undergång lutande kära fosterlandet.

B. Detta låter manligt; men månne det är gilladt af förnuft, sann fosterlandskänsla och erfarenhet? Månne dess värde är godkändt af historien? Månne ej allt våldsamt, allt brådstörtadt är ofta lika nära

sitt fall, som sin födsel? Rådfråga häfderna. Betrakta våldsverkaren Cromvell och dess slut-öde. Vi hafva ännu ej sett de troligen något aflägsna, kanhända snart nog infallande följderna af Napolens kraftsteg. Hvad det der lockande bifallet af *samtid* och *efterverld* beträffar, så torde det vara beroende af en mängd nog osäkra omständigheter; så säger den sannt. talande erfarenheten. Gör något märkbart gagneligt, hvad har Ni vanligen eller oftast af *samtiden* att vänta? Otack, afund, illska, klander för hvad Ni gjort, eller hvad Ni, enligt de mest förvridna och sjelfkloka hufvudens domslut, bordt göra. Om Ni gjort något, till och med mycket för Fäderneslandet, så skola, sedan det gjorda är gjordt, personer med egen efteråt förment förmåga och gränslöst förtroende till den, framträda ur den sanna oförmågans och obetydlighetens gömställen, för att klandra, yrka obetydligheten af hvad som är gjordt, och klart framlägga i dagen det myckna, som bordt och kunnat göras. Hvad är sannolikt att vänta af en *framtid*, af det så kallade *historiska lif*, hvartill ett mindre antal mensklighetens välgörare, än irrande, ärelystna vildhjernor, sträfva; så märk om det är förnuftets och dygdens bifall, eller de vilda passionernas, illskans och smickrets tvistande skrän, som låta hö-

ra sig öfver deras multnade jordiska qvarlefvor. Sådan är verlden, sådan menniskan! hvad den af Er nämnda bortsopningen af thronens gamla omgifning beträffar, så tror jag det vara klokare och rättvisare, att till den nya samhällsbyggnadens fullkomnande, stöd och begagnande, fördomsfritt uppsöka den skicklighet, den erfarenhet och de talanger, som äro att tillgå hvar som helst, under moget besinnande, att en man kunnat och kan stå tätt invid en thron, utan att dess gifna råd blifvit hörda eller följda. Det är oftare otålsamheten, förföljelse-andan, fördomen och parti-illskan, än förnuftet, klokheten och fosterlandskärleken, som yrka ett motsatt förhållande. (Här stannade samtalet; sällskapet åtskiljdes; alla missnöjda med hvarandra och mest med *B.*)

Utdrag ur en Brefvexling emellan en Riksdagsman i Stockholm och en Egendomsherre i Landsorten.

- - - Nå säg mig nu med vanlig vänskaplig uppriktighet, hvad är Er tanka om vårt, som man allmänt säger, förstörda, vacklande, till undergång för samhällets alla näringar, för all egendoms-trygghet, lutande Penningeverk? Den ganska allmänna meningen, äfven min, är, att Ban-

kens Silfverfond skall ökas genom ett in- eller utländskt Statslån, så att Banken får förmåga, att, när det påfordras, med silfver inlösa den utelöpande sedelmassan, att sålunda gifva åt denna ett sannt, ej vacklande värde, åt alla varor bestämda pris, åt Capitals-ägaren trygghet för hvad han äger. - - -

Svar:

- - - Hvad Penningeverket beträffar, hvarom Ni önskar få veta min tanka, så är min öfvertygelse vida skiljd från den Ni yttrat, och hvilken Ni förklarat vara den allmänt rådande. Hvad jag i anledning af denna Er önskan har att säga, skall ej utgöra någon lång, tröttande afhandling, utan en i få ord eller rader uttryckt öfvertygelse, med all visshet ogillad af våra financiella konstmästare, hvilka äga en beundransvärd fasthet i sina meningar och afgörande beslut. Se här det obetydliga jag finner för godt att nu yttra i detta oberäkneligt viggiga ämne. Jag beundrar allt hvad man kan göra det, den ihärdighet i öfvertygelse, att åter göra hvad som förolyckats under 3:ne förutgående Regeringar, neml. ett företag, som bär det förnäma namnet *Realisation*, så organiserad, att den vid hvarje Statsvåda, krig, fortfarande missväxt o. d., alltid ramlat öfverända och skall alltid

göra det, så snart och så ofta, som samhällsvådan oundvikligt påkallar en ny, utvidgad sedeltillverkning och emanation. Hvad bör man då göra? frågar Ni. Jo, man bör sätta en bestämd gräns för sedelmassans tillökning och låta den *realisera* sig sjelf genom den ökade varu-production, som den kan bereda. Huru bereda denna production? frågar Ni. Jo, genom *näringsfrihet* och *förlagstillgång*. Att vårt sedelmynt duger till detta ändamål, måste vara bevisadt, då man nu endast med detta mynt drifver hela den Svenska varu-tillverkningen. Detta är något annat, än en barn och barnabarn skuldsättande myntförbättring, som ramlar vid första samhällsvåda. — — — — —

Tankar, öfverlemnade till Riksens Högloft. Ständer år 1809, af en Medborgare.

De händelser, som föranledt denna Riksdag, och påskyndat den, äro lika förvånande, som märkbare.

Med ögat vändt från denna stråt, fäster jag blott min uppmärksamhet på detta Riksmöte, så vidt det kan samband äga, och hafva inflytande på nationens medborgerliga ställning.

Icke

Icke allenast hvarje Medborgare, utan Verldsborgaren i alla Stater, är uppmärksam på ett folk, som utan föregångne skakningar — utan blodsutgjutelse finner sig i det fria tillfälle, att kunna organisera sig en Statsförfattning. — Sådan händelse är sällsynt bland verldens annaler.

Det som bör glädja hvarje Svensk, är, att denna epok inträffar i ett upplyst tidehvarf — att den blifvit beredd, ej af Chefen för ett parti, till fördel för någon enskild person, eller famille; utan skedt, som det säges, i afsigt, att frälsa och hjelpa ett älskadt fäderneslend.

Detta höga syftemål gör, att medborgare hafva rätt vänta så mycket af detta Riksmöte; och folkets Representanter blifva oss och kommande generationer till ansvar, om de ej benytta ett sådant tillfälle, för att stadga vår och framtidens lycksalighet.

Att Statsförfattningen bör grundas på allmänt väl, är en så hög sanning, att den icke möjligen kan motsägas.

Att, förberedandet af detta höga föremål, — Grundlagen måste försäkra hvarje medborgare sine oafhändelige menniско-

rättigheter, tillika med sine medborgerliga; det är så gifvit.

I sådant afseende bör Lagen skydda och helga persons- och egendoms-säkerheten.

Lagen måste försäkra medborgaren vid lika rättigheter, till alla förmåner och embeten i Staten.

Den måste också ålägga alla lika skyldigheter i afseende på deltagandet i Statens allmänna bördor, af hvad namn och beskaffenhet de vara må — Ehvad de röra egendomar, personer eller näringar.

Lagen skall skydda alla medborgare lika. Den måste freda oss för all godtycklig behandling.

Folkrepresentationen bör skaffa oss den Lagen, som bestämmer medborgares ömsesides skyldigheter och rättigheter, så kort, så bestämd och tydlig, som möjligt är; så att, vid tydningen af den, medborgaren icke kan blottställas för den låga hämnden eller egennyttan.

Folkets Fullmäktigade böra för framtiden bestämma en National-representation,

mera ledande till sitt ändamål, än den förut varande.

Det är en sanning, redan medgifven af hvarje tänkande, att Ståndsåtskillnaden är ett påfund från aflägsna tidehvarf, och ej mera är lämpligt i detta vi lefva.

Alla tiders historia visar oss, att i alla Stater denna åtskillnad alstrat de olyckligaste följder. — Å ena sidan ett förolämpande högmod, förtryck och privilegier.

Å andra sidan afund och hämd.

Det torde derföre vara oriktigt, att efter desse grunder representera nationen.

Kanhändà torde fastighetsägande å landet som i Städer vara det enda, som bör berättiga medborgare att gifva röster, och att komma under omröstning till Riksdagsman eller Folkrepresentant. Och då allmänt väl fordrar, att aflägsna från detta vigtiga göromål sådane personer, som till mer eller mindre del äro beroende af en Regent, är högst nödigt, att Lagen, vid denna rättighet att representera nationen, gör ett undantag för alla Embets- och Tjenstemän, eller dem, som äga sådane pensioner och gratificationer, dem en Regent äger att återkalla, öka eller förminska.

Englands Parlament visar oss följdern af en Representation, organiserad emo desse grunder.

Nationens välfärd gör nödvändigt, at rättigheten att öfverlägga om Statens vä icke beror af en Regent, i anseende till ti den då Riksmöte bör hållas.

Lagen måste derföre bestämma en viss tid för Riksdagar, t. ex. hvart 10:de år, då folket lagmätigt böra samlas, för att kalla sine Representanter, som till Riksdag alltid böra sammanträda i Rikets hufvudstad. Om, emellan denna tid, Regenten finner nödigt kalla till Riksmöte — kungöres sådant En månad förut, och derefter folket samlas att välja sine Fullmäktige, som för hvar provins böra till visst antal vara bestämde.

Säkerheten fordrar all möjlig jemnlikhet vid röstgifningen. — Det är derföre nödigt, att hvar och en röstande blott hafver en röst, utan afseende på dess mer eller mindre egendom. Ägare af fastighet, både i Staden som Landet, måste endast få lemna sin röst å ettdera stället, som, i afseende på val-längden, bör tillkännagifvas fjorton dagar före valet.

Vid Riksmöten föreställer Regenten hvad han finner för Rikets väl nödigt; äfvensom en hvar af Folk-representationen dertill bör äga en lika rättighet. — Om de, på

sådant sätt framställde ämnen öfverlägger Riksdagsfullmäktigarne — antingen till antagande, förkastande eller ändring.

Röstmängden afgör öfverläggningsämnet — dervid Regenten äger en röst, men i händelse af lika röster har han dessutom afgörande rösten.

En hvar medborgare, bör det här förut vara tillåtit, att, vid Riksmötet, göra hvad anmälan, hvad förslag, han kan finna för allmänt väl gagneligt — hvilket, på lika sätt med Representanternes propositioner, bör till öfverläggning föredragas.

Medborgares gemensamma väl fordrar ett redligt förvaltande af Statens medel — det vill säga de skatter, dem medborgare, oftast med den största uppoffring, utgifva till Statens behof.

I följd af denna sats är gifvet, att all möjlig besparing måste iakttagas. — Alla öfverflödiga Embeten indragas och Tjenstemännens antal bestämmas till de blott nyttige. — All lysande Representation är en chimere — den betungar Staten, utan att till det minsta gagna den.

Redovisningen för Statens medel bör hvarje år från Predikstolarne kungöras, på det att folket må vara i tillfälle att se, att dess uppoffringar för allmänt väl, till

sitt ändamål, redligt och sparsamt användes.

Beskattningen bör vara bestämd efter grunder, billiga och lika för alla. Den bör endast upptagas under desse benämningar: *Egendoms-, Persons- och Näringsskatt.* — Härigenom blir redogörelsen enklare och mera fattbar för den i sådane ämnen mindre kunnige.

Jordens beskattning efter Hemmantal är osäker; och torde med mera skäl bestämmas efter visst för hvarje geometriskt tunneland, som är i häfd och bruk.

Lagskipningen är ett högst vigtigt föremål, och som har det största inflytande på allmänt och enskilt väl.

Lagstiftaren måste derföre vara högst uppmärksam, att Lagen blifver tydlig och bestämd, så, att den rättsökande icke behöfver frukta, att blifva ett offer för Domarens hat eller egennytta.

24 Cap. 3 §. RättegångsBalken stadgar väl, att Domaren bör åberopa den Lag, som grundat och beredt Domslutet — men detta Lagens stadgande öfverskrides, så att man ser Domare, som vidtagit åtgärder, utan att grunda dem på någon Lag.

För de händelser, der ingen Lag finnes — måste Domarens åtgärd upphöra — och saken anses som icke upptagen, *så* vida det är ett tvistemål — och såsom icke skedd, så vida det är ett brottmål. — Det strider för mycket emot allmänna säkerheten, om Domaren får med sitt omdöme fylla Lagen — eller en Lag skulle stiftas vid ett tillfälle, då den skall utöfvas.

Rättvisan fordrar, att medborgare *utan kostnad af öfverdrifven vade-skilling, må äga att underställa sin sak högsta dömande Maktens pröfning.*

Hof-Rätternes Vade-skilling är 100 R:dr Riksgäld, och med Handlingarnes lösen kommer den Rättsökande sällan till Högste Domstolen under kostnad af 100 R:dr B:co.

Om nu tvistämnet icke betydligen öfverstiger denna summa, men ändå *utgör betydligare delen af den Rättsökandes välfärd; och* han väl äger *dessutom* 166 R:dr 32 *sk. Banco, som* ej för gäld häftar, men icke *tilltror* sig äfventyra resten af sin välfärd på ovissa utgången af ett Rättegångsmål, eller vid ett annat förhållande icke vill blottställa sin credit med den upptäckten, att han i löst eller fast gods ej äger 166 R:dr 32 sk. Banco, som icke för gäld häftar; så är det ju svårt att ej få nalkas en ÖfverDomstol, vid hvars supponerade opartiskhet, rättvisa och högre

urskiljning den Rättsökande ännu fästade sitt hopp.

Det är kändt, att vår Lagskipning har företrädet framför snart sagt alla öfrige Staters — ej en gång England undantagit, hvars Civila Lagskipning blottställer Rättsökande för en välfärd ödande tidsutdrägt och otaliga chicaner.

Men i så vigtigt ämne är ej tillräckligt blott att jemföra, utan också förbättra hvad som är möjligt.

Ibland de föremål, som förtjena Lagstiftares uppmärksamhet, är äfven *detta;* att, sedan ransakningen vid första instantien blifvit slutad och den Rättsökande ställer sin sak ÖfverDomaren till pröfning, en viss tid borde vara bestämd, inom hvilken hvart mål skulle i öfre Rätterne, den högsta ej undantagen, vara afgjord; samt i högsta instantien, den man ansvarighet underkastad, som föredrager saken, då den Rättsökande kunde visa, att Domen vore stridande emot Lagen, eller all grundsats för rättvisa.

Vid frågan om Brottmål bör den största uppmärksamhet visas personliga säkerheten. Ingen anklagad hållas i häckte mera än 4 dygn, förrän han för Rätta ställes, *och* honom tillsäges ordsaken dertill.

Det sätt Lagen antagit, att med Värjemålsed freda sig, är en Lag, stridande mot

förnuftet. — Den anklagade bör antingen kunna dömas skyldig, eller är han fri.

Emellan dessa båda vilkor gifves icke något mellanrum.

I frågan om dödsstraff är Lagen stridig mot rättvisa och mensklighet. — Den brottsliges förbättring kan med detta straff icke vinnas, — och i afseende på varningen för andra, är detta ej verkande.

I England, der desse scener äro vanligast, har man exempel härpå.

Dödsstraffet strider emot rättvisan — så vida i Lagens namn då utöfvas samma brott, för hvilket den anklagade skulle lida.

Det strider mot menskligheten, att med lugn och metodiskt kunna låta verkställa det. — Oftast dör en sådan olycklig i den grufligaste sinnesförfattning. — Oftast beror dess straff på omdömet, som en, kan hända mindre kunnig Läkare, vid besigtning gifvit; och måhända ofta grundlägges den anklagades rysliga öde af en Domares ransakning, som möjligen icke hade förstånd nog för att granska och utreda med den noggranhet, som vid ett så vigtigt ämne hade varit nödigt; och den klokaste Öfverdomare måste ändå hämta skälen för sin Dom af en sådan ransakning.

Snart sagt alla Staters Brottmålshistoria lemnar oss de rysligaste exempel på oskyl-

dige, som straffats till lifvet. — Ett sådant mord kan ingen magt godtgöra.

En brottslig bör få lefva, för att kunna förbättras. Men det bör och sörjas för dess bättring.

Uppsigten vid Fängelserna bör lemnas åt gode och redlige menniskor — och ej åt sådane, hvars egennytta och laster lemna de brottslige elaka efterdömen.

Till ett samhälles väl bidrager i betydligaste måtto en ren och sund Religion. — Den bör vara enkel, så, att den för det inskränktaste begrepp är praktisk. — Den bör grundas på desse höga sanningar: *Gud* — *dygd, odödlighet.*

Våre trosformer, påkastade oss af förflutne seklers kyrkomöten, tarfva öfverseende och correction.

Begreppet om Gud och moralitet bör icke vara bygdt på någon fördom — på någon sats, som ej kan bevisas.

Sedo-lagen visar menniskan sine pligter, och från vår förmåga att vara dygdige, följer skyldigheten för oss, att vara det. — Utom förmågan att vara dygdig, vore menniskan blott till hälften menniska.

Det är af yttersta vigt, att Folklärarne, i sådan egenskap uppfylla sin bestämmelse; att desse bilda menniskor till sedlighet,

och att deras åtgärd ej stadnar vid blotta ceremonier, utan förnuft — utan syftemål.

Lagstiftarne måste derföre stadga något i afseende på ungdomens moraliska danande; och Folkläraren förpliktas, att bilda Nationen — Säga och utveckla sättet, huru man skall blifva god borgare och ädel menniska.

I förra afseendet böra de inplanta lydnad för Lagarne, visa medborgarne i följd *af dem, sina skyldigheter* — men *också visa dem deras rättigheter* — med exempel af historien ställa för deras ögon de Stater, der menniskovärde och rätt blifvit misshandlad och trykt af våld och magt.

Föreställa dem, huru som Patrioter vågat lif och blod mot tyranniet — och *huru* som menskighetens *kraft länge tryckt,* bryter bojan, för att återtaga *den* rätt, våldet *nekade.*

För medborgarens danande till god menniska, bör Folkläraren uppmuntra till inbördes kärlek och öfverseende med hvarandras ofullkomligheter. — Visa honom, huru ingen lycksalighet är möjlig utan dygden; och i hvad förbindelse uppfyllandet af pligterne emot andra, står till ens eget väl.

Korteligen, de böra utveckla allt, som bil-

där till godt barn, god fader, maka och medmenniska.

Mystiken hörer alls intet till Sedoläran.

Så länge Europas Magter hafva en så talrik militair, fordrar Statens säkerhet, krigsfolk.

Men desse Fosterlands-försvarare böra ställas på en fot, att de i minst möjliga måtto betunga Staten.

Detta är derföre ett makt påliggande ämne för Lagstiftarens uppmärksamhet.

Kan hända skulle detta ändamål kunna till en del vinnas, om på hvarje mantal, utan afseende till hvem jorden hörde, vissa tunnland jord lemnades en vapenför karl, hvilken i fredliga tider vore pligtig arbeta för jordägaren, lika som en annan husman; och Staten kläda och mundera honom. — En sådan krigsman blefve ej jordägaren till last, och Staten hade ett visst antal att påräkna vid krigstider, utan att behöfva från åkerbruket och näringar taga arbetarne — eller organisera en trupp af missnöjde menniskor.

Om med Boställen någon lämplig ändring skedde — om Kungsgårdar på vissa år bortarrenderades, torde Staten derigenom kunna vinna en löningstillgång åt en måttlig Officerscorps, för desse tillökade krigare.

Det näringstvång, äldre Lagar beredt, torde vara tid att upphäfva; och den idoge en gång få använda sin verksamhet på hvad ställe och sätt, som helst han vill, då till Staten han erlade sin näringsskatt.

Till medborgerliga rättigheter hörer friheten, att genom trycket få i vettenskapligt afseende yttra sin mening öfver alla ämnen, — *de må angå Regeringssättet* — *Lagar* — *Domar;* — *En hvar Embetsman är Statens tjenare* — och hvar medborgare bör då äga frihet, att yttra sig öfver dess åtgärd, att granska den — sådant allt likväl, utan bitterhet, utan att förolämpa med uttryck, som rörer personen.

Endast ställa dess göromål för allmänhetens ögon, och vettenskapligt undersöka och omdömma dem.

Denna yttrings-frihet är nödig för Staten, hvar enskild medborgare och för Regenten. Han kan derigenom få kännedom om allt, som angår Rikets och Folkets väl; då eljest det sätt, på hvilket sådane personer uppfödas och lefva sin tid, oftast aflägsnar honom från all så beskaffad, nyttig kännedom.

På desse grunder byggd, väntar hvarje upplyst medborgare af nationens Representanter

Statsförfattning, som leder till, och försäkrar medborgerliga lycksaligheten!

Naturliga, Historiska och Philosophiska Grunder, i förbindelse med Sveriges från förflutne tider grundlagde Statsförfattning, till en förbättrad Regeringsform.

Egentligen att tala, bör en Rikscoustitution eller Regeringsform icke stå grundad uppå theologiska, finare moraliska och philosophiska bevis, som höra till en mer förädlad och öfversinnlig verld. För ett hyfsadt folk få de väl uti grunderna för Regeringssättet ligga inflätade; men så upplyst blir aldrig en större och talrikare mängd, och de hastigt uppå hvarandra, såsom vågorna i hafvet, följande generationer, förnämligast sysselsättande sig med åkerbruk, slöjder, handel, giftermål eller hvarandras födelse, underhåll och död, att alla med klar kunskap och öfvertygelse skulle inse vigten och värdet af sådana grunder. Bäst mår allmänheten af ett upplyst och redligt förmynderskap, och att hon under dess vård och täflan om inbördes värdighet och heder får hvila vid Lagar, som för sin tid äro de bästa möjliga, uthärda

de upplystas granskning, jäfva missnöjets inkast, rättvisa öfverträdares förakt och straff, och känna sig genom följderna af deras iakttagande sällare, än utom dem; likasom Israeliterna, med en blind tillgifvenhet för den Mosaiska Statsförfattningen. Lag är i sig sjelf ett maktspråk och i utöfningen den verkställande Maktens, mer physiska, än moraliska kraft. En Lag hvilar uppå ett, *Du skall*, den må hafva de *lydandes* öfvertygelse eller *begär med* eller *emot sig*.

Efter den Christna lärans inkomst i verlden, såsom en allmännelig verldsreligion, har en nu mer lika allmän som bedröflig historisk erfarenhet lärt, att den, såsom Mosis Lag, icke kan eller får göras till en Statsreligion, för särskilda folkslag, *stadgar* och utvärtes plägseder. *Alla* försvar för *ett sådant länge rådande tänkesätt* hafva, *efter Reformation*, förfallit vid sidan af motsatt verkan, der Guds och menniskors regering, nåd och lag, frivillig dygd och borglig pligt, hafva blifvit frånskilde och icke alconariskt förbundne. Christna religion har förmildrat Regeringar och Lagar, blandat en menskligheten värdig ande uti deras stiftning, och, såsom en damm emot en strid ström, motstått återgången ifrån borglig hyfsning till barbari. På det sättet har han varit verkande uppå de Euro-

peiska tänkesätten, lagstifningen och s*eder*na; men der den har blifvit bragt i form af borgerlig lag och af den länt sin styrka, har den haft den mest stridiga verkan, och genom sitt milda väsen och ande åter gjort Lagen ansedd såsom obillig, hård och kraftlös. Gränseskillnaden är redan uppgången, och Christi Kors det råmärke, som historien icke mer tillåter att förflytta. Den Lag, som straffar eller dödar, och det med rätta, utesluter icke mer syndares bättring och Guds rätt, att vara Nådlig. Vare detta i korthet sagdt, om det, som närmast rörer samhällens physiska och menniskans både moraliska och eviga lycksalighet.

Luthers lärogrund var alldeles densamma som Apostlarnas. Emellan deras och hans skrifter, med undantag af undergörande gåfvor och åsyna vittnesbörd, är ingen skillnad uti lärogrunden, utan endast i byggnaden. Genom menniskoslägtets framsteg i vettenskaper, upplysning, villfarelser, plägseder och olika läge förändras likväl sättet att undervisa och bevisa; men den oföränderliga grunden, med den sammansättning af sanningar, för hvilken den är lagd, förblifver alltid och alleställes de samma. Det är i anledning häraf, som *Luther* sjelf sade, att en del af hans skrifter icke skulle skicka sig längre, än till slutet af

hans

hans århundra. För den Evangelii sanning, stödjande sig på Christi person, att menniskan rättfärdigas af sin tro på *Gud*, utan Lagens gerningar, stå uti de af oss *besvurna* Symboliska Böckren, alla öfriga, och uppå sin tid renade artiklar, utarbetade. Följderna häraf, framför alla andra reformationer, af tänkesätt och seder, upplysningar och dygder, hafva visat sig uti den Christna verlden, och blifvit lysande i *jemnförelse med förutgående tidehvarf. Det förunderliga menniskosystemet* hår *uti sina djupaste* grunder och hemligaste driffjädrar, både med sin inveckling och utveckling, blifvit allt mer och mer upptäckt; allmännare ljus har uppgått utur mörkret och en ny andeverld, af sedliga och gudomliga ting, har blifvit skapad, der en och *hvar har* fått ett annat, än *sinnligt, ett moraliskt förstånd om Gud och nyckeln till sitt* hjerta *emot Honom. Den,* som rädes eller till en början icke dristar antaga och följa denna Protestanternas grundsats för utvecklingen och stadgandet af sin tro på Gud, han känner icke och har aldrig rätt eller uppriktigt och för egen räkning forskat och studerat sin verld, sig sjelf, sin Bibel och dess Gudalära. Evangelium med sitt moraliska ljus och sin gudomligt kärleksrika Ande fördrager minst en allmän tystnad, maktspråk,

som ej äro moraliska och ett tillstånd, *som* lemnar dess hufvudfrågor i förgätenhet. En sådan slummer är för det menskliga slägtet en mjältsjuk borgerlig och moralisk belägenhet.

Öfver sina invärtes rörelser, känslor, begär och tankar, äfven utifrån väckte *och* påträngande, är menniskan sig icke sjelf mägtig. Emedan Christus har framställt sin Person och sin Lära till vårt förstånd, hjerta, medvetande och pröfning, står den med det samma bygd uppå undervisning, öfvervägande bevis, öfvertygelse och eget invärtes bifall till antagandet af en känbart saliggörande tro om Gud och uppå Gud. Således är tankefrihet, eller frihet uti motsägelser och rättelser både af sig sjelf och andra, enligt menniskosjälens natur, under det bibliska och moraliska ljusets uppklarnande, så väl för lefvande, som hastigt förgångne och tillkommande slägter, alldeles oumbärliga. Historien, i synnerhet vår Frälsares lefvernesbeskrifning, jemte Hans Apostlars förföljelser vitsorda mer, än alla andra philosophiska och politiska betänkligheter och skäl, denna satsens riktighet och sanning. Den rådande Religion i en Stat, i stället för det i alla Stater rådande Guds Evangelium, genom lärdom, undervisning och andeliga vapen beståndande, är derföre ett bortbytande af Guds

kraft och *Guds vishet*, emot menniskors makt och menniskors vishet.

Vår själ har likasom ett behof, att meddela andra sin ovisshet och sin öfvertygelse, sin villfarelse och rättelse, sina fel och sina dygder, likasom sin sorg och glädje, sin vänskap och sitt förakt. Ingen Lag, icke en gång den, som menniskan pålägger sig sjelf, förmår utsläcka detta behof, hvilket sedan, som en stängd låga, häftigare *utbryter*, eller på sin höjd *förvandlas uti en låg förställning*. Det plågsamma uti detta lynne *förliker* sig och *tillfredsställes* med friheten, att meddela andra sin själs författning och få del af deras tankar tillbaka uti samma ämnen, hvilka ligga oss sjelfva om hjertat, dessa må nu vara högre eller lägre. Behofvet häraf minskas, i *samma* mon, som bristen *att föda och mätta*, det *upphör, och hvar och ens utsigt stannar* alltid *inom kretsen* af dess insigt. Emedlertid *betages* härigenom menniskors hemliga missnöje med andra, och under tiden med sig sjelfva, att genom lönnvägar förvandla sin enskilda klagan och olust uti en allmännare, uti misstroende, sinnens gäsning och partisk sammansättning. Uti klagan af en inskränkt tankefrihet befinner sig icke alltid den rikedom af allmän välvilja och kunskaper, hvartill häraf, så ofta slutes i det gemensamma lefvernet. Bristen häruti,

förråder sig säkrast, då denna frihet står hvar och en öppen. Vederläggningar och motsägelser äro då tillika alla andra öppnade, och härigenom växer den allmänna upplysningen med de stillade eller i jemnvigt hållna tänkesätten, försvagas ensidiga meningar och afsigter, och den nyttiga verksamhet, som hvardagslifvet och mensklig gemenskap kräfva, behåller sin drift. Menniskans, så väl som Christendomens, med alla öfriga vettenskapers natur, begära denna äggelse till sina framsteg. En allmän Tidning, som efter tidehvarfvets skick och läge drager omsorg för behofvet af det historiska, theologiska, moraliska och philosophiska ljuset, ibland christna folkslag, ifrån hvilka, utan undergång af deras företräden och herrlighet, det icke kan utestängas, synes härtill vara tjenligaste medlet. Böcker och större afhandlingar, emot villfarelser häruti, utgifne, men af allmänheten okända och olästa, hafva ej gjort sin tillbörliga verkan till en gemensam likhet och öfverensstämmelse uti tänkesätten om de vigtigaste och angenämaste det menskliga förståndets föremål. Offentliga tidningar deremot, monopoliskt tillåtna, hafva öfver de vigtigaste ämnen utbredt villfarelser, utan all anmärkning. Det är i politiskt hänseende, Englands ministeriella och flerehanda oppositionsblad, som på en och sam-

ma gång hafva helgat Konungens person, Lagens bestånd, mensklighetens värde och en allmänt tålsam och ädlare ande. Ingen förgäter härvid en Spektator, Taller, Swift och Addison med flere. När har Sverige haft en bättre månadsskrift, än den Svenske Argus med sin fulla verkan uppå en häftigt stridande partitid. Till öfversinnliga sanningars och föremåls ordnande, synes derföre likaledes behöfvas en theologisk *tidnings upplysta vaksamhet* och *bevakning* utaf helgedomen.

Den Lagskipande Makten, hvars ämnen och föremål äro sinnliga, synliga och borgerliga, har flere Domare, än den moraliska och philosophiska verlden. För lefvande slägter blifva alltid deras egen tid och öden vigtigare, än den förflutna och dess händelser. För denna *orsakens skull* förflyttas utur den *sednare*, in *uti den förra*, ämnen och *tilldragelser* med en förvänd och rubbad sakernas ordning, så att man icke mer rätt skådar dem uti sin första bildning och odling. Den girige och illsluge, ja, äfven under tiden den brottslige, hvars afsigter och uppförande Lagen förebygger och hämmar, klaga ofta öfver väld både i Lagar och Domar. Det är ett allmänt fel, att hvar och en så snart ser sig förolämpad af andra och sin rätt för nära trädd; att han så gerna, både i en större och mindre krets,

myndighet, helgd och oväldighet uti sin inflytelse på alla.

Utaf denna, lika förunderliga och för många omstötliga, som verkliga och fortfarande likhet, framställer Historien en mörk och bedröflig tafla, antingen af en öfverdrifven makt, med sina olyckliga följder för andra, eller samma makts sorgliga olycksöden af en beständig kamp med menniskoslägtet. Det hör till ljuset af en högre historisk granskning och philosophisk forskning, att man har funnit Lagstiftningen hel och hållen vara en moralisk och Lagskipningen en physisk kraft. Den förras hela vishet och ansvar, kastade uppå en enda person, eller af densamma sig tillägnad, öfverstiger alla en enskild menniskas krafter. I sin grundläggning Gudomlig, är den seklers samlade och sammanslagna vishet, hvilken ändå stannar vid ännu outvecklade tider. Skipningen åter efter Lag physisk, är gifven, lätt förvaltad, och den högsta möjliga styrka sammanpressad uti en person. Härtill kommer för den skipande eller den Lagen verkställande maktens säkerhet och inflytelse, att de, som skola lyda Lagen, sjelfve stifta honom, der menniskor redan hafva uppnått den mognad och kunskapsförmåga, att Lagar blifva mer, än blott physiska förordnanden, dem sjelfva och ett upplystare tidehvarf värdiga.

Ingen är sträng emot sig sjelf. Lagarna vinna således, stiftade af dem, som skola stå under deras lydnad, en förmildring, som ingår uti blidare seder till stigande förädling. Häraf kan man uti större samhällen vänta, att Regeringen icke urartar till despotism. Under herdalefnaden, hvarest en husfaders makt närmast gränsar till en obunden Regering, har likväl naturen sjelf något förmildrande, som häruti inblandas. Alla folkslag, hvilka äga något bemärkt och lysande rum i häfderna, innehafva det genom sina Lagars godhet, under tiden missvårdade, men alltid efter förfall, deras återställningsmedel till en förnyad ordning. Judar, Indous, Greker, Romare och de Europeiska folkslagen, ifrån Constantinii Magni och Justianii tider, äro häruppå bevis. En del af dessa gamla Lagar äro ännu till och skicka sig ibland oss, andre åter alldeles föråldrade. Emedlertid hafve vi häraf lärt konsten, framför Africaner, Americaner och Söderhafvets öboer. Den moraliska brottmåls-lagen förblifver alltid den samma, men Lagar, stiftade af menniskor, måste få sitt skaplynne af nya upptäckter, mer erfarenhet, utvidgad tankerymd, i vettenskaper, odling, läckrare smak, finare seder och upplystare Gudalära.

Det en upplystare verld, så väl i äldre, som yngre tider, kallar despotism, med ge-

mensam afsky förkastad, har varit det allmännaste ibland alla regeringssätt. Ju mer Stater hafva blifvit utvidgade eller flere sammansmält, dess mer har denna förfärliga makt blifvit deras samband och drifkraft. Detta naturens i alla beräkneliga sekler fortsatta lopp bör väcka vår eftertanke och göra oss misstänksamme, att något af dess oemotståndliga vilja häruti försticker sig. Dess dolda och mångfaldiga verkningskrafter i hela djur- och växtriket häfva alla hinder, som vår vishet, vältalighet, menniskokärlek, philosophi, moraliska och physiska kraft, häremot, söka bygga och inrätta. Despotismen synes i sina verkningar och sitt bestånd vara den absoluta naturkraft, hvarmed samhällen i brist af Lagar emotstå sin totala upplösning och undergång, och om de inträffa genom en tillstötande öfvervigt af någon physisk styrka, uppstiger, efter de största omhvälfningar, samma makt i den undergräfnas och störtades ställe. Häruti hafva Riken och Regeringar, hvilka i Historien ligga för oss, såsom hopade massor och ätthögar sammanförde och uppreste, förhållit och rört sig lika. De tjena nu till ett hastigt det helas öfverseende och äro vordne en efterverldens kallelse, att häruti djupare intränga. Detta tillhör egentligen philosophien, som i det fallet icke får hvila blott vid ord,

hvilka genom författares snille och stil hafva ådragit sig ett lika grundlöst förtroende, som misstroende, sedan rotade till outrotliga fördomar och svärmeri med meningar. Vi må icke för lätt halka öfver forntidens och samtidens ruiner; blott skåda deras grusade öfverlefvor; sticka dem i koppar och göra dem till skådespel. Ifrån verkningar slute vi till orsaker; och således måste äfven här för naturens afsigt finnas en dold drifkraft, som likt den underjordiska elden, har förmått upphäfva, sammangyttra och öppna sådana höjder och afgrunder uti Rikens förnyade fall och åter enahanda uppkomst, med ett och samma cirkelformiga utseende.

I anledning häraf hafve vi stora skäl, att misstänka despotismen vara något annat, än dess yttre anseende af en enda menniskas mod, vishet, stolthet och makt. De, som hafva traktat efter denna makt, och sorgfälligt sökt att bevara den, såsom en källa till förnöjelse för eget välbehag och smickrande egenkärlek, äro sjelfve, enligt Historiens enstämmiga vitsord, deruppå bedragne. De hafva härledt allt det ifrån sig sjelfva personligen, som har varit en naturens, för sitt ändamål, medverkande och oföränderlig kraft. I samma ögonblick, som vi, öppnad, börje granska menniskoslägtets Naturhistoria och skåde den i förbindelse med samhällen och tillika mora-

lisk Lag, möter oss en onaturlig syn af vildhet, förvillelse, brott, barbariska plägseder, qvinnors förtryck, fiendtlighet, illslughet, och en antagonistisk andes oförfärade mod, vid minsta täflan om gemensamma och de ringaste sinnliga föremål. Emot dessa utsväfningar af ett djuriskt lynne hafva större och mer odlade samhällen uppkommit och deraf blifvit en förmildring. En gemensam och tyst despotismens hyllning, både af bättre och sämre, lastbarare och dygdigare, Babylonier, Perser, Greker och Romare, likasom än florerande Österländska Stater, hafver derföre, i brist af Lagar, underkastat sig en endas oinskränkta makt. Menniskans blotta djurart, så väl förut i ålderdomen, som härutom, ännu i hvart tidehvarf närvarande, har rättfärdigat denna makt, isynnerhet för samhällens odling efter krig eller dess underlåtenhet i freden. Grymheten uti utöfningen af en endas menniskas välbehag har blifvit drägligare, än samma naturliga frihet hos många, ehuru rysliga och blodiga, för en mer hyfsad, sedligare och ömsint verld, spåren häraf stå öppna uti Historien. Det föregående af tiden har blifvit förglömdt, och ofta efteråt poetiskt förskönadt eller obemärkt, det påföljande åter, uti en historisk tid antecknadt och fästadt vid de verkande personerna. Deras vådliga belägenhet, det

dem omgifvande mörker och fruktan, hafva icke heller blifvit nog anmärkte uti politiska afhandlingar. Härigenom har misstanken, räddhågan och en lömsk antagonism uppkommit, både emot Lagars stiftning och skipning. Ett gammalt bruk och under tiden missbruk utskjuter af vanan eller misstroende till öfvermakt, den helsosamma förändringen, nyheten och förbättringen. Missnöjen och partier, om hvilka man torde *kunna säga*, att de aldrig blifva, icke eller böra *blifva alldeles* qväfda, kunna likväl *förblinda och* förvilla, då de hämta sig styrka ifrån förflutna tidehvarf, att dermed rättvisa sig; likasom samma källor tjena *våldsmakt*, förtryck, låga, ensidiga, kortsynta och enskilda hänseenden och eftersträfvanden.

Despotismen, efter en *djupare blick*, än den, *som hittills vanligen* har inträngt uti den *moraliska kraftens spänstighet*, är sannolikt den *verkställande* makten af Lag och samhällsordning. Den physiska kraften, med sin verkan uppå tröga och tunga kroppars rörelse åt en gemensam led eller löpbana har blifvit tagen för den högsta verkande orsak, såsom och verldssystemet synes framskrida på samma sätt. Dock är det ett lyckskott; eller en följd af seklers erfarenhet och uppå dem uppmärksamme forskares sammanlagde undersökningar, att man

har träffat en practisk åtskillnad emellan Lagstiftning och Lagskipning, hvilka genom sin förbindelse urarta till despotism. Alla delar, hvilka ingå uti ett samhälles förbindelse, få härigenom sitt bestämda rum, och intaga det likasom af sig sjelfva. De olikheter naturen har stiftat, hvilka odling och uppfostran vidare uppdrifva, förenas härigenom till ett hufvud och en kropp, under hvilken bild man lyckligast föreställer sig ett samhälle, med alla de olika lemmarnas hopfogning och förrättningar. Den moraliska verlden står då icke mer nedsatt under den physiska, och friheten i den förra omskapar icke mer inrättningar, författningar och de oundvikliga olikheterna i den senare. De öfverensstämma i Brottmålslagarna, och hafva sedan, frånskilde, sin egen högre och lägre verkningskrets, hvarifrån de likväl meddela hvarandra en hemlig fruktbarhet, likasom solen och regnet åt jorden och växterna. Ett samhälle i sitt naturliga anlag har sinnliga ämnens odling till föremål. Här fordras endast obrottslighet och således kan det, så väl häruti, som i allt sitt öfriga förordnande, icke grundas uppå annat, än Lag. Bygdt på sedeläran, införas uti henne rå och grofva delar af en sinnlig art, som skämma hennes fina och förädlande ande, eller tvärtom, den sinnligt sköna, förfinade och intagande odlingen,

blir slagen med sedlighetens och dygdernas heliga stämpel. Det är en länge sedd och erkänd sanning, att Religion och Sedeläran icke böra göras politiske, och intet af det senare inblandas uti det förra. Likväl sker det och måste det ske, så länge de båda, mosaiskt med Lag, eller caliphatiskt med Religion och Regering förbindas och förblandas. Här bör det icke heta en Gud och en Kung; utan en Kung och en Lag, en Gud och en Religion; då borgerlig Lagstiftning och Lagskipning, till Laglig rättvisas åtnjutande ibland menniskor och säkerhet till lif och egendom, får sina fasta och tillika egna grunder i naturen, likasom sedeläran och den Christna Religion uti sin Stiftare, utan all philosophisk bemedling emellan det sinnliga och moraliska förnuftet emellan brott och straff, och utan en philantropisk eftergift, af en ifrån veklig-heten skild sedelärans stränga bud, såsom ett offer åt mensklígheten, eller å andra sidan, utan öfverdrifna fordringar, under namn af stoisk, ja! och Christlig dygd, utaf usla och olyckliga, som sänkas och tryckas af det menskliga lifvets brister.

Många ämnen och påfund, ifrån vetenskapens och konstens verld, som sedan i samhällen hafva blifvit ett allmänt bruk, varda af de fleste ansedda såsom naturens verk, ursprunglige ifrån verldens skapelse.

Tiden till deras början, deras upphofsmän, och tillvext i odling, blifva litet eller intet efterfrågade och forskade. Detta gör, att en efterverld ofta misskänner sitt eget tidehvarf, oaktadt de stora fördelar, som den innehafver och njuter af Lagstiftning, vetenskaper, konster, slöjder och en upplystare Religion, framför en aflägsen forntid och förfluten ålder. På samma sätt förhåller det sig med samhällens sammansättning. Man undersöker icke huru naturen härmed har gått tillväga och vill hafva det, utan tager för afgjordt, att det, som stöter ett odladt eller philosophiskt förnuft, som mer vill skapa än varsamt forska sin verld, måste utdömas och alldeles afskaffas. Denna förhastade och blossande vishet kan ofta vara en stolthet och ett missnöje med sin belägenhet uti det stora hela, hvars oberäkneliga fördelar böra utväxlas emot de band, som man här har uppå sig, men ifrån hvilka hvar och en oupphörligen aflöses, genom de föregåendes bortgång och de efterföljandes tillväxt ibland vårdslöst behandlade politiska ämnen och till fördomar, får man både med erfarenhetens och Historiens tillåtelse räkna, afhandlingars och omdömens sorl om det i Europa ärfda Adelskapet. Alla skäl, mer eller mindre utförligt härvid använda, sluta sig uti detta enda, att

all

all förtjenst och ära, *bör vara egen och förvärfvad.* Historien och den *alldagliga* erfarenhet svara häruppå. *Om det sednare* vilkoret icke tillkommer, *blifver den* förra lotten, som händelsevis utfaller, sin ägare till last. Detta går i jemnt stigande och fall med krig, vettenskaper, konster och handel, ibland de *folkslag*, hvilka härmed äro sysselsatte. Ärfd heder får således här en verkan, *som alldeles* är *motsatsen af den föregifna.* Om intet *skulle* gå i *arf af* en förtjent mans namn och heder, *så talar* man icke allenast emot naturen, utan äfven tvärt emot det, som man härmed åsyftar. Dessutom bör väl, ibland grunderna för ett samhälle, menniskan sjelf, såsom Guds förnämsta jordiska kreatur, i första rummet upptagas. Fäderneslandet blifver eljest *ett* alldeles *obestämdt* ord. Allas *gemensamma förakt* i laglösa *Stater*; utom den enda, både lagstiftande och lagskipande menniskans anseende, äro den moraliska frihetens och härmed förbundna ädlare sedernas bana. Om intet *skulle* ärfvas, eller intet uppå efterkommande fortplantas af det, som menniskans värdighet uti sjelfva naturens rike och menskligheten tillhörer, så blefve allt borgerligt anseende för rikedomarna, såsom ock allmänheten härtill mest är böjd. „Här

gäller, likasom i verldsbyggnaden, att ju större materien är, dess starkare blifver dragningskraften, hvarom handlande städers rika banker, jemte Mogolska och Persiska skattkamrar bära vittne. Rikedomars högsta företräde i ett samhälle, är rättvisans, förtjenstens, dygdernas och menskligthetens förnedring. En ärfd heder uti inbillningen, likasom en förvärfd uti öfvertygelsen, föder en känsla af naturlig värdighet, ännu under torftighet och förakt. En mindre lycka tillfredsställer den, som med en liten kan äga sin personliga och moraliska aktning. Man har förblandat det sjelftagna anseendet och tycket för sig sjelf, oftast okunnighetens, råhetens och den minsta myndighetens lyte, med en hel annan politisk vigtighet, och kan hända naturens hemlighet i sitt dolda föranstaltande, hvaraf det finaste icke röjes af ögat. Genom olikheten af skepelser, åldrar och förmögenheter, och ho kan säga, om icke genom en inplantad naturart af täflan, befinnas samhällen, obestämda af lag, äga Konungar, högre och lägre medlemmar, utmärkt klädsel och äktenskap, uti sin första och blindaste råhet och förvirring. Den samfundslefnaden, som höjer och sänker sig gradvis, öfverträffar, i häfderna och i den lefvande verlden, än i dag, de samhällen, hvarest afbrottet är för stort och ett tomt

rum af ofantlig vidd emellan dem, som beklăda Statens högsta embeten och hela den öfriga mängden. Sådant är förhållandet i Orientens äldre och yngre Monarchier. Genom ärftlig Adel höjer och sänker sig natural- och nationalvärdigheten småningom och graderad, ifrån högre civila och militaira Embetsmän, till en större class af Proprietärer eller Egendomsherrar och lägre undersysslor. Hit närma sig åter utmärkta andra tjenstemän, vettenskapers och de fria konsternas idkare, med hotelse af odlingens förfall, om de stängas ifrån aktning och belöning. Ändtligen komma uti sin ordning industriens och handelns välmåga och rikedomar, att igenom äktenskap häruti inblandas, så att en Holländsk Amiral uti Amsterdam tager en Repslagares dotter till hustru. På detta sättet hafva odlade folkslag, ty i Europa kan frågan icke blifva om andra, ägt enskilda länkar, häftade tillsammans med den stora kedjan af ett allmänt samband.

Med vår närvarande upplysning, eller rättare djupare insigt uti enahanda ämnen med förflutne åldrar, synas vi ännu äga, så väl i en stor del statistiska, som philosophiska föremål, löst fästade allmänna begrepp och förhastade omdömen. Utan en förut anlagd uträkning af mensklig vishet och afsigt, äro samhällen dels af naturlig,

dels af utvärtes ifrån erhållen och dels af lyckligare snillens drift uppkomne och bragte uti det skick, hvaruti vi hafva funnit dem för oss; hvarifrån de icke gerna kunna gå tillbaka, utan sträfva åter efter den svåraste dödskamp till sin påbegynda bana. I hvilket läge som helst kunna de föras framåt; men som äfven detta finner motstånd uti inrotade vanor, okunnighet, fruktan för nyheter och flera ännu både påräknade och opåräknade hinder, är och blir frågan i alla fall, om tiden, *medlen*, sättet och måttet härvid. Vissa saker äro dels af naturen oföränderlige och dels genom seklers omvältrande, sammanförde till berg, hvilka ej mer kunna röras ifrån sin grund. Deras sprängning och under tiden rörliga tings förflyttning hafva fört med sig vådliga följder. Lika varsamt, som man går tillväga med upplossandet af gamla band, bör man äfven se sig före vid de nyas antagande. Af bristande försiktighet härvid, hafva stora villfarelser, misstag, missbruk, onaturliga lagar insmygt i samhällen. Putsmakaren blir ibland dem, som endast älska att höra talas om nytt, lättsinnighetens och fåfängans kännemärke, så mycket dristigare, och finner, som Baron Hollberg säger, det lätt, att sätta det menskliga kön vaxnäsa uppå. Samhällen, uti sin naturliga och runda gång, hafva

icke så mycket att omskapa, som icke fastmer att tillskapa, upplysa, ordna och förbättra för en hastigt tillväxande och snart förgången generation. Det physiska samhällets rymd och förädling är icke så gränslös, som det moraliska sällskapslifvet; men hvilket också har en gräns. Missbruken och gamla bruks ålderdom röja sig sjelfva, men af de sednare gifvas vissa beståndsdelar, som ej få vidröras. På dessa grunder, jemte många andra *philosophiska skäl, hafva arfriken uppnått ett bestämdt företräde framför valriken.*

I de ämnen, som äro och blott kunna vara föremål för lagstiftning, såsom en physisk reglering och bemedling emellan menniskor, lärer hoppet om fullkomlighet, på en gång funnen och fastställd, få uppgifvas. Häruti ligger *orsaken till lagars förnyelse med djupare insigters tillväxt och krafvet af en stigande odling.* Försöken att göra lagar och förordningar oföränderligt beståndande, i theorien mycket sannolikt och philosophiskt på djupet sökt, har dock alltid praktiskt åter försvunnit. Så väl historien, som alla äldre och yngre, större och mindre bemödanden häruti, sluta sig uti öfverenskommelsen om lagars godhet; det vill säga, att deras stiftande erbjuder sig åt alla folkslag. För hvar gång blifva de, såsom för Athenienserna,

endast de bästa möjliga för dem. Fördelarna af de gamla, äro likväl deras gällande bud, ända till dess, att nya komma i stället. Inträffande behof af nya hafva likväl allestädes så ökat deras mängd, utan de förras afskaffande, att lagskipningen har blifvit oviss, frivillig och vacklande. En codex eller allmän lagbok, med ett pröfve Domaren, är således rådligare och bättre. Om enskilda stadgar och politiförordningar är icke här fråga, utan om en allmän landslag. Dessa lagar, för ett eller flere tidehvarf fundna och antagna, lemna ändå mycket af sin vishet och undersökning öfrige, vid deras tillämpning, bifall och åtlydnad. All lag ligger och måste ligga i strid med sinnliga förbindelser i samhället och likartade begär. Något af dess kraft, så väl i stiftning som i skipning, afgår härunder, och dess allmänna ande urartar så lätt till ensidighet. Dess allmänna riktning och bokstaf går äfven småningom förlorad i nya upptäckter, påfund, plägseder, utsigter, upplystare tänkesätt, sedan de blifvit allmännare om språkförändringar. Härtill komma öfverträdelser, de pligter och de straff, hvarmed de äro belagde, och myntförändringar, så att äfven pappersmynt härvid visar sin skadliga verkan. Den, som förlorar en rättegång, eller efter lag blir pliktfälld, tadlar lagen och söker

gifva åt näpsten ett anseende af stränghet *och* hårdhet, *som*, under ett större sedeförderf, kan hafva inflytelse uppå *lagskipningens* rättvisa, så att en allmännare öfvertygelse härom börjar aftyna. Den, som icke erkänner vidden af lagars stiftning, såsom en bemedling emellan menskliga begär, behof, sinnesrörelser, inbördes handlingar och physiska gränsor, och lagskipningens vishet i alla de fall, som sig härvid förete, har härmed icke jemnfört hithörande annaler. Dessutom förekommer, uti *straffens förhållande* till *lagen*, en så noggrann afmätning, att den just är stämpeln uppå dess godhet och billighet. Förutan detta vilkor förderfvas de lydandes moraliska begrepp och lynne, som förnämligast efter straffens beskaffenhet mäter skillnaden uti brott. Brottmåls*lagarna* äro utaf alla de mest *gifna och naturens egna*, *icke blott genom klarheten och segren* af *sina bevis inom menniskan* sjelf, utan äfven genom *sina* kännbara följder af det physiska onda. De lemna således icke rum åt minsta tvifvel om sin nödvändighet. Deras moraliska billighet satt i fråga, upphäfver dock icke deras physiska oumbärlighet. Hos hyfsade folkslag hafva de alltid innehaft det främsta rummet, och vildt för dem fäckta ohyfsade i sin blindhet. Likväl har hos de förra tor-

turer och rysliga pinosätt uppå moraliteten haft en verkan, alldeles stridig emot den, som dessa lagar verkligen åsyftat, och de lagskipande hafva fått erfara, att mensklig grymhet eller hämnd, slå ut på en hel annan sida, än lagliga och rättmätigt afmätta straff.

Högt påkalla sinnlighetens utsväfningar och brott en lag emot sig. Den kan icke eller längre uteblifva, än under förnuftets djupaste' dvala och yttersta mörker. Äktenskapet, stamskillnaden och hämndrätten äro redan samhällets grunder, innan de ännu hafva blifvit föremål för forskning, och, i beskaffenhet häraf, det minsta påtänkta. Man må, för sin barnsliga blödighet, sin manligt modiga vildsinthet och sin sjelfsvåldigt fria sällhet, tadla ett lagligt tvång, så mycket som man helst behagar, så är det dock loppet af samhällens odling, utvidgning och tillvext, efter hela den historiska anvisningen, att, med lagar, sämre eller bättre, undersökningsmål vid rättegångar, större och mindre straff, taga större och lysande Riken sin början. Beskaffenheten af lagar och straff hafva varit och äro det ena folkslagets företräde i borgerlig ordning, bestånd och samhällslefnad framför det andra. Lagarna förekomma väl icke brott, men de hålla lasterna inom gränsorna af sitt mörka rike, låta dem der

vara hvarandras plågoandar och drifva dem tillbaka dit, när de börja öfversvämma industriens och verksamhetens nyttiga rörelsebana, som öppnar källorna för samhällets behof, beqvämligheter och prydnader. Lagars och bättre lagars värde och kraft framför inga eller sämre, visa allestädes sin verkan, uti borgerliga påfund, tankarnas vändning åt naturens rike, med sina outösliga tillgångar för föda, kläder och byggnader. Brottmålslagar gifva och fästa begreppen om moralisk cultur, hvarförutan den förgäfves påtänkes och begynnes. Vid barbariska folkslags inkräktningar utaf mera odlade och rikare länder, hyfsas deras besegrare af lagar och menskligare plägseder. De rädda äfven de öfvervundne af bättre classen och stammar, att härifrån affalla och alldeles återgå till sitt ursprungliga barbari. Mongoliska Tartarers uppstigande uppå Chinesiska thronen har ej kunnat göra detta urgamla rikets lagar och plägseder om intet, utan det nya Kejsarehuset har underkastat sig deras stiftelse och ledande.

De tillfälliga och mångfaldiga oordningar, hvilka tilldraga sig under gifna lagar, hafva, till en grundlags förfång, födt så många påfund af politisk jemnvigt och motvigt, hvarmed man stiftat lika många partier och gjort enheten af lagens verk-

ställande makt kraftlös och anarkisk. Frukten häraf har blifvit Regerandes overksamhet, maklighet och tillfredsställelsen med lysande Hofs undergifvenhet. Emedan den verkställande och executiva makten icke är mer än en, så kan den icke eller, såsom odelbar, öfverlemnas åt mer än en, om dess inflytelse skall blifva kraftig och allmän. Under en Konungs minderårighet är derföre ett Riksföreståndarskap den naturliga Regeringen. Det som misstankan och fruktan för regerande personer eller idealen om ett fullkomligt regeringssätt härvid företer, ingår uti lagstiftningens theoretiska sammansättning, men icke uti lagskipningens sedan mechaniska handhafvande. Är den förra det bästa, som förnuft och erfarenhet af vårt slägtes oordningar hafva funnit, utaf det föregående antagligast, i inrättningen rådligast och i utöfningen, genom den lärorika utvecklingen, utbildadt, så blifver det uti sin högsta och rätta bemärkelse en regeringsform för vår tid, och uti ett eller flere århundraden, äfven som sättet, att härmed gå tillväga, detsamma för den sednaste efterverld, om än aldrig så infallsrik och bullersam. Naturen, upplyst af verkliga och icke diktade tilldragelser, löjliga eller sorgliga, alfvarsamma eller lättsinniga, rysliga eller ädla, bör rådfrågas uti allt, hvad den

har varit och är. Någon annan väg till lagstiftning, odling och moralisk förädling, gifves icke. Vi kunna icke eller komma honom närmare eller längre framom honom, än han sjelf tillåter.

Lika svår, vidsträckt och insigtsfull, som en lagstiftning i sin natur är, så förhåller det sig äfven med lagskipningen. Den ena kan icke rycka lagren ifrån den andra. Lagskipningens ofta gåtfulla föremål äro, gamla häfders och rättegångars dunkelhet, urgamla slägtskapsleder, vändningar af spitsiga inkast och skenfagra undanflykter, lönnliga afsigter, försåt för enfald, omyndighet, okunnighet, värnlöshet och oskuld, oberäkneliga och outtänkliga tillfälligheter af illslughet, brott och nya sätt, hvaruppå de begås, förnyade med små förändrade omständigheter, förfinade eller ock gröfre än tillförene. Allt detta pröfvar Domares skicklighet, opartiskhet, skarpsinnighet, urskillning, dygd och den philosophiska kunskap, som han härtill har förvärfvat sig; grunden till deras aktning och heder hos alla folkslag och i alla tidehvarf, efter lagars och odlingens ursprung. Om lagstiftningen skulle upptaga det, som utur mörkret eller i odlade tidehvarf, genom skipningen, har kommit i dagen, så skulle lagar, såsom i den högsta ålderdomen, vid första utgången utur barbari, blifva smut-

sigt grofva och skadligt upplysande. De skulle tillika förlora sin klarhet, sin korrthet, sin bestämdhet och högre moraliska syftning genom borgerlig odling, tillgång och hvila uti dem. En dagbok blefve då, igenom sina mångfaldiga författningar och upptagandet af händelser och följder, hvilka oberäkneliga och de verkande personerna sjelfve ovetande sammanstöta, en oformlig *corpus juris germani*, efter hvilken, icke mer något med visshet kunde afgöras. Under bestämda allmänna rubriker bör derföre en lagbok författas, utan afseende på bisaker. Det är icke straffets större eller mindre stränghet i den döda bokstafven, utan dess ofelbarhet, af den verkställande makten, efter domslut, som afskräcker ifrån öfverträdelsen.

Friheten att, utan redogörelse för andra, i sina tankar umgås med hvad man helst behagar, är af naturen oafhängigt gifven. Denna Skaparens vishet är grunden till menniskans moraliska frihet i sig sjelf. Först för våra ord och vårt uppförande, blifva vi andre ansvarige. Denna ansvarighet påkallar försvar. Allt försvar åter måste utföras med ord och bevis, för hvilka sanningar och gerningar, förtjenster och dygder, ligga till grund. Svårligen kan man utesluta de första medlen, emedan de sednare utvärtes grunderna äro vacklande,

uppå dem icke något bygdt, och så beskaffade, att man med falska och låga afsigter kan förringa deras ursprungliga renhet, om den härvid moraliskt lidande, icke med strömmen af ord, ifrån sitt eget medvetande och en invärtes oskuld, får rentvätta sig sjelf och bortskölja andras förorenande. Under denna frihet, har ett rent uppsåt, kärlek till sanning och dygdens lönnliga belöning uti eget medvetande, ingen bitter ande, och intet afseende uppå andras tankar och omdömen om sig, hemliga eller uppenbara, besvarade eller obesvarade. Häraf följer, att angelägenhet om andras bifall och smickrande omdömen, i tal eller skrift, man må bekläda hvilket embete och föreställa på den gemensamma skådebanan, hvilken person som helst, är en moralisk feghet eller ovisshet. Uppå dessa skäl, bör åt menniskor öfverlemnas samma frihet i sina yttranden, som dem af naturen är gifven i tankarna. Härigenom ställer sig säkrast hvars och ens invärtes författning i dagen. För all makt öfver andra, för redlighet, moralisk frihet i dygd och kunskapsförmågans upphöjelse öfver fåkunnighet och sjelfklokhet, är denna tillåtelse alldeles nödvändig. Uppå sin höjd kan man medgifva, att, i ett samhällsläge, hvarest en lagskipande makt, utan bestämd lag endast gifves, eller förfar efter lagar,

som äro stridande mot naturliga och borgerliga förbindelsers fästande och helgd, kan tryckfriheten blifva af vådliga följder. Deras orsaker ligga dock härinom, uti den otillgängliga tankfriheten, hemlig förställning och en lömsk tystlåtenhet. All despotisk och hierarkisk makt, alla konstlade inrättningar och onaturliga lagar, hafva häraf fått förnimma sanningen.

Föregående ämne har varit ett af de svåraste att utreda och, till öfverensstämmelse i tänkesätten, leda. Emedan verlden regeras af meningar, har man förgätit deras ombytlighet, och sökt att stöpa dem i vissa former. Tilldragelser och omständigheter, af sig sjelfve, utan förutgående anläggning yppade, hafva dock aldrig tillåtit dem, att blifva oföränderligt lika efter sin första tilldanelse. Inom en femtedel af nyss förflutne århundrade och det nyas början hafva meningarna om tryckfriheten blifvit mycket förändrade, mer inskränkta och mindre frikostiga emot det, som de förut voro. Detta härleder sig ifrån tillfälliga och förmodligen öfvergående orsaker. I sakens natur och den allmänna röst, hvartill denna frihet sig förut småningom hade upparbetat, må det icke sökas, eller uti falska deraf dragna slutsatser och härledda följder. Erfarenheten af denna frihets lyckliga verkan uppå det

allmänna tänkesättets öfverensstämmelse, i afseende uppå lagar, seder och en högre förädling, under och efter Reformation, är redan tillräcklig och långvarig. Den är nu icke mera misskänd, såsom en verkande orsak till Europas Statsförfattningar, och alla företräden framför de öfriga verlsdelarna. Religion kräfver således tillika ovilkorligen denna frihet, till sin seger öfver det theodiseiska och moraliska mörker, som vidskepelse och otro utsprida, herrsklystnad och sinnlighet gynna. Mer än sannolikt är, att den oupplysta verlden står i fara, att missvårda sina framsteg i odling, och nya generationer komma att stanna vid sin medfödda okunnighet. Lagars stiftning och skipande begära äfven denna frihet till öfvertygelsens bibehållande om sin godhet och rättvisa. England, detta moderland för den största politiska, philosophiska och theologiska frihet, med allt sitt behof af förbättring uti sin gamla göthiska lagstiftning, har just, igenom friheten i tal och skrift, bibehållit öfvertygelsen om rättvisan uti sin lagskipning, och en allmän tillfredsställelse häraf. Återkallom sekler, som hafva varit beröfvade ett fritt vädjande till det allmänna omdömet, och dess lika fria antagande och förkastande häraf, så behöfvas inga flere bevis för en sats, som synbart förmärkes och invärtes förnimmes,

ingå uti en naturligen lägre och uppenbarad högre plan.

Det är stridande emot oväldighetens allmänna ande och enskild kunskapsförmåga, att hafva en enda person till Censor librorum. De motståndare, som han sig härigenom ådrager, mäktar han aldrig emotstå och drifva tillbaka. Hans styrka och sköld äro endast politiska maktspråk och å andra sidan en lika beskaffad försigtighet. I anledning häraf, afsade sig en gång en lärd man denna befattning hos Parlamentet i England, försäkrande, att det onda, som man härmed har sökt förekomma, tvertom, genom detta honom uppdragna embete och hans åtgärd härvid, hade allt mer och mer stigit. Detsamma gäller äfven om flere i en sammansättning för denna afsigt. Uti sitt utslag utgöra de ändå icke mer än en. Det finnes ingen, som icke kan försvara sin naturliga och politiska belägenhet och borgerliga handlingar, så framt han har rena afsigter, och icke är maklig eller vällustig, så att han härmed icke vill besvära sig, utan heldre tål och håller tillgoda. Der ingen motsägelse fins, är icke eller något att vederlägga och upplysa. Så var det i de mörkaste seklerna; allt låg då i en djup och tyst sömn. Detta tillståndet var tvinsotens stillhet, men hade ringa fram-

steg

steg med sig för religion och samhället. Det physiska innefattade uti sig ingen moralisk blandning och känsla, och så förhåller det sig äfven än i dag för vår åsyn, der ingen skrifkonst och intet boktryckeri finnes.

Bygge vi icke på naturen, sådan, som den är, af sekler vitsordad, och icke på en upplyst naturkännedom af oss sjelfva, blifver all lagstiftning ett svagt och obeständigt verk. Vid rättegångar befinnes den, som förlorar, alltid benägen, att skugga Lagen eller Domarens rättvisa. Om det, att i all ting tycka sig hafva rätt, är ett den menskliga naturens hufvudfel, så ligger straxt oviljan emot lagens billighet uti denna sanning innesluten, och uti dess klander öppen. Till följe häraf kunna inga Embetsmän för sina göromål vara dem redo skyldige, hvilka de med lag skola leda och efter densamma dömas. Likaledes bör icke heller den, som gör lagen, få verkställa honom. Här visar sig gränsskillnaden emellan lagstiftning och lagskipning så klar, att de, oändligt utvidgade, ändå förblifva tvenne paralella linier, hvilka aldrig råka hvarandra, utan att i någon punkt göras krokiga. Naturen har sitt förvaringsmedel emot brott och våldsamheter uti hämnden. Man kan således säga,

att, uti densamma, både lagens *stiftande* och verkställande ligga förenade; men mer genom den sednare eller straffets fullbordan, än med undersökning af förmildrande omständigheter och afvägd vedergällning. Det är en verklig rättvisa, att mord straffas med mord, och våld mötes *med* våld; men denna rättvisa, med hämnd på hämnd, utom ransakning och dom, utvidgar sig och fortfar i efterkommande med ett oupphörligt slägthat, nationalhat och riddarehämnd, såsom i medeltiden, så att, med hvar ny generation, födas nya *blodhämnare.* Dessas tillvarelse i verlden går för all lagstiftning, såsom än i dag, bland vildar, herdar och hos röfvarenationer. Ifrån den dag, då bestämd lag blef stiftad, och spridde omkring sig ljus, kan man räkna borgerlig rättvisa, billigare straff, allmännare säkerhet, skade-ersättningar, bilagda tvister och lagliga öfverenskommelser. I sig sjelf är rättvisa lagens hämnd, och hämnden naturens rättvisa, men för beskaffenheten af den sednares lynne är det tvert emot moralisk billighet, att *den* häråt skall öfverlemnas och med detsamma alldeles uppoffras. Den förras rättvisa ligger i bokstafven och den sednares i *blodet.* Den förras uti den mildrande lagens och tredje mans hand, hvilken icke känner något agg till den, som han dömmer;

men med den sednare är hämnaren sjelf både laggifvare och verkställare. Så nära äro lag, rättvisa, dom, hämnd och straff i naturen och Staters grundläggning förbundne. På dessa grunder, ho skulle väl vilja hafva lagstiftning och lagskipning förenade, eller med sann upplysning båda delarna sig enskildt uppdragna?

Brottmålslagarna, hvilka hämnden egentligen bevakar, äro i naturen, *det vill säga af Gud gifna*; men *politiska Lagar och Statsinrättningar äro af menskligt ursprung*. Måtte *dessa* derföre med hvarandra aldrig blifva förblandade, hvarken i anseende till brott eller straff, eller förvandlas i fri behandling och förändring. Statsförfattningar deremot äro uppkomne af länders och jords fördelning genom krig, naturliga och geometriska skiften, *gifna* ägors uråldriga häfd och frihet, försäljningar, köp, arf, *förläningar*, och hänga härigenom tillsammans med blodsband, den allmänna säkerheten, förfäders dels glömda och dels oförgätna förtjenster, möda, svett, kostnader och egna förbättringar. Genom Försynens skickelse, eller, om man så vill, af ödets, hvilket ingen genom födelsen åt sig sjelf har föranstaltat, är detta tillkommet. Annorlunda än småningom, utan med våld, den högsta borgerliga orättvisa, yppade tvister utan tal, fiendskap, sammangadd-

ningar och inbördes krig, kunna åter dessa gamla bopålar icke uppryckas. Utan någon af lefvande slägters och regeringars skuld, är detta uti fjermare och närmare tidehvarf uppkommet. Vid ett öfverseende af det hela med sina olika delar, kan detta kallas en nationalhelgedom, hvilken efterkommande hafva funnit för sig efter sina förfäder. All förändring häruti anvises af tiden, när det skall ske och af förändrade omskiften, huru det skall ske, men många inveckledе omständigheters utveckling får icke fortskyndas, utan endast med vilkorliga förslag utsättas på en längre framtid, utom de förbättringar, som kunna göras, utan deras förluster och lidande, som, igenom förtjenster eller på god tro, äro häraf innehafvare. (*bonae fidei possessores*). Måttstocken för en helsosam förändring eller allmän förbättring, ty deruti ligger den enskilda vinsten, är ett lands stigande odling, nya och rikare tillgångar genom vettenskaper, slöjder och handel, en synbar förkofran, genom afskaffandet af gamla hinder, redan mer practiskt, än theoretiskt gifven och vid entlediganandet utaf något, ibland de förut nämnda sambanden. Häruti innefattas det, som bör få namn af allmänt väl, ofta blott economiskt och sophistiskt behandladt. Fäderneslandet, om det ej skall blifva ett o-

bestämdt gyckleri med ett ord, som äfven kan begagnas vid hvad tillfälle som helst, när man vill göra physiska handlingar till moraliska dygder, och följderna af enskildt lidande till angenäma offer åt allmän välfärd, lärer svårligen annorlunda kunna bestämmas, än med det område, som ett folk, af ett eller flere tungomål, förenade under samma lagar och en Regent, besitter efter illuminerade chartor uppå vår *jordglob*, och härinom, det större eller *mindre stycke jord*, som har *fallit* uppå hvar och ens lott, tillika med ett gemensamt deltagande i dess afkastningar. Der fäderneslandet icke har denna bemärkelse, der är det en cothurnisk sko, som passar till hvar och en fot och kan brukas i flere meningar. I jemnförelse med många begreppens vändningar, omvändningar, förbytelser och förflyttningar härom, kan man nästansäga, att det rättaste begreppet är fattadt och bibehållet hos dem, som bevara och iakttaga sina pålar och märken uppå åkertegar och ängslappar, och med samma inbördes rättvisa, inom vissa stängsel beräkna antalet af kreatur uppå gemensamma betesplatser.

Det är en billig och fullt borgerlig rätt, att hvar och en, som deltager uti allmänna contributioner och gärder, äfven får äga del uti fullmäktigskap vid Riksdagar

och valet af fullmäktige. En viss *grund* af förmögenhet, som förutsätter anseende, huslig förbindelse och omsorg med sitt naturliga deltagande uti allmänna angelägenheter, måste härvid antagas. Denna rättighet bör ej för mycket vara inskränkt inom högre och rikare folkklasser, utan utvidgad till gränsen af alla fördelar, större eller mindre, som hafva gemenskap med det helas bestånd och näringars tillvext. Emedan här är mer fråga om förstånd och hjerta, än om större och mindre väl*måga*, och förtroende födes af redlighet och uppförande, byggda på grundsatser, hvilka samvetsgrant bevaras, böra friheten att välja och rättigheten att blifva vald utsträckas så långt, som mensklig egennytta, förbunden med landets odling, välmåga och penningstock, kan påräknas. Huru starkt samhällen äro sammanfogade, visar sig väl på ett mörkare sätt, under deras jemna och ordentliga rörelse; men det frambryter hastigt i klaraste dag, när de alldeles luta till undergång och skola upplösas. I fridens lugn, under lagars inflytelse, synes ofta den ena vara emot den andra, och det låter ibland, som skulle missnöjet vara allmänt. Detta sorl af verksamhetens *för*rättningar och talgåfvans missbruk har helt andra orsaker och syftar alldeles icke till någon upplösning af det helas samband.

Om det än så vore uti en eller flere svärmares hufvuden eller afsigter, så blifver dock verkan häraf uppå det stora allmänna alldeles kraftlös, och ton häruti endast dagens, under tiden blott stundens, lynnets, tillfällets och sällskapets, lika så föränderlig, som vindarnas kastning. Om nu contributionerna bero af contribuerande, må man derföre icke rädas enskild eller allmän jemmer, snålhet och vinningslystnad. Uti *fleres gemenskap* och *sammankomst är alltid* kraften af *samhällets oberäkneliga och sannslägtade förbindelser* närvarande, verkande och afgörande. Det är denna osynliga och dolda ande, som alltid uppenbarar sig vid brädden af ett samhälles undergång, att mota dess fall, af invärtes eller utvärtes anledningar uppfordrad. Rättsinnig i sin natur, *förledes* den endast i mörkret af *medlen och sättet*. Af *sådan beskaffenhet* är samhällets allmänna *dragningskraft*. Statsverkets upprätthållande, genom gifna och efter grundförfattningen och behofvet proportionerade, directa pålagor, är redan en hofvets och löningsstatens proprietet, som icke mer kan eller får rubbas, utan en lika ersättning af andra eller nya och med den allmänna rörelsen bättre öfverensstämmande tillgångar. Om de pålagor, hvilka, i motsats af dessa, som kallas ordentliga, böra få namn af

utomordentliga, fordra naturlig billighet och borgerlig rättvisa, att de contribuerande sjelfve få rådpläga och besluta, likasom i alla mindre associationer och bolag. Det förhåller sig med de allmänna behofven, såsom med enskildta, hvilka, i gemenskapen med de förra, utgöra oskiljaktiga delar, att nöd och omständigheter *påkalla* och framhafva dem uppå behörig tid. Uti ett så beskaffadt föranstaltande med dem, som kan kallas både ovilligt och frivilligt, sakers och icke menniskors natur, *ligger* säkerheten för allmänna utgifters *inflytande* och rätta användande. Denna beskattningen, eller detta sätt att samla allmänna medel, innefattar äfven den rätta borgerliga friheten, om hvilken man gifver andra eller sjelf gör sig så många stridiga, oförenliga och utsväfvande begrepp. Dessa utgifter, en gång beslutna, äro sedan för en Regering lätte att infordra, till och med utan all förebråelse utmäta.

Ett ordentligt och väl inrättadt Statsverk bör hafva en säker och varaktig grund. Dess ordnade och ordentliga inkomster och utgifter stärka icke allenast driffjädrarna uti en eljest död lag och overksam statskropp, utan dess behöriga upprätthållande innefattar äfven den dragande kraft, efter hvilken rörelsen sker. Dess sammansättning har sina naturliga

grunder, är enkel och till en del förut gifven. Det är en uråldrig anmärkning, att Domare-embetet bör upphöjas öfver all frestelse af brist på utkomst. Deras oskicklighet eller låghet, hvilkas anseende och aktbarhet bör bero af kunskaper och rättvisa, får utaf ursägters sken någon dag till den skugga, af hvilken de eljest blefvo alldeles förmörkade, i fall afvikelsen från lag och rätt med torftighetens skäl icke står att bemantla. Ett hofs högtidligare prakt, framför andra i ett och samma samhälle, kommer icke i fråga, och väckes af ingen annan, än fantasten och tiggaren. Afund och girighet äga här icke någon talan, då inga indirecta pålagor gifvas. Då är lefnadssättet det höga herrskapets egen smak och enskilda hushållning, med berättigande, att efter behag använda sin egendom, som icke mer är nationens. Deras medtäflare i utvärtes anseende hafva icke att välja emellan mer än tvenne vilkor, som äro rikedomen och fattigdomen, hvilka de sjelfve må öfverväga. Vid sjelfva hufvudsaken, såsom här endast varande under granskning, förekommer egentligen den så mycket och länge förda, men för löst behandlade och icke afgjorda tvisten om pappersmynt. Detta sednare tiders system och penningeverk torde, vid närmare öfvervägande, i politiskt hänseende vara

förderfligare, än man hittills har gjort sig möda att grundligt, med alla sina behöriga omständigheter och vigtiga följder, undersöka. Regeringar och de, som utgöra delarna, hafva häruppå varit mest lidande. Varor och arbeten förlora icke i sig sjelfva sitt värde. Penningarna åtfölja dem såsom skuggan kroppen. Deras gyllene halt har derföre ofta obilligt blifvit nedsatte, genom taxor och förminskade arbetslöner. Metaller innehålla det säkraste värdet, att blifva varors och arbetens representanter. Pappersmynt deremot har uti sjelf intet värde, och, såsom representanter af ett liggande silfvermynt, likafullt ett föränderligt. Då sedelstocken af en physisk eller politisk nödvändighet ökas, få varor mer värde, hvilket är en kränkning utaf directa inkomster, och åter, om den minskas, näringars, inköpt egendoms och ärfd egendoms förlust. De flere slag af sedelmynt, som Sverige nu äger, är ett så inveckladt penningesystem, att det alldeles strider emot den enkelhet, som en lättad och vig rörelse kräfver. Den omständigheten torde ock härvid förtjena anmärkas: om icke en nation, som har speciemynt, blir hushållsaktigare och mer återhållsam. Silfvermynt och för dess uppfinning vägdt silfver har gemensamt hos alla folkslag varit i bruk. Likväl är icke eller dess värde så säkert

och oföränderligt. *Efter* upptäckten af America föll så *silfrets* värde i Europa, att den, som förut hade en Riksdaler, var lika rik som den, hvilken sedermera ägde åtta. Spannmålspriser, så långt som vi kunna följa dem tillbaka, äro de mest oföränderliga. Häruppå bör all Statsinkomst och all Löningsstat stå byggda. Så har det varit fordomdags och alla än i dag, så beskaffade löningstagare, hafva *kunnat* hålla *sig skadeslösa, genom* försäljning till gångbart *pris eller lösen*. *Förflutna* tider äro *lärorika*. *Vi böra icke gå ifrån allt*, icke eller hänga för mycket fast vid allt det, som de hafva anstaltat. Kanske fela nyare Statstheorier snarast emot den första reglen. Det är en uråldrig anmärkning och tidigt antecknad sanning, att mennisko-snillet icke gerna håller *medelvägen*.

Den enda *omständighet*, hvaruti Christendomens *helt och hållet* moraliska väsen *sammanträffar* med en naturlig och borgerlig lagstiftning, är äktenskapet. Det hörer således ibland Christna folkslag till en grundförfattning för deras öfriga lagar, hvilka, uti de balkar, som härmed hafva gemenskap, icke böra innefatta något, som häremot befinnes stridande. Äktenskapets olika inrättning, ibland vilda, halfhyfsade och hyfsade folkslag, nu mer så allmänt kändt, har gifvit anledning till talrika

stridskrifter i detta ämne. Dessas upptagande med sina skäl emot och med, tillika med de grunder, som afgöra striden till fördel för engiftet, vore här för vidlyftigt och fordrar en särskild afhandling. Mer än något annat, philosophiskt tänkt och politiskt föreslagit, äger engiftet uti sin naturliga, och har visat uti sin derpå följande Christliga författning, att det har en verkan på fortplantningen, tänkesätt, seder, odling, hushållning och huslig lycksalighet, som ingen annan lag, i jemnförelse härmed, har haft och kan få, uti menskliga samfund.

Edgångars missbruk är ett föremål och en omständighet, hvaröfver man mycket och länge har beklagat sig. Kanhända inser man icke ännu rättligen orsaken, hvarifrån det onda härleder sig. Hvarföre sammanblandas mål och ämnen, hvilka ingen förvandskap äga, som ifrån olika grunder utgå, i alldeles olika ansvar stå, och hvilka kräfva en så betydlig skillnad i upplysning. Detta afhjelpes och förekommes endast och bäst genom åtskillda edsformulärer, lämpade till sitt behöriga rum, beskaffenheten af redogörelse, ansvar, pligt, brott, straff och heligheten af förbindelser. Vi torde fela, om vi för mycket fäste det sinnliga och jordiska vid den, genom uppenbarelsen väckta och födda moraliska

känslan af den osynlige och allvetande Gudens ogunst, vrede och straff, helst under Evangelii nådelära, i fall den är af okunnighet illa förstådd, galet tolkad och orätt tillämpad, eller utan gudomlig och moralisk inflytelse, genom förförelser och verldsligt bedrägeri. En sådan ed, blir då icke eller mer, uti ett falskt samvete och en naturalistisk öfvertygelse, än en utvärtes och borgerlig handling. För den moraliska menniskan behöfves ingen ed; *hon* är *redan* till i själen med heligheten af sin förbindelse, innan hon är gången, i hvad sak det ock helst vara må, der dygd skall bevaras, samvetet fredas, sanningen styrkas och redligheten ifrån hjertats innersta grund framkallas. Dock fordras den med rätta äfven af henne. Men som, uppå en blott naturlig menniska, utvärtes och borgerlig heder, vanära, vinning och förlust, mest verka, och den moraliska för detsamma äfven är känslofull, så passar sig för båda, uti enahanda civila och verldsliga mål och saker, ett lika beskaffadt edsformulär. Religionseden härifrån undantagen, som icke har gemenskap med jordiska föremål, och förutsättes bepröfvad undervisning, upplysning och öfvertygelse.

Förslag till en ny Regeringsform i allmänhet, och lämpad efter Sveriges Statsförfattning i synnerhet.

§. 1.

Evangelium, såsom den enda, sanna och allmänna tron och läran om Gud, skall offentligen predikas, och härledas ifrån den grundsanning, som för detsamma är lagd, använd och följd i Apostlarnas Skrifter, uti den upplysta Christna Kyrkans Symbolis, Lutheri Reformation och den Augsburgiska Trosbekännelsen, vid Upsala möte år 1596 stadfästad, i Svea Rikes Kyrkor och vid dess Lärosäten, såsom den allmänna undervisningens förrådshus och stamorter, ifrån den tiden antagen, och så väl skriftligen som muntligen, till rättesnöre för en stigande upplysning och såsom urkällan för densamma, uti Gudaläran iakttagen och brukad. Ingen annan Lärogrund och Religion får antagas och den måste besvärjas af dem, som till Predikoembetet samt alla högre och lägre embeten befordras.

§. 2.

Lagen, som, med vanära eller straff, hämmar oordningar, laster och brott, medgifver samvetsfrihet, det är frihet i me-

ningar, tänkesätt och forskningar, hvarförutan en sannskyldig och grundlig öfvertygelse om Evangelii sanning icke eller står att vinna. Ingen förföljes eller straffas för sina meningar och villfarelser, icke en gång för sin otro, utan får, i likhet med Judarna, så länge han lefver, fridsamt och obrottsligt, med sysselsättande af vettenskaper, konster, handel, slöjder och åkerbruk, eller hvad helst det vara må, som för Statens economiska och physiska behof är nödvändigt, njuta, såsom deltagare häruti, den allmänna Lagens och Regeringens beskydd; men Regeringen lönar och befordrar inga andra Läror, Trosbekännelser och utvärtes Gudstjenster eller Kyrkobruk, utan i öfverensstämmelse med föregående paragraph.

§. 3.

På det att all falsk Lära eller villomeningar icke må förblandas med den Evangeliska Läran, eller under dess sken fortplantas och bibehållas, bör, vid Upsala Academi, en theologisk Tidning utgifvas. Här skall allt det, som strider emot den Heliga Skrift, och det härutur uppgångna moraliska ljusets klarhet, utspridt i skrift eller af hemliga partier till en allmännare röst eller mening bragdt, med lärdom, styrka, behag och en Apostolisk allmän ande upplysas och vederläggas.

§. 4.

Ifrån alla andra, större och mindre Lärosäten, deras och landets invånare, få äfven, uti bibliska och theologiska ämnen, afhandlingar insändas till den allmänna Religionstidningen. Allt sådant skall af dem, som denna Tidning utgifva, och af Senatus Academicus ordentligen dertill valde äro, emottagas och tillika, om så behöfves, upplysas och vederläggas. Varder en sådan afhandling otjenlig ansedd, att för allmänheten framläggas, kungöres Auctor i Tidningen, att den ej här kunnat recenseras.

§. 5.

Religionstidningen endast till, uti och för den Apostoliska trons, tänkesättens och sedernas verld, får ej uti sig innefatta något, som tillhörer Konungamakten och stiftade Lagars verkställighet. För Lagskipningens helgd får, till det allmänna omdömets rättelse och upplysning, en Statstidning hållas, som, efter omständigheterna, uppgifver afdömde mål och orsakerna till arresteringar, jemte straffade brottmål m. m.

§. 6.

Till Lagen, genom hvilken en Regerings makt och bestånd endast är tänkbar och

möjlig,

möjlig, hörer Lagstiftning och Lagskipning. Den förra bör förvaltas af dem, som skola lyda Lagen, och den sednare af dem, som honom verkställa och till åtlydnad befrämja.

§. 7.

Den högsta verkställande Makten är befunnen icke vara en delad, utan en enda kraft, och således Regeringssättet Monarchiskt. Lagskipande Makten är Konungen *allena* uppdragen. Under hans inseende och *slutliga* afgörande utöfvas den af högre och lägre Embetsmän, Konungen allena redo skyldige.

§. 8.

Konungamakten förklaras härmed ärftlig uti det på Thronen upphöjda Konungahuset, man ifrån man för den, som är äldst i ordningen, med uteslutande af fruntimmerslinien, utom i det fall, då Konung icke har eller äger mer hopp, att efter sig lemna manliga arfvingar; i hvilket fall Konungen före sin död nämner en beslägtad eller obeslägtad Thronföljare. Af Konungens välbehag beror, huruvida den skall nämnas medan han lefver, eller i förseglad convolut, med der anförda skäl, att öppnas och kungöras straxt vid hans död.

§. 9.

Konungen är minderårig ända till dess att han har fyllt Aderton (18) år. Under samma tid skall Riket hafva en Riksföreståndare, Konungen må vara en naturlig arftagare, eller af den förre Konungen nämnd.

§. 10.

Det är Konungens ensak, att utnämna allmänna Ombud, bortgifva högsta befälet vid Arméen och Flottan, alla högre civila embeten och alla sysslor vid Academier och Läroståndet, uppå de bevis, som härtill fordras och med vissa tillförordnade uti hvart och ett yrke, som härvid förtjenster, befordringsrätt och kunskaper för Konungen, efter upprättade och reglerade förslag, med möjligaste korrthet utarbetade, förelägga.

§. 11.

Till Embetsmän, som Konungen gifver sin Fullmakt, höra äfven Intendenter, Fälttygmästare, KrigsCommissarier, Professorer i de fria Konsterna, Ledamöter uti Collegium Medicum, Öfverbyggmästare vid Flottor och allahanda Fortificationsarbeten, Byggmästare vid Arsenaler, Förrådshus och andra allmänna byggnader, alla sysslor vid Myntet, Postverk, äfven

dem, som skola sitta i utomordentliga Commissioner, m. m.

§. 12.

Konungen sätter sitt Sigill under alla Lagar, och kungör dem på följande sätt: Jag N. N. genom Guds Nåd och Rikets Grundlag, Svears och Göthers Konung, bjuder och befaller dem, som några embeten och sysslor beklädа, att, på tillförordnade rum och ställen låta uppläsa, bevara och till verkställighet, såsom en i hela Riket gällande Lag, verkställa närvarande bud och befallning; till yttermera visso, m. m.

§. 13.

Konungen äger att underhålla alla förbindelser med utrikes Makter, bestyra om alla underhandlingar med dem och om fredsfördrag öfverenskomma, hvilka, om de rubba enigheten och friden, kungör Konungen orsaken härtill. Är Konungen sjuk eller på utrikes resa, förvaltas Regeringen af de Män, som Konungen härtill förordnar.

§. 14.

Under Konungs minderårighet är Konungens närmaste Slägtinge Riksföreståndare. Densamme bör hafva fyllt 25 år. I brist af tillgång uppå Slägtingar, sam-

mankallas Rikets Fullmäktige, att välja en Riksföreståndare. En Riksföreståndares stat bör af Rikets Fullmäktige bestämmas. Den får ej ändras så länge FörmyndareRegeringen varar. Efter densamma tilläggas honom vissa Gods och Egendomar, hvarest han lefver såsom privat. Då val är förrättadt, kungöres det straxt öfver *hela* Riket.

§. 15.

Om val af en Riksföreståndare infaller, sammankallar Presidenten uti Konungens Cancellie, som, under namn af *Riksdrots*, emedlertid förvaltar Regeringen, i Konungens namn, Rikets Fullmäktige. Af honom får likväl, under samma tid, inga Embeten bortgifvas. Alla Collegier, Embetsmän och Domstolar förblifva härunder uti sin vanliga och orubbliga verksamhet.

§. 16.

Riksföreståndaren, till hvars val, *inom* en och half månad, Rikets Fullmäktige sammankallas, utöfvar, i Konungens namn, ända till dess myndiga år, alla Konungamaktens förrättningar, och är personligen ingen räkning och redo skyldig för sin förvaltning under samma tid.

§. 17.

Riksföreståndaren äger ej under sin Regering, att tillvälla sig någon rätt och myndighet öfver Konungens person.

§. 18.

Under minderårighet anförtros Förmynderskapet åt Konungens Moder, och om hon är död, åt den närmaste af qvinnolinien, som härtill, så väl som för Konungens uppfostran, väljer sig en Gouverneur till Rådgifvare och biträde.

§. 19.

Emedan den Lagskipande Makten icke *är mer än en, men* Lagstiftning uppfordrar *ett folks hela* upplysning, *sammanlagda* kunskaper och gemensamma bemödande, tillhörer Lagstiftningen Rikets Fullmäktige, och för det Monarchiska Regeringssättets säkerhet och bevarande, att de, som skola lyda Lagen, sjelfve göra densamma.

§. 20.

Rikets Fullmäktige få ej göra några *Krigslagar.* Konungens ensak.

§. 21.

De, som ej verkligen äro i krigstjenst och taga sold, få ej underkastas några Krigslagar.

§. 22.

Rikets Fullmäktige äga att välja sin egen Talman och utstaka sina inbördes skyldigheter. Rösträttigheten med *Ja* och *Nej* är för alla lika.

§. 23.

För sättet, att välja Fullmäktige till ett Riksmöte, skall en särskild Riksdagsordning utstakas och följas, hvilken häftas tillsammans med denna Regeringsform.

§. 24.

Väljande till Rikets Fullmäktige äro Konungen ansvarige, om de ej följa den en gång för dessa val fastställda ordningen.

§. 25.

Rikets Fullmäktige äro fridlyste. De få icke anklagas, lagföras och dömas för något, som de hafva talat, röstat, föreslagit och skrifvit uti utöfningen af sina pligter, såsom Rikets Fullmäktige.

§. 26.

Rikets Fullmäktige äro förbundne, att, vid sina sammankomster, föra ordentliga Protocoller, som efter hand tryckas och framläggas för Konungens och hela allmänhetens ögon.

§. 27.

Hvart femte år, i början af Maj månad, sammankallas ordentligen Rikets Fullmäktige, och deras sammankomst får ej räcka öfver två månader, beräknade ifrån den dag, då Gudstjenst blef hållen och göro-

målen togo sin början. Vid utomordentliga tillfällen och sammanträden bestämmes tiden efter omständigheterna, och sedan af Fullmäktige sjelfve förlänges efter angelägenheterna, eller härefter förkortas.

§. 28.

Till Fullmäktige väljas utaf alla dem, som i landet bygga, bo, näringar idka och sig till den Evangeliska och i denna Regeringsform antagna Läran bekänna. Härunder innefattas Adel, Prester, Borgare och Bönder på egna eller Frälsehemman. Lärde vid Academier och andra Lärosäten, civila och militaira, som hafva gått utur tjensten och köpt eller arrenderat egendomar på landet. Brukspatroner och alla slag af Ståndspersoner, som capitaler eller hus äga och näringar idka. Valet sker efter det förtroende, som hvar och en så beskaffad medborgare har förvärfvat sig. Antalet af Ridderskapet och Adeln bestämmes efter deras egendomar på landet, som ej äro i tjenst, och deras i RiksdagsOrdningen härefter fastställda antal bestämmer antalet af ofrälsemän, hvilka skola vara lika många, som Ridderskapet och Adeln, hvilka, församlade uti ett gemensamt rum, utgöra den Lagstiftande makten.

§. 29.

Ingen Embetsman af den Lagskipande eller verkställande Makten, frälse eller o-

frälse, civila eller militaira, som stå i verklig tjenst, få välja till Riksdagsfullmäktige eller sjelfve blifva valde.

§. 30.

Då Konung, antingen vid sin faders död eller efter fulländad minderårighet, stiger på thronen, sammankallas Rikets Fullmäktige, så fort det sig göra låter, och Konungen går dem eden.

§. 31.

Nya Lagars stiftande eller förbättring af gamla och föranstaltandet af utomordentliga utgifters tillgångar, äro ändamålet af Riksmöten. Rikets Fullmäktige få ej blanda sig uti den Lagskipande Maktens förflutna eller afgjorda domar och göromål.

§. 32.

En allmän Lagbok, så fullständig, men tillika så korrt som möjligt är, lika gällande och tillgänglig för alla, skall uti sig innefatta hela Lagstiftningen. Inga allmänna Förordningar, som icke här finnas upptagne och med henne icke bifogas, få vid Domstolar brukas.

§. 33.

Sveriges Rikes Lagbok skall utgifvas i lika många band, som dess Balkar äro el-

ler blifva. Vid hvar och en förändring af en Balk och flere paragrapher uti densamma, skall hela Balken på nytt utgifvas, hvilken förändring sedan blir gällande. I öfrigt blifva alla oförändrade Balkar, såsom förut, följda och brukade.

§. 34.

Alla Författningar och tillfälliga Förordningar, rörande god ordning, police eller enskilda förefallande omständigheter och öfverenskommelser, tillhöra den Lagskipande och verkställande Makten.

§. 35.

Alla i 34:de paragraphen nämnde Författningar ingå ej ifrån det ena tidehvarfvet uti det andra, och upphöra med den Konungens lifstid, hvarunder de hafva blifvit gjorda. Utan förnyelse eller deras upptagande på nytt af en efterträdare, kunna de ej vid Rättegångar åberopas och följas.

§. 36.

Lagen skall vara korrt, klar och i sina uttryck så bestämd, som möjligt är och mensklig upplysning förmår förutse och finna. Efter Lagens bokstaf och lydelse afgöres ett mål, och den Lagstiftande Makten får ej af biomständigheters mångfal-

dighet vid skipningen, taga sig anledning till förändringar, utan för dem skall uttryck ligga till grund. Lagen, emellan Riksmöten oföränderlig, får uppå dem förbättras och i klarare ljus framställas, men snarare mer uti sammandrag än vidlyftig utvidgning.

§. 37.

Rikets Fullmäktige församlas till sina rådplägningar, uti den Stad, hvarest Konungen har sitt hufvudsäte.

§. 38.

Konungen äger att ingifva förslag till en ny Lag eller paragraph i Lagboken och till förändringen af ett äldre Lagens rum; men, vid antagandet eller förkastandet häraf, faller hela ansvaret uppå Rikets Fullmäktige.

§. 39.

Alla nya Lagar, Författningar, Protocoller och Acter böra författas uti språkets bästa renhet och stil, utan bibehållande af föråldrade ord och talsätt, och utan afseende på skiljaktigheten häruti, emellan äldre och nya rum.

§. 40.

All stylisering uti inlagor till Konungen, så väl som uti det, hvilket ifrån honom

och genom hans Embetsmän kungöres, bör icke innehålla några talsätt, som, enligt ett Christligt folks begrepp och Religion, endast tillkommer Guds Majestät, Rike och makt. Deremot måste stilen i nämnde fall vara den mest vördnadsfulla, belefvade och hyfsade, som finnes hos ett upplyst folk, och sådan, att den i vissa uttryck icke får eller kan nyttjas till någon annan person i Riket. Den, som häremot bryter, återfår sin inlaga, utan att målet upptages, förrän den blifver omskrifven.

§. 41.

All edgång göres icke, *vid Gud och Hans Heliga Evangelium*, utan med förpligtelsen: *så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ.* Religionseden allena göres vid Guds Evangelium. Allmänna formulär, med iakttagandet af denna skillnad för civila mål, böra författas. Edsbrott åter, straffas som förut.

§. 42.

Economiska och tillfälliga Författningar för ordning eller police, för landet och sjöväsendet, få i allmänna Tidningar undersökas och anmärkas. De Embetsmän eller Collegier, ifrån hvilka de kungöras, så väl som de, hvilka målet rörer, äga att vederlägga dessa anmärkningar och att

mande utgifter, gifver Konungen det tillkänna, då Revisorer, en ifrån hvart landskap väljas och befullmäktigas, att genom nya pålagor och utvägar bristen afhjelpa, som med vederbörliga tryckte handlingar härom allmänheten underrättar och efter dem vid nästa Riksmöte ansvarar.

§. 50.

Den utomordentliga Cassan, skiljd ifrån den, hvaruppå Statsverket står grundadt, är föränderlig. Den står under granskning och anordningar af Rikets Fullmäktige. Dess Tjenstemän tillsättas och afsättas af Rikets Fullmäktige och äro dem allena ansvarige, efter särskildt gifne reglor och instructioner.

§. 51.

Den beståndande Statscassan står grundad uppå landets allmänna afkastningar, näringar och rörelser, inrättningar och bestämda afgifter. Den utomordentliga deremot hvilar uppå alla medborgares eller hela nations sammanskott, vid både förutsedda och osedda, påräknade och opåräknade behof, hvarvid hon skall sökas och biträda.

§. 52.

Konungen äger, vid förefallande tillfällen och allmänna behof, att draga på der

utomordentliga Statscassan. Hit höra Kröningshjelp, Riksföreståndares stat under minderårighet, Slottsbyggnad, Flottors byggnad och Krigsgärder m. m.

§. 53.

Ifrån den utomordentliga Cassan utgifvas inga penningar, utan skriftlig anordning af Konungen, tillika öfverensstämmande med de ändamål och kraf, som Instruction af Rikets Fullmäktige och i denna Regeringsform nämnde föremål innefatta. *Skådespels underhållande och näringars understöd bero af enskild frihet, tillgångar och skicklighet.*

§. 54.

Inga andra krig än defensiva, äro naturlige och Christligt folk värdigt. Den ordentliga Krigsmakten äro Konungens Lif- och Hustroppar, Artilleri, Fortification, Amiralitet och Garnizon i fästningar. Vid ett anfallskrig är hvar och en soldat; uti ett sådant fall, Konungens ensak, att härom föranstalta.

§. 55.

I fråga om krig måste Konungen med Manifester, så väl inom landet som utom detsamma, för alla Cabinetter rättfärdiga de skäl, som hafva gjort det oundvikligt.

§. 56.

Alla Embetsmän, högre och lägre, tillsättas af Konungen; men kunna icke af-

sättas, utan laga ransakning och dom. I afseende på den ordentliga Statscassans oföränderlighet, tillhöra nya sysslors tillskapande eller indragande Konungen och Rikets Fullmäktige gemensamt, emedan dess utgifter i förra fallet ökas och i det sednare lemnar en tillgång. Dessa förändringar föreslås af Konungen och falla föreslagne under omröstning af Rikets Fullmäktige.

§. 57.

Konungen låter slå mynt, som *präglas* med hans bröstbild, äfven under minderårighet, och som skall vara en borgen för dess skrot och korn.

§. 58.

Allt Sedelmynt bör afskaffas, så väl för Konungens och Kronans, som för medborgares och näringars säkerhet och tillväxt. Intet annat mynt, än det, som är af koppar, silfver och guld, får, i den allmänna rörelsen i utlagor och löner, visa sig. Enskilda få med vexlar, förskrifningar, reverser och anvisningar uppå andra, *lätta* sin rörelse.

§. 59.

Alla lofliga och nyttiga näringar, vare sig i stad eller på landet, skola, jemte utländsk och inländsk handel, för hvar och

ens

ens vinst och förlust, njuta all den frihet, som förhållandet till utrikes Makter medgifver. Vissa tillförordnade Embetsmän skola häröfver hafva inseende. Åldermän och Bisittare öfver handtverkerier lemna bevis om sökandens skicklighet, dock utan all befattning med burskap. Konungens ensak vid ansökningar.

§. 60.

Lif, ära och gods i alla Brottmål bero af Lagen, som häruti frisäger eller fördömer. Acter och Protocoller skola, utan all vägran, utlemnas till tryckning. Lägre och högre Domstolars Utslag hänskjutas till Konungen, som dem slutligen afgör, fastställer eller upphäfver.

§. 61.

Låter någon trycka Skrifter och göra dem allmänt kunnige, med sitt namns underskrift, får han derföre icke lagföras. Kritik och vederläggning skola blottställa och dôma honom. Är åter författaren anonym, kan han lagsökas och tvingas, att uppgifva sitt namn. Boktryckarens ansvar.

§. 62.

Uppenbara smädeskrifter och hemligt förtal få de till Domstolen instämma, som det personligen rörer.

§. 63.

Talar någon smädligt om Konungens Person, bör dens namn med omständigheterna härvid, i Ransaknings-Protocollet tryckt öfverlemnas åt det allmänna föraktet, och densamma sedan anses ovärdig något embete och burskap i landet.

§. 64.

Uti skrifter, så väl som uti omdömen ibland andra om Statsärender, får icke, utan ansvar och åtalan, af hvilken *som det* helst behagar, Konungens namn nämnas eller hans person deruti inblandas. De Embetsmän, åt hvilka målets förvaltning är uppdraget, till föredragande och upplysande, få likväl icke anse de anmärkningar, hvilka öfver dem göras, såsom förnärmande Konungens person, och dem, under sken af Statsbrott, till någon Domstol draga.

§. 65.

Uti den allmänna Statstidningen eller det Ministeriella Bladet, äger hvar och en Embetsman att försvara sig och de skäl, hvarefter han har handlat. Den rätta borgerliga friheten består deruti, att Konungen öfver alla anses lika upphöjd och af alla helgad, aktas, men att det sedan befinnes en jemnlikhet uti den allmänna medborgerliga aktningen.

§. 66.

Hvar och en, som har fyllt 21 år, uti landets så väl högsta som lägsta folkklasser, aflägger tro- och huldhetseden. Samma tid är äfven bestämd för Nattvardens första begående. Före densamma aflägges äfven Religionseden, hvilken tages af alla manspersoner. Emedan Konungen tillträder Regeringen, då han fyllt 18 år, är det tiden för hans Religionsed och derpåföljande Nattvardsgång.

§. 67.

Då hvar och en fritt får följa sina religieusa och politiska tänkesätt, men de skulle vara så beskaffade, att han ej vill gå den särskildt, till underdånighet under Konungens person och iakttagandet af landets lagar författade Borgareden, han skall flytta utur Riket, och, om det ej sker godvilligt, landsförvisas.

§. 68.

Emedan Lag, utan dess verkställande, är en död bokstaf, skall Konungamakten uppå allt sätt stärkas och bibehållas, såsom ett samhälles första och yttersta rörelsedrift. För denna orsakens skull, om tid och omständigheter så kräfva, måste Hofhållningen ifrån den utomordentliga Statscassan till en tid ökas. Tillökningen, efter gifna skäl och orsaker, föreslås af Rikets

Fullmäktige, som af Konungen antages och gillas, innan det äger laga kraft.

§. 69.

Vissa Gods, Egendomar och Slott böra vara det Kongl. Huset anslagna, dels till Enkesäten och dels för Kongl. Prinsar och Prinsessor vid deras giftermål, hvilka också äga, att, efter behag, ingå äktenskap. Kronprinsen allena måste härtill hafva Konungens samtycke.

§. 70.

Förbindelsen emellan båda könen eller äktenskapet, så, som det i Mathei XIX. 3, 9. v. Gudomligen förordnadt är, nemligen såsom engifte och oupplösligt, utan för otrohets skull, skall ifrån Konungen intill dess ringaste undersåtare vara den grundförfattning och naturlag till förfång, hvaraf ingen författning får stiftas.

§. 71.

Föreslår Konung någon, emot föregående paragraph stridande tillåtelse eller inrättning, äga Rikets Fullmäktige, att det förkasta. Stifta Rikets Fullmäktige någon så beskaffad Lag, eller uti det, som härmed hafver gemenskap, äger Konungen ensam, att den upphäfva. Komma både Konung och Rikets Fullmäktige häruti öfverens, äger hvar och en frihet, att häremot tala

och skrifva, för att beröfva en sådan Lag sitt allmänna bifall och sin kraft.

§. 72.

Ingen får i Sverige något Embete bekläda, som annorlunda, än offentligen och lagligen med en hustru förenad är. Af dem, som näringar idka och sköta, får ingen, som icke så gift är, eller för annat, än otrohet har skiljt sig ifrån sin äkta Maka, väljas till landets Fullmäktig. Ingen, af hvad nation, religion, sect eller tänkesätt han är, äger frihet, att annorlunda bygga äktenskap. Hvar och en är likväl obetaget, att lefva ogift, med det ansvar, som Lag förmår emot förförelser och brott. I ett sådant fall förverkar ingen sina borgerliga fri- och rättigheter genom celibatet. Äktenskapet är en Guds inrättning, hvaröfver mensklig vishet, myndighet och välbehag ingen makt äga.

§. 73.

Denna Regeringsform får hvarken Konung eller Rikets Fullmäktige förändra. Emot okunnighet och den hos menniskan naturliga ovilligheten att underkasta sig en bestämd Lag, bör den med bevis styrkas och försvaras. Dessa bevis få sedan granskas och omtvistas, men sjelfva Regeringsformen står under och emot allt detta, ge-

nom den Monarchiska makten, fast och orubblig, emot alla anläggningar och företag, att den afskaffa och i något annat Regeringssätt förbyta. Ett upplyst folk bör se de ämnen och saker, hvilka uti densamma alltid förblifva oföränderlige, och af den sednaste efterverld, blott med ett nytt språk emot ett föråldradt, kunna omklädas. Åt dess omsorg må äfven öfverlemnas det, som, i vissa delar, genom en utvidgad erfarenhet, djupare philosophi och statsklokhet, kan kallas, vara eller blifva föränderligt och förändras.

§. 74.

Denna Regeringsform skall äfven skriftligen förvaras uti Rikets och alla HofRätters Archiv. Ett tryckt exemplar häraf, skall äfven sättas framför första Bandet af Rikets Lagbok, uti alla tillkommande upplagor häraf.

Förslag till Borgerliga Edgångar.

1:o Tro- och huldhetseden.

Jag N. N. lofvar och svär, att vara Konungen och Lagen tillgifven och trogen, att ej, hemligen eller uppenbarligen, med ord eller gerning något förehafva eller stämpla emot Konungens helgade person, min af Gud utsedda och i Hans försyn

mig tillförordnade Öfverhet; att sannfärdigt och af uppriktigt hjerta lyda och af all min förmåga befordra och intet hinder lägga i vägen, hvarken af enskild mening och egennytta eller dertill intalad af andra, för verkställigheten af den lag, som Rikets Fullmäktige hafva stiftat; och det allt på samvete, ära och tro, efter Lagens klara och skrifna bokstaf, utan att, med låtsad okunnighet, väld eller mannamon, i det minsta afvika, så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ.

2:o Den Borgerliga Eden.

Jag N. N. betygar och svär, att jag redligt och troget skall uppföra mig i alla mina borgerliga värf och det, som mig ålagdt är, att ansvara och förrätta uti min kallelses pligter och förbindelser. Jag skall i allt detta så skicka mig, att jag, efter de strängaste fordringar af samhällslefnadens lagliga och naturliga band, i förbindelse med Konungamakten och Sveriges Rikes fastställda Regeringsform, för Gud och menniskor må kunna ansvara och stå till rätta, samt, utan fläck på min medborgerliga heder och redlighet, med mitt eget samvetes bifall, inför det allmänna omdömet och äfven emot detsamma bestå; hvilket jag härmed så heligt bedyrar, att, om jag häruti af argt uppsåt eller hemligt öfverlagd,

häremot stridig afsigt, felar, Gud mig icke må hjelpa, hvarken till lif eller själ.

3:o Religionseden.

Jag N. N. lofvar och svär, vid Gud och Hans heliga Evangelium, att jag, enligt detsamma, samt den Augsburgiska Bekännelsen och Upsala mötes Beslut 1596, troget och ståndaktigt skall förblifva den sanningen tillgifven, att menniskan rättfärdigas af tron, utan Lagens gerningar, eller att, om hon med sin mun bekänner Jesum, att Han är Guds Son och tror i sitt hjerta, att Gud hafver uppväckt honom ifrån de döda, så varder hon af Gud rättfärdig aktad och salig. Jag anser alla andra, vare sig förnuftets eller uppenbarelsens sanningar, härunder lydande och endast tjenande till bevis för denna, uti och igenom Evangelium bevisliga, samt uti Propheternas och Apostlarnas Skrifter bevista, Guds och vår Herres Jesu Christi uppenbarelse och nåd. Till följe af Jesu häruppå, genom Dopet och Nattvarden satte insegel, om än någon menniska eller en Engel ifrån himmelen, under en annan synpunct föreställde den Gudomliga läran, skall jag ändå, om det än skulle ske med min lyckas och lifs förlust, förblifva den grundsatsen trogen, att ingen kan igenom Lagen varda rättfärdig för Gud, hvilket

är klart deraf, att *det heter: den, som af tron är rättfärdig, skall lefva.* Om jag icke förblifver denna grundsats trogen, utan på minsta sätt gifver andra anledning att häruppå tvifla eller härifrån falla, sökande härvid en bemedling emellan den Judiska och Christna Religionen eller emellan förnuftets ljus, Mosis Lag och Christi Evangelium, så komme öfver mig den förbannelse och fördömelse, hvarmed skrymteri och otro i Guds ord äro hotade och belagde för evig tid.

4:o Konunga-éden.

Jag N. N., genom Guds nåd Sveriges Konung, lofvar och svär, att jag troligen skall förblifva vid den af mig gångna Religionseden, vid den år N. N. upprättade Regeringsformen och alla af Rikets Fullmäktige stiftade Grundlagar, uti en gemensam och allmän Lagbok författade, tillgifven, *med* förbehåll, att de sig icke uti min Konungsliga makt och rätt, enligt Regeringsformen, eller det, som min personliga äras anseende tillhörer, i någon måtto inlåta, då äfven jag, utan anseende till personen, med Lagen och med all den makt, hvilken mig tillkommer hvar och ens heder, lif och egendom skydda och hägna skall, lika verkligt och sannt, som det är mitt hjertas behof och önskan, att Gud

mig hjelpa skall och så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ.

5:o Riksföreståndare-eden.

Jag N. N. lofvar och svär, att använda all den makt, som har blifvit Konungen lagd i hand, och hvilken nu till dess, att han varder myndig, mig anförtrodd är, att upprätthålla, styrka och försvara den Regeringsform, som blifvit upprättad, fastställd och utgifven år N. N., och att, efter Lag, utan mannamon, Lagarna *verkställa* och icke efter det Konungsliga *väldet*, hemligen eller uppenbarligen sträfva, så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ.

Anmärkning. All edgång, utom Religionseden, bör ske med hand å Lagboken.

BIHANG

till 8:de Delen af de Historiska Handlingarne.

En uppsats, kallad: *Fältmarskalken Toll och de Historiska Handlingarne*, producerad och reproducerad i tvenne af Sveriges af grundlighet, fosterlandskärlek och qvickhet mest utmärkta Tidningar, bevittnar om författare af ädelt nit för historisk sanning, för oväld, för redbar litterär talang och för vördnadsvärdt nit för en, i hans tanka, förtjent historisk Mans minne. Genom dessa egenskaper ostridigt värdig ett svar, är *han* en verklig motsats af dessa vårt Svenska tidehvarf vanhedrande uslingar, som ej hafva andra egenskaper, hvarmed de framträda inför den läsande allmänheten, än väld, illska och synbar litterär oförmåga, dessa utgångna ur och till en så mycket djupare moralisk förnedring, som de synbart äro en såld öfvertygelses foster, en öfvertygelse, framlockad eller sjelfvilligt framträdd på marknadsplatsen, för att der möta köpare af ett, med deras eget,

jemngodt moraliskt värde. Dessas klander är en sann ära, deras gillande eller beröm skulle vara en svårt utplånlig befläckelse: tystnad och förakt utgöra det svar, som egendomligt tillhöra dem; dessa och intet annat. Den harmonierande, fast ej särdeles harmoniska samklang, vittnande mera om naturlig fallenhet eller inöfvadt handlag till något annat yrke, än litteraturen, synes antyda om, ej säkert bevisa ljudens gemensamma härkomst, skäligen ohändigt förenade på en punkt.

Det skall näppeligen kunna fägna någon högre och lifligare, än den *Utgifvare af de Historiska Handlingarne*, som författat den klandrade uppsatsen och som skrifver närvarande försvar, om de skuggor, som under och efter den här ifrågavarande historiska Mannens lefnad omgifvit honom, blifva skingrade. Den af litterär talang, rättsinne och nit för det sannas framställande i dagen, utmärkta författaren af den här ifrågavarande uppsatsen åberopar, såsom bevis för sin mening, ännu ej allmänt kända *Protocoller*, en *Diplomatisk brefvexling*, *handbref från och till Konungen*, den historiska Mannens *brefvexling* med den Embetsman, som *under Konungens ögon närmast skötte de diplomatiska ärenderna*, m. m. Dessa åberopade handlingars *allmänna kungörande*,

skulle vara af oberäknelig vinst för det det sista Gustavianska tidehvarfvets historia, och blifva *då bevisande.* Detta åberopande af samtidiga handlingar och med antydan, att de torde blifva allmängjorda, tycks bevisa med all möjlig visshet, att den ädla och i flera afseenden högt förtjenta författaren, ej får räknas till deras antal, hvilka, skuggrädda och vemodiga, kanske med ej fullständigt lugnade samveten begåfvade, bäfva för samtidiga handlingars kungörande. Dessa *kunna* eller rättare *vilja* icke inse den klara sanningen, att just genom sådana handlingars snara framläggande i dagen, kunna de granskas, bedömas, vederläggas, bekräftas och efterverlden vida säkrare upplysas, än af så kallade *Officiella handlingar, Bulletiner,* Diplomatikens konststycken, *Regenternes äreminnen öfver sig sjelfva* i deras redogörelser och adresser till Nationernas Representanter; de kunna eller vilja icke inse, att en förtrolig skriftlig gemenskap emellan personer af politisk vigt och betydenhet, ej ämnad att kungöras, ger säkrare historiska upplysningar om saker, händelser och personer, än hvad som nerflyttas på papperet, för att framgå och gälla inför efterverlden; de blygas ej, att inom sig upptäcka, att till och med kungöra en till den grad usel sinnesart, att

de såras och bäfva vid att se kungjordt, hvad de i *allmänna*, i *Fäderneslandets angelägenheter*, tänkt, skrifvit och gjort. Författaren till den här ifrågavarande uppsatsen synes vida närmare instämma med den åsigt och öfvertygelse, som en snillrik och af öfverlägsen historisk skarpsinnighet utmärkt författare yttrat i följande rader: *"Man må säga hvad man vill, mycket går för häfdaforskningen förloradt, då acterna skrinläggas. Månget dyrbart document faller sönder under tiden. Bättre är, att se liket innan det jordfästes, än att, efter långa åratal, gräfva opp det igen, och så, af ett halfmultnadt oranium och några benstumpar sätta sig och fundera, huru den lefvande sett ut, och sammansätta dess bild för historien. Sådant är, ty värr! fallet med vår medeltids historia, hvars brist på memoirer och handlingar gör den så torftig och mager; då denna Christi-tidens ynglinga-ålder, med sina oppbrusande passioner, sin svärmiska känsla och sina vågsamma äfventyr, kunde hos oss vara lika rik och interessant, som till exempel Scottlands, Englands eller Frankrikes."*

I följd och i stöd af den öfvertygelse och den föresats jag här yttrat, är det min önskan och mitt hopp, att den värde författaren ej må med ovilja anse, att jag

uppger hvad som föranledt teckningen af den historiska Man, som här är i fråga.

Den allmänt vördade Rådsherre, som var i spetsen för de betydligaste financiella angelägenheterna under Gustaf III, sade ofta till den, som skrifver detta, att den historiska Man, hvarom här är fråga, beständigt sökte inleda Konungen i krig, än mot Norrige, än mot Seland, alltid förgäfves, men slutligen med framgång mot Ryssland; att det ofta hände, till och med en *gång under* ett missväxtår, att Konungen, i följd af sålunda erhållna råd, befallte Magaziners upprättande för ett krig mot Norrige, men att tjenliga föreställningar verkade flera gånger ändring i Konungens beslut; att när det så kallade *Anjala-Förbundet* tycktes bereda Konungens undergång, uppkom den ifrågavarande Mannen i Rådet, och anklagade Konungen för det krig, som, i följd af hans råd, var börjadt och, enligt hans plan, utfördt; att Konungen, derom underrättad, sedan intill sin död, afbröt all gemenskap med Mannen. Det enskildta bref från Konungen till sin första gunstling, som i de Historiska Handlingarne är nämndt, som uttrycker Konungens sällhets- och osällhetstillstånd, både i egenskap af menniska och Konung, och hvilket den, som skrifver detta, sjelf flera gånger läst hos Konun-

gens gunstling, tycks bekräfta ofvananförda förhållande. Författaren tycks ej hafva fästat någon uppmärksamhet vid detta bref.

Sjelfva det Finska krigets klokhet, eller oklokhet i företag och utförande, tycks ej höra till närvarande ämne, om, enligt författarens påstående, den historiska Mannen ej hade någon del i dess företagande. Derom torde man dock med sanning eller sannolikhet kunna säga, att det företogs utan ännu känd nödvändighet, och att det medförde Statens skuldsättning *och dess* förlust på folk och blod, utan någon deraf uppkommande vinst.

Hvad den här ifrågavarande historiska Mannens gemenskap med f. d. Konungen beträffar, så torde hans så ofta yttrade grundsatser till enväldets förmon och den allmänt kända benämning, han gaf sig sjelf af *Despotismens förstfödda son*, hafva gifvit sannolikhet till de mer eller mindre säkra eller sannolika berättelser, omdömen och rykten, som om honom allmänt utbreddes och lika allmänt troddes. Jag vill här anföra dem, såsom anledningar till de underrättelser och omdömen, hvilka i en af de Historiska Handlingarnes föregående Delar, förekomma, under trovärdig försäkran, att jag med lifligt nöje skall erfara, att det förnärmande och förklenan-

de

de i dem blifvit af en så trovärdig och ädel hand, af ett så upplyst omdöme, som uppsatsens författares, med fullständig trovärdighet, med allmängjorda samtida handlingar, tillförlitligt undanröjdt.

Den historiska Mannens nära personliga förbindelse med Ryske Kejsaren *Paul* omtalades och troddes allmänt. Man hade, vid en conference i Petersburg, bemärkt flera så kallade *sousentendüer* emellan Kejsaren och honom, hvilkas betydelse var för de andra närvarande personerne okänd. Man påstod sig hafva hört honom yttra till f. d. Konungen de orden: *"man säger att Paul är galen, men det är just han som är klok, vida mer än många andra, hvilka anses vara det."* Man sade vidare, att han ej allenast genom detta uttryck, utan äfven under flera samtal, framställt för Konungens ögon och omdöme denna Kejsare, såsom ett Regentmönster, värdt att efterföljas.

Man känner med all nödig och oemotsägelig visshet, den historiska Mannens verksamhet och inflytelse, deribland det despotiska sätt, hvarmed han behandlade BondeStåndet vid Norrköpings Riksdag, denna sanna inledning till alla *Gustaf Adolphs* påföljande misstag och olyckor. De oberäkneliga och beklagansvärda verk-

ningarne af denna Riksdag kunna, utan faran af ett misstag eller en misstydning, anses tillhöra den här ifrågavarande Mannen; någon vederläggning deraf torde kunna gälla såsom omöjlig.

Hvad *direct* del han hade i företagandet eller afstyrkandet af det olyckliga kriget med Frankrike, är ej allmänt kändt; det vore en förtjenst af högt historiskt värde, om denna sak, genom pålitliga, samtida handlingar blir afgjord. Anledningarne till hans tillstyrkande *eller* gillande, till hans nit för dess början och fullföljande, voro flera, men för ingen del fullständigt bevisande. Jag vill här anföra en och annan. Man ansåg det vara en ej allenast sannolik, utan äfven en gifven sak, att en Konung eller hvilken maktägande som helst, ej begagnar, vid genomdrifvande af ett beslut, hvars framgång han önskar, en underhandlande person, som ogillat och afstyrkt det företag, hvilket är i fråga. Den ifrågavarande Mannens egen berättelse till en vän om f. d. Kongl. Famillens öfverfart till Pommern, var följande: *Konungen, Drottningen med sina hofdamer och jag m. fl., voro embarquerade på ett fartyg och lågo stilla för motvind, under hvilken tid och ännu sista stund allt hoffolket, och Drottningen deribland, arbetade på, att, genom*

Konungens öfvertalande, hindra öfverfarten. Men jag passade på tillfället, såg tidigt en morgon att vinden vändt sig till fördel för öfverfarten, väckte Konungen och lät sätta fartyget i gång, — *och* (med satiriskt leende) *Ni må tro, att der blef gråt och tandagnisslan.* — Det här anförda kan för ingen del anses för bevis; detta, lika litet som den sägen, att den af vänner och fiender erkända oegennyttiga och i detta afseende redliga Mannen, på Beckaskog, efter underhandlingarnes slut, erhållit dyrbara presenter från England. Detta nämnes endast såsom anledningar, mer eller mindre gällande, till den allmänna meningen, att Mannen tillstyrkt och varit medverkande till det för Sverige och dess Konung olyckliga kriget.

Att den historiska Mannen skulle i Pommern, ensam eller åtminstone hufvudsakligen, hafva frälst den från Stralsund retirerande Arméen, är så ärorikt, om det med fullständig säkerhet bevisas, att det oemotsägeligt förtjenar en ärestod, ett evigt tacksamt minne i Svenska sinnen och hjertan. Jag får dock bekänna, att jag, som då vistades i hufvudstaden och umgicks i väl underrättade sällskapskretsar, ej hörde den ärorika bedriften omtalas.

Huru skönt och rörande yttrar sig icke den ifrågavarande uppsatsens ädla och snill-

rike författare, om det fredande, det lugn, som fosterländsvännens och fosterlandsvälgörarens aska bör njuta efter döden! Hvilken ädel sanning och anda i dessa ur och till hjertat gående ord, blott med förbehåll och vilkor, att den historiska sanningen hvarken undangömmes eller förvrides.

En af de Historiska Handlingarnes Utgifvare.

Strödda Bidrag till Sveriges Tryckfrihets-, Trycktvångs-, Hof-Kanslers- och Kämners-historia.

(Fortsättn. från 7:de Delen.)

Transumt af Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hof-Rätts Protocoll, hållet den 24 October 1831.

Närvarande:

Herr Hof-Rätts-Rådet och Riddaren Boström.
Herr Hof-Rätts-Rådet Adlerbrant.
Assessorerne Hindbeck och Silfverstråhle samt
Adjungerade Ledamöterne, Häradshöfdingarne Åkerman och Grefve Sparre.

S. D. Lästes Handlingarne uti ett af Stockholms Stads KämnersRätt förehafdt, samt, jemlikt 7:de och 9:de Momenten i 5 §. af Tryckfrihets-Förordningen den 16:de Julii 1812, till Kongl. Hof-Rättens pröfning öfverlemnadt mål, angående de åtal, hvilka efter Remisser af Hof-Canzlers-Embetet, till följd af Justitiæ-Canzlerens särskilde förordnanden, vice Notarien här vid Kongl. Hof-Rätten, Gustaf Hökerberg, anställt, af de anledningar, att uti tredje och fjerde

delarne af ett under titel: "Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia samt Historiska personer, utgifne af ett sällskap", ifrån L. J. Hjertas Boktryckeri här i Staden utkommen Skrift, förbrytelser skola blifvit begångne emot stadganden i 2 §. 4 Mom. af ofvanberörde Förordning i så måtto — — —
— — — — — — —

Uti hvilket mål, nu En af Rikets Herrar, Herr f. d. Stats-Rådet, General-Majoren, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden, Högvälborne Grefve Georg Adlersparre befunnits vara ansvarig utgifvare af den åtalade Skriften — — —
— — — — — — — — —

Och

Resolverades:

Kongl. Hof-Rätten har de af KämnersRätten insände handlingar, tillika med Herr Grefve Adlersparres emot KämnersRättens Utslag och behandling af målet anförde besvär, samt Aktors förklaring och Kämners-Rättens infordrade utlåtande, sig föreläsas låtit, och inhämtat, att — — — —
— — — — — — — — —

Detta, med hvad mera handlingarne innehålla, har Kongl. Hof-Rätten i öfvervägande tagit; och hvad förut angår de under Rättegången — — — — —
— — — — — — — — —

Beträffande åter sjelfva saken, så emedan upplyst och medgifvet är — —
— — — — — — — — —

Ifrån detta Beslut var Häradshöfdingen Åkerman af skiljaktig tanke, så vidt Beslutet anginge det af Aktor väckte åtal för tryckningen af de af Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt till Hans Excellence Herr Grefve Adlersparre aflåtne bref, i afseende hvarå Häradshöfdingen yttrade:

"Som ifrågavarande brefs innehåll icke "utgjort föremål för åtalet i denna del, "utan ansvar är vordet af Aktor yrkadt "endast derföre, att, emot förbudet i 2 §. "4 Mom. af Tryckfrihetslagen, enskildte "bref blifvit utgifne utan deras tillstånd, "som samma bref angå eller tillhöra, men "förolämpanden emot enskildte, hvartill "förbrytelse af omförmälte beskaffenhet "måste hänföras, enligt Tryckfrihetslagens "stadganden i 4 §. 3 och 5 Mom. samt 5 "§. 11 Mom. tillhöra den förorättades eget "beifrande och ej, efter hvad sistberörde "Moment uttryckligen bjuder, någonsin må, "utan i den händelse, att den förolämpade "i och för Embetet angripes, hvilket här "icke inträffat, af publik Aktor upptages "och åklagas; alltså pröfvar jag för min "del rättvist gilla Svarandens ofvanupptagne invändning emot Aktors behörighet,

"att den olofliga tryckningen af brefven "beifra; i följd hvaraf och då detta Tryck-"frihetsbrott icke blifvit af behörig person "åtaladt, ansvar derföre; efter min tanke, "nu icke äger rum." Ut supra.

In fidem Protocolli,
Mathias Fredenstam.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållet i Kongl. Maj:ts Högsta Domstol

Torsdagen d. 19 Jan. 1832.

Närvarande:

Justitiæ-Stats-Ministern m. m., Hans Excellence Herr Grefve Rosenblad.
Justitiæ-Råden Evelius.
" von Rosén.
" Temptander.
" Stråle.
" Isberg.
" von Lindecreutz.
" Nyblæus.

S. D. Tillförordnade Föredraganden, Kammarherren Bergenstråle, föredrog i underdånighet: De Besvär, Notarien i Bergs-Collegio, Lars Johan Hjerta i underdånig-

het anfört deröfver, att, sedan Stockholms Stads KämnersRätt, hvarest vice Notarien Gustaf Hökerberg, efter Justitiæ-Cancellerens förordnande, påstått, att då uti femte Delen af en, under titul: "Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia, samt historiska personer, utgifna af ett Sällskap", ifrån Klagandens Tryckeri här i Staden utkommen Skrift, skola, emot hvad i 2 §. 4 Mom. af 1812 års Tryckfrihets-Förordning vore stadgadt, blifvit tryckta, utan vederbörandes tillstånd, sex särskildta Ministerielle Handlingar, hörande till ett sednare tidehvarf än för 50 år tillbakars, Hjerta måtte anses skyldig, att såsom berörde Skrifts utgifvare eller författare ansvara, derest han icke gitte, att, på sätt Tryckfrihets-Förordningen medgåfve, sådant ansvar ifrån sig leda, dels genom Utslag den 2 Junii sistlidet år, af anförde orsaker förklarat klaganden böra, jemlikt 1 §. 8 Mom. i Tryckfrihets-Förordningen, stå Författare-ansvar i detta mål, dels den 17 i samma månad, då Klaganden i bestyrkt afskrift företett ett af En af Rikets Herrar m. m., Herr Grefve Georg Adlersparre den 5 Junii utfärdadt skrifteligt tillkännagifvande, det Herr Grefven vore ansvarig Utgifvare af alla ditintills utkomne delar utaf ifrågavarande arbete, ytterligare afslagit Klagandens invändning, det Herr

Grefve Adlersparre, såsom verkliga utgifvaren af den åtalade Skriften, borde i målet inkallas, dels ock genom slutligt Utslag den 7 påföljde Julii, med tillämpning af det utaf Åklagaren åberopade lagrum, samt Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807, dömt Klaganden att böta Femtio R:dr Banco; så har Svea Hof-Rätt, hvars pröfning KämnersRättens Utslag blifvit underställdt, deröfver Hjerta sig jemväl besvärat, genom Utslag den 24 sistförflutne October, väl ogillat KämnersRättens *Beslut*, hvarigenom Hjerta är vorden ansedd skyldig, att för ofvannämnde arbetes femte Del stå Författare-ansvar, men tillika, i anledning af Hjertas klagan deröfver, att KämnersRätten, under målets förehafvande den 2 Junii, vägrat honom, att munteligen besvara Åklagarens Anmärknings-Memorial, hvará skriftligt svaromål å annor dag borde afgifvas, i afseende på hvilket förfarande, Klaganden yrkat, att Handlingarne måtte öfverlemnas åt Hof-Rättens Advocat-Fiscal, för ansvars-talans anställande emot de KämnersRättens Ledamöter, hvilka i Beslutet derom deltagit, sig utlåtit, det Hof-Rätten väl ansåge KämnersRätten oriktigt förfarit derutinnan, att den, enligt hvad Protocollerne utvisade, icke tillåtit Klaganden, att under ransakningen munteligen andraga hvad han, till iakttagande af

sin rätt, kunnat nödigt akta, särdeles i mål af egenskap som detta, men att nämnde förfarande, enär ransakningen tillika upplyste, att Klaganden fått sin talan i alla delar af målet skrifteligen utföra, icke skäligen kunde föranleda dertill, att, för dess beifrande, Handlingarne i målet skulle till AdvocatFiscalsEmbetet öfverlemnas, dertill skäl ej heller i öfrigt förefunnes, uti hvilken sistnämnde del af Hof-Rättens Beslut, Notarien Hjerta i underdånighet sökt ändring.

Högsta Domstolens flesta Ledamöter funno icke skäl, att i Hof-Rättens Utslag, så vidt det öfverklagadt blifvit, ändring göra.

Men Justitiæ-Rådet Stråle var härifrån skiljaktig och ansåg, att Handlingarne borde öfverlemnas till Justitiæ-Cancelleren, för att, i afseende på det af Hjerta öfverklagade KämnersRättens förfarande, vidtaga den åtgärd, hvartill Justitiæ-Cancelleren kunde finna Lag och sakens beskaffenhet föranleda.

In fidem Protocolli,
C. P. A. Hallbäck.

Rätteligen utdragit utur det i Kongl. Maj:ts Justitiæ-Revisions-Expedition förvarade Original-Protocoll, betygar

Lars Cronholm,
Secreterare.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållet i Kongl. Maj:ts Högsta Domstol
Onsdagen den 9 Maji 1832.
Närvarande:
Justitiæ-Råden Peterson.
„ von Rosén.
„ Temptander.
„ Grefve Hård.
„ Bredberg.
„ Lagerheim.

S. D. Sedan, till följd af Högsta Domstolens Beslut den 2:dra i denne månad, emellan ofvan upptagne Ledamöter circulerat Handlingarne, hörande till de Besvär, vice Notarien i Svea Hof-Rätt, Häradshöfdingen Gustaf Hökerberg i underdånighet anfört öfver bemäldte Hof-Rätts, den 24 October sistlidet år meddeldte Utslag, uti det emot En af Rikets Herrar m. m., Herr Grefve Georg Adlersparre anställdt åtal för begånget Tryckfrihetsbrott; så företogs nu målet till slutligt afgörande; hvarvid Högsta Domstolen fann de af Hökerberg anförda Besvär icke föranleda till ändring i Hof-Rättens öfverklagade Utslag.

In fidem Protocolli,
Aug. von Stahl.

Rätteligen utdragit utur det i Kongl. Maj:ts Justitiæ-Revisions-Expedition förvarade Original-Protocoll, betygar Lars Cronholm,
Secreterare.

ANMÄLAN TILL ALLMÄNHETEN.

Älskare af och Nitälskare för Svenska Historien och dess mer eller mindre vigtiga delar, och hvilka i sitt förvar äga handskrifna Handlingar, vare sig utförliga beskrifningar, strödda anteckningar och uppsatser, eller enskilda bref och anecdoter, hvilka i mer eller mindre mån upplysa vårt Fäderneslands politiska händelser och förhållanden, och caracterisera dess äldre och nyare Historiska Personer, anmodas att dermed biträda närvarande arbetes utgifvare. Dervid får man förklara, att skrifter, som i följd af deras beskaffenhet synas vara ämnade att kungöras, och andra, hvilka ej röja någon sådan afsigt, emottagas med tacksamhet; men att de af denna sednare beskaffenhet, och i hvilka den enskilda förtroligheten vanligen och oftast uteslutit väld och ensidighet vid politiska händelsers och Personers teckning och bedömande, högst värderas.

De biträden, som benäget meddelas, inlemnas under adress till *Wiborgs & Comp.* Boklåda, eller Boktryckaren *L. J. Hjerta*, med utanskrift till: *Utgifvarne af Handlingar*,

rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia samt historiska personer *).

*) *Utgifvarne* kunna och böra icke återhålla uttrycket af deras tacksamhet för de många och interessanta biträden, hvilka blifvit meddelade af Personer, som tillhöra begge könen. De hafva varit så mycket mera välkomna, som de flesta af dem ega just de egenskaper, hvilka utgjort och utgöra föremålet för *Utgifvarnes* lifligaste önskningar, neml. att hufvudsakeligen och oväldigt gifva upplysningar om politiska händelser och personer, hvilka tillhöra en tid, som ännu ligger oss nära eller just är vår, hvarigenom trovärdiga rättelser i det kanhända felaktiga blifva vida mera och säkrare, än i en sen framtid, möjliga; att handlingar och i synnerhet bref synas icke syfta på något politiskt partis ensidiga rättfärdigande, på något framtida kungörande, utan äro rätt och slätt alster af den enskilda förtroligheten i ämnen, som äro vigtiga för samhället; att göra historiska personers sätt att tänka och se i allmänna ämnen, och äfven deras brefstyl och egna caracteristiska sätt att i allvarlig eller skämtsam ton uttrycka sig, kända. Härigenom hoppas man, att göra den historiska samlingen, (då den ej mera är inskränkt inom pedantismens, misstroendets, det retliga små-sinnets och klandersjukans trånga gränsor, än så många andra samlingar af märkbara, stora författares och statsmäns allvarliga eller skämtsamma snillefoster och bref-vexlingar,) gillad och välkommen för hvarje Läsare, som ej af sitt öde eller sin natur är straffad med en förvirrad eller af föreskrifter fängslad tanke-förmåga och öfvertygelse.

Genom dessa tillkomna ädelmodiga biträden, i förening med egna förråd, hoppas man kunna, åtminstone i någon obetydlig mon, nalka sig intill det ökade värde, som utländska moderna historiska arbeten, omfattande just *vår tid*, erhållit genom inflickade *anonyma* historiska upplysningar, hvilka troligen eljest för alla tider uteblifvit, men nu till deras pålitlighet, oväld och sanning, äro underkastade så väl samtidens, som efterverldens orubbliga och klarsynta granskning, straffande eller belönande, öfverhöljande med det konstlade förvillelse-försökets nesa eller meddelande med ädel, oväldig och välgörande hand, sanningens och förtjenstens ära. Se t. ex. ibland otaliga andra *Montgaillards* och *Walter Scotts* historiska arbeten, och serdeles Bilagan N:o 3 till *Napoleons Lefverne*, Edinburgska editionen, pag. 25.

INNEHÅLL:

Äldre Handlingar.

Nyare Handlingar.

I.

Skrifvelser till och ifrån Drottning Christina m. fl., angående den af Henne anbefallda Sequester å Fartyg och Varor från Hamburg.

Christina Alexandra.

Jagh hafuer härmedh eder, Hopman Assersohn, allenast veelat kungiöra min villia och befallningh, det, i fall några Hamborger skiepp eller vahror, vidh eder af migh anförtrodde provincie sigh nu befinner, eller härefter ankomma måtte, J samma, uthi kraft af denna min ordre, arresterar och för migh confiscerar, intet låtande samma skiepp eller vahror åter lööse, hvarken af Konungens, min Gen. Gouverneurs, eller någon annans befallningh, uthan häruthinnan allenast obeisserande mine ordres, så kiär eder är min Nåde och eder tiänst. Af den Eedh, hörsamheet och troo, dermedh J eliest migh förbunden är, skole J denna ordre hemligh, och hvar man förborgat hålla, tilldess J lägenheet haft haf-

uer att samma exequera. Jagh befaller eder härmedh gudh alsmechtigh.

Hamborgh den $\frac{20}{30}$ Julii 1667.

Exequera denna ordre medh flit och trohet, ty J skole och niuta denna confiscationen till godo.

Christina Alessandra.

J. S. Gammåll.

2.

Christina Alexandra.

Jagh itererar härmedh min för åtta dagar sedan till eder, Hopman Assersohn, afgångna vilia och befallningh, det, j fall några Hamborger fahrkoster eller vahror, vidh eder af migh anförtrodde provincie sigh nu befinna, eller härefter ankomma måtte, J samma, uthi kraft af denna min ordre, arresterar, och för migh confiscerar, intet låtande samma fahrkost eller vahror lööse, hvarken af Konungens, min Gen. Gouverneurs, eller någon annans befallningh, uthan härutinnan allenast obeisserande mina ordres, så kiär eder är min Nådh och eder tiänst. Af den Eedh, hörsamheet och troo, dermedh J elliest migh förbunden är, sko-

le J denna ordre hemligh, och allom förborgat hålla, till dess J lägenhet haft hafuer, att samma exequera. Jagh befaller eder härmed gudh alsmechtigh.

Hamborgh den $\frac{27}{6}$ $\frac{\text{Julii}}{\text{Aug.}}$ 1667.

Christina Alessandra.

J. S. Gammall.

Utanskriften. A notre Bailiff en Öland,
M:r Lorenz Assersohn —
per Calmar.

Borckholm.

3.

Höghvälborne Herr Rijks-Rådh, Præsident och General Gouverneur.

Nådige Herre och Mäktige Patron.

Eder Höge Excell:tz förmodar jagh min underdånige Skrifvelse för 14 dagar sedan väl vara inhändigat, sampt där uthi slutne copia, hvarpå huru väl jagh hadhe förmodat med förre eller denne sidste posten hafva fått contra ordre, är doch iteration eller doublettet den 27 Julii daterat i dagh därpå följdt, hvilket ehuru jagh förmodar af sigh sielf fallandes varda, aldenstundh jagh icke seer hvadh sådane Fahrkoster

hafva å dänna orthen att giöra; dock lijka väl åstundar jagh på alt oförmodeliget fall Eders Höge Excell:tz där om Nådiga Ordre, uthan hvilken jagh slätt intet begynner, hafvandes efter min enfaldighet detta till fundament, att såsom ingentingh som antingen directe eller indirecte toucherar statum Reipublicæ eller Fädherneslandsens Interesse böör företagas uthan Konungens eller dess och Rijksens Rådets vättenskap och ordre, så vill och den troheets plicht medh hvilken jagh min allernådigste Konung och mit käre Fädhernesland är förbunden, icke tillåta någodt sådant af ett så högt utseende, uthan Edhers höge Excell. Ordre i värket ställa. Icke desto mindre och på det Hennes Kongl. Maijt måtte blijfva förvissat om dess till migh afgångne Skrifvelses inhändigande, hafuer jagh därpå allerunderdånigst svarat, som innelychte copia innehåller, hvilket Edhers höge Excell:tz jag jembväl icke vill hafva förborgat, underdånigen bediandes jngången icke annorledes uptaga än en captationem benevolentiæ, och som den, som kunde gijfva Hennes Maijtt anledning brefvet vijdare igenomläsa och min enfaldiga mening intaga, elliest skal, som förbemäldt är, vara longt ifrå migh, någodt uthan Edhers höge Excell:tz ordre företaga. Befaller Edhers höge Excell:tz här medh uthi Guds mächtige he-

skydd till all högh och önskeligh välgång troligen som stedse finnas skal.

Edhers Höge Excell.

Underdånige trooskyldigste tjenare så länge jagh lefver,

Lars Assersohn.

Borgholm d. 16 Aug. A:o 1667.

Utanskriften:

A son Excellence
Mon *Seigneur le* Baron *Seved* Båât, *Senateur de sa M:té le* Roy *et du* Royaume de *Suede*; comme *aussi* General Gouverneur des Domaines de sa M:té *la* Serenissime Royne Christine &c. &c. Baron de Herrelunda &c. &c.

tres humblement
à
Stockholm.

4.

Stoormächtigste Drottning,
Allernådigste Fru.

Edhers Kongl. M:ts Allernådigste Skrijfvelse af den 20 Julii hafver jagh medh Allerunderdånigste respect handfångat och dess contenta efter åtskilliga gångers igenomläsande, medh migh allena, så vijda mit ringa förstånd hafuer sigh kunnat er-

streckie, öfverlagt: Och såsom jagh finner hoos Edhers Kongl. M:t intet försvarligare vara, än Edhers Kongl. M:ts ordres efterföllia, skal iagh och medh all flijth utspana, om till dess effectuerande någon lägenhet sigh gijfva - torde, och sedan Edhers Kongl. M:ts befallning, så mycket någonsin möijeligen, sökia uthi värket *sättia*. Men såsom jagh där iembte, hafuer för detta hördt discureras, huruledes, när högvichtige ärender vijdh Edhers Kongl. M:ts lyckeligste Regieringstijdh företagas *skulle*, är saken om deras värkställande, uti vederhörige collegier pro et contra ventilerat; altså och ehuru väl jagh, enfaldige tiänare, till äfventyrs icke veeth någodt bättre härom iudicera, än den blinde om Färian, kan iagh dock af den skyldigaste troheet, med hvilken Edhers Kongl. M:t jagh förbunden är, icke underlåta Edhers Kongl. M:ts Allernådigeste gåtfinnande eller och correction underkasta att så frambt Edhers Kongl. M:t vore af canaillen allena offenderat, om Edhers Kongl. M:t icke kunde revanchen uti Magistratens å den orthen discretion deferera, och til dess Edhers Kongl. M:t kan erfara hvadh effect där på föllia vill, saken lijka såsom spernendo förbigåå, hvilket synes ganska mycket illustrera den incomparable Kongl. Genereusitet som Edhers Kongl. M:t är anfödd och heela

verlden nogsamt bekandt. *Flere motiuer* drijstar iagh migh eij andraga på det Edhers Kongl. Mayts Nådhe iagh eij må missbruka, önskandes af allt mit hiärta troligen, det Gudh ville ett och annat till Edhers Kongl. M:ts Välfärdh och derhän dirigera och lämpa, att Edhers Kongl. M:t kunde blijfva residerandes i fäderneslandet, där iagh intet tvijflar Edęrs Kongl. M:t altidh blijfva hållen uthi den höge Kongl. Respect, *som* Edhers Kongl. M:t så för egen *som dess* Höglofl. Förfädhers höge meriter skull, tribueras och tillägnas böör, hvilket och af migh, som här med Edhers Kongl. M:t uthi Guds Mächtige beskydd till all högh Kongl. välgång troligen befaller, stedse præsteras skall med framhärdande att blijfua

Edhers Kongl. M:ts &c.

5.

Christina Alexandra.

Jag hafuer tillförende största satisfaction haft af edre godha comportementer; Migh kommer fördenskuldh nu så mycket sälsammare före, att af edert sidst ankomne breef förnimma eder förmätenheet, att migh

rådh gijfva öfver de ordres, som jagh, för kort tidh sedan, till eder månde låta afgåå, öfver Hamborger fahrkosternes arresterande. Försäkrar eder, det denna impertinence intet ostraffat blifva skall, uthan det jagh medel finna vill, att eder till hörsamhet bringa, och efter eder förtiänst traktera låta, der jagh mehr hoos eder befinner sådan insolence, eller migh af detta drögsmåhl någon skada tilfogat vara. Hvad jagh befaller, hafuer j punctuellement och uthan replique att efterlefva, och eder lycksalig hålla, när J lägenheet hafuer, att mig tesmoignera eder lydna, och trängtan, att migh till villia och tjänst vara kunna. Understån eder aldrigh mehr, att medh migh raisonnera öfver det J intet förståår, framdeles och alltidh vetande; det jagh af eder intet rådh, uthan hörsamheet prætenderar. Härmedh eder gudh befaller.

Hamhorgh d. $\frac{23}{2}$ $\frac{\text{Aug.}}{\text{Sept.}}$ 1667.

Christina Alessandra.

J. S. Gammalt.

Utanskriften:

A Notre Bailif en Öland
S:r Lor. Assersohn
à
Stockholm.

6.

Till Herr Sewedh Bååt, angående Drättn. Christinae till L. Assersohn nyligen ifrån Hamborg gifne Ordres dat. Stockholm den 8 Augusti A:o 1667.

CARL &c.

Wår synnerl. &c. Såsom J, trooman, vårt och vårt Rijkes Rådh och Præsident i vår Hofrätt här i Stockholm, väl sielfva kunne besinna, huru sälsam och eftertänkligh oss then Ordre må förekomma, som Hen:s M:tt Dråttningh Christina hafuer ifrån Hamburgh, af dato den 20 Julij sidstleden, Lars Assersohn skrifteligen tillskickat, och oss sedhan af edher ähr communicerad vorden, angående the Hamborger-fahrkosters arresterande och confisquerande som till Ölandh torde anlända, aldenstundh högbem:te Hen:s M:tt igenom sådant företagande icke allenast tilmäter sigh större rätt och högheet än Hen:s M:t medh rätta tilkommer; uthan och oss och Rijket lätteligen i någon vidlöftigheet settia kunde, der slijke ordres skulle ställas i värcket, huilket han L. Assersohn och förnufteligen betänkt, och fördenskull genom sitt förfrågande till vårt

nådige behagh handlat och procederat hafver; Altså länder till eder vår nådige villia, det J medh första lägenheet ville svara Lars Assersohn härpå, och honom å våre vägnar tilseija och befalla, det han ofvanbemälte Hen:s M:ts ordres Oss in originali strax tilhanda skickar, och ingalunda något giör eller företager, som i sådan eller annor måtto någon villervalla af sigh förorsaka kunde, eftersom och han till den ände edert godtfinnande altidh inhämta bör, förr änn något, som af slijk beskaffenheet vara kan, värckställigt giörs, varandes Hen:s M:t för then orsaken skull förbunden att altidh hafva een General Gouverneur öfver sine Underhålds länder af våre och vårt Rijkes Rådh, på det vår och Cronans rättigheter och högheet tillika observeras och icke på något sätt förklenas eller præjudiceras måge; Och efter Hen:s M:tt lär uthan tvifvel och hafva lijka ordres till andra ohrter af dess länder låtit afgå, nb. till Norkiöpingh, Gottland och Ösel, så vele vi att J jemväl ther om granneligen efterfråge, sampt ther medh på lijka sätt förfahre, så att sjelfva Original Ordres skickas oss tilhanda och vederbörande förbindas icke alleenast thesse här, uthan och flere af sådan ahrt att efterkomma, förr änn dhe edher ther om kungiordt, sampt edert betänkiande inhämtat hafve. J förrätte här medh thet Oss

länder till nådigt behagh, och vi befalle &c.

Datum Stockh. d. 8 Aug. 1667.

H. E.

P. B. ASp. C. Stirnsk. MGDLG. GSoop.

J. P. Oliv.

7.

Christina Alexandra.

J påminner Eder vääl hvad jag för kort tijdh sedan eder månde befalla, om serdeles Farkoster och andra varors förarresterande, så att J der öfver ingen annans, uthan allenast mine ordres hade att efterkomma. Nu hafver man migh vääl sedermera berätta velat, det hans Kongl. Maijt, min Elskelige kiäre Hr Sohn, om sådant skall vara notificerat, och dhe ordres till mine provincier afgåå låtit, det mina breef dhij in originali tillskickas, och under lijfsstraff ingen af mine betiente sigh underståå skulle, att migh häruthinnan någon hörsamheet præstera: hvilket Jagh så mycket mindre troo kann, som Jagh till Hans Kongl. Mayt den hiertelige tillförsicht haf-

uer, det att dhij sådant tort och injustice migh omöjeligh kann tillfogat varda. J fall nu detta så passerat vore måtte, som migh berättat är, är Jagh väll content, *att* mine ordres Konungen communiceras in originali; Men så skole J lijkvääl vara, under äfven det straff, som eder af Konungen hotas, förplichtade, att mine förre *or*dres punctuellement efterkomma, och på intet annat, uthan allenast uppå migh reflexion giöra, så länge J uti min tienst äre. Jagh förväntar, att af eder också *omständeligen* förnima, om något häruthinnan förefallit är, så och det migh J, på sådant fall äfven Konungens förbudh in originali tillskickar, befallandes eder j det öfrige Gudh alsmechtigh. Hamborg den $\frac{17}{27}$ September 1667.

Christina Alessandra.

J. S. Gammalt.

Utanskriften.

A Notre Bailliff en Öland,
S:r Lorenzo Assersohn.
Borckholm.

8.

Till Hennes M:t Drottning Christina angående Hennes M:s ordres till dess Gouverneur och Hopman om confiscation af skep och fahrkoster vidh dess underhålds Länder. Datum Stockholm den 20 Nov. 1667.

Stormächtigste Drottningh,
Högtährade Elskelige k. Fru Modher.

Eders Kgl. M. kan jagh nogsambt icke beskrifva huru oförmodeligen och med hvad förundran jagh hafuer intagit the ordres, som E. M:tt om alle Hamburger Skepp och gods confisquerande, hvilka här i Rijket uthi dess Underhålds Länder kunde antreffas, till dess Gouverneur och Hopman hafuer afgå låthit. Och ehuruväll Jagh i begynnelsen satte migh före att genom stillatigande öfverhöllia themsamma så mycket möjeligit vore, varandes till ett sådant comportamente i synnerheet bevecht af then Sonliga respect som till E. M:tt Jagh altidh bära tänker, sampt förnöijandes migh thermedh, att Jagh förmedelst annan anstalt theremoth hadhe sökt uti sielfva Saken all den oreda att förekomma, som elliest

hade theraf föllia kunnat, eftersom Jagh och therjempto lefde i dhen skälige förhoppning, att tijden måtte komma E. M. sielf dhenna thess första befallning härutinnan at förändra och falla låta; Lijkväll och emädan Jagh än ytterligare icke uthan ängslan förnimma måste, att E. M. ännu består uppå samma thess fattade *meningh* och een gång uthgifne ordres fast mehr än tillförende, seendes theraf at E. M. måste dermed djupare vara intagen än Jagh hade förmodat; Altså är jagh nödgat *vorden*, at falla på ett annat expedient och igenom denna remonstration, som jagh af ett trooget Hiertelagh giör sökia, till att med goda Skiähl rätta E. M. och *sakens beskaffenheet*, som then i sigh sielf ähr, föreställa. Och vill E. M. jagh her först hafva till sinnes fört, huruledes E. M. genom thess abdication och afträdande ifrån Regementet och Cronan, hafver aldeles *upsagt* och afstådt all rätt, macht och myndigheet, hvilken E. M. såsom en Konung tillkom, så at E. M. ifrån dhen dagen och alt framgent intet bör, compêterar och tillstår her uthi mitt Rijke eller någon dess underliggiande provincie, giöra, idka eller företaga någre sådana actus, som till ett Konungavälde och högsta Öfverheets Embete egenteligen hörige ähre; Fördenskull E. M. och hafver upsagt alle Sveriges Ledamöther,

Ständer och Inbyggiare dhen eedh, lydno och hörsamheet som dhe tillförende E. M. såsom theras Öfverheet vore skyldige, uthlåfvandes theriempte, att icke eller therefter vilia them något såsom Undersåthare commendera eller befalla, eftersom och den Rätt frijhet och independence, som E. M. sigh theremoth reserverade, är allena till och uppå thess person restringerat och förstånden, abdication och dess fullkomligheet aldeles oförkränckte; Såsom nu en sådan *confiscations-act* af Fremmandes Skiepp och gods som E. M. then nu befalt hafver, uthi dess Underhålds Länder att verkställas, är af den natur och egenskap att ingen förmår eller berättigad ähr thensamma at exercera och påbiuda, utan han å orthen, som confiscationen skall skee, äger högsta Öfverheets välde, ja så att om och någon elliest ville sigh underståå med slijka ährender at befatta, then sammes attentater icke voro at skatta än för ingreep uthi Högsta Öfverheetens myndighet; Altså lembnes till E. K. M:ts högförnuftiga omdöme att sluta om E. M. hafver varit befogat, detta att befalla eller om icke dess betiente hafva mycket mera rätt och tillbörligt handlat att the mine contre ordres lydt och medh execution af en så fahrlig och vidt utseende saak åtherhållit hafva. Thet är icke uthan, at samma E. M:ts betiente så väll

som alle andre, hvilke uthi dess underhålds Länder boendes ähre, hafva giordt E. M. theres trooheets Eed, hvilken Eed jag och nu förstår af E. M. serdeles allegerat blifva, såsom ett oemotsäijeligt bandh, förmedelst hvilket the, så väll till denna confiscations förrättande, som all annor hörsamheet, förmenas vara förplichtade, men när E. M. besinna täckes at densamma icke är någon fullkomblig Undersåthare Eed, hvilken (som allreda omrördt ähr) igenom abdications acten så väll them som allom androm en gång är vorden upsagt och eftergifven, uthan at thensamma allena till visse stycken är restringerat och i synnerheet den uthtryckelige cautelen och exception såsom ett fundament till Rijksens Säkerheet infört, att alt det the i kraft af samma Eed uthlåfvadhe, skulle vara oförkränkt den Eedh Konungen och Rijket medh förbundne ähre; tå förmodar jagh visserligen, at E. M. skall kunna see och merkia, hvad åtskillnat som är och hållas bör emellan den plicht, med hvilken thesamme E. M. på den ena sijdan och mig och mit Rijke på den andra, böre vara tilgifne; nembl. att den första sträcker sigh allenast till the tingh och ährender, som E. M. uthi Abdications Instrumenterne och the therpå åhr 1660 följde Revers och

acter

acter expresse finnes vara förbehållne, men den sidste innesluter uthi sigh all den troo- och hörsamhet, som en redelig undersåthare sin konung och ordentelige Öfverheet, sampt Fäderneslandh skyldig ähr. Hvarföre them och icke mindre än andre Ständer i Rijket åligger at instella sigh på allmenne Rijks- och Landsdagar, ther at sluta och förrätta, hvad som efter Lagh och laga bruuk, slutas och förrättas bör, varandes sedan förplichtade, thetsamma lijka med the andre at försvara och efterkomma; Eftersom E. M. sig och äfven för samma orsaak skull obligerat hafver at uthi berörde thess Underhålds-Länder icke bruuka eller förordna andra officianter och betiente än Infödde Svenske Män, efther lagh sampt hvart lands och orths låfliga bruuk och sedvana: Altsammans till den ända, at Rijket ingen styrka, förmedelst någon lehns afsöndring, undandrages, uthan heller vidh en rätt enigheet och harmonie behålles, sampt uthi fullkomblig säkerheet settias måtte. Skulle och E. M. villia denna Säkerheeten något närmare öfverleggia och medh åfvanberörde dess ordres jämföra, i synnerheet, huruledes Jag medh heela mitt Rijke hafuer igenom en sådan fientlig action lättligen kunnat råka och invecklas uthi irringh och missförståndh icke allenast medh flere an-

dre som thess defension och försvar hade bort och kunnat antaga, så lär een sådan fahrligh efterfölgd E. M. uthan tuifvel klarligen kunna vijsa, at Jag medh contramanderande af slijka ordres, icke hafver tillfogat E. M. någon orätt och injustice, uthan at jagh mycket mehra hafver thertill varit icke allenast berättigat, uthan ock necessiterad, så frambt jag min och mitt Rijkes egen välfärdh tillbörligen i acht taga ville, hvilke skiäl Jagh förhoppas hoos E. M. så mycket mehra skall vara gällande, som E. M. sielf ingalunda anstår, eller efterlåtit ähr emot företalde min och mitt Rijkes välfärdh det ringaste att prakticera och handla. Och vill jag fullan icke heller troo at E. M. skall uthi detta fallet hafva haft någon så vidrig intention och upsåth, eftersom jagh om thess dygd och kärlige affection emoth mig altijdh den bästa *mening* behålla vill. Dock emädan saken i sigh sielf ähr icke thess mindre högst eftertänkeligh, serdeles ther E. M. uthi ett sådant fundament, som thetta sigh synes grunda uppå, alt framgent persistera ville, så står det lätt att dömma och aftaga, det jag min och mit Rijkes säkerheet intet bör eller kan settia tillbaka, uthan måste på sådana medhel vara betänkt, hvarigenom all tillstundande fahra eller olägenheet må kunna afböjas och förekommas. Thet procedere, som E. M.

nu någon tijdh föröfvat hafver så väll uthi detta åfvanhemelte, som flere andre ting, äre i sanning så sällsamma till anseende, at Jagh ingaledes mig ther i hafver finna kunnat, hvarvid jag ännu i synnerhet icke kan låta oberördt, det som dess förrige Gouverneur öfver Tafel-Godsen i Pommern, nembligen Appelmån, sampt andre mehr å then orthen tillskyndat och vederfarit ähr, hvilkom jag förthenskull min protection intet hafver förvägra kunnat; icke att jag mig häruthinnan med sjelfva afsettielsen ifrån tiensten (then jag lemnar till sin orth) något befatta ville eller therunder det ringaste till E. M:ts förtreet eller förfördelan söker och intenderar, uthan allenast till den ändan, at the sådane ting, som dheras egendomb och timmelige vällfärdh angår, lijka medh andre mine undersåthare lagh och rätt åthniuta måtte, och icke för till sådan sin vällfärdh blifva exequerade, än dhe till sådant lagligen funnes vara skyldige. Hvilket jagh medh skiähl förmodar, att E. M. så mycket mindre kan upptaga för någon oförrätt, som jag igenom sådant intet anmodar eller påtränger E. M. något, som jag sielf icke vill undergå, sampt E. M. tillförende vidh dess fullmyndige Regering undergått och för en obråtslig regel efter sigh lembnat hafver. Dhet hadhe mig väll mycket kärare varit att jagh medh alt

sådant hadhe kunnat vara förskont; som kanskee icke så aldeles kan vara uthfallet till E. M:ts behagh, doch såsom iag det för ofvantalde skiähl och motiver icke hafuer kunnat ändra, så förtroor jag tillijka, att E. M. varder sigh behaga låtandes, at giöra häruppå en sådan reflexion, som sakens vichtigheet synes villia fordra, och det uthi then visse försäkring, att jag på min sida intet högre önskar, än att allting ville foga sig derhän, att Ed. Maj:t uthi en stadigvarande continuation af min Sonkärliga vyrdnat och hiertelagh thess vällbehagelige nöije stedse måtte finna kunna. Befallandes E. M. hermed uthi Guds dhens aldrahögstes nådige beskydd till all högönskelig prosperitet och välltrefnad Sonkärligen etc.

Hed. Eleonora.

P. B. LV. DL. GO. St. M. G. D.
G. Soop.

N:o 9.

Christina Alexandra.

Jag månde vähl för någon tijd sedan mine ordres låta till Eder afgåå, det J dee Hamborger Farkoster och Vahror, som antingen då hoos Eder funnes, eller sedan ankomma måtte, uppehålla och för mig confiscera skulle. Män efter Hans Kongl. M:t min El-

skelige k. Herr Son, sedermehra migh här öfver bevekligen tillskrifvit, och för dem intercederat hafuer, Jag och så altijd Hans Kongl. M:t gierna til villie är, uthi dee affairer, som under min disposition äre; Så hafver Jag Eder härmed notificera velat, det samma mine ordres aldeles upphäfne äre och förblifva skole så at J hvarken nu eller hädan efter, någon Hamborger der öfver incommoderar; Hvarmed Eder Gud befaller.

Hamb. $\frac{16}{26}$ Januarii A:o 1668.

Christina Alexandra.

J. Gammal.

Lika lydande bref med dem af N:s 1, 7 & 9, afgingo från Drottningen till Dess Gouverneur öfver Gottland, L. Ribbing Svensson, samt Gouvernören öfver Ösel, Pär Flemming.

Tankar rörande Svenska Thronföljare-Valet i Örebro 1810.

Underd. P. M.

I anledning af gårdagens samtal, samt till åtlydnad af de befallningar E. K. M. då i Nåder täcktes gifva mig, får jag i underdånighet anföra följande:

Prins Fredrik af Augustenburg har tyckts vara èn mycket älskvärd man. Han omtaltes vid Ramlösa med stort beröm, var omtyckt af alla, markerade i sina samtal stora kunskaper, och lär i Danmark vara väl känd. Han har t. ex. öfverinseendet öfver alla Läroverken. Om han ej fullt jemnlikar den ojämförlige Son E. K. M. i en bedröflig stund förlorat, begåfvad med alla stora och alla älskvärda egenskaper, så kan han det oaktadt vara värd E. K. M:ts och Svenska Folkets kärlek. Han är också den värd, enligt de underrättelser jag kun-

nat inhämta. I hårets färg, i ögonens expression och i växten har Prins Fredrik likhet med sin aflidne Bror. Han var *obeskrifligt* omtyckt och älskad af alla vid Ramlösa. Redan i egenskap att vara Bror till Prins Carl August, äger han företräd*esrätt* till E. K. M:ts kärlek, till Svenska *Nationens* dyrkan, *till Norrska Nationens lefvande tillgifvenhet*: jag vågar ej yttra mig tydligare. Han är en oberoende Prins, har en i framtiden lofvande slägtskap med Danska kungahuset, utan att nu vara i dess förtroende.

Det är en kanhända ganska betydlig fördel, att Han eger en 12 års gammal Son, som heter Carl August. Om jag nu egde den lyckan att vara E. K. M:ts konstitutionella rådgifvare, så vågade jag i underdånighet tillstyrka:

1:o Att Prins Fredrik genast genom en utskickad i Nåder inviterades hit, under pretext att öfverse sin broders papper och qvarlåtenskap.

2:o Riksdagskallelse i *dag* utfärdad, *för*

att förekomma ut- och inländska eljest oundvikliga kabaler.

3:o Äfven i dag ett af E. K. M. sjelf författadt bref till Kejs. N., som uttrycker hela känslan af den gjorda förlusten, som lifligt beskref den aflednes uppförande mot E. K. M., som tecknade den kärlek han åtnjöt af Sv. Folket, och som uttryckte hvad tröst E. K. M. skulle ega af att få den aflednes bror till son.

(Utdrag ur ett koncept.)

— — — — — — — — — — — —

Det är min öfvertygelse, att de skäl, på hvilka man grundat det redan afgifna betänkandet, voro fullkomligt giltiga; att Prinsen af Augustenburg, så väl i afseende på sina egenskaper, som sin enskildta ställning förtjenar företrädet framför alla andra vid vårt val af Thronföljare; att de nyaste handlingar, som oss blifvit meddelade, ej äro af den beskaffenhet, att de böra medföra

någon förändring i hvad man trott och yttrat. Det är ej tillåtet för en lagstiftning att grunda ett utlåtande på handlingar, som ega ingen skymt af authenticitet. De kunna verka på hvarje enskild mans öfvertygelse; de kunna upplysa en sak och en belägenhet; de kunna medföra en stor verkan; men de böra aldrig läggas till grund för ett officielt betänkande.

Andra omständigheter hafva likväl nyligen inträffat, af den vigt, att jag skulle anse mig oförlåtligt brista i mina pligter mot konung och Fädernesland; att min omdömesförmåga förtjenade en hård granskning, om jag ej toge dem i beräkning.

Jag säger ännu en gång: vigtiga omständigheter hafva nyligen inträffat; de hafva visat sig sedan hemliga utskottet aflemnade sitt underdåniga betänkande. Af den synpunkt, under hvilken man ser, beräknar, och leder dessas verkan, beror, som jag tror, mitt Fäderneslands upplösning eller bestånd.

Allmänna meningen inom Sveriges lag-

stiftande församling har betydligt och helt nyligen förändrat sig. En pluralitet för Prinsen af Augustenburg, skulle nu, efter min öfvertygelse, osäkert kunna väntas. Om den, nästan alldeles emot hvad man kan förmoda, vunnes, blefve den föga öfvervägande.

Kongl. Maj:t har i sin sista nådiga skrifvelse gifvit tillkänna, att Kongl. Maj:t, hvars höga uppmärksamhet och vilja förut varit rigtade endast på Prinsen af Augustenburg, nu, af oförgätlig ömhet för sitt folk, och med ädelt åsidosättande af sina ömmaste böjelser, fästat sin höga uppmärksamhet på en annan Prins.

De handlingar oss nu blifvit meddelade, innehålla ett erbjudande af fördelar, hvilka det ej står i Prinsens af Augustenburg förmåga att gifva. Kännedomen af dessa erbjudna fördelar är ibland allmänheten med stor sorgfällighet utbredd. Det är ej deras egentliga värde jag här tar i beräkning; men väl deras verkan på en ädel och skarpsynt Prins, som ej kan erbjuda något dylikt.

De forskningar jag med yttersta sorgfällighet kunnat anställa, de grunder jag kunnat lägga för mitt omdöme, hafva fullkomligt öfvertygat mig, att Prinsen af Augustenburg är en Prins af utmärkt och ovanlig upplysning, af de ädlaste tänkesätt, af fasthet i karakteren, och begåfvad med de egenskaper, som för vår ålderstegne Landsfader skulle förljufva de sista lefnadsåren. Likväl hafva omdömen af alldeles motsatt art blifvit öfverallt utbredda, öfverallt rotfästat sig: de äro af den beskaffenhet, att de skola göra Svenska Thronföljden motbjudande för denna Prins, antingen före eller efter dess hitkomst; de äro ej *af den art*, att kunna locka en icke äregirig Prins från huslig sällhet och filosofiskt lugn, till stormar och faror. — — — — Endast den honom mötande allmänna kärleken, välviljan och förtroendet skulle äga denna kraft.

Sverige hade aldrig blifvit Fäderneslαnd för Carl August, om han sett en delning i lagstiftande magtens tänkesätt, *om han*

märkt en honom mötande allmännare ovilja från sina nya landsmän.

Dessa äro de omständigheter, som helt nyligen inträffat. Jag såg ett tydligt bifall i Prinsens svar: jag ser nu med fullaste öfvertygelse, att han ej antager Svenska Thronföljden, om han också dertill väljes. Jag får till och med bekänna, att jag med smärta skulle se en ädel, dygdig och välviljande Prins, under dessa omständigheter beträda Svenska jorden.

Ett längre dröjsmål med Thronföljdsvalet: ett val, som ej antages: stridande meningar, kanske en brytning mellan konung och folk: — våra återstående nationalkrafter i strid med hvarandra: en ankommande Thronföljare, mött af ovilja och misstroende: se der det urgamla Sveriges säkra upplösning; en allt omhvälfvande tiderymd, förfärlig af stormar och skeppsbrott!

När det, på de skäl jag anfört, är en omöjlighet att Carl Augusts bror kan blifva vår Prins; återstår, efter min öfvertygelse, blott ett föremål för vårt val: *Prinsen af*

Ponte-Corvo. Detta val synes nog vara åtföljdt af faror och olägenheter, men hvarje annat skulle hota med ännu större vådor. Detta val kan ådraga oss ovilja och fiendtlighet från verldens största sjömagt; den Prins vi välja skall i början vara främmande för våra seder, våra författningar och vårt språk; men hvarje upplyst vän af Svenska fosterlandet skall dock med öfvertygelse kunna säga: när en af Europas största fältherrar leder vår krigshär i striden, kan Sverige ej kufvas af utländsk magt. Under en kraftfull mans styrelse skola inhemska stämplingar och all pöbelyra upplösas. Den Prins, som inom sin fosterbygd och i fiendens land lika nitälskat för rättvisa och mensklighet, skall dubbelt nitälska för sina nya landsmäns rättigheter och välfärd, när de gifvit honom det högsta vedermäle, som kan gifvas af förtroende och kärlek. På dessa grunder kunna Svenska Män, efter min öfvertygelse, grunda sitt val och sina förhoppningar.

— — — — — — — — — — — —

Skrifvelser till och ifrån Norrska Generalen Staffeldt.

Afskrift af ett Bref till Staffeldt.

Högvälborne Herr General, Kammarherre m. m.

Hitintills har hvarje Parlementering i Herr Generalens Högqvarter varit mig i högsta grad angenäm; jag har dervid fått emottaga underrättelser om Herr Generalens välgång, och vedermälen af dess vänskap. Uppriggtigheten och ännu andra konsiderationer fordra, att jag utan omväg förklarar huru den Parlementering, som gårdagen ägde rum, på mig gjorde ett starkt, men alldeles olika intryck med de föregående. Hr Generalen har dervid fält följande märkvärdiga utlåtelse: *då man skickar en Parlementär som Spion, bör han tala sanning i sina berättelser.* Jag skulle således hafva skic-

kat en Parlementär som Spion? En Svensk officer skulle hafva nyttjat sig dertill! Är det på detta sätt, genom sådana *uttryck*, som fiendtliga befälhafvare och trupper visa hvarandra inbördes aktning, efter den civiliserade verldens bruk? Eller är *afsigten* dermed, att i Nationernes tvister åter inblanda de känslor af enskilt hat och förakt, som utmärka krigen mellan Bar*barer och* vildar?

Härhos följer Löjtnant Ugglas skriftliga berättelse om den ifrågavarande *händelse*; jag får förklara hans önskan, *att* personligen träffa hvar och en, som sätter sanningen af hans ord i fråga.

Hr Generalen har förklarat sig vara *missnöjd* dermed, att Parlementärer *sändas* för mindre vigtiga angelägenheters skull, t. ex. för brefs aflemnande. Jag har gjort mig ett nöje af att visa Hr Generalen Svenska officerare af alla vapen; det graciösa *sätt*, hvarpå Hr Generalen alltid emottagit dem, har gifvit mig den öfvertygelsen, att Herr

Gene-

Generalen sett dem med nöje. Jag har nu till min förundran fått erfara, att denna min öfvertygelse varit ogrundad, och jag får den äran försäkra, att denna för mig särdeles angenäma gemenskap skall från denna dag med all visshet upphöra.

Det har länge varit mig bekant, att Hr Generalen är upphofsman till den militäriska jägare-metierns stora fullkomlighet i Norge; just derföre afsände jag en ung man, som är ett verkligt genie i detta yrke, utmärkt af talanger och bedrifter i lika grad. Herr Generalen må sjelf dömma, hvad tillfredsställse jag nu njuter af denna från min sida välmenta *attention* för en Befälhafvare af hög förtjenst.

Det återstår mig nu, att säga några ord om de bref, som genom Officerare blifvit aflemnade. Unga Baron Armfeldt utbad sig på mina vägnar att få veta, till hvilken han egde tillstånd att lemna ett bref till en nära slägtinge af vår nu varande General en Chef. Herr Generalen täcktes sjelf emot-

taga det med de graciösaste expressioner. Löjtnant Uggla afgick med den fångna Löjtnant Kroghs rapport, samt för att *tillkännagifva* hans tryckande behof af kläder. I begge dessa fall måtte jag väl ej hafva felat i attention för Hr Generalen; *jag tror* mig tvärtom hafva ådagalagt ett vedermäle deraf och af någon omvårdnad för en fiendtlig officer. Mitt fel lärer då hafva *bestått* deruti, att jag vågat anförtro Hr Generalen en angelägenhet, som mycket nära och lifligt rörde en min vän, och följaktligen mig sjelf: jag får den äran förnya min försäkran, att allt annalkande till en närmare förtrolighet skall från min sida upphöra.

Det skall i alla tider blifva svårt att öfverträffa den vördnadsfulla högaktning och tillgifvenhet, hvarmed jag *haft* den äran framhärda

Högvälb. Hr Generalens, Kam. m. m.

ödmjukaste tjenare.

G. *Adlersparre.*

Sophielund d. 10 Oct.

Höjvelbaarne Herr Over-Adjutant af Dagen, Oberst-Lieutenant og Ridder!

Je meere besiddelsen af Deres Höivelbaarnheds Agtelse og Venskap var mig smigrende, je meere var det mig paafaldende, att modtage udi Deres Höivelbaarnheds skrivelse af 10:de hujus, Udtrykken af en missforstaaelse, der let kunde lede till at afbryde den reciproque Attention, hvormed 2:de Befälhavere, omenskiönt de igennem Staternes differente Politik äre satte i fiendtlig Stilling imod hvorandra, dog städse lægge Adelsind og Humanitet for Dagen, naar der finder städ emellen dem.

At modtage Deres Höivelbaarnheds Parlementairer var mig städse behageligt — je behagligere je mere den sag som forhandledes vedrörte anten offentligt eller Deres Höivelbaarnheds eget privät Anliggende af Vigtighet, — og Deres Höivelbaarnhed har i denna anledning gjort mig en sand Fornöjelse i det de udi ommäldte Deres ærede skrivelse lader dem være angelægen at udslutte den Misstydning, som

var opvakt ved Lieutenant Uggla, der blef ankyndiget ved min vänstra Flöi som Parlementair i det Öjeblik da man agerede fientlig emod min höire, og hvis beretninger til Deres Höivelbaarnhed sandsynlig maae hedröre fra en eller anden Misstydning foranlediget af det främmende i Sproget hos de Officierer som talte med, thi af vore Tropper, som ingen Död havde, *bleve* ingen begraven, ligesom heller ingen Officierer bleve syspenderede efter den ved Wilsberg forefaldhe Affaire.

Det vil framdeles være mig en særdeles Behagelighet at overtyde Deres Höiv. om den Höiagtelse, med hvilken jeg har den ære at være

Höiv. Hr Overadjutant af Dagen
Oberst-Lieut. og Ridder

Deres ærbödige Tjener.
Staffeldt.

Marstrand d. 18 Oktober 1808.

Den berättelse jag, enligt min skyldighet, vid hemkomsten från en Parlementering, mundtligen lemnat Hr Öfverste-Löjtnanten m. m. Adlersparre, får jag härmed på begäran skriftligen meddela.

1:o Träffades ej *någon fiendtlig post eller postering förr* än *på* andra sidan *Magnors gästgifvaregård*, och de som träffades, voro i *full marsch*, med *bagaget* utan *betäckning* sist.

2:o Först togs jag emot något på denna sidan Slagsmon af en officer vid Skidlöparne; sedan ankom en Kapten med röd *uniform*, hvars *namn jag mig ej påminner*. Under *ridten* med *denne* officer resonnerades om den affairen, som föregående dagen förefallit emellan de Svenske och Norrske, hvarvid han berättade mig, att tvenne Kapitener blifvit suspenderade, för det de ej sekunderat fältvakterne, och nämndes namnet Lohman (om jag rätt minnes) på en af de suspenderade: samma officer frågade mig om i de gropar, som i skogen voro

igenkastade, någon af de Svenske blifvit begrafven, men då jag visste att vi ej mistat någon man, tog jag det för afgjordt, det någon af de Norrske der blifvit begrafven.

Härmed slutas min berättelse, hvilken jag på mitt hedersord intygar vara sann, och den som hädanefter vågar bestrida dess sannfärdighet, torde vända sig direkte *till min* person.

Afskrift.

Hans Höjfyrstelige Durchlauchtighed, den kommanderende General Sönderfjelds, General Prinds Christian August till Schlesvig Holsteen, har overdraget mig att *formelde* Deres Höivelbaarnhed: att jeg i anledning af den mig ved Hr Lieutenant och Stabs-Adjutant von Anckersvärd gjordte proposition, har den befaling att svare: at naar man kunde komme overens om Villkaarene, hvorpaa han ikke tvivlede, naar General Cederström af H:s M:t Kongen af Sverrig

dertill var befullmägtiget og altsaa kunde give sitt Æresord paa: att Betingelserne ved Vaabenstillstanden, samvittighedsfuld skulde blive opfyldte, han da i Betragtning af Aarstiden till Soulagement for Troupperne og overhovedet tillfelledes Tarv, ikke var utilböijelig at indgaae en saadan Convention; men Hovedbetingelserne maatte være:

1:o) At de mod os staaende Tropper, hvarken i det hele eller enkelte Deele deraf, maae bruges mod våre Allierede, hvarken i Skaane eller Finland.

2:o) Vaabenstillstanden maae sluttes paae en bestemt Tiid af 4:e Uger, og angaaer saa väl Arméen, som Flottillen der er stationeret paae vore grendser.

3:o) Efter ovenmeldte Tiids forlob, maae den 4:re Uger forud opsiiges, og bliver, saalenge den ikke er opsagt, som Vedvaarende anseet. Forestaaende Terminer blifver regnet fra undertegnelsens Öjeblik, eller Opsiigelsens modtagelse.

4:o) Begge Arméer cantonerer sig ikke

længere mod Norden, hverken i deres indtagende Cantonements, eller i Tilfelde Fiendtlighederne igien fornÿes, end *i deres* ved Conventionens undertegnelse havende Position, naar de till den Ende rykke *mod* Grendsen.

5:o) Communicationen imellem begge Riger, bli vedvarende forbuden, og enhver Svensk som träffes i Norge ligesom *enhver* Norsk som treffes i Sverrig, uden att have Tilladelse af den i landet commanderende General, bliver som en Mistænkt *anseet og* behandledt.

6:o) Alle Parlementaire, sendes anten till Svinesund eller Magnor, hvor *de der* stationerede Vagter forblive.

Over de ovrige Betingelser og Differenzer, vilde man lettelig komme overens, og Hans Höjfyrstelige Durchlauchtighed forvente i Folge af ovenanforte Hr General von Cederströms videre Andragende.

Dette jeg ikke skulde underlade Deres

Höjvelbaarnhed tjenstligt att meddele, till behageligst underrettelse.

Marstrand d. 13:de Octob. 1808.

Staffeldt.

Höjvelbaarne Hr OverAdjutant og Oberste Lieutenant von Adlersparre.

(Concept.)

Med grämelse har jag nyss emottagit den underrättelse, att Svenske Soldater, vid sista recognosceringen d. på de Norske förposterne, våldfört Norska invånare i någon gård åt *sidan af Tanum eller deromkring*, och äfven frånröfvat dem deras egendom. Om denna händelse är sann, skall en sådan skamfläck på Svenska vapnen med blod utplånas.

Jag vågar derföre hos Högvälborne Herr Generalen, Kammarherrn m. m. på det högsta anhålla, det täcktes Herr Generalen m. m. låta undersöka alla omständigheter

af denna våldsgerning; huru trouppens uniform ungefärligen var; hvad gårdens namn var; på hvad sätt och vid hvilket *klock*slag invånarne våldfördes; samt hvad penningevärdet kan vara af den borttröfvade egendomen. Jag skall med aldrastörsta erkänsla mottaga alla de underrättelser jag kan erhålla om denna våldsgerning: ersättningen för de lidande skall blifva *snar*, och ett exempel af hård bestraffning skall gifvas, hvars hågkomst ej skall förgå.

I ett sjukhus nära Eda läger *ligger* en Norsk blesserad soldat. Jag får den äran till Högvälborne Herr Generalen lemna den underrättelse, att när Herr Generalen *så* behagar; kan denna soldat vid Svenska förposterne afhämtas, eller också skall han vid de Kongl. Norske aflemnas. Han är så förbättrad till sina blessurer att han kan föras på åkedon, men ej gå utan kryckor. Denne anhållan, och denna hemställan *tar* jag mig den friheten till Högvälborne Hr Generalen och Kammarherren framföra, med

öfvertygelse att med benägenhet anses, hvarom jag tillika tar mig friheten anhålla.

Sophielund d. 1 Nov.

Georg Adlersparre.

Bref från en vän i Finland till en vän i Stockholm, från och med år 1811, till och med 1824.

Helsingfors och Hoplax d. 17 Dec. 1811.

Min bästa vän! I anseende till bättre varupriser, och mångfaldiga enskilta omständigheter, som blott mina vänner *äro i till*fälle att rätt bedömma, stadnar jag qvar här i landet, och väntar stundeligen svar från Stockholm på den underdåniga *anmälan* af denna föresats, som jag redan för 4 veckor gjort, och hvilken öfversändes till Gen. Adlercreutz, för att genom H. Exc. Stats-Ministern blifva föredragen. Ehuru ganska vigtiga och trängande skäl förmått mig att vidtaga det beslut att skilja *mig* från Sverige, kan jag dock icke dölja att dess verkställande varit påkostande. Men jag måste följa strömmen af mitt öde, och

genom saknader bereda mig till den stund, då *jag*, förr eller senare, måste sakna *allt*.

Hoplax d. 27 April 1812.

Min bästa bror! På långan tid har jag icke fått fägna mig af någon directe underrättelse *om brors* tillstånd, men hoppas likväl att detta dess stillatigande icke härrört af glömska: Icke heller kan det vara motiveradt af politiska betänkligheter, ty i detta ögonblick äro ju Svenska och Ryska Regeringarne förenade på det närmaste och förtroligaste sätt, för *ett och samma* ändamål, och *således* kan det icke vara någon fara för deras ömsesidiga undersåtare att communicera med hvarandra.

Det är nu satt utom all tvifvel att Buonaparte, under det han gjort Sverige proposition om Finlands återtagande med härsmagt, som blifvit på goda skäl afslagen, har tillika proponerat Ryssland att emot cession af Polen; få ersättning i Turkiska

— ge. Om efter upptäck- troloshet, någon *Svensk* iva Buonapartist, är *han* eller galen. Tvänne Noter

Bref ka Cabinettet, den ena till B.

vä och den andra till Paris, *öfver* närvarande ställning, äro af en *lig* sammansättning, och förtjena att I Ryssland rustar man *sig med all* *ft* till den stora fejden. Numerairen af *dets* försvarare i detta critiska ögnablick, uppgifves till öfver en half *million*. Kejsaren reste till Arméen d. 21. H. Exc. Armfeldt d. 24. Man äger ännu förhoppning om fred med Turkarne. Men man oroas deremot af vissa symptomer *yppade* uti administrationen, och utmärkande något förrädiskt sammanhang med den allmänna verldsfienden. En besynnerlig sak är berättelsen om den corps af konstnärer och handtverkare, till ett förvånande antal, som Buonaparte säges föra med sig, tillika med alla deras verktyg. I Paris *tror* man dem vara en Colonie ämnad till Ost-

are är den destinerad åt På-
skapa industrie i detta öde
.n tror att Fransoserna sätta sig
ensiven i Spanien, och att provin-
.e öster om Ebro blifva förenade med
det stora riket.

Helsingfors d. 2 Maj 1812.

Min k. bror! I går hade jag den fägnaden emottaga min brors välkomna bref af d. 28 Mars, tillika med den Kongl. Resolutionen af d. 27 Januarii, genom hvilken jag befinner mig *fullkomligen authoriserad* att, *med förlusten* af min pension i Sverige, qvarstadna i min födelseort Finland, der jag likväl aldrig kan upphöra att regrettera mina Svenska vänner. Om denna ortens framtida öde, torde visserligen många planer hvälfva i den mägtiga verldsomskaparens hufvud, hvilkas utveckling beror af de förestående stora krigiska och politiska händelsernas utgång. Man äger så-

ledes icke här *mera* anspråk på allmän och individuelle säkerhet än i *Sverige*, och det tyckes som en bosättning norr om *Enara* Träsk vore för det närvarande, *den enda* på fasta landet i Europa, der man kunde anse sig tämligen skyddad för följderna af Buonapartes omättliga lystnad efter välde. Jag längtar att få veta beskaffenheten af de propositioner Signeul medfört, *och gissar* emedlertid till deras innehåll. De kunna ej undgå att bära stämpeln af den djupa list och oöfverträffliga svekfullhet, som utmärker den Franska politiquen i våra dagar. Brors förhoppning att Svenska Ständerne icke undandraga sig att med de yttersta och känbaraste uppoffringar fäkta för det återstående af national-ära och sjelfständighet, som dock icke äro *toma* ord, en Egoisters mening, önskar jag måtte blifva uppfylld. Kejsaren är afrest till sin armée. Högst ogerna skrider han till *den* för hans mensklighet påkostande rôle att blifva agresseur; men trängande omstän-

dig-

digheter torde dock oundvikligen förmå honom dertill. Preussens och Österrikes politiska conduite vid detta tillfälle, är analogue med den assujetterade position till hvilken de genom en lång följd af enorma felsteg blifvit bragte.

Helsingforss den 22 Maji 1812.

Min egen Bror! Med Konsul Sederholm, som reser härifrån till Stockholm i morgon bittida, hinner jag endast skrifva *några ord*, ty jag är ovanligen belastad med göromål, i anseende till det ordförandeskap i Nybyggnads-Kommitéen *härstädes, som* blifvit *mig*, emot *min önskan* och vilja, uppdraget, på *ett sätt*, som icke lemnat utväg för vägrande, men dock väckt hos mig mycket missnöje, i synnerhet emot mina begge vänner i Petersburg, som så egenmägtigt behagat disponera om min person. Sederholm underrättar mig äfven så *sent* om sin afresa, och den anträdes så *hastigt*,

att jag, som just i dag har ett sammanträde med Komitéen, och derjemte en mängd expeditioner att göra med posten, icke hinner vara så vidlyftig, som jag med detta goda och säkra tillfälle gerna önskade.

Sedan Kejsarens resa till Arméen har man derifrån icke sport något med fullkomlig visshet, och allsintet om några rörelser framåt. Man vill endast veta, att Barclay de Tolli, i en utgifven Proklamation till arméen, lofvat att sådane snart skulle företagas. Man säger att Ryska arméens magasiner af alla slag äro mycket väl försedde, men att de Franska deremot icke skola vara i godt tillstånd, hvarföre Franska linien också skall hafva varit tvungen att draga sig något tillbaka, till ett mindre förtärdt land. Det omtalas, att ett Kejserligt Ryskt Manifest snart skall utkomma, enligt hvilket ett komplett neutralitets-systems antagande förklaras, och alla Ryska hamnar öppnas för skepp af alla Nationer. Till påskyndande af den så länge väntade, så angelägna, men hitintill all-

tid genom franska politiken aflägsnade freden med Turkiet, är en ny Rysk underhandlare afgången, med pleins pouvoirs att afsluta den, à tout prix. Det berättas, kanske utan tillräcklig grund, att det icke går alldeles väl för Fransoserne i Spanien. Jag har nyligen läst en virulente proklamation, underskrifven af 2:ne Insurgent-Chefer i *Navarra*, helt nära Franska gränsen, i hvilken de, ibland andra förordnanden, äfven stadga, att hvar Fransk soldat eller Befälhafvare, som tages med vapen i hand, skall *hängas*, och att samma öde äfven skall drabba *Franska Kejsaren sjelf*, om han kan åtkommas. Än märkligare äro berättelserna om ett till yttersta höjd stiget missnöje med ställningen i Frankrike, som skall allmänt delas af landets invånare, och hvilket äfven med inqvieterande symptomer säges visa sig på flera ställen i Tyskland, äfvensom den brist på lifsmedel, i synnerhet bröd, som företer sig i det Stora Riket, till och med i Hufvudstaden, och som kan hafva betänkliga följder. Den ofantli-

ga qvantitet af Rumfordska soppan, som måste kokas för verldens segervinnare, och hvartill den omåttliga summan af 22 millioner francs är anslagen, bevisar ovedersägeligen, att eländet och brist på *föda* plåga den store mannens förtryckte undersåtare. Glansen af hans hof läker ej dessa sår. Emellertid gör han förfärliga rustningar emot Ryssland, i förmodan *att* afgöra den blodiga liqviden inom ett år, och utan inskränkning grunda sitt öfvervälde i Europa, åtminstone på fasta landet, från Tagus till Wolga. Underhandlingarne fortfara dock ännu, ty det ser ut som han åsyftar att förhala tiden med sådane till hösten, den vanliga årstiden för öppnandet af hans kampagner, sedan Ländernes gröda är i ladorna församlad. Lemnar Ryssland honom dertill tid, så ser det illa ut för detta land. — Om öfverläggningarne i Örebro påstås, att Ständerne, med förklarande af sin beredvillighet att *till sista man* försvara fädernejorden, likväl ingalunda vilja förstå sig på någon anfalls-operation *outre*

mer, eller tillåta främmande auxiliaire-troppars emottagande inom sitt gebiet. Nu har jag utkramat alla mina politiska kannstöperier, och har ingenting annat att tillägga, än att härvarande befälet för de till Sverige ämnade Ryska troppar också börjar förmoda, att den tillämnade expeditionen icke kommer att gå i verkställighet, i anseende *till Svenska Ständernas* förmodade beslut, att icke vilja emottaga dem.

Helsingforss d. 9 Juni 1812.

Min bästa Bror! *Beslutet* att tillskrifva mig med ordinära posten öfver Ålands haf, förskaffade mig den fägnaden, att redan d. 5:te dennes emottaga Brors kära bref af d. *26 Maj*, med åtföljande liquid öfver för min räkning emottagne och utgifne penningar till samma dag. — Det är verkligen fägnesamt och hedrande för Nationen, att öfverläggningarne vid Riksdagen i Örebro ske med så mycken enighet och patriotism.

Österrikiska Kejsaren har ej att berömma sig af en lika villfarighet hos sina Ungerska Ständer. — Att tonen hos Napoleon i anseende till Sverige blifvit något nedstämd, bevisar endast närvarande omständigheters tvång, men alldeles icke någon större *välvilja* för landet och dess regering. Skulle segern åter beledsaga hans fanor, under den nya härfärden, finge Sverige och dess Kronprins i synnerhet, otvifvelaktigt, och så vidt han förmådde, upphämta frukterna af hans emot dem länge samlade *ovilja; ty* den mannen förlåter *aldrig*, och anser *sig* hafva att liqvidera faseligt stora förolämpningar både emot sin person, sin magt och sitt system. Men nog är jag öfvertygad, att, i närvarande omständigheter, hans hämd icke kan blifva så farlig för Sverige, om dess innebyggare bibehålla enighet, och uppriktigt vilja försvara sin sjelfständighet. — Från Vilna hade jag i förra veckan bref af d. 22 Maj. Ryska arméernas talrikhet, förträfflighet och goda esprit berömmas mycket. Man anser omöjligt, att fienden kan,

oaktadt *sitt formidabla* artilleri, penetrera genom centern, bestående af nära 300,000 man *på* trenne linier. Att tournera arméens högra flygel genom inbrott i Kurland, hålles troligt vara hans afsigt, men tillika en vågsam operation, så vida han derigenom ställer sig i en *cul de sac*, och preterar sin flank åt Ryska arméen. Gen. Bennigsen är *kallad* i Kejsarens Konselj, och är, oaktadt *sin* höga ålder, ovanligt aktif, och skall hafva goda projekter, samt njuter mycken kredit i arméen, (oberäknadt jalusi af kamrater), emedan han är den ende Ryska General, som haft den äran, att verkligen slå Napoleon vid Preussisch Eylau. Väl *underrättade* personer *tillräkna* honom icke följderne af bataljen vid Friedland, hvilken i sig sjelf också icke var så mycket, som man tror, till Ryssarnes nachdel. — Från denna sida lärer ingen agression ske, ty Kejsaren vill icke annat än försvara sitt lands sjelfständighet. Detta beslut lemnar emedlertid fienden tillfälle att förstärka sig så mycket han vill, och kanske äfven att

afbida skörden. — En märklig sak är, att flera Österrikiska Generaler, Vinzingerode, Wallmoden m. fl. gått i Rysk tjenst, för att slåss mot Fransoserne. — Berättelserne om spanmålsbristen och hungersnöden i Frankrike, ehuru bestyrkte genom de af Napoleon utfärdade stränga författningar i det ämnet, och genom den nödiga utdelningen af 2 millioner portioner af Rumfordska soppan, *dagligen*, hvilket bevisar existensen af ett lika stort antal, ytterligt usla Fransoser, — lära dock vara något exagererade, så vida Bounaparte *vågat öfvergifva* Paris och Frankrike. Emedlertid är det besynnerligt, att hans afresa derifrån denna gång, icke varit, efter vanligheten, precederad af någon offentlig session i Senaten, der han med sin svulstiga revolutionära ton kungjort afsigterne med resan. En simpel artikel i Monitören meddelar nu endast tidningen om hans affärd, utan att den beledsagas af några officiella invectiver emot Ryssland. — Sedan intagandet af Badajoz känna vi ingenting från Spanien.

Köpmansbref förmäla endast, att *Ballasteros* intågat i Sevilla, men nödgats åter lemna denna stad. Om upphäfvandet af belägringen för Cadix, vet man icke något med visshet. — Percevals mord var ohyggligt. Efter min tanka, var denne Minister en hederlig man, och derjemte en man af stora talanger. Nu torde, genom denna ledighet, Canning åter komma i åtanka. — Här rustas mycket till den stora Expeditionen, hvars egentliga bestämmelse ännu är en hemlighet, men hvilken lärer bero af Svenska Regeringens medverkan.

Helsingforss den 30 Juni 1812.

Freden med Turkarne är icke ännu officielt kungjord, men anses alldeles säker, och ratifikationernas utvexling väntas dagligen. Den är så vigtig för det hela, i närvarande omständigheter, att den icke skulle kunna köpas med nog stora uppoffringar, och den måste betydligen derangera fiendens

planer. Man berömmer på det högsta den goda esprit, som råder i Ryska arméerne, äfvensom nationalandan i allmänhet, hvilken är starkt prononcerad för ett krig mot Frankrike, för att omsider, på ett eller annat sätt komma ifrån den nuvarande *osäkerheten*. Fienden synes kämpa med stor brist på lifsmedel för sina ofantliga stridsmassor, hvars antal dagligen ökas, *men torde* likväl, för att låta dem agera, vilja afbida nästa skörd. Emedlertid ökar han beständigt detta antal, för att vara superieur en forces och kunna med en *stor uppoffring* åstadkomma ett för sig fördelaktigt resultat. Likväl lider han starkt af desertion. De Spanske och Portugisiske soldater, *som* komma till Ryska arméen, blifva *öfver* Riga hemsände till sitt land, men de Franske konskriberade måste man lemna en *tillflykt* i Ryssland. Här ligger nu en Eskader af, utom fregatter och kuttrar, 8 linieskepp, hvaribland 3:ne 3-däckare, destinerade att intaga troppar till en aflägsen operation; jag var förleden söndag om bord på ett par af

dessa stora machiner, för att bese dem en detail. — Från Spanien höres ingen ting på lång tid annat än osäkra rykten; deremot påstås i de i dag ankomne Franska tidningar, att der står allt väl till för Fransoserna. Den närvarande ställningen må utveckla sig hurusom hälst; i alla fall blifver detta ett af de märkligaste år för verlden. — Åbo Akademi har enhälligt, och således äfven Högsta Domstols-Ledamoten Calonius, valt Excellensen Armfelt till sin Canzler efter Speranski. — Det gör Svenska Regeringen heder, att hafva med stolthet afslagit de sist gjorde Franska propositionerne, hvilka kunnat förleda, om mannen, som framställt dem, icke förut varit så tillräckligen känd. Hans insidiösa politik, så ofta manifesterad, borde icke längre kunna bedraga. Hans broder Ludvigs död i Grätz påminner om hans violenta conduite emot denne nära anhörig, och är derjemte en lektion af den förgänglighet, hvars obevekliga lag äfven måste en dag pröfvas af Napoleon sjelf, då han omsider hunnit till

sin mognad. Denne af bittre chagrins förtärde f. d. Holländske konung, efterföljes väl snart af sin i trånsjuka qvarlemnade Gemål, och Josephine sjelf, upphofvet till Buonapartes lycka, lärer icke länge kunna emotstå vedervärdigheten af sin närvarande ställning. — Den f. d. Svenske konungen har förgäfves klappat på himmelens dörr i Herrenhut, och torde nu vara i *stor förlägenhet* om hemvist, sedan ingen *Institution de la Trappe* mera finnes i Europa. En sådan skulle bäst hafva passat för hans lynne.

Helsingforss den 14 Juli 1812.

Min käre Bror! Jag hinner denna gång endast helt kortligen besvara Brors bref. — Att Napoleon ännu har anhängare i Sverige, är icke ett loftal öfver Svenska nationalandan. Antalet af sådane förminskas eljest öfver hela Europa, och det fordras antingen en djup förstockelse, eller ett ifrigt begär, att under våldsverkarens beskydd

få herrska inom eget land, för att kunna förblifva honom tillgifven. Denna tillgifvenhet är alldeles oförenlig med den minsta gnista af känsla för sin Nations värde och sjelfständighet. Svenska Nationen har nu i sin Kronprins ett förträffligt exempel att efterfölja, och om hon ej förènar sig omkring honom, förtjenar hon att med blygd falla i Fransk träldom, hvilken hotar att förnedra hela verlden. Hans, neml. Prinsens, reputation stiger hvar dag högre. Genom en slafvisk eftergifvenhet för Buonaparte, skulle han hafva blifvit förblandad med legionen af Tyrannens underlydande Vasaller, Konungar, Prinsar, Hertigar och instrumenter af alla slag. Genom sitt nära införlifvande med Svenska folkets intresse, har han deremot upplyftat sig till en rang, som bjuder vördnad, kärlek och förtroende, och som fästa en stor del af Europas förhoppningar vid hans person. Ryske Generalen Fock, som sett honom i Örebro, upphör icke att med värma sjunga hans beröm. — Utvecklingen af den stora

crisis närmar sig allt mera. Rykten hafva redan hit ankommit om blodiga affärer *på* Ryska högra flygeln, der jag sedan *förleden* vinter trott att hufvudanfallet skulle göras af Fransoserna. Jag ser att Bror varit *af* samma tanka. Men som dessa rykten, *ehuru* till Ryska arméens fördel, icke äro ännu officielt bekräftade, nämner jag ingen ting derom. Men derom är jag öfvert*ygad*, *att* operationsplanen på Ryska sidan är *sage*, och om den troget följes, är all förhoppning, att den krönes med *seger och framgång*. Man vill nemligen evakuera *hela den* landsträcka, som ligger emellan Niemen och Düna, uppå hvilken den talrika Ryska arméen varit så länge samlad och hvars *alla* tillgångar af lifsmedel den hunnit förtära, så vida man der lefvat *au jour la journée*, genom upphandlingar i orten för kontant, och der man icke haft ett enda af de stora Magasinerne, hvilka deremot äro *anlagde* på denna sidan Düna; man vill under en långsam reträt concentrera sig och sätta *alla* Ryska armée-korpser i förbindelse med hvar-

andra. Fiendens framträngande i ett utblottadt land, måste således blifva honom mycket besvärligt, hälst i ett land af den beskaffenhet, som Lithauen, der Franska militären redan varit nödsakad att på andra sidan Niemen göra penninge-sammanskotter till den hungrande allmogens understöd. Buonaparte får icke lemna en hufvudbatalj, *der han vill*, utan tvingas att lemna den der han icke vill, och i omständigheter, som ingalunda kunna vara gynnande för honom. Han finner vid Kejsarens sida General Bennigsen, den enda General i Europa, som förstått sättet att möta honom, och som med en *till antal ganska inferieure armé*, hvilken aldrig var öfver 60,000 man stark (så vida Ryssland då icke var prepareradt på kriget annorlunda, än som auxiliaire åt Preussen), förmådde uppehålla hans öfver Preussiska härarne segrande örnar, *flera månader* på den lilla distancen emellan Weichseln och Niemen, och som lät honom förnimma vid Pultusk, Preussisch-Eylau, o. s. v., att Ryska troppar, väl an-

förda, icke äro så lätt besegrade. Jag har nyligen läsit Gen. Bennigsens relation *om* sina bägge kampagner, ett förträffligt *arbete*, ännu i manuscript, hvilket gifvit mig en hög opinion om hans skicklighet som anförare, och lärt mig derjemte känna *det extravaganta* effronterie, hvarmed de Franska Bulletinerne författas, äfven som de otroliga hinder, som Bennigsen hade *att öfvervinna*. Om bataljen vid Friedland har publiken, förledd af Franska lögner, ett alldeles falskt begrepp. Den var *hvarken* allmän, eller decisiv, eller *blodig*, och *med*förde en ganska obetydlig förlust för Ryssarne, men större för fienden, hvarföre ock han ej kunde följa Ryssarne under deras reträt. Sjelfva beslutet att retirera öfver Niemen, och allt hvad sedan derutaf härledde sig, är helt och hållit af en politisk beskaffenhet, hvaruti Bennigsen icke hade den minsta del. — Jag meddelade *Excell.* Armfelt, utan att nämna Bror, ett dess yttrande i ett föregående, och fick deruppå

nyli-

nyligen *till svar:* ”*Svara* Er kloke Correspondent, som synes mig raisonera juste, *att det* enda han kan vara viss på är att aldrig Napoleon nu mera duperar Alexander; écrasera honom är möjligt, men de lärpenningar han fått som Korsikanens vän, äro så tillräckliga, att han ej mera står att bedraga.” — Engelska villervallan i Ministéren är visserligen en högst obehaglig omständighet, och ralenterar de politiska affairernas marche, hvilken i detta afgörande ögnablick borde vara utomordentligt liflig. Att Marquis Wellesley uteslutes från den nya Ministéren anser jag vara en stor förlust för England, för hela Europa och i synnerhet för den Spanska saken, som äfven är mensklighetens. — Jag gratulerar Sverige om det får äga Moreau, och gifva honom en tillflyktsort. Han bör finna sig belåten att, under närvarande häftiga brytning i America, der det vildsinta Franska Democratiska partiet synes taga öfverhanden, öfvergifva ett land, der invertes oro-

ligheter, förföljelser och blodsutgjutelse, trä-ligen förestå.

Helsingforss d. 21 Julii 1812.

I dag, efter en liten excursion till Hoplax, emottog jag brors kärkomna bref af d. 14 dennes, som jag genast kortligen *besvarar* med den i morgon härifrån afgående *post.*

Den stora expeditionen ligger här ännu, och synes vänta på underrättelser *från Sverige* om sin afgång härifrån. *Det* är *svårt att* förstå hvartill man ämnar den Skärgårds-escader som i Stockholm utrustas. Expeditionens föremål är ännu en djup hem*lighet* och bör förblifva att vara det. Skulle den endast syfta på debarquement å Rügen, kunde biträde af en skärgårdsflotta vara nyttigt, men bär det längre bort, gagnar den ej. Jag ville önska att man ej stad*na*de förr än vid Seinens utlopp, vid *Havre* de Grace; man kunde då sluta kriget hastigt, ty man vore i tillfälle att hota Pa-

ris, utblottadt på försvarare, och den som kommer i besittning af Paris, disponerar Frankrike. — Ännu har jag ej sett Buonapartes Proclamation, men jag föreställer mig att den är i hans vanliga arroganta och prophetiska styl; möjligen skulle den något kunna nedsättas af en ny repetition af Preussisch Eylau, Pultusk eller Heilsberg. Efter en af dessa batailler, togs en blesserad Fransk General tillfånga, som General Bennigsen lät bära i sitt tält för att förbindas. Sedan han låtit rafraichera honom med ett glas vin, frågade han honom huru stor han trodde Franska förlusten vara. *"Je n'en sais rien,"* svarade den döende Fransosen, *"mais je suis sûr, que si vous renouvellez la bataille demain, il ne restera pas un seul François en etat d'aller porter à Paris la nouvelle de l'issue de la bataille, et pas un Russe pour aller remplir la meme commission à S:t Petersbourg."* Med sådan acharnement och manspillan slogs man i förra kriget, och då voro Ryssarne 60,000 emot 150,000 eller

åtminstone 120,000 Fransoser. Nu är proportionen bättre iakttagen. — Den *defensiva* operationsplan man å Ryska sidan fattat, och som synes mig förträfflig, fullföljes ännu med ståndaktighet, och till den 7 Julii, då de sista underrättelserna från arméen äro daterade, hafva endast smärre affairer förefallit. Fiendens bemödande synes ännu vara att tournera Ryssarnes *högra* flygel, men det torde icke vara en så lätt operation. Jag bilägger här 2:ne artiklar utur den, på eftermiddagen *i dag* ankomne Petersburgska Tyska tidningen. Kriget är populairt; enskilta personer göra betydliga uppoffringar till Monarkens och Statens tjenst; en ung, ogift Grefvinna Orloff hembjuder Kejsaren uppsättning af 12 esquadroner Husarer, med hästar, beklädning, armering, lön och underhåll. Finlands General-Gouverneur, som var här för några dagar sedan, berättade att *staden* Moscow offererar 70,000 man, *beklädda*, bevärade och aflönade. En sådan offert skulle sjelfva staden Paris, oaktadt sina ri-

kedomar, samlade från alla verldens ändar, *icke* förmå åstadkomma. Sättet att *embarassera* och kanske écrasera Napoleon är att trainera kriget. Kommer General Platow med sina 50,000 Cossaker, Kalmucker och Baschirer honom väl i ryggen, för att genera hans communicationer och interceptera hans convoyer, så far han *illa*. Det är märkligt att en myckenhet Preusiska och Österrikiska officerare engagera sig i Rysk tjenst, der de blifva väl emottagne; ryktet går att hela troppar af den förstnämnde nationen desertera till Ryssarne, och i händelse af någon motgång för Fransoserna, *ökas förmodligen denna desertion.* — *Det* vore önskligt om berättelsen rörande Spanska incursionen i Languedoc vore sann; emedlertid har jag i dag *communicerat* den med några härvarande Ryska Generaler af förträffliga tänkesätt, hvilka icke litet fröjdat sig åt densamma. — Det förundrar mig att Bror icke känner de af Corsikanen åt Sverige gjorda propositioner; de bestå i följande: återvinnande

af *hela* Finland; återställande af Pomern med tillökning af Meklenburg, och *Stettin*; 1 million livres i klingande mynt pour mise en Campagne, och sedermera 1 million dito i månaden; stora dotationer i jord och contanter för Kronprinsen enskilt, *med* rättighet att indraga valeuren för egendomarne, och penningarne till Sverige. Prinsen, som känner dens fourberie *och trolöshet*, som gör så stora offerter, hvilka han aldrig ämnar hålla, har med stolthet refuserat dem. — Detta år blir *ett vigtigt* år. Måtte det slutas så väl jag önskar, och *att* den colosse måtte falla, som ej kan äga bestånd utan på bekostnad af alla nationers frihet och sjelfständighet, samt icke *utan* fara för Europa att återföras till medeltidens barbari, ty den nye Franska despoten syftar uppenbarligen på upplysningens inskränkning, under det den Ryska makten verkligen sträfvar till fortplantande *af liberala* begrepp, tankefrihet och *borgerlig* frihet. Men många 1000:de lif måste *släc-*

kas och afskäras, innan ett så önskligt fall kan äga rum.

Helsingforss d. 31 Julii 1812.

Ännu i denna stund känna vi icke här det minsta om något decisift från arméerne. Den Ryska har, enligt plan, dragit sig tillbaka på högra sidan om Düna, och lemnat fienden ett på lifsmedel uttömdt land. Buonaparte, van att flyga från den ena segern till den andra, har nu under fem veckor, icke kunnat skaffa sig tillfälle till annat än förpostaffairer. Privata underrättelser förmäla att Davousts och Poniatowskis corpser skola hafva blifvit eftertryckligen tillbakaslagne; de innehålla äfven att en corps af 16,000 Fransoser gått vid *Jungfernhoff* öfver Düna, för att innesluta Riga på östra sidan, men blifvit tvungne af General Essen (icke den Finska), att vända om. Bekräftelse häruppå väntas i morgon med posten. Man känner *med säkerhet*, att den

Store Mannen skall i sitt högquarter vara mera än vanligt uppbragt, otålig och *intractable*. Han skall utbrista i de gröfsta injures emot sin Kejserliga motståndare, emot Baron Armfelt, m. fl. I sin otyglade hetta, skall han ibland annat hafva yttrat sig sålunda: *Je ne suis que Soldat; la Guerre n'est pour moi qu' une partie de chasse.* En hungrig och blodtörstig Tiger, om han kunde tala, skulle icke yttra sig annorlunda. Det är begripligt, att han nu vill använda sina yttersta bemödanden för att sluta detta krig till sin fördel, ty han finner väl att af dess utgång beror hela hans existence, så vida han ej kan undgå att veta det han icke är älskad i Frankrike, hvars population hans äregirighet så grufligen förminskar, samt att han är detesterad i alla de länder som han så våldsamt underlagt sin spira. En här varande klok Tysk köpman, hvilken noga känner tillståndet i norra och södra Tyskland, Holland, Schweitz och Tyrolen, berättar förvånande saker om det extrema

hat, *som dessa* länders invånare hysa emot *deras* förtryckare, och påstår, att om Sveriges Kronprins landstiger på Norra Tysklands kuster, skall hans apparition derstädes, såsom Buonapartes fiende, genast tillvägabringa, med ljungeldens hastighet, en allmän uppresning i bemälte Länder, emot Fransoserna. I ändamål att fullkomligen *écrasera Ryssland*, och genom denna Magts förstöring, än fastare försäkra sin thron, har således Buonaparte samlat alla sina egna, sina vasallers och sina så kallade bundsförvandters gemensamma anfalls-medel. Otvifvelaktigt lära också hans arméer till numerären vara *talrikare än de Ryska*; men *det bör ihågkommas*, att hans öfverlägsenhet utgöres af fremmande trouppar, som afsky honom såsom deras fäderneslands förstörare, och att de, i händelse af någon stor echec för Franska vapnen, icke äro att lita på. Ryska Arméen är sammansatt af Nationaltroppar, som älska sin Monark och hata fienden. Kejsaren står i sitt land med alla sina ressourcer bakom sig; fienden der-

emot på ett ofantligt afstånd ifrån sina gränser. Ju längre kriget kan förlängas, ju äfventyrligare bör Buonapartes belägenhet *blifva*. Hågen för patriotiska uppoffringar är väckt i Ryssland, samt utbreder sig allt mera. Kejsaren har också nyligen *offentligen* uppmanat sina undersåtares samfundsanda, och han skall icke hafva gjort det fåfängt. Af alla dessa omständigheter och i den supposition, att man å denna sidan beter sig lika visligen, som hitintill, är anledning att hoppas, så väl ett *lyckligt* resultat i allmänhet, som att någon *motgång* för Ryska arméen, vid kampagnens början, icke skall medföra de olyckliga följder fienden förmodar. Jag har ännu ett annat *stöd* för denna förhoppning, nemligen General Bennigsens närvaro vid Högqvarteret, och inflytelse på besluten om operationerne. Det försäkras, att han, krigsministern Barclay de Tolli och Exc. Armfelt äro alltid, *i anseende till dessa*, af enahanda mening. Att dokumentera med bevis min goda mening om General Bennigsens capacité och justa

omdöme, bilägger jag här ett utdrag af hans 12:te bref rörande de begge sista kampagnerne emot Buonaparte (*Bil. A.*); Bror skall derutaf finna, att den mannen upptäckt rätta sättet att göra denne härförare motstånd. Man kan ej nu supponera den inconsequence, att hvad som förut blifvit med framgång försökt, skulle nu förgätas och åsidosättas. — Freden emellan *England* och Ryssland, och således äfven den emellan förstbemälte Magt och Sverige, lära nu vara undertecknade, och endast, för att kungöras, vänta på ratifikationernas utvexlande. Ifrån denna tid lära följaktligen alla de *osanningar* upphöra, hvarmed de *Svenska tidningarne* hittills varit fyllda rörande England och dess ställning, och hvilka blifvit så troget copierade ur Franska *blad*. Sedan Engelska paketbåtar hädanefter komma att reguliert anlöpa Götheborg, kan man hoppas att med säkerhet få kännedom om tillståndet i Spanien. — Här säges, att rustningarne i Sverige drifvas med kraft, och att den expeditionen,

på hvilken den härvarande Ryska väntar, är inom ganska kort tid färdig att *utgå.* Det är otroligt hvad Svenska Kronprinsen är respekterad inom den Ryska militären, liksom hela Tysklands förhoppningar hvila på honom ensam. I en nyligen författad skrift, rörande närvarande politiska ställning, förekommer ett stycke rörande honom, hvilket jag bilägger i afskrift (*Bil. B.*).

Lit. A.

Extrait de la 12:me lettre de General de Bennigsen:

L'ordre de bataille que j'avois *introduit* (à Preussisch Eylau) fut: dans la 1:ère ligne chaque regiment mettoit son 3:me bataillon en reserve à 100 pas derriere les deux *premieres.* Chaque regiment de la 2:*de* ligne formoit une colonne par bataillons deployés. Par cet ordre les 3:mes bataillons de la 1:ere ligne en reserve, pouvoient porter du sécours à cette même ligne avec *célerité,* partout où la necessité le demand*oit,* sans rompre la ligne ou causer des brêches, et deux ou trois regimens de la seconde ligne pouvoient très facilement et dans un mo-

ment se former dans une forte colonne et se *porter* ou l'on en avoit besoin. J'ai trouvé dans toutes les actions, de l'avantage dans cet ordre de bataille, contre le systeme de ces grandes colonnes que l'armée Françoise a adoptées dans ses attaques, et contre lesquelles on ne peut resister, qu'en se tenant à un ordre profond dans ses positions de défense. Car comment une simple ligne, qui n'a que trois rangs de hauteur, peut-elle resister et ne pas être enfoncée, par des colonnes dans lesquelles j'ai vû souvent, dans les attaques des François, 10,000 hommes et plus encore? L'Empereur Napoleon, ce *grand capitaine*, a *si* bien *calculé* l'avantage des fortes colonnes dans ses attaques, contre le systeme des minces lignes sur trois rangs de hauteur, et dont on n'a voulû revenir jusqu' ici, qu'il a avec facilité même enfoncé, culbuté et battû complètement toutes les armées, auxquelles, jusqu' à cette epoque, il avoit livré bataille. Dans le premier choc, ces grandes colonnes serrées doivent certainement

perdre du monde par l'artillerie ennemie; mais dès qu'une ligne est enfoncée par ces grandes masses, il n'y a plus de remède; ces colonnes avancent sans donner le temps à ces lignes rompues et dispersées de se raligner; rien ne peut les arrêter, et une armée, une fois enfoncée de cette maniere, et qui n'a pas des masses pretes et en état d'arrêter ces fortes colonnes, sera toujours battue complettement. C'est par ce système de tactique aussi, que Napoléon, dans toutes les guerres précedentes, a battù si complettement toutes les armées de ses adversaires à la premiere rencontre, qu'une seule bataille suffisoit pour les réduire à demander la paix avec des sacrifices enormes, *dont* on peut citer tant d'exemples. Je conclûs donc, qu'il n'y a d'autre principe à adopter pour resister contre les attaques de ces grandes colonnes, que d'agir comme les François en masse, et d'avoir de fortes reserves toujours à portée. A' Preussisch Eylau les deux armées se rencontrèrent et livrèrent bataille à peu près sur les mêmes

principes; l'armée Russe ne fut enfoncée sur aucun point, malgré les grosses colonnes qui l'attaquèrent avec acharnement, et elle resista contre les forçes superieures qui l'attaquèrent, comme Vous le verrez, par le recit de cette journée.

Bil. B.

Extrait d'un ecrit sur les circonstances actuelles :

Ses procédés envers la Suède sont une nouvelle preuve de sa fausseté et de sa violence. Au lieu de l'amitié qu'il lui avoit promise, il l'a traitée en ennemie, en faisant ruiner son commerce, autant qu'il a pû, par ses Corsaires, et en envahissant ses provinces en Allemagne. Lorsqu'il permettoit à un Prince François d'accepter le voeu de la nation Suédoise, qui l'appelloit à la succession au thrône, il a pretendû en faire l'esclave de sa volonté; mais il s'est trompé. Le Prince Royal, en devenant Suédois, a epousé sincerement les interêts de la Suède, et a réjetté avec dedain tous les offres qu'on lui a faits d'en séparer les

siens. Son ame fière et noble a été vivement blessé de l'atteinte portée à l'independance de Sa nouvelle Patrie, et il est possible que Son epée, dont il s'est servi avec tant de gloire, pour contribuer aux victoires de Napoleon, soit bientôt tirée contre les armées de cet empereur, pour venger les outrages faits à la Suède.

Helsingforss d. 3 Augusti 1812.

Brors bref af den 28 Julii *kom mig* tillhanda denna morgonstund, och har *således* icke varit mera än 6 dygn på vägen. Jag besvarar det genast, ehuru icke posten afgår till Sverige, förr än i öfvermorgon *bittida*. Kanske att jag får tillfälle dessförinnan afsända detta med en courier.

I denna stund veta vi ännu ingenting om något *decisift* på krigstheatern. Anfallet emot Dünaburg äger sin riktighet; 2:ne sådane hafva blifvit af fienden gjorda, men afslagne; likväl är att förmoda det han ej

låter

låter sig dermed nöja, utan använder nya bemödanden på denna punkt, ty det är honom alltför vigtigt att komma i besittning af denna fästning, hvilken förvarar en stor myckenhet af Ryska arméns förråder. För samma orsak lärer han äfven göra allt sitt till för att intaga Riga, som nu belägras, eller åtminstone bloqueras, men man hoppas att den nöten blifver för honom svår att få sönder. Riga har en stark garnison, som kommenderas af en dugtig anförare, General Essen, och är försedd med ett stort antal kanonslupar, som böra kunna betydligen genera fiendens operationer på bägge stränderna af Dwina och i hamnen. Man vet ej ännu något officielt om Prins Bagrathions förening med stora armén, men det påstås, enligt sednaste underrättelser, att den skall vara verkställd. Det vore en önsklig sak. Likaledes försäkras autentikt, att ratifikation på freden med Porten blifvit af Sultan lemnad, oaktadt alla Franska intriguer och bedrägliga löften; denna om-

ständighet är också vigtig, helst om bemälte fred förbinder Turkarne att ställa *en* observations-armée emot Österrikiska staterna, i hvilket fall Buonaparte icke skulle kunna räkna på något verksamt biträde af Wienska Kabinettet. Kejsaren har aflåtit en uppmaning till sin nation om ännu större uppoffringar till statens försvar; jag bilägger en öfversättning af denna skrift. *Man* hoppas att den åstadkommer en stor ansträngning af nationen, hvilken också behöfves i denna kritiska *moment*. *Fienden* har samlat, till utförande af sina *planer*, ofantliga moyens; de hållas tillsammans, så länge han ej lidit en stor echec, men *om* den inträffar, torde de vara nära att, *i betydlig* mån, blifva overksamma. Lyckas han ej att komma i besittning af stora magasiner, skall hans nöd på mat, för så talrika arméer, blifva förfärlig. Då han gick öfver Niemen, hade han med sig *vivres* för endast 20 dagar, och nu har han redan länge varit på sitt tåg till Dwina; men hans Commissaires des vivres äga en afgjord

talang att skaffa föda för troppar, äfven i uttömda länder; de förstå att taga sista brödbiten af landets invånare. Detaljerne om tänkesättet i Sverige äro fägnande. Det skulle vara ärefullt för detta land, om det kunde bidraga att frälsa Europa från Buonapartes tyranni, och det skulle derigenom äfven bereda sin egen framtida säkerhet; *ty hvilken förnuftig man kan tvifla derom, att, efter Rysslands fall, Sveriges skulle genast prepareras, och svårligen kunna afböjas?* Efter all sannolikhet, skall den tillämnade gemensamma expeditionen medföra högst förmånliga resultater, ehuru Buonaparte affekterar *att förakta den.* — Freden *emellan* England, Ryssland och Sverige, lärer vara fullkomligen slutad. Således lära alla dumheter i Svenska blad rörande förstnämnde magt komma att upphöra, eller åtminstone motvägas af säkrare efterrättelser än de som hämtas ur Franska tidningar. — Om missnöjet i Frankriket emot den Store Mannen, instämma *alla* berättelser, likasom att hatet emot honom

i alla underkufvade länder, skall vara gränslöst; Svenska Kron-Prinsens apparition på Tysk botten i spetsen för en armée, *måste* till sin verkan blifva som en electrisk stöt. Han skall der emottagas såsom *fasta* landets räddare och befriare.

den 4 Aug.

Posten från Petersburg, som ankom *i dag*, medförde ingen bulletin om *krigshändelser*, men jag erhöll derifrån ett enskilt bref af d. 1 dennes från en mycket *väl underrättad* person, som befinner sig *genom sin plats à la source des nouvelles*. Det innehåller: "Kejsaren inträffar här i afton. Sedan 8 dagar hafva inga tidningar *ankommit från* armén, hvilket härrörer af *Kejsarens* resor. Enligt de sista underrättelserna hade Fransosernas så mycket omtalta öfvergång *öfver* Düna, endast varit en recognoscering, som genast återvändt, äfvensom man i *Riga ej* sett någon fiende. Öfver allt *hvar* Kejsaren framfarit har han blifvit med *enthusiasme* emottagen. Man gör de enormaste upp-

offringar för landets försvar. En milice af mera än 200,000 man är färdig inom en månad. "Den upprättas, beklädes och underhålles genom frivilliga sammanskott af folk och penningar. Den nationalanda och patriotism hvaraf nationen nu synes animerad, är nästan utan exempel. A mesure som denna esprit tager öfverhanden, tyckes sinneslugnet och säkerheten hos publiken befästas." Gazetten specificerar de omtalte uppoffringarne. Gouvernementet Novogorod ensamt fournerar 10,000 man, beklädde, födde och lönade till krigets slut. Från alla provinser göres af enskilta personer stora anbud. *Finland har icke glömt sina förbindelser, och känner sin pligt, att till afvärjande af den hotande faran erbjuda sin inskränkta förmåga.* Fiendens plan börjar utveckla sig. Rörelserne emot Ryska arméns högra flygel voro blott gjorda för att masquera hufvudanfallet riktadt emot den venstra, eller rättare emot centern, för att skilja Prins Bagrathion ifrån stora armén. För denna orsak har den sistnämnde dra-

git sig söder ut till och förbi Witebsk; men efter hvad som gissas i dag, lära Fransoserne redan befinna sig i Orscha, hvarifrån vägen går genom Smolensk till Twer och Moscou. Skulle fienden kunna bemägtiga sig denna operationslinie vore riket couperadt, men det är troligt att i det ögnablick Bagrathion anfalles, hufvud-armén kan vara till hands att falla fienden i flanken eller i ryggen. Utgången af denna batalj skall medföra de vigtigaste resultater, en bien ou en mal. *Gud låte det* förstnämnde inträffa! — En *här befintlig* stark division af kanonslupar afgår nu till Riga, för att öka försvaret derstädes, hvarest en eskader af Engelska flottan *också* redan skall befinna sig i lika ändamål, som det säges. — Här går ett rykte att Franska Chargé d'affairen blifvit bortvisad från Stockholm, och äfven förd med militärisk eskort till gränsen. Som bror icke *nämner* något derom i sitt bref, torde det *icke* vara sant. — Jag hinner icke mera än innesluta mig i brors goda minne och anhålla

att hvad jag förmäler om allmänna ställningen måtte meddelas våre gemensamme vänner. Närvarande omständigheter böra förena allas tänkesätt. Hvar enda Europeisk individu har för det närvarande ett enda dominerande intresse, neml. Verldstyrannens fall och förstöring. Men härtill fordras ännu strömmar af menniskoblod.

Öfversättning från Ryska språket.

Vi Alexander den Förste, med Guds nåde, Kejsare och Sjelfherrskare öfver hela Ryssland, &c. &c. &c.

Fienden har inryckt öfver WÅRE gränsor, och, — i den förhoppning att, genom våld och afskyvärda medel, kunna störa denna mägtiga stats lugn, fortfar han ännu, att, i Rysslands sköte, bära sina vapen. Nedrigt, har han i sitt sinne föresatt sig, att för alltid förmörka Dess ära och förstöra Dess väl. Bedräglige äro hans löften, och, med sitt falska, listiga hjerta, går han att smida Ryssland i eviga bojor. Med åkallan af den Högstes biträde, ställe Wi

Wåre härar, till värn emot dess vidare framsteg, — dessa tappra härar, som *brinna* af begär att tillintetgöra honom, och att, ifrån fosterjorden, fördrifva dem af sine fiender, hvilka undankomma förstöringen. Med de säkraste förhoppningar, förlite WI Oss på Wåre härars styrka och magt; men WI kunne icke, och WI böre icke dölja för Wåre trogne undersåtare, *att* fiendens, ifrån så många särskilte stater samlade magt, är ganska betydlig, och att dess djerfhet af Oss fordrar *en outtröttlig* vaksamhet och omtanka. Det är af denna anledning, oaktadt den säkra förtröstan WI sätte till Wåre härars tapperhet, som WI ansett af största nödvändighet, att, inom Wårt rike, samla en ny styrka, för att ännu derigenom ingifva en större förskräckelse hos fienden, och sålunda sammansätta andra härar, som kunde förstärka de förut varande, och skulle försvara sina egna och sina medbröders hustrur, barn och egendom.

Redan förut hafve WI särskilt åkallat

invånarena i Moscou, det uråldriga sätet för Wår thron; men nu åkalle WI alla Wåre trogne undersåtare i gemen, af hvad stånd och vilkor de vara må, andlige eller verldslige! WI bjude dem att allmänt uppstå, för att gemensamt med Oss, enhälligt verka emot alla fiendens afsigter och försök. Måtte han vid hvarje steg, möta dessa redlige, rättskaffens Ryssar, som, på allt sätt och med alla krafter, endast skola bemöda sig att förstöra honom, och aldrig skola intagas af dess falska, bedrägliga löften! Måtte han i hvarje ädling finna en Poscharski, i hvarje andlig en Palitzin, och i hvarje borgersman en Minin! — WI bjude Eder: J ädle och värdige medlemmar af det Adliga ståndet: J, som i alla tider, varit fäderneslandets räddare och försvarare, och Eder, medlemmar af den Heliga Synoden, samt af hela det Andliga ståndet: J, som alltid genom Edra varma böner nerkallat den Högstes välsignelse och nåd för Ryssland! WI bjude Dig, Du Ryska folk: tappre afkomlingar af de tap-

pre Slavonerne: Du, som ofta besegrat de grymma tyranner, hvars rofgirighet varit riktad emot Dig! Förenen Eder alle! *Med* korset vid bröstet och vapnen i handen, skall ingen mensklig magt kunna besegra Eder!

I afseende å den första sammansättningen af de tillärnade trupperne, vele WI åt Adeln i hvarje Gouvernement öfverlemna att samla det manskap, de, till fädernes-landets försvar önska uppställa, och att, ibland medlemmarne af sitt *stånd*, utvälja en anförare för detta manskap, *om hvars* antal bör meddelas underrättelser till Moscou, der öfverbefälhafvaren öfver dessa trupper kommer att utväljas.

Gifvet i lägret nära Polotzk den 6 Julii 1812.

ALEXANDER.

Helsingforss d. 8 Aug. *1812.*

Min käre Bror! Jag nyttjar tillfället *af* Kongl. Sekreteraren Sederholms resa till

Sverge, som anträdes i morgon, att afsända detta bref. Om han personligen aflemnar det, är han bättre i tillfälle än någon annan att meddela alla upplysningar som äskas, så väl öfver mängden af mina sysselsättningar, som öfver den flit och arbetsamhet hvarmed de skötas, äfvensom öfver hela min ställning härstädes, och öfver motiverne till min conduite, i hvad den för kortsynta eller illa underrättade personer, skulle synas anmärkningsvärd. Jag vet redan, att man fästat sig vid den omständighet, att jag plägat umgänge med Amiral Cronstedt och de Sveaborgske Conventionisterne; men man känner icke, att *detta* umgänge, *på detta ställe*, *omöjligen* kunnat undvikas; att det också inskränker sig inom gränserne af blott höflighet; att intet förtroende eller minsta intimité kan äga rum; att aldrig någon fråga uppstått eller kunnat uppstå om Sveaborgs öfverlemnande, aldraminst med den förstnämde personen, som aldrig yttrar sig öfver något med denna händelse sammanhängande ämne; att hans

verkligen aimabla dotter och hyggliga *famille*, som icke hafva någon del i *fästningens* öfvergifvande, fullkomligen förtjena den égard som allmänt visas dem; och att jag, i min belägenhet, icke kan åtaga mig att emot Cronstedt utföra en dom, *som han* redan bär i sitt samvete. Härvarande allmänhet, likasom jag, fritager honom för beskyllning om feghet eller corruption *genom* penningar; men han har låtit förleda sig ifrån sin ovilkorliga pligt, genom falska politiska afseenden, som icke *borde* verka på hans beslut, och för hvilken *afvikelse* han straffas hela sin lefnad. Han har derigenom för alltid förlorat sina landsmäns estime, och icke vunnit Ryssarnes. Han lefver mycket för sig sjelf, nyttjas eller rådfrågas icke i landets styrelse, plägar intet umgänge med Ryska Generalitetet, och synes skygg för stora samqväm. Conversationen med honom roulerar mäst på *Gazette*-artiklar. De öfrige Conventions-Ledamöterne äro under medelmåttan, till *upplysning*, kunskaper och samhällston, och

äro att jämföra med hvita plåstret. De besvära sig alla öfver den slutne conventionen, och skylla på Commendanten, ehuru de ej skola hafva underlåtit att i början ifrigt försvara detta steg. De umgås likväl med Amiralen, och visa honom samma förtroende som förut. De hafva också nyligen blifvit af Svenske Regeringen förklarade utan all ansvarighet för sitt deltagande i beslutet om Sveaborgs öfverlåtande, hvilket anses endast drabba Amiralen och Jägerhorn; den senare är nu Landshöfding i Heinola, och allmänneligen illa anskrefven. Bland desse ledamöter måste Major Hjärne undantagas; han är en man af hufvud, talang och verklig förtjenst, samt den ende som är employerad. — Jag måste här i många fall föra mig opp som en man utan minne, och öfver många ämnen förblifva alldeles stum. Mina landsmän visa mig utvärtes den största aktning, men jag tror att en stor del af dem icke hafva fullt förtroende för mig. Med Ryska Generalitetet är jag mera ogenerad. Ibland dem finnes

personer af stor merite. Den härvarande Generalen Fock, som kommer att *följa* med Kron-Prinsen, i hvilken han är *förtjust*, visar mig mycken vänskap, och landets General-Gouverneur, Baron Steinheil, en allmänt älskad man, gör mig vid alla tillfällen, personligen och skriftligen, den mäst smickrande accueil; bägge dessa Generaler hafva hedrat mig med personliga *besök*, hvilken heder ej blifvit bevisad någon annan stadsbo. Bland det öfriga befälet har jag äfven intressanta bekantskaper, *som jag* kultiverar, så mycket min *inskränkta tid* det tillåter. Lyckligtvis är den närvarande politiska ställningen emellan bägge staterne sådan, att jag aldrig behöft för Ryssarne dölja min anhänglighet till mitt gamla fädernesland; och de, å sin sida, sätta värde på sådane tänkesätt, lika mycket som de förakta allt hvad som hos Finnar bär stämpel af förräderi emot Sverige. De yttra sig icke fördelaktigt om sista anfallet emot detta land, och frukta stundom, att deras eget får, förr eller senare, uppbära vedergäll-

ning för detta fredsbrott. Emedlertid gör Kejsar Alexander allt för att, med välgerningar emot Finska folket, låta det glömma sättet huru det kommit under Ryska väldet. Med den yttersta granlagenhet och en faderlig ömhet behandlar Han Finland, och vill ej tillåta det minsta ingrepp i dess lagar och constitution. Af dessa sina ädla tänkesätt lemnar Han ständigt rörande prof. — Härifrån öfvergår jag till betraktelser öfver närvarande politiska och militäriska ställning. Petersburgska tidningen som ankom i dag, åtföljdes af en bulletin, hvilken omförmäler 1:o att General Ostermann blifvit anfallen af fienden vid köpingen *Ostrowno*, att han börjat attaquen kl. 6 f. m. och fortsatt den till kl. 11 om aftonen, utan att kunna delogera Ostermann; 2:o att d. 22 Julii Prins Bagrathions avantgarde blifvit attaqueradt vid *Daschkowka* 20 werst söder om Mohilew, af 5 Franska divisioner under Davoust och Mortier. Denna attack har varit ganska alfvarsam, men fienden har blifvit tillbakadrifven. Ryska förlusten

uppgifves till 600 man, men den Franska till 5000. Cossak-Generalen Platow med sina 50,000 Cossaker har under denna *strid*, som räckt hela dagen, fått tillfälle att öfver Smolensk förena sig med stora eller första armén. Detaljerade rapporter öfver dessa bägge drabbningar hafva ännu uteblifvit. Med antagande af fullkomliga tillförlitligheten af denna bulletin, skulle man nu hafva anledning att, med den kortsynta hopen, fägna sig öfver tvänne partiella fördelar vundne af Ryska armén; men *då man*, med en god charta framför sig, studerar *fiendens* rörelser, finner man sig befogad till en stor inquietude öfver desamma. Då man besinnar att ingenting förefaller på *hans* vänstra flank, der han gjorde sina första demonstrationer, att han lemnar Riga och Dünaburg orörde, att han nu låter på en gång attaquera vid *Ostrowno* och *Daschkowka*, som ligga nära 100 werst ifrån hvarandra, så utvecklar sig allt mera hans djerfva, och man måste medgifva, mästerliga

opera-

operationsplan, bestående deruti att concentrera sin största magt eller sin hufvudstyrka i *Ortscha*, för att göra föreningen emellan de bägge Ryska arméerne omöjlig, att således spränga den Ryska linien i centern, och öppna sig väg öfver Smolensk till hjertat af riket, som är Twer och Moscou. För att masquera sin rätta afsigt, låter han således detacherade armé-corpser attaquera bägge Ryska arméerne, för att se deras styrka och contenance, under det han med hufvudmassan tågar framåt, till dess han kommer den ena armén så nära, att han, med sin deciderade superiorité i numéraire kan falla öfver och slå densamma. Sådan måste hans plan vara. Måtte den ej lyckas! Är blott frågan om bravoure på bataljfältet, så är jag viss derpå att Ryska soldaten ej sviker, helst i sin nuvarande förbittring emot Fransoserne; men tapperheten hjelper intet emot en savante tactique. Man har begått ett stort fel, att ej förr draga till sig andra armén, som befann sig på ett

alltför långt afstånd ifrån den första; men det funnos personer i Ryska högqvarteret, som trodde på freden i sista stunden, *och* begärligt lyssnade till alla fredspropositioner ifrån den listige fienden, som endast nyttjade dem för att bedraga och insöfva. *Man* är nu sannerligen mycket lycklig, om man kan dejouera en plan, som redan blifvit gynnad af många sammanträffade omständigheter, och aflägsna en hufvuddrabbning, som i närvarande ställning kan blifva äfventyrlig; kunde man trainera *på* tiden, till dess man kan begagna *de ofantliga* resourcer, som den Ryska patriotismen nu tillbjuder Kejsaren, så kunde Napoleons plan bekomma honom illa, emedan *den* exponerar honom att, genom sitt vidare framträngande, ställas emellan två eldar, eller under det han angriper den ena armén, blifva anfallen i ryggen af den andra. Den vigtiga crisen för utvecklingen af *denna* blodiga dram närmar sig allt mera, och afbidas med den största otålighet. *Det* är af dess utgång, som hela Buonapartes ryk-

te, ära och till och med hans existence beror; han måste således vid detta tillfälle uttömma hela förrådet af sina ressourcer, både militäriska och politiska och physiska.

Emellertid fortfar Ryska nationen i sina patriotiska uppoffringar. Staden Petersburg offererar Kejsaren 2 millioner Rubel. Gouvernementet Smolensk, som det säges, 20,000 man. Andra Gouvernementer i lika proportion. Enskilta städer och districter, lifsmedel af alla slag och beklädningspersedlar. Det vore ömkligt om så mycken patriotism skulle hafva blifvit ådagalagd förgäfves. Det är alltid ett fägnesamt spectakel för menniskovännen, att se bevis på samfundsanda och medborgerlighet hos en nation, att se dess afsky emot ett främmande tyranni och dess känsla för sjelfständighet. Blott derigenom gör hon sig aktningsvärd. Denna aktning förtjena nu i hög grad Spaniorerne. Deras ihärdighet börjar att belönas med framgång. De sista underrättelserne från Spanien äro mycket tillfridsställande. De så kallade Insurgenterne,

som Buonaparte också kallade *Banditer*, finnas nu till ett fruktansvärdt antal *i nästan* alla Spanska provinser. Lord Wellington agerar åter offensift och säges tåga i marches forcés emot Valladolid. En Engelsk corps har landstigit i Catalonien. Joseph Buonaparte påstås hafva öfvergifvit Madrid och befinna sig i Burgos. De uppfångade brefven från denne så *kallade Konung öfver Spanien och bägge Indierne*, bevisa att Hans Maj:t är i en ömklig ställning; dessa bref synas *vara äkta;* hans anhållan om ett gods i *södra* Frankriket eller i Toscana, såsom utbyte mot hans krona, säger tillräckligt huru litet *denna* krona gör honom lycklig, och huru *gerna* han vill vara den qvitt. Dessa bref upplysa äfven att hans Kejserlige Broder icke lemnar honom något befäl i sitt så kallade rike, utan sjelf styrer det enväldigt genom sina Generaler, och ger honom *hvarken* magt eller pengar, samt att den Franske skattkammaren icke har råd *att till* honom utbetala en half million livres, som

han behöfver till sin hofhållning, hvilken i Spaniens närvarande belägenhet, icke lärer kunna bestridas af dess tillgångar. — Bror frågade för en tid sedan om Speranski. Jag kunde icke med posten besvara den frågan. Nu vill jag nämna att hela den saken synes ännu mörk. Väl underrättade personer frikalla honom ifrån all delaktighet i ett direct förräderi och correspondence med Buonaparte, hvarföre han i början beskylldes; men antingen af brist på skicklighet, eller af plan, som hans ovänner det påstå, har han projecterat författningar i beskattningsvägen, som väckt mycket missnöje hos publiken, och som ådrogo honom hans herres ogunst. De som dömma honom strängast, påstå, att han sedan mötet i Erfurt, der han var närvarande, varit en hemlig anhängare af Buonaparte, och i egenskap af Riks-Secreterare, nyttjat sin influence att desorganisera allt. En så svart plan är likväl svår att tro möjlig, hos en person, som hade Kejsaren att tacka för hela sin lycka och upphöjelse. Men just denna rapida

uppböjelse förskaffade honom stora och mägtige ovänner, hvilka kanske icke varit utan inflytelse på hans fall. Emedlertid blef han mycket lindrigt behandlad, och fick endast befallning att nedlägga sitt embete och begifva sig från hufvudstaden, då han afreste till en stad i det inre af Ryssland, der han etablerade sig, jag tror *Nischney Nowgorod*. Excell. Armfelt ärfde hans plats af Cantzler för Åbo Academie.

Helsingfors d. 11 Aug. 1812.

Mitt sista var af d. 8, och afsändes med Kongl. Secreteraren Sederholm. I förgår middag medförde en courir från Wiborg ett bref till mig från General-Gouvernören, med anons om en seger, som Gen. Grefve Wittgenstein vunnit på Oudinot vid Driesen, på stranden af Dwina. Jag bilägger en afskrift af denna preliminaire annonce (se vid brefvets slut). Det är fägnesamt att fienden hittills funnit ett tappert mot-

stånd på alla ställen der han attaquerat; men campagnens utgång beror dock icke af dessa partiella affairér, utan af réussiten af Buonapartes stora plan att förhindra föreningen emellan den 1:sta och 2:dra Ryska armén, hvilken ännu d. 25 Julii icke var verkställd. Efter all sannolikhet, står han sjelf med kärnan och största myckenheten af sin magt i nejden af Orscha, Mohilew och Smolensk, i hvilken position han kan motarbeta denna jonction, och i sådant afseende med framgång använda sin deciderade superiorité; ty man märker väl att de attaquer han låtit göra på Ryska arméns flyglar, endast skett med svagare corpser, dels för att recognoscera, dels för att vända uppmärksamheten ifrån hufvudpunkten för sitt tillämnade anfall, hvilket han ämnar personligen leda, och hvartill han icke torde hafva mindre än omkring 180,000 man samlade, så vida man tror sig nu veta, att han passerat Niemen med 278,000 man under gevär, af hvilka han visserligen ej detacherat ifrån sig mera än 90 à 100,000

man. Man kan således preparera sig på tidning om ett grufligt blodbad. Skulle Bagrathion med sina 60 à 75,000 man, (*ty uppgifterna om hans styrka differera*) kunna förena sig med stora armén, och derintill lyckas att undvika batalj, så är allt *att* hoppas af den Ryska tapperheten och förbittringen; men blir fienden i stånd att med hela sin styrka anfalla den ena af de bägge arméerna, innan den fått biträde af den andra, så är det att befara att den måste vika för öfvermagten. Prins Bagrathion blef attaquerad d. 22 *Julii i Daschkowka*, första poststationen söder om Mohilew; då var Buonaparte *förmodeligen* redan i *Ortscha;* d. 25 attaquerades General Osterman i *Ostrowno*, nära *Witepsk*, på hvilket sistnämnde ställe 1:sta arméns högqvarter samma dag befann sig. Under attaquen d. 22, fick Cossak-Generalen Platow tillfälle att med sina 30 à 40,000 Cossaker, öfver Smolensk sätta sig i förening med 1:sta armén. Hvad sedermera förefallit, och huru långt fienden derefter framträngt,

är ej här ännu bekant. *Man vet endast att* 1:*sta Ryska* arméns avantgarde, var, under *General* Tutschkoffs befäl, d. 25, i nejden af Orscha. Emellertid är min inquietude öfver detta ämne ganska stor.

Nu kommer Petersburgska posten med trenne bulletiner, hvaraf den *första* af d. $\frac{14}{26}$ Julii handlar om Grefve *Ostermanns* affaire vid *Ostrowna*, vid hvilken Konungen af *Neapel* skall hafva personligen commenderat, och det är vid detta tillfälle, som enligt fångarnes, likväl opålitliga, utsagor, vice Konungen af Italien skall hafva blifvit blesserad. Den andra bulletinen af d. $\frac{18}{30}$ Julii innehåller hufvudsakligen, att, på *erhållen* underrättelse *från* Prins Bagrathion att, sedan fienden redan besatt Mohilew, han förändrat sin plan att öfver Orscha förena sig med 1:sta armén, och i stället tagit vägen åt Mstislaw och Smolensk, General en Chef också ändrat sitt beslut att lemna batalj vid Witepsk, utan deremot äfven ställt sin marche på Smolensk, hvilken rörelse blifvit början i fiendens åsyn, under

det Ryska arrieregardet under General-Majoren Gr. Pahlens befäl var inveckladt i den häftigaste strid med fienden. *Denne* Anförares skicklighet berömmes mycket, likasom hans troppars mod. Cossak-Generalen Platow har fått befallning att *ställa* sig framför Smolensk för att betäcka 1:sta arméns rörelser. Pr. Bagrathion gör å sin sida hastiga marcher, för att uppnå den fastställde föreningspunkten.

Den 3:dje Bulletinen innehåller Grefve Wittgensteins rapport af d. 21 *Juli* (2 Aug.). Den upplyser, att hans *Corps agerar* särskilt; att den i flera föregångne affairer tagit 1000 man till fånga, en Brigad-General S:t Genies, 8 officerare, samt gjort *myc*ken skada åt 4 Cavalleri-Regementer, det 7:de och 11:te Franska ridande Jägare-Regementet, det 8:de Pohlska Uhlane- och 10:de Jägare-Regementet. Den $\frac{17}{29}$ hade Marskalken Oudinot passerat Dwina vid *Disna*, och Macdonald vid *Jacobstadt*, för att ställa sin marche på *Luzyn*; begge dessa corpsers bestämmelse hade, enligt en fån-

gen fransk officerares af General Staben ut-*sago*, varit, att afskära Wittgenstein från vägen till Pskow. Denne General beslöt således att anfalla den fiende, som stod honom närmast, och nalkades således d. $\frac{18}{30}$ Juli Oudinotska korpsen vid byn *Klästiza*, ifrån hvilken fienden kom honom till mötes. Ryssarne angrepo Fransoserne, och började en af de blodigaste och mest hårdnackade affairer man hört omtalas, ty den räckte i *tre dagar* utan uppehåll, ifrån tidigt om morgonen till sena natten, hvarefter segren blef på Ryska sidan. Oudinots corps, bestående af 3 de bästa Franska Infanteri-Divisioner, *blef fullkomligen slagen, bringad i oordning*, men gynnades i sin flykt af terrainen, upprifna och brända bryggor, skog m. m. Franska Divisions-Generalerne le Grand och Verdies äro sårade. Grefve Wittgenstein ämnar förfölja fienden till Polotzk, jaga honom öfver Dwina, och sedermera vända sig mot Macdonalds corps, angripa den, och med Guds hjelp och sina troppars bravoure, äfven emot

denna corps *något uträtta*, som orden lyda. Också har han föresatt sig, att *alldeles* från fiender befria den för hans corps bestämda operations-linea, hvarigenom han hoppas, att de fiendtliga trupperne måste draga sig ifrån nejden af Riga. Under *Oudinots* förföljande har Grefve Wittgenstein funnit alla byar och åkerfält, som han passerat, betäckte med döda kroppar. Till fånga har han tagit 3000 man, hvari*bland* 25 *officerare*, 2 kanoner, flere krutvagnar, arméns och enskiltes bagage-*vagnar*, *hvari*bland Generalernes equipager. *På Ryska si*dan har förlusten äfven ej varit ringa, hvaribland den af den tappre General-Major Kulnew synnerligen beklagas; en kanon*kula* hade afskurit begge benen på honom, hvarutaf han straxt dött. General Bagghufvud nämnes icke i den tryckta Bulletinen som blesserad; och Wittgensteins egen blessure säges vara alldeles icke farlig. Efter denna bulletin, som är tryckt och officiel, får nu den bilagde skriftliga annoncen rättas.

Man måste medgifva, att den vid detta

tillfälle ådagalagde Ryska ihärdighet, under en *3 dagars* oupphörligen fortsatt action, är beundransvärd och lärer ingalunda af Napoleon varit påräknad. Önskligt vore nu att Grefve Wittgenstein af en så långvarig affaire, ej blifvit sjelf så försvagad, att han derigenom hindras att mäta sig med Macdonald, som har friska trupper, men till det mästa bestående af Preussiska Regementer under General-Löjtn. Graverts befäl. Det blir märkvärdigt att se, huru Preussarne nu föra sig upp, och med hvilken ifver de låta sitt blod rinna för sitt fäderneslands förtryckare. Wittgensteinska corpsen tror jag icke var starkare än 25,000 man, och måste nu vara mycket förminskad. Österrikarne hafva inmarcherat i Tarnopol; men Tormasoffs armée är nära 60,000 man och Tschitgakoff är nu i antågande från Valachiet med 43,000 man superba, krigsvana troppar. I alla fall beror väl Österrikes conduite af händelsens utgång i nejden af Smolensk. Träffas mågen af någon motgång, lärer Svärfadren icke sacrifiera sig för att

upprätthålla honom. — Ratificationen på Ryska freden med Turkiet, lärer väl *synnerligen* gripa Napoleon och medföra Andreossis *disgrace*, som icke genom sina intriguer i Divan kunnat förekomma dess underteknande.

Jag längtar efter den changement de *scène*, hvarigenom Kronprinsen uppträder som menskligbetens skyddsengel, Tysklands befriare och Sveriges hämnare.

(*Bilaga.*)

Je reçois en ce moment l'agreable nouvelle, que le comte de *Wittgenstein* a battû le Général François *Oudinot près de* Driesen. Il a fait 3300 prisonniers, dans le nombre desquels on compte 55 officiers, et beaucoup de bagage. La relation *est* deja sous presse. Le comte de *Wittgenstein* espere pouvoir encore battre le General Macdonald, par quoi toutes les entreprises des François sur la Courlande et la Livonie, pouveroient être rendues infr*uctueuses*. Dans cette terrible journée, le *brave* General Koulneff est resté sur la place; le General Bagghufvud a éte grievement bles-

sé, et le Comte même a réçu une legere blessure. Demain (le 7 Août), on chantera le Te Deum dans le Palais Tauride. On dit que du coté de l'ennemi, le Vice Roi d'Italie a été dangereusement blessé.

Helsingforss den 21 Augusti 1812.

Min käre Bror! Jag har på någon tid haft så mycket att syssla, att jag icke hunnit besvara Brors begge sista kärkomne bref af den 4 och 7 dennes, hvarutaf det första framkom d. 13, och det senare d. 17. Mitt af den 8 med Kongl. Secreteraren *Sederholm* är väl framkommit, men det af den 11, torde hafva dröjt, emedan det var cuverteradt till en man i Åbo, som, vid postens framkomst dit, varit frånvarande. Sedermera måste det väl hafva blifvit afsändt. — Den stora och vigtiga sak, som väckte så rättmätiga farhågor innan den var fullbordad, är nu bringad till ett lyckligt slut. De begge stora Ryska arméerne, den 1:a

och 2:dra Vestra, äro förenade i Smolensk. Denna händelse är så mycket mera *miraculeux*, som 1:sta arméens afmarche från Witepsk, i afsigt att sammanstöta med Pr. Bagrathions armée, skedde på ljusa dagen, i fiendens åsyn, som förblef en stilla *åskådare* af denna rörelse, om hvars rätta ändamål han förmodligen gjorde sig ett origtigt begrepp. Buonaparte var likväl der i egen person, och hade förenat med sig Murats, Beauharnois och Neys corpser. Huru skall man förklara, att han *låter denna* armée oantastad passera en plaine af 25 *werst*, utan att bruka sitt talrika cavallerie. Det förmenas att han supponerat, det man ville narra honom ur sin position, och att *han* varit i sitt omdöme vilseförd af de kloka, modiga och brillanta manoeuvrer, som unga General Pahlen, hvilken commenderade Ryska Arriere-Gardet, gjorde med sin corps, för att betäcka arméens marche. När ändtligen, senare på dagen, Murat upptäckte, att retraiten var alfvarsam, hade han *fallit*

med

med fureur på arrieregardet, men General Pahlen, som föresett detta, hade embusquerat 2 Jägare-Regementer och några Esquadroner Husarer så fördelagtigt, att af 4 Franska Esquadrons Jägare till häst, endast 3 man blifvit vid lif, och Ryska Jägrarne hade tagit till fånga 50 Franska Curassierer. Efter begge arméernas förening är all fara öfverstånden, och redan i första dagarne af denna månad var Ryska arméen i nejden af Smolensk, öfver 200,000 man, och förstärktes hvar dag, utan att räkna detacherade Cossak-corpser, samt Generalerne Wittgensteins och Wintzingerodes corpser. Af de nya uppsättningarne i Gouvernementerne, har redan en corps Cavalleri från Gouvernementet Smolensk infunnit sig vid arméen, blifvit nyttjad i avantgardet och infört fångar. General Tormasoffs operationer i ryggen på Franska arméen med en corps, som nu vuxit till 83,000 man, hvarutaf 30,000 man godt Cavalleri, böra inquietera den store man-

nen. Skulle denne General kunna släpa tillräckligt lifsmedel med sig för en så stor styrka, kunde han genom sina *rörelser* blifva ännu farligare. Hans seger på Saxarne vid Kobrin var brillant, men affecterar icke Buonaparte, så vida den vanns blott *på* Tyska. Han skall hafva sagt med sin grymma ton de plaisanterie: "Je pourrai bien soutenir la guerre, car au bout du compte, quand je perds quatre Cochons (*Allemands*), je ne perds qu'un homme (François)." Det berättas nu, att *Fransoserna* dragit sig tillbaka utan att *lemna eller* emottaga batalj. Deras tillstånd skall vara dåligt, hvilket till en del kan slutas redan af 5:te Franska bulletinen, der man *medgifver*, att flera 1000 hästar störtat. Cavalleriet skall i synnerhet hafva lidit; i en nyligen förefallen träffning med General Platows Cossaker, skall det hafva förlorat 1000 man på platsen och 800 fångar. Ett rykte säger, att General Lambert med 4 Cavalleri-Regementer gjort ett besök vid Polska Riksdagen i Warschau; en annan

berättelse säger, att Amiral Tschitgakoff utlupit med Ryska flottan i Svarta Hafvet genom Dardanellerne, för att göra en landstigning i Italien. Detta rykte och denna berättelse fordra bekräftelse, men hvad som är ganska säkert, är den ovanliga enthusiasme, med hvilken Ryska Nationen unanimt utmärker sig i uppoffringar till att försvara Kejsaren och fäderneslandet. En sådan enighet och en sådan nationalanda hade fienden icke väntat sig. Hans presomption har förledt honom att tro, det terreuren för hans namn skulle drifva Ryssarne ända till Wolga, och att han skulle göra ett lätt byte, och få författa, i vanlig enflure, sina pompösa bulletiner; men hittills hafva de *förmodligen* (ty jag har icke sett mer än den 5:te) ej innehållit annat än hans politiska merveiller i Polen, hvilka dock blifva ephemera, om han får stryk innan han återkommer till Niemen. Nog är det möjligt, att Buonaparte, efter sina Svenska admirateurers förhoppningar, kommer till Moscou; men enligt närvarande aspecter synes det

nen. Skulle denne Ge [illegible] ånge.
tillräckligt lifsmedel m [illegible] holm
styrka, kunde han g [illegible] liga
va ännu farligare. [illegible] he-
vid Kobrin var [illegible] nu i
ke Buonaparte, [illegible] Kejsaren och
Tyska. Han [illegible] antas stundligen
ma ton de [illegible] tta ditresan. Riks-
soutenir [illegible] manzoff for i går mid-
quand [illegible] om, samt flera af Kejsa-
mands [illegible] är en heder för den tystlå-
çois) [illegible] med ärenderne nu behandlas i
dra [illegible] att resande, som *förleden* Söndag
ta [illegible] från Stockholm, icke hört der nämnas
l minsta om Kronprinsens resa till Fin-
land. Jag längtar att få höra, hvilka personer beledsaga H. K. H. Baron Wetterstedt är sjelfskrifven. Om mina trägna sysslosättningar ville det tillåta, skulle jag vid detta tillfälle icke underlåta att resa till Åbo. — När säkra underrättelser ankomma om tillståndet i Spanien, så värdes underrätta mig derom. Jag bibehåller min gamla längtan att se Buonapartes tyranni förstördt;

...rlden icke hoppas att ... hans tid ej nu va- ... hafva tagit sig ... den förenade ...n sättas i verk- ...ora ett betydligt slag.

Helsingforss den 8 September 1812.

..n B. Bror! Brors bägge bref af den 25 och 28 Aug. ankommo på en gång den 3 dennes. Af det sista, skrifvet på min 50:de födelsedag, finner jag att Kronprinsens öfverresa till Finland var en surprise för Svenska allmänheten, ehuru den här var förut känd. Denna omständighet bevisar, att man nu förtiden kan bevara hemligheter i Sverige. Det möte, som nu egt rum emellan Ryska Kejsaren och Svenska thronföljaren, lärer åstadkomma en stor rubbning i publiquens politiska uträkningar; låg- och korttänkta personer, utan förmåga att

se och bedömma närvarande ställning i *sitt* stora sammanhang, hafva jugerat om *Prinsens* afsigter efter sitt eget inskränkta *tänkesätt*, och således misstänkt uppriktigheten af hans försäkringar, samt ansett honom capable att låta bruka sig till ett *verktyg* för Napoleons trolösa politique; men jag, som lemnat Sverige med ett ganska högt begrepp om hans franchise och redlighet, och som derjemte var underrättad om de omständigheters beskaffenhet, som redan längesedan verkat på Prinsens *beslut i anseende* till Napoleon, missleddes *aldrig af andras* farhågor, utan försvarade alltid den sats, att man kunde tryggt lita på honom, som på fastheten af Pics de Teneriffa. *Min* förmodan har också befunnits grundad, och de begge höga personerna hafva lemnat hvarandra med den fullkomligaste inbördes högaktning. Af de Svenskar, som voro i Åbo med Prinsen, har Bror blifvit *underrättad* om de förnämsta detailler af mötet, på hvilkas berättelser derom jag *således åberopar* mig. Jag beklagar endast för *min* en-

skildta del, att jag icke kunde vara närvarande dervid, och beklagar det så mycket mera, som Prinsen skall hafva mycket Nådigt yttrat sig äfven om mig, ehuru jag ej har den lyckan att af honom vara personligen känd. Excellensen Armfelt har han med utmärkt välvilja emottagit, och förklarat huru mycket han värderade den verkligen ädla conduite han haft efter sin tvungna ankomst hit. Långt ifrån att tänka på några hämdeplaner emot sitt förra fädernesland, har han ifrigt arbetat på den närmaste rapprochement emellan begge Staterne, och lyckan har krönt hans bemödande med framgång. Denna förtrolighet är också, efter min fullkomliga öfvertygelse, både nyttig och nödvändig för Sverige, ty efter förlusten af Finland, hvilken ägt rum till följe af Buonapartes vilja och planer, finnas inga tvistämnen mera emellan de begge grannriken, och på Frankrikes välvilja för Sverige kan man icke, utan en stor förblindelse, vidare räkna. — För mina Svenska vänners tillfredsställelse bör jag nämna, att

Kejsaren, vid sin fram- och återresa härigenom, täcktes bemöta mig med en *utmärkt* nåd och uppmärksamhet. Vid hans *första* ankomst, sent på aftonen, var jag den ende, som blef för honom presenterad, och sedan han talat några ord offentligen *på* couren med sina Generaler, gick han in i sina rum med General-Gouvernören, hvilken fick befallning att genast inlåta mig till enskilt audience, som räckte nära 1 timma, och under hvilken jag fick tillfälle att lära känna denna Monarks rena *och vackra själ*, samt ädelmodiga tänkesätt. *Han talar* superieurt väl, med ordning och precision, samt med en djup kännedom af Franska Språket, och skrifver på detta språk *förträffligt*, så väl i anseende till tankar och tournure, som till handskriften, utan något enda orthographiskt fel. När man hört honom, blir man af Kronprinsens tanka, att han har mera talanger och bättre hufvud än någon af dem som omgifva honom, men hans stora modestie hindrar honom att *sjelf* se och känna sin öfverlägsenhet, hvilket är

en verklig olycka. Jag tillstår, att efter detta långa samtal, som *helt och hållet* roulerade på de i närvarande stund *vigtigaste* ämnen, har jag fått ett högt begrepp om Kejsaren, förenad med den djupaste erkänsla för hans mig visade ovanliga nåd och förtroende. Sedan min audience var slutad, emottog han ingen mera, utan begaf sig till hvila. Vid hans återkomst från Åbo behagade han åter tala vid mig 2:ne gånger, och bad mig komma till Petersburg, hvilken kallelse jag likväl ej förr än nästa vinter kan efterlefva, i anseende till mina göromål härstädes. Vid utdelning af sina nådebetygelser i Åbo, hade H. Maj:t täckts nämna mig till Riddare af S:t Wladimirs ordens 3:dje klass, som bäres om halsen, en grad, som mycket sparsamt utdelas, och endast för utmärktare krigs- och civilförtjenster af Generaler, Stats-Råd, Gouvernörer m. m. och hvarutaf endast *en* Finsk tjensteman förut blifvit delaktig, nemligen Baron Mannerheim. — Ifrån krigstheatern hafva vi med denna post alldeles ingen ef-

terrättelse, utom den, att Fransoserne i *en* Grekisk kyrka nära Smolensk bortröfvat *alla* heliga silfverkärl och plundrat ett slott. *Ett* ännu icke bestyrkt rykte förmäler, att Prins Bagrathions armée i samma nejd haft en fördel öfver fienden. Prins Kutusoff har fått öfverbefälet öfver alla Ryska arméer och således aflöst Gen. Barclay, emot hvilken många anmärkningar ägt rum. — Härvarande expedition är under General-Gouvernören Gr. Steinheils befäl afseglad till Reval, för att, under väntan *på hvad som* göres i Sverige, gå till Riga, *för att* förstärka General Essen, och gemensamt med honom agera emot Macdonald, efter hvilket väl förrättade värf, expeditionen åter går om bord, för att visa sig på annat håll. Befäl och manskap brinna af längtan att träffa fienden. Excellensen Grefve Armfelt förrättar General-Gouvernörens tjenst under Gr. Steinheils frånvaro, och for i förrgår härigenom till Petersburg. Vid samma tid passerade äfven härigenom den bekante Sir Francis d'Ivernois, som skrifvit så upp-

lysande saker om Engelska och Franska financerne, i hvilket ämne han utgifvit ett nytt arbete, kalladt *Buonaparte Administrateur et Financier*, hvaruti jag bläddrade under hans härvaro, och läste ett par af de märkvärdigaste kapitel. De öfvertygade mig att det är ingen fara med Englands ställning, och att Buonaparte och hans Ministrar bedraga sig mycket, när de tro att krigets förlängande skall föra England till banqueroute, och att således underkasta sig hans vilja. I hans sällskap befann sig äfven General Moreaus Adjutant, M:r Rapatelle, som går i Rysk tjenst, en hygglig karl, förtjust af Kronprinsen och tillgifven sin General. Vid hans afresa från New-York, der Moreau är bosatt, var närvarande ställning i Europa icke bekant. Han misströstade icke att ännu se Moreau spela den rôle, hvartill hans rykte och hans förtjenster kalla honom. — När man läser de productioner, som utkomma från Buonapartes Högqvarter, svar på Proclamationen till Tyskarne och en Fransk Grenadiers svar på

anmaningen till Franska soldaterne m. m., fägnar man sig ännu mera öfver föreningen emellan 1:sta och 2:dra Ryska arméen, *ty i alla dessa papper tager fienden för afgjordt, att bemälte förening var omöjlig.* Den har emedlertid gått för sig, tvertemot den store Härförarens uträkningar och förhoppningar. Om General Tormasoff, som i trakten af Kobrin åter vunnit en ny avantage på en vida öfverlägsen styrka af *Österrikare* och Saxare, under Prins Schwarzenbergs befäl, kan hålla sig der *han står,* till dess han hinner blifva *renforcerad* af arméen från Moldau under Amiral Tschitshagoff, så bör han kunna faseligen embarassera fienden. — Hvad Bror säger om *den* sentida armeringen är juste, men det bör dock observeras, att den aldrig kunnat göras i så stor scala och med så mycken energie, om ej fienden beträdt Rysslands gebiet. Om krigstheatern varit utom Rikets gränsor, hade Ryska allmänheten icke kunnat öfvertyga sig om nödvändigheten att göra så stora ansträngningar och uppoffrin-

gar, som nu äga rum, med en beredvillighet utan exempel i Rysslands annaler. — Lord Wellington för sig upp som en hel man. Sir Ivernois hade nyligen haft ett bref af honom på 14 sidor, med interessanta upplysningar om tillståndet i Spanien. Man tror, att om också det går väl för de allierade på alla punkter, kan man dock icke hoppas, att i denna campagne få Fransoserne längre tillbaka, än på andra sidan Ebro. Nouvellen om denna Engelsmännernas seger, som icke kan fördöljas för fasta landets invånare, måste reta den mäggtige mannen vid Smolensk. — Den mördade Grefve d'Entraignes och hans fru lärde jag känna i Dresden. Det var samma man som hade J. J. Roussaus otryckta bref, och som var en elev af denne Philosof. D'Ivernois hade varit i sällskap med honom hos en Engelsk Minister, om aftonen före hans mord, hvartill ingen känd orsak förevarit. — Marmont känner jag icke personligen. Det var Mortier, Duc de Treviso, som jag träffade i Hannover.

Helsingforss d. 15 Sept. 1812.

Min bäste bror! Mina sista voro af d. 21 Aug. och 8 Sept. Sedermera hafva inga underrättelser inlupit om krigshändelserne förr än i dag, då ankomne bulletiner från Ryska högqvarteret upplysa, att commenderande Generalen Barclay de Tolli funnit sig af fiendens rörelser tvungen att ständigt retirera på vägen till Moscou, ända till 150 werst från den gamla hufvudstaden, emellan Wiäsma och Moshaisk. I denna ställning emottog Prins Kutusoff öfverbefälet d. $\frac{17}{29}$ Aug. Hvad sedermera förefallit, inhämtas af ett bref från Stats-Secret. Baron Rehbinder af d. 12 dennes, som jag denna morgonstund erhållit, och hvarutaf jag skyndar att meddela ett utdrag. "Jag får nu communicera de hugnande underrättelser vår älskade Kejsare erhöll i går, (d. 11 Sept.) på Dess högä namnsdag, ifrån befälhafvande Generalen Prins Kutusoff, som vunnit en complett seger öfver Fransoserne. Af bulletinen, som åtföljer Petersburgska tid-

ningen för i går, finner Tit. att Ryska armén, efter att hafva evacuerat Smolensk, retirerat sig bakom Wiäsma, och att krigstheatern således närmat sig på 15 Svenska mil nära Moscou. Den $\frac{24}{5}$ Sept. anföll fienden vår vänstra flanque och sökte tournera densamma. Prins Bagrathion lyckades att repoussera fienden med en förlust af 10,000 man i döde, blesserade och fångne. 4 canoner och 4 fanor föllo i våra händer. Den $\frac{25}{6}$ Sept. gjorde fienden en reconnoissance forcée på hela Ryska linien. Den $\frac{26}{7}$ Sept. kl. 4 om morgonen erhöll General en Chef rapport att fienden var i rörelse på alla punkter. Ryska armén sattes genast under gevär, en ordre de bataille, och kl. 6 började på en gång Fransosernes attaque på hela linien med en häftighet öfver all beskrifning. Fiendens bemödande utgick då såsom förut derpå, att tournera vår venstra flygel, hvilken dock, efter erhållen secours resisterade, utan att gifva ett steg vika. Under det fienden sålunda hufvudsakligen occuperade sig på denna sida, började vår

högra flygel maneuvrera och gå framåt, hvilket skedde med den framgång att Fransosernas centre hotades att tourneras. Följden deraf blef att fienden måste minska sin styrka emot vår venstra flanque, som profiterade deraf, och med en rage utan like trängde sig framåt. Dessa rörelser afgjorde dagens öde, och Fransoserne, som risquerade att bli envelopperade af bägge våra flyglar, nödgades icke allenast retirera, utan kommo äfven i full deroute, hvaribland flere Generaler, 4 batterier canoner, örnar och bagage, föllo i våra händer. Vår reserv och Moscowska, hafva icke behöft nyttjas under hela bataljen, utan ryckte de fram för att förfölja fienden, hvarmed man fortfor när rapporten afgick. Detaillerne af detta märkvärdiga slag väntas i hvar moment. Min beskrifning är ganska tillförlitlig, och enlig med Prins Kutusoffs rapport. Bataljen har varit en af de blodigaste krigshistorien kan uppvisa. Prins Bagrathion och 5 andre Ryske Generaler äro blesserade.

de, men ingen dödligt. — Davoust är dödligt sårad. Jag kan ej beskrifva den glädje och enthousiasme, som här råder. I går afsjöngs genast Te Deum i Alexander Newskys kyrka. Vid Kejsarens återtåg derifrån visade folket sin glädje med ett hurrarop, som var alldeles förfärligt. — Ett rykte från Sverige förmäler att Konung Joseph i Spanien befinner sig i Engelsmännens våld, och att han gifvit sig sjelfvilligt. — I går talade jag med en här etablerad Polack, som gjorde en ryslig beskrifning på Fransosernes framfarande i hans fädernesland. Davoust har dervid varit en Tigre par excellence. Det blir svårt för tyrannen att retirera genom ett ödelagdt land, men så blir det äfven svårt för Ryska armén att förfölja honom. Prins Kutusoff skall redan hafva föresett denna svårighet."

Så långt det märkvärdiga brefvet. Den 3 Sept. stod ännu Oudinotska corpsen stilla i sina förskansningar vid Polotzk, och plågades af hunger, samt förminskades af de-

sertion, ända till omkring 50 man om dagen. När expeditionen härifrån, *som redan i förra veckan passerat Pernau, hinner* förstärka Grefve Wittgenstein, blifver väl Macdonald tvungen, äfvensom Oudinots corps att lemna Düna. Skulle Tormasoff, förstärkt af armén från Moldau, kunna sätta sig i förbindelse med Wittgenstein, skulle det blifva oändligen svårt för fienden att finna vägen hem till sitt land. Det berättas att orsaken till Jerome Buonapartes hemresa, icke skall vara sjukdom. utan ett brouillerie med brodern, äfvensom att insurrectionsrörelser skola börja att förmärkas i Westphalen. Lider fienden ännu ett *sådant* nederlag som det sista, *och nödgas* fortsätta sin retraite, så får man väl höra talas om flera insurrectioner i hans rygg. Nu har Ryska soldaten fått sin önskan *uppfylld*; han var ej nöjd med sin långa retraite; men att omsider få slåss och gå framåt, gör honom lycklig. — Ehuru det är att förmoda att en courier med *segertidningen*, framkommer till Stockholm före

detta bref, ber jag dock bror uppläsa detta för Hof-Cantsleren. Värdes då äfven, jemte frambärandet af min respect, säga henne, att på Fru Staël von Holsteins begäran, jag med henne, som på sin resa till Stockholm dröjde här en natt, skulle skrifva till Baron Wetterstedt rörande henne; jag svarade: qu'elle n'avait certainement pas besoin de ma recommendation ni auprès de lui, ni auprès de personne; qu'il suffisoit de son esprit et de ses ouvrages pour être réçue avec distinction partout, excepté à la cour des Tuileries; mais que je pouvois lui prédire, qu'elle seroit enchantée de faire la connoissance de M:r de Wetterstedt et de Madame son Epouse; que Madame de Wetterstedt etoit tout aussi aimable que belle, et que le B:on par son rare merite et ses talens extraordinaires jouissoit de la confiance particuliere du Prince Royal. — En del af Stockholms publique lärer känna sina näsor förlängas genom Buonapartes motgång, men jag är öfvertygad att Kronprinsen upprigtigt fägnar sig deröfver. Hans

personelle fiendes, Davousts missöde, gläder mig. Den mannen har gjort sig *detesterad* öfverallt, och i Hamburg har han varit en plågoande, och aldrig försummat något tillfälle att denigrera Prinsen, samt att förfölja de invånare, som han misstänkt att vara Kronprinsen attacherade; här finnes nu en person derifrån, som förtäljer otroliga anecdoter om hans hat emot denne Prins och emot Sverige.

Helsingforss d. 16 Sept. 1812.

Min bäste bror! Ehuru jag med *posten* i går tillskref bror om den märk*värdiga* segern af Ryska armén under Prins Kutusoff, på Buonaparte, 150 werst nära Moscou, nyttjar jag dock tillfället att med *Capit.* Krüger, (som efter 36 timmars segling med en sump, utomskärs, hitkommit från Stockholm, förande en depeche från Kronprinsen till högste befälhafvaren öfver den härifrån till Reval afgångne Expedition)

ytterligare tillskrifva *bror* några ord. Jag vill *likväl* ej repetera allt hvad bemälte *mitt* bref af i går, under Wahlgrens couvert, innehåller, utan blott nämna: att Buonaparte d. 7 dennes, med sin 150,000 man starka armé blifvit slagen tillbaka, och tvungen att retirera i oordning, efterlemnande en mängd fångar, deribland flere Generaler, 4 batterier canoner, örnar och bagage; att *bataljen* varit ytterst blodig och folködande; att alla Franska efforts icke förmått Ryssarne att vika ett steg tillbaka, men att dessa deremot framträngt med oemotståndlig häftighet; att Ryska reserve-armén och Moscouska milicen, som icke behöft nyttjas i slaget, blifvit efter dess slut med framgång brukade att förfölja den flyende fienden; att Davoust blifvit dödligen sårad; att rapporten om segern ankom till Petersburg d. 11 på Kejsarens namnsdag, då Te Deum genast afsjöngs i Alexander Newskys kyrka; att glädjen och enthousiasmen i hela Ryska riket äro utomordentliga. Man väntade vid sista postens afgång från Peters-

burg, stundligen närmare detailler om slaget, samt om dess följder. Dessa kunna blifva i synnerhet fatala för den *hittills* öfvermodige eröfraren, om Kronprinsen i egen person uppträder emot honom. I närvarande omständigheter är det önskans*värdt* att den Svenske expedition, som nu håller på att utlöpa, måtte landsättas i Riga, Liebau eller någon annan plats på den kusten, så nära att den kunde sätta sig i *förening* med Wittgensteinska corpsen, och den under General-Gouverneuren *Gr. Steinheil* härifrån afgångne. Då skulle *retraiten* till Weichseln för den store mannen kunna faseligen försvåras, i synnerhet om Moldauer-armén hinner förena sig med Tor*masoffs* i Lithauen. Om han i följd af sitt *lidna* nederlag måste fullfölja sin retraite, kommer han att lida mycket af de kringsvärmande Cossakerne som förstå det lilla kriget i grund, och äro grufligen besvärliga för en fiendtlig armée en rétraite. — Min längtan efter ytterligare nouveller är ganska *stark*. Jag väntar stundligen en courier från Pe-

tersburg, och hoppas äfven att med posten från Stockholm i morgon afton få bref från bror. — Expeditionen härifrån måste redan vara vid Düna, ty vid framkomsten till Reval, fördes infanteriet derifrån på bondvagnar, hvilka stodo i beredskap hela vägen till Riga.

Den 17 Sept.

Capten Krüger reser icke förr än middagstiden i dag. Skulle dessförinnan någon courier från Petersburg hit ankomma med närmare detailler om slaget, vore det mig rätt fägnesamt, för att med detta goda tillfälle äfven få meddela dem. Min stora farhåga är att man å Ryska sidan underlåter att rätt begagna sina fördelar, och derigenom lemnar fienden tid att samla sig. Så länge Buonaparte lefver och har ännu 100,000 man under sitt befäl, är han alltid formidable, och i stånd att vända krigslyckan till sin fördel, äfven i de mest förtviflade omständigheter; denna sanning bör man aldrig glömma, och således icke låta

försoffa sig af sin framgång. — Den Ryska retraiten, ehuru planmässig i början, *har* dock kommit att sträcka sig alltför *vida*, hvilket man tillskrifver General Barclay, som oaktadt mycken förtjenst och bravoure, likväl icke lärer varit vuxen det ansvarsfulla värf att commendera en stor armé, och som derjemte skall med ledsnad hafva sett den mera capabla General Bennigsen, som rådgifvare vid sin sida. Genom *hans* oupphörligt fortsatta retrograda rörelser, hade han förverkat hela arméns, *och i synnerhet* soldaternes förtroende, *som började* misstänka hans redlighet. Det var således högst nödvändigt för Kejsaren, att nämna en annan General en Chef, och *valet af* Prins Kutusoff behagade allmänt. Också dröjde det icke många dagar efter hans ankomst till armén, innan bataljen, som Fransoserne erbjödo, med nöje emottogs.

Nu vore det önskligt för den goda, stora saken, att den Svenska expeditionen ville gå till Liffländska vallen, och ej till *den* Seländska. Jag kan ej föreställa mig att

Sverige har något att frukta af Danmark, i synnerhet sedan det börjar att gå emot för Buonaparte, och efter väl förrättadt värf emot honom, kan Sverige alltid utan blodspillan, på den sidan, genom underhandlingsvägen, och appuyeradt af Ryssland och England, få sin tillbörliga ersättning för förlusten af Finland.

Helsingforss d. 17 Sept. 1812.

Som Capt. Krüger dröjer ännu en half timma, hinner jag med honom annoncera att Stockholms posten, som i ögnablicket ankom, medfört Brors bref af d. 8 dennes. Jag admirerar den närvarande tystlåtenheten i Sverige; den är också nödig, för att *ej* sätta Napoleons agenter i sureté om hvad som företages; han får nu förlora sig i gissningar, och göra sina motanstalter på *måfå*. I förra brefvet af denna dag, har jag redan till det mesta besvarat brors frågor rörande Ryska armén och Generalite-

tet, före bataljen. Denna batalj rättfärdigar till fullo valet af Prins Kutusoff, och är en stor critique på Gen. Barclays operationsplaner. — Franska berättelsen om slaget vid Salamanca, visar huruledes den om den sista bataljen i Ryssland kommer att styliseras; det blir också utan tvifvel Davousts dödliga blessure, som föranlåtit Buonaparte att draga sina troppar tillbaka, hvarvid han ville förunna Kejsaren *betänketid* att antaga hans billiga fredspropositioner, sedan Alexander sett *rikets gamla* hufvudstad i fara att fålla i fiendens händer. Om Buonaparte också vunnit denna batalj, och blifvit mästare af Moscou, hade Kejsar Alexander dock ej gjort fred *med* honom; detta beslut var oryggeligen taget. Napoleon skulle likväl i centern af Ryska riket funnit sin graf. Det är otroligt huru stor nationalförbittringen är emot honom och emot Fransoser i allmänhet. Buonapartes försök att vinna bönderne genom löften om frihet, hafva tjenat till intet annat än att reta dem emot honom; detta låter

osannolikt, men är dock ganska säkert. Kejsaren behagade i sitt samtal med mig, citera flera märkvärdiga anecdoter i denna väg. — Ännu är den väntade courieren från Petersburg icke kommen; jag räknar minuterne till dess ankomst. — Nu få vi ett nytt föremål för vår inquietude och uppmärksamhet, genom Svenska expeditionens afgång och destination. Tager Kronprinsen sjelf befälet, och landstiger på andra sidan Östersjön, så är hans person mera än 20,000 man.

Helsingforss d. 28 Sept. 1812.

Min *bästa bror!* Jag nyttjar tillfället med en resande att afsända detta. — Sedan den utmärkt blodiga bataljen d. 7 dennes, hvarom jag lemnat underrättelse i mina bref med posten d. 15, och med Capt. Krüger d. 17, har jag saknat alla säkra tidningar från arméerna ända till d. 25 om aftonen, då en courier från Petersburg tillförde mig

några bref af. den 20, 21 och 22. Men äfven dessa voro ofullkomligt upplysande, af den orsak, att man i sjelfva hufvudstaden icke kände någonting med visshet. Rykten hade kringflugit om fiendens vidare framträngande emot Moscou, och äfven af denna stadens besättande af honom, till följe af Ryska arméens fortsatta retraite. Deremot hade ett annat rykte uppfyllt Petersburg, just vid courierens afgång, innehållande, att en ny batalj blifvit gifven, hvars utgång varit till Ryska arméens fördel, men hvarom ingen rapport kunnat ankomma, så vida bataljen ännu icke var slutad. Sådane äro de osäkra efterrättelserna. De säkra äro följande. Slaget d. 7 har varit öfver all beskrifning mördande, och i det afseendet ett af de främsta i krigshistorien. Ryska soldaternes ståndaktighet och tapperhet hafva der visat sig uti sin högsta glans. De stodo hela dagen, ifrån dagningen till mörka natten, på sina linier, emottagande och tillbakaslående de häftigaste och ständigt förnyade fiendtliga anfall, utan att vika ett

steg tillbaka, eller cedera en tums terrain. Ryska Batterierne, som stormades af Fransoserne, togos med storm flera gånger tillbaka. En så länge och med sådan förbittring fortsatt strid, måste åstadkomma en stor förödelse å begge sidor, hvilken sammanräknad, säkert stiger till emellan 90 och 100,000 man i döde och blesserade. Fienden måste emot aftonen draga sig tillbaka ifrån stridsfältet till sin förra position. Buonaparte å sin sida mycket missnöjd med resultatet af sina uppoffringar den dagen, hvilket missnöje han ock några dagar derefter skall hafva yttrat i en ordre du jour till sin armée, hvaruti hans soldater göres den förebråelse, att de genom sitt uppförande ryckt segern ur hans händer, och att de betäckt sig med en blygd, som icke kunde aftvättas utan i Ryssarnes blod. Emedlertid har Pr. Kutusoff funnit för godt att draga sig tillbaka närmare Moscou. Som man icke känner afsigten härmed, klandras denna retraite mycket. Men om man besinnar, att Napoleon beordrat Macdonald, att

med sin corps, på Düna, stöta till hufvud-arméen, kan ändamålet med denna retrograda rörelse vara, att locka fienden efter sig, innan han får denna förstärkning, och sålunda vara visliger. gjord. I alla fall synes Ryska Befälhafvarens plan vara att lemna en ny batalj framför Moscou. Skulle den misslyckas och fienden blifva mästare af den gamla rika hufvudstaden, så uppstår den fråga om Ryska Rikets upprätthållelse eller fall äro väsendtligen beroende af conservationen eller förlusten af Moscou. Visserligen skulle i det senare fallet en sådan händelse influera på allmänna opinionen i Europa till fördel för Buonaparte, men essentiellement skulle den, efter min tanka, ej mycket gagna honom, om man med lika ihärdighet, som hitintills, bestrider honom. Ju längre han intränger i landet, ju mera aflägsnas han från sina naturliga ressourcer, ju mera försvåras hans communicationer, ju mera blir han åtkommelig på sin rygg och sina flanquer. Dessutom kan han ej hoppas, att i Moscou finna ett stort

byte för sina rofgiriga soldater, ty enligt den anda, som nu upplifvar Ryssarne, är det till förmoda, att staden förr brännes af invånarne sjelfva, än den lemnas i hans händer, såsom det skedde i Smolensk. Grefve Rostopsin, Gouvernör i Moskau, har tagit de vigoureusaste mésurer för att uppelda invånarnes patriotisme. Icke längesedan samlade sig folket en dag utanför hans hus i stor myckenhet och begärde att få tala vid honom. Då han till följe deraf visade sig på en balcon, tillspordes han hvad han ämnade göra i detta svåra ögnablick, hvartill han svarade: "Det skolen J strax få se," gick in i sina rum, återkom efter en stund, klädd i en Rysk lång rock och mössa, med en dragen sabel i handen: "Så här," sade han, "ämnar jag gå i spetsen för eder, och vi skola tillsamman antingen segra eller dö; fienden skall aldrig inkomma i Moscou, men blifva vi, emot förmodan öfvervundne, så skola lågorna förr göra ända på staden, än fienden skall dit intränga." Conversationen slöts så, att han tog folkets löf-

te, att uppbränna staden, häldre än att lemna den i fiendens våld. — Fienden skryter mycket i sina bulletiner öfver mängden af tagne magasiner, men dermed skall det ej förhålla sig efter hans beskrifning. Hvad man ej kunnat bortföra är förstördt och uppbrändt. När han i nästa månad skall på de djupa vägarne låta hämta till sig från Lithauen sina lifsmedel, och, icke finnande framför sig, bredvid sig och bakom sig, annat än ett förstördt och öde land, byar och städer uppbrända af deras invånare, *såsom* största delen af Gouvernementet Smolensk nu ser ut, så kommer han i en svår belägenhet. Hans lycka är dessutom ej mera densamma, som förut. Det synes af *händelserna* i Spanien, hvilka, när de blifva bekante vid hans stora armée, nödvändigt måste decouragera både Befäl och trupper, samt väcka förbittring emot upphofsmannen till så mycket elände. Occupationen af Madrid är en vigtig evenement, och bör gifva en ökad kraft åt Spanska insurrectio-

nen

nen. Josephs belägenhet i Valencia, med Catalonerne på ena sidan, mellan honom och Frankrike, General Maitland på den andra i Alicant, emellan honom och Soult, Wellington framför honom med en segrande armée, och hafvet på ryggen, denna belägenhet är ej brillante. Upphäfvandet af Cadix' belägring och qvarlemnandet af belägrings-artilleriet är en stor brèche i Franska vapnens ära. Det Spanska kriget bevisar, att ej allt är för Buonaparte möjligt, och börjar det en gång att rätt gå baklänges för honom, så påskyndas hans fall hastigt. — Vår uppmärksamhet, fästad på hela den vidsträckta krigstheatern, hvilar förnämligast för det närvarande, 1:o vid Moscou och händelserne i den nejden; 2:o vid Düna, för att se, hvad den under Grefve Steinheil härifrån afgångne Expedition kan uträtta efter föreningen med Grefve Wittgenstein; 3:o på General Tormasoffs armée, som, enligt Franska underrättelser, tyckes hafva varit tvungen att draga sig tillbaka

åt Volhynien; 4:o på Donau-Arméen, som skall hafva uppmarcherat på vägen till Tschernigoff; 5:o på den Svenska Expeditionen, när den utlöper, hvart den begifver sig, och hvad den åstadkommer till förmån för Europas gemensamma stora sak.

Den 28 på aftonen.

Sedan jag skrifvit föregående, kom Svenska posten med Brors bref af *den 22, svar* på mitt af d. 8. Om Brors vänskapsfulla deltagande i Kejsarens mig *bevisade* utmärkta nåd, kunde jag vara *förvissad*, likasom jag kunde räkna på mina öfriga Svenska vänners fortfarande bevågenhet för mig, fastän jag ej mera finnes ibland de*m*. Affairen vid Smolensk var af mig *väl känd*, men den var, ehuru blodig, likväl ej så important, som artickeln från Warschau och Buonapartes Bulletin den utmålar. Den underhölls på Ryska sidan endast af arriergardet och blott i ändamål att betäcka Prins Bagrathions marche till Dorogobusch. *D*et är ridicult, att kalla Smolensk en *fästning;*

det är en temligt stor stad, omgifven af en ringmur med torn, såsom man byggde för att försvara sig mot Tartarernas och Polackarnas ströfverier. Fransoserne intogo icke denna *fästning*, förr än Ryssarne evacuerade den. Det hörde till Barclays plan att retirera, och det kan ej nekas, att han sträckte den alltför vida och längre än han borde. Hvad Franska Bulletinen säger om den Ryska förlusten, kan vara till stor del sannt, men har då den Franska varit mindre? Vi hafva ju alla varit ense derom, långt för detta; och det har varit allmänna tankan ibland allt klokt folk i Europa, att om Ryssland blefve af Fransoserne anfallet, vore det rådligast, att i det längsta undvika batalj, draga sig tillbaka, leda fienden långt in i landet, förstöra allt framför honom, sätta sig i belägenhet att kunna agera i hans rygg, interrompera hans communicationer, och trainerà kriget en longueur, hvilket ingalunda öfverensstämmer med den Franska fouguen och lifligheten. Genom ett sådant krigssätt har den käcke Lord Wel-

lington omsider besegrat sin fiende. Nu följes detsamma i Ryssland, men kanske drifves för långt, och det criticeras *bittert*. Fienden har, sedan midsommar, varit öfver Ryska gränsen, och ej förrän den 7 September kunnat vinna sitt hufvud-ändamål, att få en hufvuddrabbning, och i den har han blifvit tillbakaslagen, och visserligen förlorat 40,000 combattans i döde och blesserade, utom en mängd Generaler. *Förlorar* han nu en sådan batalj till, så är han visst icke i stånd att vinna den *tredje*, *och* då har man ju å denna sidan gjort allt hvad man bordt. Nödgas han en gång att skyndsamt retirera genom det öde land, som han tillryggalaggt, så bör, efter all *mensklig* utsigt, hans belägenhet blifva *förskräcklig*. De Svenskar, som fröjda sig öfver hans framgång och önska Rysslands förderf i denna farliga strid, äro af nationalhatet förblindade, och äga ej förmåga att se de olyckliga följderna för Sverige af Buonapartes segrar här i landet; ty gräns*löst* dum skall man vara, för att icke begripa,

att han ville nyttja första lägliga tillfälle att uttaga en éclatant hämnd på Kronprinsen, för hans förhållande, äfvensom på nationen, som understödt honom. Nu har redan Svenska Regeringen gått så långt fram, att det är för henne omöjligt att gå tillbaka. Prinsens närmaste anhörige i Frankrike, hans egen Gemål och svägerska, finna att hans conduite är juste, och styrka honom att vandra fram på den bana han för sig öppnat. De finna, att ingen reconciliation med Tigern är tänkbar, likasom ingen frälsning för Sverige, så länge Buonaparte lefver. Om han segrade, skulle det just blifva Ryssland, som tvingades, likasom efter Tilsit och Erfurt, att utföra hans hämndedomar emot Sverige. Således böra förnuftige Svenskar önska Ryssland upprätthållelse, så mycket häldre, som efter förlusten af Finland, ingen objet de discussion, mera existerar emellan de begge Grannriken. Det är möjligt, att Napoleon ännu kan i det Ryska kriget hafva en och annan stor succès, och äfven komma in i det af-

brända Moscou, men om man å denna sidan har tillräcklig perseverance, om Kejsaren blir orubblig i sitt beslut, att häldre draga krigstheatern till Wolga, än underteckna en neslig fred, så måste till och med tyrannens segrar ruinera honom. *Några* Ryska provinser blifva härigenom härjade och förstörde, men riket blir frälsadt och skyddadt för dylika faror för framtiden, Europa vinner sin befrielse från det Corsicanska oket, och några års fred botar de lidne skadorna. — När man *kommer ihåg* Marengo, Ulm, Austerlitz *och* Jena, är det i alla fall honorabelt för Ryska arméen, att i bataljen d. 7 hafva kunnat göra en *så* ihärdig resistance emot verldens *störste Fält*herre, och bibehålla sin position utan att blifva sprängd eller tournerad, och det emot de tappraste trupper i Europa, de erfarnaste Generaler och det talrikaste artilleri. Ett sådant motstånd väntade sig ej Buonaparte vid sitt inträde på Rysslands gebiet, och den långa Ryska retraiten *pre*parerade honom icke derpå. De, som varit

i denna batalj, och förut i den rätt blodiga vid Preusisch Eylau, hafva skrifvit, att den sistnämnde var blott en barnlek i jemförelse med den förra. Af några Ryska regementer, återstå ej mera än 1 Löjtnant och 120 man. De Franska måste ej hafva lidit mindre. Också stodo arméerne efter bataljen länge stilla, hvar i sin ställning, för att hämta sig efter det grufliga blodbadet.

Helsingforss den 2 October 1812.

Med den i går ankomne Svenska post erhöll jag Brors bref af den 22 och 25 September, svar på mina af den 15, 16 och 17. Jag finner derutaf, att tidningen om bataljen d. 7 vid Borodino gjort nöje, men våra gemensamma uträkningar om de immediata följderna af detta slag, hafva befunnits falska, ty redan 8 dagar efter detta blodbad, eller d. $\frac{3}{15}$ Sept. inryckte Fransoserne i Moscou, utan att finna denna huf-

vudstad bränd, enligt Gr. Rostopsins öfverenskommelse med invånarne. Denna verkligen oväntade tidning, på hvilken man likväl genom förut löpande rykten var prevenerad, ankom hit med Ryska posten förleden Tisdag, d. 29 Sept. och är satt utom all tvifvel genom de 2:ne tryckta handlingar på Ryska språket, som åtföljde avisan, den ena Pr. Kutusoffs rapport till sin herre om denna händelse, den andra Kejsarens manifest till sitt folk i samma ämne. Dessa documenter väntas i morgon på *Tyska*, då jag får tillfälle att sjelf läsa dem. Nu känner jag dem icke af annat, än ett mig meddeladt extract, hufvudsakligen innehållande, nemligen först rapporten: att i anseende till den ofördelaktiga ställning Befälhafvaren funnit sig innehafva, för att lemna fienden en ny batalj framför Moscou, han sett sig föranlåten, efter hållen krigs-conseil, att evacuera denna stad och tillåta fienden att deraf sätta sig i besittning; att han icke kunnat äfventyra en batalj nära Moscou utan att blottställa staden för plun-

dring och förstörelse, i händelse af olycklig utgång. Att han borde närma sig till flera betydliga corpser, hvilkas förening med honom blifvit retarderad. Att han ställt sig på vägen till Tula, för att sätta sig i förbindelse med Tschitschagoff (Donau-Arméen) och Tormasoff. Att Gen. Winzingerode blifvit beordrad att betäcka vägen till Twer.; att förlusten af Moscou ingalunda är förlusten af riket; att han, genom afskärandet af fiendens communicationer, snart skall tvinga honom att åter utrymma staden; att dess förnämsta rikedomar äro satta i säkerhet, och största delen af invånarne borta; att han icke långt från Moscou ämnar invänta fienden och nödsaka honom att förändra sin operationslinie; och slutar med det förklarande, att så länge den tappra armé, han commenderar, icke är förstörd, så länge den ännu brinner af samma mod och ifver, som hitintills, skall Moscous fall icke vara att anse som fäderneslandets. I Kejsarens Manifest underrättas folket om händelsen, men uppmanas

derjemte att icke fälla modet; det onda skall återfalla på fienden sjelf; han *skall* med värjan i hand nödgas bana sig utgång ifrån ett land, som han tror sig redan hafva eröfrat. Han har trängt in i Ryssland med 300,000 man; derutaf har han *förlorat* hälften i bataljer, af hunger, sjukdomar och desertion; med andra hälften har han framkommit till Moscou; det har smickrat hans fåfänga, att inkomma i den gamla hufvudstaden, men vi skola snart få se, om hans djerfva planer *blifva kröntа* med framgång. Så långt de officiella documenterne. Enskildte underrättelser förmäla, att Franska arméen icke inryckt i staden, utan bivouaquerar framför densamma. *Murat* har ensam med en corps varit inne, för att uttaga 130 personer som gisslan, för att ansvara för lugnet, och genom hvilka requisitionerne förmodligen göras. Vid allt detta äger den anmärkning rum, att fienden icke blifvit mästare af Moscou, till följe af någon *här känd* defaite å Ryska arméens sida. Men förlusterne d. 7 lära dock, oak-

tadt fältets bibehållande, hafva varit så stora, att man funnit sig nödsakad att reparera dem genom nya förstärkningar, hvilka man ej kunnat invänta der man stod, emedan fienden förr hann draga till sig Macdonalds corps, hvarigenom han fått en alltför stor superiorité, för att Pr. Kutusoff kunde våga inlåta sig i en ny batalj med honom. Man torde således hafva gjort ganska visligen, då man dragit sig tillbaka för att möta Donau-arméen, som utan tvifvel måste nu vid lag finnas i nejden af Tula, och som anses vara 50,000 man excellenta, stridvana troppar. Om Tormasoff, anländ till Kiew, qvarlemnar der en corps till den stadens säkerhet, emot Prins Schwartzenberg, som lärer följa honom i spåren, bör han också med det öfriga af sin styrka kunna renforcera hufvud-arméen, som i öfrigt med hvar dag förstärkes från kringliggande provinser. Från Düna höres ännu ingenting, men troligen är fienden redan tvungen att lemna stränderna af denna flod, hvarigenom Grefve Wittgenstein kan deri-

från, öfver Witepsk illa embarrassera ryggen på Herren i Moscou. För min del har jag ännu icke förlorat hvarken mod eller förhoppning. Jag förblifver vid min gamla tanka, att det bästa sättet att med honom föra krig, är genom marcher, och undvikandet af hufvudbataljer, på Lord Wellingtons vis. — Hans fördjupande in i Ryssland, måste blifva honom fatalt, om man nb. har behörig uthärdighet emot honom, om Ryska folket bibehåller sin nuvarande förbittring emot Fransoserne, och om de Ryska Generalerna icke begå alltför stora fel och misstag. Jag väntar mig ännu, att den tanklösa Stockholmska allmänhetens glädje öfver dess afguds framgång, icke skall blifva långvarig. Jag förstår ej huru denna allmänhet blifvit så vettlös, att den ej inser, att Sveriges upprätthållelse eller fall stå i denna moment i det närmaste sammanhang med Rysslands, och att hon i sin blinda ifver kan önska förstörandet af en magt, som nu är det enda bålverket för henne emot Buonapartes hämd, hvilken visst

icke skall uteblifva, om Ryssland kan besegras. Jag tror icke på några menliga följder för Sverige af Svenska hjelp-corpsens landsättande vid Düna, ty Danskarne hvarken vilja eller kunna företaga ett anfallskrig, och äro dessutom så utledsnade och förtrampade af sitt närvarande tvungna sammanhang med Frankrike, att de gerna önska dess Chef till helvetet, för att fritt få återkomma till fredliga förhållanden med England. En Engelsk escadre framför Köpenhamn och i Sundet kunde också tillräckligen influera på bibehållandet af Danmarks neutralité. Deremot om Sverige inlåter sig i enskildta företag, och sakerna här misslyckas, är Sveriges förderf så mycket säkrare. Enligt den gamla goda regeln, att den som vill ändamålet måste också vilja medlen, borde man först allvarsamt och gemensamt écrasera upphofsmannen till allt ondt, och dernäst skaffa sig fördelarna af hans fall, hvilka, så länge han lefver, skulle vara mycket precaire, äfven om man kunde vinna dem.

Helsingforss d. 9. Oct. 1812.

Tidningen om Konung Josephs tillfångatagande är uppbygglig, och önskligt vore, om den bekräftades. Genom denna capture skulle de Spanska affairerne än mera påskyndas till ett önskligt slut. Denna evenement skulle ej litet förtreta Herren i Moscou. Han skall hafva befallt Soult att, coute qui coute, hämnas Marmonts nederlag, i hvilket ändamål den förre redan öfverlemnat Sevilla, förstärkt sig med Drouets division i Cordova, och marcherat norr ut. Men om Lord Wellington hinner förena sig med General Hill, torde han befinna sig nog stark att äfven våga möta Hertigen af Dalmatien. Af denna bataljs utgång beror södra Spaniens befrielse. 120,000 conscriberade för 1813 lära nu uttagas. Äro de ämnade att gå öfver Pyreneerne eller till Weichseln? I hvilketdera fallet, lära de ej gå *gerna*. — Så långt underrättelserna räckte till den 5 dennes i Petersburg, och här till i dag, är den store mannen ännu i

Moscou, och befinner sig säkert der en de mauvais draps, med den stora obesegrade Ryska armeen helt nära, hvars detachementer oupphörligen besvära hans rygg och störa hans communicationer, och hvilken armée dagligen förstärkes; med farhåga att se Gen. Wittgenstein, som också blifvit renforcerad, göra sig mästare af Witepsk, och derifrån i Smolensk complett afskära hans militaire väg; med uttömda ressourcer på lifsmedel; hvilka icke mera utan med vapnen i hand kunna eröfras, och med utsigt att, i fall af tvungen retraite, tåga tillbaka hela den långa sträckan, genom ett af hans egna troppar fullkomligen ödelagdt land. Det säkraste bevis på hans iråkade förlägenhet, äro de ofta upprepade försök han gjort att öppna underhandlingar om fred, men hans bref och Parlementairer till Pr. Kutusoff i det ämnet, hafva icke blifvit emottagne eller besvarade annorlunda, än att Prinsen icke hade sin herres tillåtelse att höra på några sådane propositioner. Huru man vid den armeen tänker om hans och

sin egen ställning, kan slutas af följande utdrag af ett bref från en af de förnämsta Generaler derstädes, som i krigs-conseilen före evacuationen af Moscou, starkt ifrade emot detta beslut, och insisterade på det att lemna en ny batalj framför staden, men blef öfverröstad af dem, som voro, kanske också på rätt goda skäl, af annan mening. Han skrifver d. 23 Sept.: "J'espére que *bientôt* nous effacerons d'une maniere marquante la honte dont nous couvre l'entrée de l'ennemi a Moscou. Buonaparte est déja très mal. Quasi. toutes ses communications sont interceptées; il faut qu'il nous attaque, et pour subsister, et pour ne pas manquer de nouvelle; est c'est la' où nous l'attendons." Om han attaquerar och blir slagen, eller lider blott en sådan förlust, som den vid Borodino, så blir hans position förtviflad. Han räknade med trygghet deruppå, att besitthingen af Moscou, skulle förskaffa honom rättighet att dictera freden, men han har missräknat sig. Kejsaren är fast besluten,

att

att icke med honom underhandla, och icke låta föreskrifva sig några förnedrande vilkor. Man tänker endast på att göra honom återtåget besvärligt. Grefve Steinheil härifrån, i förening med General Essen i Riga, hafva rensat största delen af Curland från fiender, fått mycket magasiner, och tåga väl längre söder ut. Lyckas Grefve Wittgenstein att emparera sig af Witepsk, der fienden har sina depots, och der han lärer vara stark, så blifver derigenom säcken mycket tillknuten för Buonaparte. Tormasoffska armén har varit temmeligen inactive. Den har fått förstärkning från Donau-armén, samt en ny Befälhafvare, och lärer komma att mera låta höra af sig. Hvar minut är nu af ett dyrbart intresse, men enligt min öfvertygelse, gör man rätt å denna sida; då man trainerar i det längsta, och derigenom afsvalnar den Franska impétuositeten. De skrytande och ljugande Franska bulletinerne, hvilka jag sett till och med d. 15:de, betyda intet, om slutet blir

godt för Ryska armén. Man har i den Franska berättelsen om bataljen vid Salamanca sett huru de författas. Uträkningen, att Moscous fall skulle vara Rikets, har befunnits falsk, ehuru appuyerad på General Lloyds autorité. Buonaparte uppgifver Ryska förlusten i affairerne vid Smolensk till 25 à 30,000 man, men nämner icke ett ord om sin egen. Den måste väl icke hafva varit mindre, ty erfarenheten bevisar, att Ryska kulor och bajonetter döda lika väl som de Franska. Förlusten af Moscou har onekligen väckt mycken consternation och terreur panique hos allmänheten, ända till Petersburg; men för min del har den icke rubbat mina förhoppningar om ett godt slut. Jag har alltid trott, att ju längre fienden fick intränga i landet, ju säkrare vore hans undergång, och ännu har jag icke ändrat denna mening. Allt det land han i denna campagne vunnit, har han icke förvärfvat à la suite af segrar, utan genom frivilliga evacuationer af, måhända, vid flera tillfällen i otid gjorda, och efter felak-

tiga planer. Ännu har han icke träffat på sin väg något Ulm eller Jena, och der actioner förefallit, hafva de kostat honom dyrt. Antalet af de fångar han gjort hitintills, har icke varit betydligt. Förr skickade han hem från Italien och Tyskland 10 a 12,000 man i sender. Nu har han blott fått ett och annat hospital med blesserade, och sådane har man äfven tagit från honom.

Helsingforss den 23 Oct. 1812.

Med posten, som i går ankom, emottog jag Brors sista af d. 13 dennes. Jag finner derutaf, hvad jag förväntat, nemligen, att den fiendtliga occupationen af Moscou skulle, enligt Buonapartes uträkning, frappera allmänna opinionen på ett förvånande sätt till hans fördel, och att detta intryck äfven skulle låta känna sig i Sverige, likasom det måste medgifvas, att denna oförmodade evenement väckt stor bestörtning i Ryssland.

Utan den skada för riket, som genom denna besittning vållats, för det allmänna *och* för enskilta, åstadkommer den, *utom landet*, ett ökadt förtroende för Buonapartes oemotståndliga moyens, och hos hans ännu talrika anhängare, en stor fröjd öfver hans framgång, för hvilken man nu ej mera vill se några gränser, samt derjemte harm och decouragement hos dem, som ej älska hans välde, och som kanske utan tillräcklig grund smickrat sig med den förhoppning, att det *ganska hastigt* skulle brytas, genom hans krig emot Ryssland. Begge dessa sätt att betrakta sakerna, synas mig dock vara lika felaktiga. Intagandet af Moscou, som *nb.* icke försvarades, är ej rikets underkufvande; man bör uppskjuta med ådagaläggande af sin fröjd, till dess man hinner se verkningarne af denna conquête, och om den essentielt bidrager att vidga och stadga eröfrarens magt, samt att fullborda hans planer. Skulle den ej lemna honom alla de ressourcer han påräknat, icke blifva för honom en god militairisk position, icke sätta

honom i belägenhet att dictera fredsvilkoren för Ryska Monarchen; skulle han med förminskade stridskrafter och med brist för sin armées subsistance, nödgas öfvergifva denna eröfring och tåga derifrån, antingen tillbaka samma väg han kommit, eller taga en annan kosa, så hade intagandet af Moscou icke lemnat honom någon militairisk avantage, och hans inryckande der hade endast varit ett ströftåg, som möjligen och troligen kunde bekomma honom ganska illa. Å andra sidan har man mycket förhastat sig, då man trott, hvad man önskat, att Buonapartes infall i Ryssland skulle skyndsamt medföra hans förstöring. Man har dervid icke besinnat, att han, till utförande af detta krig, uppbådat alla sina, sina vasallers och bundsförvandters krafter, och äfven lemnat Spanien utan tillräckligt försvar; att Ryssland står ensamt emot hela Europa; att, som en del af Ryska Ministèren ännu i sista ögonblicket hoppades på fredens bibehållande, icke ens alla möjliga och tillgängliga försvarsmedel voro vidtag-

ne, och hvilka nu allt för sent komma i verksamhet; att fiendtliga härarne, utom sin supériorité i antal och långa krigsvana, ännu anföras af Buonaparte sjelf, som i sitt genie, sin caractere och sin erfarenhet, har omätliga ressourcer; att han i sina operationer understödes af de skickligaste Generaler och Officerare i Europa, då deremot Ryssland saknar erfarne anförare; att den anfallande alltid har stora fördelar emot den anfallne, helst då den förre har till operationslinie cirkelns diameter, under det den senare, genom ett obegripligt fel i första försvarsplanen, nödgas röra sig på peripherien. Emedlertid, oaktadt alla dessa stora fördelar för fienden och desavantager för Ryska armén, har Buonaparte ännu icke vunnit annat än land, som blifvit honom öfverlåtet, men räknar, sedan sitt inträde i Ryssland, i Juni månad, inga betydliga segrar, inga armée-corpser tagna till fånga, inga tropheer, fanor och canoner, inga gevärsträckningar af hela divisioner, regementer, batailloner och compagnier.

Allestädes der Ryssarne velat göra honom motstånd, det vill säga, der ett motstånd ingått i Ryska generalitetets plan, der har han fått erfara en tapperhet, som förglesat hans leder, och af landets invånare öfver allt en patriotisme, som han icke väntat af lifegne. Han har icke ännu funnit något Ulm i Ryssland, icke heller något Jena. Landsvägarne i Tyskland betäckas icke nu af ständiga fångtransporter, som afföras till Frankrike, såsom i krigen med Österrike och Preussen. Han har varit nära 3 månader på vägen emellan Niemen och Moscou, och befinner sig ännu på alla sidor omgifven af talrika och obesegrade arméer, då han likväl 1805, inom 2 månaders tid, écraserade Österrike, och 1806 inom ännu kortare tid förstörde Preussiska Monarkien. Han är väl herre af Moscou, såsom han varit det af Wien och Berlin, men med den åtskillnad, att bataljen vid Borodino icke varit för honom en batalj vid Auerstädt, och att den Ryska armén, som nu kämpade emot honom, icke flyktade från batal-

jefältet, utan drog sig, oförföljd, oaktadt sina enorma förluster, dagen efter slaget, i god ordning, på andra sidan Moscou, der den uppställde sig helt nära staden. Denna retraite skulle väl i Franska bulletiner kallas en Fransk seger, men hvarföre blefvo de öfvervundne lemnade i godan ro, för att återhemta sig efter det grufliga slaget, och draga till sig förstärkningar? Buonaparte plägar förstå sig på att profitera af sina segrar, men här stadnar han i Moscou, likasom dess intagande skulle hafva varit hela föremålet för campagnen, och låter oupphörligen inquietera sina flanquer och sin rygg. Det förmodas, att han ämnar nu sätta sig i marche söder ut, och att *Prins* Kutusoff vill undvika en ny hufvuddrabbning, för att deremot beständigt följa honom i spåren, aguerrera sina nya troppar, oupphörligen fortsätta emot honom la petite guerre, hvartill Ryska Cossak-Corpserne äga en så utomordentlig skicklighet, interceptera hans convoyer, afbryta hans communicationer och genera honom på allt vis.

Om denna plan fattas, och med activité utföres, så är den utan tvifvel den bästa. Vi hafva alla, för flera år tillbaka, varit ense derom, att en sådan defensiv plan vore för Ryssland den tjenligaste i ett krig på egen botten emot Napoleon. Nu följes den och criticeras bittert. Jag tror likväl att utgången af detta krig skall bevisa, att vi haft rätt i vårt förstnämnda omdöme. Buonaparte befinner sig bedragen i alla sina uträkningar. Han trodde sig genom löften om personlig frihet, vinna Ryska allmogen på sin sida, och han är af hela nationen unanimt detesterad. På många ställen organisera sig bönderna en guerillas för att på egen hand göra krig emot Fransoserne. Han trodde, att hans framgång skulle bereda en revolution emot Regeringen, och nationen samlar sig deremot med mera nit än någonsin omkring Monarkens person. Han väntade, att i Moscou få emottaga Kejsarens supplique om fred, à toute condition, och den har uteblifvit, och de propositioner han sjelf gjort i det ämnet, hafva blifvit lem-

nade utan svar. Kejsaren har fullt och fast beslutat, att icke underhandla med denne öfvermodige fiende, om ock *krigslyckan* skulle föra honom ända till stränderne af Wolga. Han väntade att finna outtömliga ressourcer för sin armée i Moscou, och *han* har funnit den stora staden öde, och icke *en enda* duglig häst för sitt Cavallerie. Under tiden äro hans communications-linier afskurne, hans courrierer uppfångade, *hans* convoyer borttagne, och de emot honom stående Ryska arméer tillvexa *dagligen*. Pr. Kutuzoff anses redan vara 40,000 man starkare än Buonaparte. Donau-armén är under Tschitschagoff förenad med Tormasoff vid Doubno. Wittgenstein, som *erhållit* förstärkningar, låter snart höra af sig. Grefve Tollstoy är med sin nya armering, 75,000 man Infanteri och 15,000 Cav. kommen öfver Wolgan och marcherar på Wladimir; men af detta infanteri äro ej alla regementer ännu försedde med gevär. Med ihärdighet och en fast föresatts *att segra* eller förgås, måste man slutligen öfver-

vinna den hittills oöfvervinnelige. I Ryska armén råder den tanken allmänneligen, att tyrannen sjunger på sista versen, och att han icke utan mirakel kan helskinnad komma utur sin närvarande förlägenhet, uti hvilken han inrusat med förtröstan på sin vanliga lycka och på sina fienders feghet och terreur panique. Äfven om han skulle lyckas att intåga i Petersburg, hvarifrån man redan afTört alla preciosa, anser jag icke hans belägenhet förbättrad, eller hans säkerhet större för en lycklig återkomst till sitt land. Hans långa inactivité sedan d. 15 Sept., då han ryckte in i Moscou, måste pina honom sjelf och hans armée. I fall af repetitionen af en batalj sådan som den vid Borodino, är han säkert ur stånd att lemna en *tredje* af lika beskaffenhet. Allmänna andan i Ryssland är förträfflig, och förbättras dagligen. Man sörjer de anhörige och vänner som man förlorat d. 7 Sept. men vill hämnas deras död. Man slåss med den förbittring, att i bataljen vid Borodino, man fann på slagfältet döde

Fransoser, som sedan amunitionen å bägge sidor blifvit uppskjuten, hade *blifvit*, bokstafligen *ihjälbitne* af Ryska *soldater*. *Så nära* voro de stridande hvarandra flera gånger. — Händelserna i Spanien äro serdeles uppmuntrande, under det man afbidar utvecklingen af de i Ryssland. Det är bedröfligt för den stora gemensamma saken, och således äfven för Sverige enskilt, att Danmark och den sena årstiden *hindrat* Kronprinsen att visa sig på Tysklands stränder som detta lands frälsare; *men de motiver* som befalla denna inactivité måste utan tvifvel vara goda. — Jag får just nu ett bref från Petersburg af d. 19. Gevär äro ankomne från England. Således *har Gr.* Tolstoy fått för sitt manskap, åtminstone för största delen. Allt är i samma ställning i och omkring Moscou. Buonaparte roar sig att der nämna Gouverneurer, Præfecter och Underpræfecter, och Kutusoff står stilla. Fienden lider nöd. Tschitschagoff marcherar med svårighet på djupa vägar, igenom ett förstördt land, men kom-

mer väl fram. — På Wittgenstein är uppmärksamheten fästad.

Helsingforss d. 27 October 1812.

Ryska posten som borde hafva ankommit denna morgonstund är ännu icke anländ, i anseende till de svåra vägarne, men jag har bref från Petersburg af d. 24 kl. 9 e. m. och 25 om morgonen, som upplyser att ställningen emellan de stora arméerne vid Moscou ännu är densamma, ehuru man förmodade att Buonaparte skulle välja d. 14 att ge batalj, för att fira årsdagen af Ulms intagande och slaget vid Jena. Det berättas att han med kulor låtit nedskjuta i Moscou några palais, tillhörande Ryska Signeurer, som ådagalagt den mesta patriotisme; en så låg hämnd på döda ting synes ej trolig. Man smickrar sig ännu med den förhoppningen att fienden är illa i sina affairer, ehuru det påstås att hans Garde är intact, och menageradt, comme une der-

niere ressource. Vid den retraite till Moscou, som de Franske corpser gjorde, *hvilka* voro placerade på vägarne norr *om* staden, hade Grefve Winzingerodes förtroppar varit ända till slagbommen, d. 14 Oct. Man tror att Tschitschagoff nu skall vara nära Minsk. Wittgenstein skall först försöka att rensa Polotzk innan han kan tåga fram till Witebsk. Öfverallt hindras rörelserna af de svåra vägarne, förderfvade genom långvarigt regn. Den store Mannen har proponerat stillestånd *för att under*handla om fred, proponerat personelle conférence med Pr. Kutusoff, o. s. v., men alla hans propositioner hafva blifvit lemnade utan svar. Det lilla kriget föres *med* mycken framgång på Ryska sidan, *och* dess resultater måste matta fienden.

Helsingforss d. 3 Nov. 1812.

Min käre bror! Mitt sista var af d. 27 October. Bror vet redan, att Buonaparte

icke mera befinnèr sig i Moscou; före batal-jen vid Borodino uppmuntrade han sina soldater till tapperhet, med löfte om att finna allt slags öfverflöd i denna stad, goda vinterqvarter, derpå följande fred och en snar återkomst till fäderneslandet; alla dessa löften hafva hitintills förblifvit ouppfyllde. Sedan alla försök till freds erhållande varit fruktlösa, brister på alla förnödenheter för hans armée blifvit tryckande, och besittningen af Moscou icke varit lönande för hans krigs-cassa, har han nödgats öfvergifva denna stad, för att ej der öfverraskas af vintern. Hvartut han vänder sig, är ej ännu här med fullkomlig visshet bekant, men det tyckes som han ej har valet emellan flera än 2 vägar, den första åt Kaluga eller Tula, för att öfver Tschernigoff öppna sig väg till Kiew, och den andra öfver Smolensk, densamma som han kommit. På den förra skulle han finna rik tillgång på subsistence för sin armée, men deremot vara blottställd för stora besvärligheter af den efterföljande stora Ryska

armén, och dennes superiorité i Cavallerie, i synnerhet lätta troupper. På den senare skulle han röna lika många olägenheter af denna fiendtliga krigshär, och dessutom löpa fara att svälta ihjäl, i det uttömda och förstörda landet. Likväl blifver det *förmodeligen* denna väg han tager, såsom varande den *kortaste*, och på hvilken många Franska corpser äro placerade, för att underhålla hans communicationer, *som dock* ofta varit afbrutne. I bägge fallen blifver dock antalet af hans stridsmän *betydligen* förminskadt, innan han kan förlägga dem i vinterqvarter. Hans Cavallerie är i ett ömkligt tillstånd. Dragon-Regementerne hafva nödgats sitta af och lemna *sina hästar* till Artilleriet, men äfven *dessa* hästar äro utsvultne benrangel. På en retraite som måste göras hastigt, och under hvilken man måste medföra ett talrikt Artillerie, är det dock oundgängligen nödigt att hafva hästar. En stor del af Franska arméns hästar äro ock af soldaterne, med högvederbörligt *till-*

stånd,

stånd, slagtade och uppätne, i brist af annan föda. Retraiten har blifvit så länge fördröjd, derföre att Buonaparte inväntat nya förstärkningar, men efter de sista underrättelser var Victor, med sina 30,000 man, ännu icke kommen längre än till Smolensk. Emedlertid ansattes Franska armén på alla sidor. Vid Düna har den käcke Grefve Wittgenstein intagit Polotzk med storm, och drifvit fienden till andra sidan af floden. I dag ankom den säkra tidning, att han åter angripit Marsk:n St. Cyr d. 26 Oct. vid hvilket tillfälle fienden förlorat 800 fångar, utom dödskjutne, 300 hästar på platsen, 70 amunitions-vagnar, 6 canoner, m. m. Men en utomordentligt brillante affaire är den vid Moscou, af General Bennigsen planerade och af honom sjelf utförde attaque på Murats, ifrån stora Franska armén skilda corps d'armée, vid hvilket tillfälle Fransoserne nödgats taga flykten med förlust af 1100 man, 38 canoner, största delen af trossen, hela Murats

och hans Officerares bagage, en General dödad, en fången, m. m. Detta skedde 16 werst från Moscou, utan att Murat *fick något* understöd från stora Franska armén. Sådane motgångar måste, jemte fruktan att blifva verkligen afskurne från Frankri*ket*, tillika med den stora nöden, och utrymmandet af Moscou, verka på Franska soldatens lynne, och nedslå hans brusande mod. Buonapartes uppfångade *depecher* och egenhändiga bref till sin Gemål, *sin* Cousin Ärkecantsleren och *sin Police-Minister* Savary, intyga alla att *han icke* finner sin assiette god, men i synnerhet visa hans Generalers och Officerares bref till deras fruar, att de äro utledsne *vid sin belägenhet*. Det skall snart ådagaläggas hvad parti han tager, och om han under sin retraite visar samma superieura talent, som Moreau i dylika omständigheter. För min del, anser jag hans caractere icke passande för retrograda rörelser. Också har han, under sin långa, lysande militairiska *bana*, aldrig retirerat, utom från St. Jean d'Acre,

då han likväl icke var af någon fiende förföljd. Den förstärkning som Cossak-Hetman Platoff hämtat ifrån Don till Pr. Kutusoffs armée, af icke mindre än 24 nya Cossak-Regimenter, som redan äro i activeté, kommer fienden illa till pass, och icke mindre besväras han af den nu annalkande kalla årstidens stränghet. Vi äro till följe af allt detta, à la veille af stora och décisiva évenemens. Det är sannt, den orcan som öfverfarit några af Rysslands rikaste provincer, har gjort en énorme förödelse; den gamla hufvudstaden är förstörd för flera år, en ganska stor mängd af rikets försvarare äro genom döden försvunne, ett oräkneligt antal enskilte personer äro till sin förmögenhet ruinerade; men af alla dessa olyckor, drager dock icke Buonaparte eller Frankriket någon direct fördel; dessa olyckor blifva deremot compenserade genom de förluster Frankriket lidit på detta tåg, och blifva det än mera, om tyrannen och hans armée icke kunna undgå en complett förstöring. Allmänna esprin i Ryssland är oänd-

ligen förbättrad genom de sista händelserna. Moscous återvinnande, framgången af det emot fienden oupphörligt fortsatta lilla kriget, af Gr. Wittgensteins segrar vid Polotzk, och General Bennigsens på Murat. Man har nu starkare förhoppningar än någonsin, att förmå fienden att ångra sitt djerfva inbrytande i medelpunkten af en talrik och tapper nation. — Den käcke General Winzingerode är fången genom ett förräderi. Vid intagandet af Moscou red han sjelf fram med en hvit näsduk till de i Kremlin inneslutne Fransoser, för att som parlementaire, om deras aftågande med dem underhandla, men blef omringad och tagen. Som han är Westphalisk undersåte, torde Buonaparte nyttja tillfället att hämnas all den skada denne General tillfogat Fransoserne, under deras vistande i Moscou. Från Tschitschagoffs armée har man inga nya underrättelser; man vet blott att han drifvit Österrikarne tillbaka. Hans Courierer måste göra en fasligt lång detour, innan de kunna framkomma. Skulle han, som man trott,

nu redan vara i granskapet af Minsk, så kunde han göra ett stort slag i saken. — Jag slutar med försäkringar om min beständiga vänskap. Är Lord Wellington nog stark att kunna resistera emot Soult och Suchet, förenade?

Helsingforss d. 13 Nov. 1812.

Denna gång får jag endast helt kort svara på Brors sista af d. 27 Oct. som ankom d. 5 dennes. Jag finner derutaf att inquietuden öfver Buonapartes framgång hitintill ännu var hos Bror ganska liflig, och att, oaktadt dess indépendence i omdömet, Stockholmsboernes sätt att envisagera de senaste händelserne, likväl gjort något intryck på Brors sinne. För min del, är jag nu mindre än förr allarmerad öfver ställningen. Jag håller före, att äfven om fienden kan tränga längre fram söder ut, hans position derigenom icke förbättras. Han har nyligen gjort en stor effort med

hela sin styrka, på vägen till Kaluga, vid en liten stad, Malojaroslawtz, som *varit* 8 gånger tagen och återtagen, men *slutligen* den 9 gången behållen af Ryska armén. I denna action har han åter förlorat mycket folk, en förlust som nu mera icke *kan* för honom botas. På en annan sida, det vill säga, i hans rygg, har den käcke Gr. Wittgenstein slagit Victors corps, som *skulle* marchera Napoleon till förstärkning, och det förmodades att han, några dagar efter denna seger, skulle kunna *sätta sig i förbindelse* med Tschitschagoff. Denna förening är ett stort slag i saken. Om den förstnämnde blodiga actionen är blott *en* bulletin på Ryska hitkommen, men *i morgon* väntas en på Tyska, och *derjemte* officielle tidning om Wittgensteins seger, hvilken jag hittills känner endast af ett bref från Petersburg af ganska säker hand. Jag tror att det är en reel fördel, att man drager ut på tiden, så långt man kan. *Ju* mera man väntar, och så vidt görligt är, undviker en hufvuddrabbning, uti hvilken

Buonaparte, i anseende till sina talanger och erfarenhet som Fältherre, alltid måste behålla ett utmärkt företräde för sina motståndare, ju värre blir årstiden, ju sämre vägarne, ju knappare tillgången på föda, och ju större förminskning på folk å fiendens sida. Det är en afgjord sanning, att han faseligen missräknat sig i sina planer, och att han aldrig kunnat tro annat än att besittningen af Moscou skulle sätta honom i belägenhet att dictera freden för den derom bönfallande Kejsaren; men då det visades honom, att man till och med var beredd på att lemna Petersburg, heldre än att med honom inlåta sig i underhandlingar, måste han börja att anse sin ställning förtviflad, derutaf hans accès de rage, och hans opolitiska härjningar och bränningar i och omkring Moscou, då han nödgades öfvergifva denna stad; derutaf hans synbara villrådighet i valet om den väg han borde taga för sitt återtåg, derutaf hans långvariga stillastående utanför Moscou, för att invänta nya förstärkningar, eller kraftiga

rörelser till hans fördel af Preussen, Österriket och Turkiet. Sedan han omsider *börjat* sätta sig i rörelse, är det väl *möjligt* att han här och der kan hafva någon partiel fördel, men han har dock *så stora* svårigheter att öfvervinna, innan han hinner i säkerhet att taga sina vinterqvarter, att det fordras icke mindre än mirakel för att uppnå detta mål. Jag hoppas således ännu, att de som fröjdat sig alltför mycket öfver hans momentanella framgång, och deruppå byggt alltför stora förhoppningar, *skola* snart känna sina näsor *mycket* förlängas. Hans härjningar i Ryssland äro väl stora, men om han faller, är hans fall icke för dyrt köpt. Det är väl bättre att *se några* städer och byar brände, till *och med* en hel hufvudstad förstörd, än att som Preussen och Österriket, efter sina erhållna freder, nödgas i flera derpåföljande år, utsopa allt sitt redbara mynt, till ett belopp af flera 100 millioner, för att dermed mätta den omättliga fiendens penningehunger, *och* öka det redan rönte krigets elände, med

nya uttappningar af landets förmögenhet, som behöft qvarhållas till att bota de skador kriget förorsakat. Förlusten af Moscou gjorde visserligen en djup sensation, men denna har blifvit remplacerad hos Ryska folket, af den yttersta förbittring emot den Franske härjaren, och hans satelliter. De nya uppsättningarne slåss redan med utmärkt tapperhet, och hafva distinguerat sig både vid stora armén och under Grefve Wittgenstein. Vid Düna äro Bayerska tropparne slagne och förföljde af Finlands General-Gouverneur, Grefve Steinheil, som skiljt dem ifrån Franska armén, tagit fångar, 8 canoner, 24 fanor, tross m. m. Af alla Ryska Generaler utmärker sig främst Grefve Wittgenstein för raskhet i sina planer och hastighet i deras utförande. Gen. Bennigsens attaque på Murat var en chef d'oeuvre. Jag längtar efter posten i morgon, som skall sätta mig au fait af affairen med Victor, hvilken ej skall hafva varit så stark som man trodde.

Helsingfors, den 18 November 1812.

Min käre Bror! Ehuru denna sena årstid hindrar posternas ordentliga gång, vill jag dock icke underlåta att med den som nu på morgonstunden afgår, låta Bror veta, att enligt de i går från Petersburg ankomne underrättelser, den tidning bekräftar sig, att Stockholmsboernes afgud, den store och oöfvervinnerlige Buonaparte, funnit för sig rådligast vara, att furtivement öfvergifva sin armée, för att sätta sin *egen dyra* person i säkerhet, och att *således* för 3:dje gången repetera hvad han förut gjort i Egypten och i Spanien. Vid detta tillfälle har hedern att skydda honom under hans *flykt*, icke blifvit Fransosernes lott, *utan* Polackarnes, under Prins Poniatowskys anförande. Man har temligen säkra notioner derom, att hans efterlemnade, i största skyndsamhet flyende, hungrande och desorganiserade armé, som vid hvart steg framåt, lemnar efter sig fångar, canoner, bagage, m. m. skall vara förtviflad öfver alla sina

felslagna förhoppningar, öfver den brist och de besvärligheter som hon lider, och omsider alfvarsamt uppretad emot den man, hvars oroliga anda, och aldrig tillfridsställda äregirighet, bringat henne i denna belägenhet. Om denna disposition kommer till stadga och utbrott, så kan sådant blifva farligt för Frankrikes tyrann. Jag afundas Brors förnöjelse, att under sina promenader till och från embetsrummet, äga tillfälle att anställa betraktelser öfver den subita förlängningen af Stockholmske näsor, hvilka stundom torde göra passagen öfver nya bron trång. Jag föreställer mig huru dessappointerade Buonapartes anhängare skola blifva deröfver, att han icke kommit till Petersburg, såsom han kom till Moscou, och att han icke under sitt vistande på sistnämnde ställe, fått den fred han der väntade, utan blifvit nödsakad att med oförrättade ärender begifva sig derifrån, och lemna sin förminskade armée i sticket. Huru stark denna återkommer till Weichseln, är ännu osäkert, men dock mycket proba-

belt att den kommer dit i ett eländigt tillstånd. Det blir nu ett öfverläggningsämne för de Store Militairer, som *raisonnera* öfver krigshändelserna, sedan de äro förbi, huruvida Buonapartes operationsplan i denna campagne varit väl öfverlagd; *kanske att* de demonstrera sig fram till den slutsats, att den varit fullkomligen värdig hans genie och stora capacité, och att den således bordt fullkomligen lyckas; andre, som *endast* rådfråga le gros bons sens, tycka sig befogade att klandra den vågsamhet *med hvilken* Napoleon, förtröstande på sin gamla lycka, kastade sig så djupt in i skötet af en talrik och tapper nation, utan att han möjligen kunde hålla sin communica*tionslinia* med sina naturliga ressourcer *öppen.* I alla fall skall utgången af denna campagne ställa honom i ofördelaktigt ljus, inom sin egen armée, hos sina bundsförvandter i Polen i synnerhet, och äfven i sjelfva Frankriket, der man väl håller honom tillhörlig räkning öfver allt det Franska blod, *som* å nyo blifvit af honom förspildt, utan ända-

mål och nytta. Det egentliga fröet till hans stora motgångar detta år, ligger i hans missräkning om Kejsar Alexanders personliga caractere; han trodde att denne Monarks kända böjelse för fred, hans eftergifvenhet och milda lynne, skulle för Napoleon bereda ett nytt Tilsit; men han bedrog sig énormt. Kejsaren, en gång blefven öfvertygad om sin fiendes trolöshet, är af en orubblig fermeté, och skulle häldre förgås än underskrifva en vanhederlig tractat. Detta beslut var ensamt tillräckligt att ruinera Buonapartes affairer, och när han blef fullkomligen förvissad att detta beslut ej kunde ändras, måste han nödvändigt öfvergifva Moscou, sedan hans troppar der utöfvat de största horreurer, som aldrig i Ryssland skola förglömmas. Hans infall i Spanien har gjort den nationen militairisk, som den ej varit på sekler, och hvarigenom hon således blir en farlig granne för Frankriket; inbrottet i Ryssland har medfört samma effect; i de Gouvernementer som varit krigstheatern, hafva alla stridbare

bönder lemnat allt annat, för det enda ändamålet att bekriga Fransoserna, och *gjort* det med en ytterlig förbittring och *en stor* framgång, likasom de Spanske Guerillas. Det har blifvit ett ordspråk i Ryssland: *La Providence et les Mousschicks!* för att utmärka de 2:ne grundvalarne för den allmänna förhoppningen om fiendens förstörande. Jag har sett ett bref från Ryska armén, hvaruti följande uttryck förekomma: "il faut avouer que la retraite des François ressemble à une *fuite complète.* Nous avons fait depuis 4 jours 110 werst; tout le monde est gai, et le Soldat dit des bonsmots sur l'ennemi &c." Ryska bulletinerne äro fulla af berättelser om *på fienden* under retraiten gjorda *priser* af fångar (ända till 6000 på ett ställe), canoner (ända till 20 i sender), amunition, m. m. Franske Förbundstropparne hafva i synnerhet under denna campagne lidit enormt. Würtembergarne, som voro 8000 man, hafva qvar 700, Westphalerne 3000, Bayrarne äro nästan alldeles bortsmälte. Österri-

karne hafva lidit minst, och börja att hålla sig inactiva; man har god förhoppning att det Cabinettet börjar öppna ögonen. Preüssen, af hvilken Buonaparte åter fordrat 20,000 man, har visat obenägenhet att efterkomma denna befallning; det önskar väl hemligen sin förtryckares fall, samt att dertill kunna medverka, så långt dess närvarande svaghet förmår. Lef väl, min Bror! Troligen är det slut med bataljer i år; men det lilla kriget förtär mera folk för fienden under hans hastiga retraite än stora hufvuddrabbningar.

Helsingforss d. 24 Nov. 1812.

Mina sista bref, på hvilka jag ej ännu erhållit något svar af Bror, voro af d. 23 och 27 Oct., af d. 3, 13 och 18 dennes. Sedermera har tidningen om Buonapartes flykt bekräftat sig; man tror att han befinner sig i de Preussiska Staterne, men största delen af hans talrika armée, blifver qvar

i Ryssland, antingen som fångar eller lik. I hvad belägenhet den sig befinner *under* sin retraite, upplyses af 2:ne bref från Eugene Beauharnois, som jag kallar vice Konung af Italien, och som commenderar 4:de Franska armée-corpsen; de äro *ställde* till Alexander Berthier. Uti ett så försvagadt tillstånd, kunde denna corps icke undgå att följande dagar, vid anfall af General Platow, lida den stora förlusten af flera 1000:de döda, 3000 fångne och 63 canoner med nästan alla qvarvarande *amunitions*-vagnar. De öfrige armé-corpserne äro icke lyckligare. Alla hafva de dyrt fått plikta för deras anförares obetänksamhet och blinda förlitande på sin lycka samt *på sina* fienders svaghet. Åsyna vittnen skrifva från Ryska armén, att vägarne äro betäckte med döde Fransoser, så att hästarne, frommare än menniskor, studsa tillbaka vid åsyn af dessa talrika cadaver. Öfverallt träffas canoner, lavetter, vagnar och öfvergifven tross. Man räknar att fienden efterlemnat

omkring

omkring 27,000 lefvande fångar. De fleste stupa dock för Cossakernes pikar, för hunger och köld. Snällfotad har fienden varit på sitt återtåg. De första dagarne lade han till rygga en väg af 60 werst, lyst i mörkret af facklor och bloss. Allmänna mötesplatsen har varit Smolensk; derifrån hafva öfverlefvorna af S:t Cyrs och Victors corpser, förstärkte med friska troppar, attaquerat Grefve Wittgenstein i nejden af Witepsk, men blifvit på alla punkter tillbakaslagne och förlorat 2000 fångar m. m. Detta skedde d. 14. Samma dag skulle Pr. Kutusoffs armée inträffa i Krasnoy, vester om Smolensk, hvarifrån man hoppades, att han d. 17 öfver Orscha skulle kunna sätta sig i förbindelse med Gr. Wittgenstein. Macdonald, i spetsen för Preussarne, står ännu qvar i nejden af Mitau, men rör sig icke. Om Amiral Tschitschagoffs rörelser hade man d. 21 ingen säker underrättelse i Petersburg, och lärer ej heller kunna få, förr än hans communicationer med de andra Ry-

ska arméerna blifva fullkomligen öppnade. Emedlertid är den store mannens *trollstaf* bruten, och Ryssland lemnar det *andra* öfvertygande beviset, att han icke är så oöfvervinnelig, som han velat anses. Spanien har gifvit det *första*. Det blir svårt för hans charlatanerie, att kunna gifva färg åt sina på det Ryska tåget lidna missöden. Af sin ofantliga armée, som skulle fullända det Europeiska fasta landets underkufvande, och med hvilken han rusade ända *till Moscou*, återstår ringa qvarlefvor, *i det ömkligaste* tillstånd. Af hans 800 piecer artilleri, kommer visst icke $\frac{1}{8}$:del tillbaka öfver Niemen, och hans Cavallerie kommer dit utan *hästar*. Det ankommer nu derpå, *om han kan* till den grad interessera för *sig* Preussen, Österrike och det öfriga Tyskland, att de för vidmagthållandet af hans tyranni, *och* till tacksamhet för de förluster de genom honom lidit, vilja göra nya uppoffringar af folk till att skaffa honom nya arméer. Han lärer icke spara hvarken löften eller hot, för att vinna detta ändamål. I Frankrike

måste man dock vara grufligen förbittrad på Usurpateuren, som hushållar så illa med sina undersåtares blod. Den tanken måste väl blifva rådande, att han är en grym menniskoslagtare, som endast har till föremål sin egen ära och sin dynastis fördel. Hvad han nu vidare tager sig före till sina affairers upphjelpande, om han blir quar öfver vintern vid Weichseln, eller reser till Paris, det får Bror veta förr än jag, hvarföre jag ber att derom erhålla underrättelse, så snart man får i Stockholm någon säker kunskap i det ämnet. Jag föreställer mig, att Buonapartes enthousiastiska beundrare i Sveriges hufvudstad, lära befinna sig mycket förlägne för det närvarande, i anseende till deras afguds mindre goda omständigheter. Svårligen kunna de utgifva hans brådstörtade retraite som en krigslist, eller hans enorma förluster under densamma, som frivilliga offer, icke eller finna mycket goda skäl för hans afresa från armén. Så skilde sig ej Xenophon eller Mo-

reau från sina retirerande krigshärar. Lef väl! Hälsa våra vänner.

Helsingforss d. 1. Dec. 1812.

Min käre Bror! Med den i går ankomne Svenska post hade jag det nöjet att emottaga Brors bref af d. 10 Nov., som, i anseende till årstidens hinder, varit särdeles länge på vägen. Det fägnar *mig, att det* öfverskickade sändebudet vunnit Brors bifall; det har äfven haft den lyckan att här behaga. De goda tidningarne från krigstheatern fortfara att blifva dagligen *allt* mera märkvärdiga. General Winzingerodes befrielse ur fångenskapen, under det han skulle föras till Metz, med andra Ryska fångar, har väckt stor glädje. Han har meddelat vigtiga upplysningar om Franska arméns ömkliga belägenhet, och om Buonapartes personliga förbittring, som gränsar till ursinnighet. Han har apostropherat

Winzingerode med benämning af *Scélerat* och *Miserable*, och hotat att låta fusillera honom, hvilken hotelse också skulle hafva blifvit verkställd, om en Parlementaire från Prins Kutusoff icke underrättat honom, att alla i Rysk fångenskap varande Franske Generalers lif skulle svara för Winzingerodes. Franska retraiten fortfar med de enormaste förluster. Fransoserne cotoyeras beständigt af de Ryska arméerne, som nu äro concentrerade sedan Amiral Tschitschagoff (i Grefvens tid, som man säger) framkommit till Minsk och Borissoff vid Berezina, och satt sig i förbindelse med Grefve Wittgensteins corps, som åter nyligen blifvit häftigt anfallen af Victor, med en superieur styrka, men afslagit fienden. Den 17 och 18 Nov. voro 2 heta dagar. Davoust kom då, den förra dagen med sin corps ifrån Smolensk, för att gå till Orscha, men stötte vid Krasnoje på Ryska armén, som écraserade denna corps, under Buonapartes egna ögon, hvilken likväl, innan bataljens slut, öfvergaf fältet och skyndade i fullt

galopp till köpingen Laady. Resultatet af denna strid var 2 fångne Franska Generaler, 58 Stabs- och Öfver-officerare, 9,170 soldater, 70 canoner, 3 fanor och Marskalken Davousts commandostaf, med hans namn derpå, som vid sista Te Deum i *Casanska* kyrkan redan der befanns, tillika med fanorna. Följande dagen, eller d. 18, kom Neys corps samma väg, anföll Ryssarne med en obeskriflig häftighet, och förnyade sina anfall flera gånger för att öppna *sig*, men blefvo så tillbakaslagne och *omringade*, att 12,000 man, med 100 *Stabs-* och Öfver-Officerare, sträckte gevär för General Miloradowitsch, hvarvid 27 canoner, hela bagaget, cassan m. m. föllo i *de segrandes* händer. De 4 commenderande *Franska* Generalerne äro alla skjutne eller sårade, och anföraren sjelf, Marsk:n Ney, äfven blesserad, tog flykten. Resten af den Franska corpsen spridde sig i skogarne, och kan ej undgå, att af Cossakerne ertappas. Rapport är redan inlupen, att man på 7 werst ifrån stora landsvägen upptäckt en stor

Fransk artilleripark af 112 canoner, som af brist på hästar icke kunnat fortskaffas. En Fransk fången artillerist har äfven erbjudit sig att utvisa stället, hvarest en stor myckenhet Franska canoner, bomber och kulor blifvit nedgräfde. Franska avantgardet och qvarlefvorne af Corps d'Armée, finna väl i Orscha magasiner för sitt underhåll, som hitintill varit så knappt; men hvar kan Buonaparte sedermera vända sig med dem, efter en så stor förlust på artilleri, amunition, hästar och alla förnödenheter, då han har stora Ryska armén på ena sidan, Wittgenstein på den andra och Tschitschagoff, med superba troppar framför sig, samt ledsnad och decouragement hos sina egna soldater? Svårligen hvarken kan eller vill Macdonald göra något till att befria honom ur sin klämma, och icke heller kan han hinna ned från M tau, der han står, för att komma honom i rättan tid till hjelp; hans styrka är också icke betydlig och består helt och hållet af Preussare. Man trodde, att Buonaparte för sin person, långt för

detta skiljt sig från arméen; men nu säges, att han varit vid Davousts corps d. 17. *De sista afgörande ögnablicken nalkas med stora steg.* Emedlertid äro alla probabiliteter för den mening, att Franska armén är eller blir oundvikligen förlorad. I Polen *skola* tänkesätten hafva blifvit mycket förändrade, genom de grufliga missöden, som Polska armén fått erfara; af 70,000 man, som den var, säges endast 6,300 återstå, ty Polackarne hafva alltid fått vara främst i elden. I Paris står det icke heller väl *till för tyrannen*, och sämre blir det, när nouvellerna från Ryssland hinna framkomma. Af de 3 fusillerade Generalerne var *La Horie*, en af Moreaus goda Generaler, om mitt minne icke bedrager mig. Desse Generalers utgjutna blod släcker ej revolutionslågan.

I närvarande omständigheter lära de mest förblindade af Stockholms allmänhet börja inse, att den politique Svenska Regeringen följt, varit den rätta och nyttigaste för riket. Jag förmodar äfven, att afguderiet för *le petit Caporal*, som Franska soldaterne

sjelfva kalla sin beherrskare, skall mycket förminskas, sedan man sett, att han calculerat så falskt, både som politicus och som General, samt att han låtit hänföra sig af en otyglad passion, i stället att ledas af förnuft och mogen öfverläggning.

Prins Kutusoff skall hafva blifvit utnämnd till Prins af Smolensk.

Helsingforss d. 4 Dec. 1812.

Min käre Bror! I dag hade jag den fägnaden att emottaga Brors bref af d. 22 och 23 Nov., hvilket bestyrker den förmodan jag haft, att den vändning händelserna tagit på krigstheatern, varit så behaglig för Bror, som den bör vara för hvar hederlig och vältänkande man, som älskar mensklighetens väl, som har känsla för sitt fäderneslands sjelfständighet, och som hatar ett främmande ok. Hvar upplyst Svensk bör i denna tidpunkt med lika mycket delta-

gande betrakta Ryska nationens vördnadsvärda uppoffringar och försakelser för *sitt* oberoende, som han ansett Spaniorernas ädla bemödanden för ett lika ändamål. De hafva likväl haft kraftiga biträden af England, med folk, vapen och penningar; *Ryssland* deremot, anfallet af hela Franska magten, understödd af alla Frankrikes vasallers eller bundsförvandters troppar, har endast haft att lita på sig sjelf, sina egna ressourcer och sin egen energie. Men det har visat, att denna energie varit *jemt svarande* mot statens fara. I synnerhet har Kejsaren ådagalagt en beundransvärd fermeté, oförmodad för hans fiende, tröstande för hans undersåtare, lifgifvande åt alla *försvarsanstalter*, och utaf hvilken denne *monark* redan skördat de rikaste frukter. Det var icke svårt att förese, det fienden, ju längre han rusade in i det öppna landet, der man väl gick undan för honom, men lät honom dyrt köpa hvart steg, och anéanterade för hans troppar tillgångarne till *subsistence*, ju svårare skulle det blifva för honom att

der kunna uppehålla sig, samt att retirera derifrån utan stora förluster; men man kunde dock icke tro, det en General, sådan som Buonaparte, skulle begå den mängd af militairiska fel, hvarigenom hans retraite skulle blifva så désastreuse, som den är nu, och än vidare måste bli, innan han hinner tillbaka till Niemen. Ett nu på aftonstunden ankommet rykte, som icke saknar trovärdighet, förmäler, att Amiral Tschitschagoff, hvilken just i den rätta momenten inträffat på den punkt, der han bör vara, haft en action, förmodligen med fiendens avantgarde, uti hvilken 11,000 Fransoser fallit i fångenskap, jemte alla deras medhafvande canoner. Med Petersburgska posten, som kommer i morgon bittida, förväntas bekräftelse på denna seger och närmare detailler om densamma. Då får man äfven veta om Buonaparte ännu lyckats att verkligen öfvergifva sin armée. Om också han échapperat, inbillar jag mig, att han efter sin i Ryssland lidna deconfiture, aldrig mera kan spela den rôle, som han hittills

med så mycken framgång agerat. Det starka hat han uppväckt emot sin person och sitt våldsamma system, i och utom Frankrike, får då luft och måste utbryta förfärligt. Jag tror ingalunda att han haft någon indirect del i de sista oroligheterna i Paris; de synas mig vara af en för honom och hans anhang ganska inquietant natur, så vida de äfven röra successions-ordningen. Om han äfven får vara i fred för nya uppträden af samma genre, hvarom jag mycket tviflar, sedan de missnöjde funnit, att lyckan öfvergifvit honom både i Spanien och Ryssland, så beredes hans undergång genom tillståndet i hans Skattkammare. Spanska kriget har uttömt den; det Ryska skulle skaffa nya tillskott för densamma; den uträkningen har slagit felt complett; hvar skola nu de summor tagas, som fordras för att fylla det redan existerande deficit, och att utrusta en ny armée, sådan som den, hvilken passerade Niemen i slutet af Juni månad? Den nya conscriptionen ger väl folk, dock blott $\frac{1}{3}$ af den förra

arméns styrka, men kläder, sold, vapen, hästar, artilleri och tross för densamma; dertill fordras millioner, och de kunna icke sammanbringas genom nya beskattningar på de redan så grufligen högt beskattade Fransoserne. Skulle de apanagerade Prinsarnes, de nyskapade Hertigarnes, Grefvarnes, Baronernes, Senatorernes, Heders-Legionens ledamöters pensioner tillgripas, för att fylla bristen, så vore ett sådant steg ganska farligt för tyrannens säkerhet, ty dessa herrar utgöra hans förnämsta stöd, och måste menageras, såsom han i denna campagne sorgfälligt menagerat sitt garde, hvilken corps, 80,000 man stark, var ännu vid de sista underrättelsernas afgång från armén, i godt stånd. Men gissningarne om hvad han *ämnar* och *kan* vidare företaga sig, för att reparera den brêche, som nu skett i hans affairer, och för att ytterligare inquietera Europa, bero helt och hållet af utgången utaf denna campagne. Det är möjligt att han lyckas frälsa sig sjelf och någon del af sin armée; det är också möj-

ligt, att han på någon punkt kan hafva framgång för ögonblicket; men i *allmänhet* äro sakerna så ställde, att hans armées nästan fullständiga förstörelse synes mera sannolik och nästan oundviklig, sedan man ej lemnar honom rådrum att ersätta de förluster han lidit. Jag har rätt roligt af att föreställa mig hans Svenska admirateurers extrema förlägenhet i anseende till den, hvaruti deras afgud så oförtänkt råkat. Den ena olycksposten kommer öfver dem efter den andra, och med all sin *böjelse att bestrida* sanningen af de Ryska rapporterne och bulletinerne, måste de väl omsider nödgas erkänna, att Franska armén icke retirerar utan flyr, och lemnar efter *sig på* vägarne döde, döende, blesserade soldater och hästar, canoner, vagnar, amunition, fångar till ett ofantligt antal, m. m. Jag längtar efter morgondagsposten, som skall medbringa ett större ljus öfver de senaste händelserna, och skall ej underlåta att med nästa post meddela. hvad som kommer till min kunskap. — I Spanien tyckes Lord Welling-

ton hafva échouerat vid Burgos; men kriget der får väl också en annan vändning, sedan man får veta huru det gått i Ryssland.

Helsingforss d. 8 Dec. 1812.

Den stora tragedien håller nu på att slutas, på ett önskligt sätt. Napoleon den *Store* är nära att blifva ganska *liten*. Vid hvart steg framåt träffas han af enorma förluster, och ser framför sig en mörk framtid. En af hans läkare, som blifvit tagen, berättar, att lika *öfvermodig* han varit i medgången, lika *nedslagen* befinnes han nu, och är äfven till sitt utseende oigenkännelig. Han måste inom sig lida ett helfvetes qval öfver sin närvarande belägenhet, hvilken sannolikt leder till öfverändakastande af hela den byggnad han med så många våldsamheter och en så exempellös lycka uppfört. Enligt de i dag ankomne officiella underrättelser från Ryska arméerne, ha-

de General Wittgenstein d. 15 Nov. g. st. anfallit Marskalken Victors corps, och *tagit* af den 13,800 fångar och 5 *Generaler*, utaf hvilka fångar 7000 frivilligt sträckt gevär; d. 16 attaquerade han Buonaparte sjelf, och hade då att göra med hans garde, *bestående* af Franska arméns kärntroppar. Segern blef då med tapperhet disputerad, men vanns likväl af Ryska Generalen, som tvingade fienden att lemna stridsfältet med förlust af 1500 veteraner och en bagage file, som upptog 4 werst, *och som till det* mesta innehöll det i Moscou röfvade kyrksilfver, som Cossakerne icke rörde, utan vände om hästarne för att under escort låta dem gå tillbaka till den afbrände *och* utplundrade hufvudstaden. Den *mängd* af hästar, som transporten af detta rof fordrat, förklarar hvarföre en så stor mängd af artilleri blifvit öfverlemnad, samt bevisar, att hos den Franske härföraren, kärleken för och behofvet af *byte*, segrat på känslan för den militairiska *äran*. Den 17 i *dags*-

grynin-

gryningen började affairen på nytt, och dess resultat blef 20 Franska canoner af Gardets ridande artilleri, samt ett så stort antal fångar, att de icke hunnit räknas vid courierens afgång. Med de ringa qvarlefvorna af sin styrka, som förde med sig ett stort quantum risgryn till sin subsistence, skulle Buonaparte vidare framtränga åt floden Berezina, men Grefve Wittgenstein, som låtit slå bryggor öfver densamma högre upp, hoppades att kunna komma förbi hans högra flygel. General Platow var med sina Cossaker redan öfver detta vatten, och Amiral Tschitschagoff står med sin superba armée på andra sidan, för att emottaga allt hvad som undslipper de öfrige Ryska arméerne. Man väntade i Petersburg, att, 24 timmar efter postens afgång, erhålla högst vigtiga underrättelser, och skulle vara mycket förundrad att få höra, det Buonaparte kunnat rädda sig, äfven för sin egen, enskilta person. En ung person af hans suite, som blifvit tagen till fånga, berättar, att Buo-

naparte, sedan han lemnat Smolensk, åkit i släda efter sin vagn, framför hvilken 500 af hans Gardes hästjägare marcherat; efter hans suite hafva följt 300 jägare och 300 Polska lansbärare. Framför hela denna escort marcherade 2 Regementer af hans Garde till fot. Alltsedan han lemnade Wiäsma, har han icke erhållit någon courier från något ställe, och äfven sällan afsändt någon. Denna tystnad från den stora Franska oöfvervinnerliga armén, har, enligt en uppfångad Depêche från *Savary till* sin herre, väckt stor bestörtning och inquietude i Paris, hvarföre denna Polis-Minister rapporterar, att han funnit sig föranlåten, att sjelf skrifva en armée-bulletin (*hvilken* lärer vara d. 25:te), och som han öfversänder. Uti ett nyligen ankommet bref från Ryska arméns högqvarter, som då redan var i Kopys, söder om Orscha, förekommer denna målning om den retirerande Franska: "Jamais armée n'a été dans un état de dissolution pareille; sans discipline, sans ordre, accompagné d'une nuée de trai-

nards, de cavallerie sans chevaux, d'employés, de femmes, etc. elle souffre tous les genres de misère imaginables, et est réduite à moins de 15,000 hommes sous les armes. Toute la gloire, toute la réputation de Napoleon seront effacés par cette retraite, où l'on ne voit rien qui annonce le moindre talent; voilà le credit dont il jouissoit, ebranlé sans ressource; si l'opinion publique ne le soutient plus, il ne se soutiendra bientôt plus lui-même, et si par hazard il nous échappe, sa perte n'en paroit pas moins inévitable." — Det är nästan utan exempel i historien, att en stor armée, inom så kort tid, blifvit till den grad förstörd, som den Franska nu är. Man räknar, att Ryssarne tagit 33 Generaler, 700 Officerare, 130,000 soldater, 750 canoner, 83 fanor och standarer, utom oräkneliga bagage- och amunitionsvagnar, och häruti äro ej upptagne de canoner fienden nedgräfvit, eller de döde han efterlemnat. Hade den stolta mannen kunnat drömma om sådana grufliga nederlag och förluster, aldrig hade han före-

tagit det, Ryska tåget. Om han möjligen skulle undkomma, aldrig återvinner *han* sitt förra anseende, ty hans förhatliga välde är nu skakadt ända till sina grundvalar. Jag tviflar, att han har mod att skjuta sig för pannan, för att ej öfverlefva sina *miss*-öden. — Nästa post hoppas jag att hafva ännu fägnesammare tidningar att meddela.

Helsingforss d. *18 Dec.* 1812.

Min käre Bror! Vi hoppades att Amiral Tschitschagoff skulle hindra Buonaparte att passera floden Berezina; men denna *förhoppning* felslog. Oaktadt alla förluster, som Franska armén lidit på sin retraite, var den ännu vid denna flod, efter att hafva förenat sig med S:t Cyrs och Victors corpser, inemot 70,000 man stark, och banade sig således vägen framåt, så mycket lättare, som Amiralen icke hade på stället mera än sitt avantgarde. Emedlertid undanröjdes

icke alla faror och olyckor för fienden af denna öfvergång. Han hade ännu ett stort stycke land att genomvandra innan han kunde återkomma till Niemen. Cossakerne voro honom ständigt omkringsvärmande för att hindra hans fourageringar. General Wittgenstein trängde fram på hans högra flanque; General Tormasoff på hans venstra och Prins Kutusoff med Ryska hufvudarmén följde honom i spåren. Dessa rörelser hafva förorsakat de flyende enorma förluster. Den 2 dennes upphanns arrièregardet, som bestod af Bayerske troppar; de förlorade 26 officerare och 1000 man, och blefvo skilde från Franska armén. General Wittgenstein har, under 3:ne dygns förföljande, tagit 13,000 fångar, hvarjemte fienden under samma tid förlorat i döde, blesserade och drunknade omkring 7000. Utom de 12 canoner han kort förut tagit, hade han ännu eröfrat 3 och en örn, som är skickad till Petersburg. Generalen Tschaplitz hade å sin sida efter passagen af Berezina tagit 4000 man af gamla Franska gardet och 36

canoner. Fienden nödgas under sin hastiga flykt lemna efter sig en stor del af *sin* styrka, som, tryckt af eländet, *stadnar ut-med* landsvägarne, och dör af hunger och köld. Det är således mycket sannolikt, att, om ock Buonaparte för sin person undkommer, hans armée likväl måste qvarblifva inom Rysslands gränsor, antingen i fångenskap eller i eviga vinterqvarter. *Detta* qvarstadnande medför en betydlig vinst för Frankrikes financer, i anseende till indragningen och besparingen af de *döde Franske* soldaternes sold. Ifrån Curland retirerar Macdonald, men brännande och förstörande allt hvad han lemnar bakom sig, städer, byar, slott och gårdar. Mitau skall vara alldeles lagdt i aska, samt General Pahlens och Prins Zuboffs hus förvandlade i stenhögar. — Det blir mycket interessant att se hvad färg Buonaparte gifver åt sina lidna nederlag, ty att disputera deras existence, lärer svårligen låta sig göra. För retraiten kan man väl finna utvägar till ursägt; sådane äro redan försökte i artiklar af

Moniteuren; men att förklara hvarföre han återkommer med en så ringa qvarlefva af sin ofantliga armée, med kanske blott $\frac{1}{10}$-del af sitt formidabla artilleri, utan cavalleri, utan bagage, utan fast fot i fiendens land, utan fred, utan rof, utan några vundna fördelar, utan att, såsom förut, kunna skicka transporter af fångar till 1000:detals genom Tyskland till Frankrike, såsom lefvande vittnen af sina segrar och sin oemotståndlighet; detta blir svårare. Det blir också oändligen interessant att se de nya combinationer Buonaparte, om han lefvande undslipper, gör, för att retablera sina affairer. Han är nu en Pharao-spelare, som förlorat hela banken, och behöfver samla nya fonder till spelets fortsättande. Denton han förut nyttjat i och utom Frankrike, kan icke vidare brukas, utan att blottställa honom för åtlöje, och att antaga en menskligare, lämpad efter hans närvarande belägenhet, ådrager honom förakt, ty han var icke respecterad utan i förhållande till de öfverdrifne begrepp, som han förmått in-

gifva om sitt ojämförliga genie, om *den* gränslösa vidden af hans magt, *samt om* ofelbarheten af hans politiska och militairiska planer. Den mannen har klifvit så högt, att han icke kan stiga ett steg tillbaka, utan att falla till jorden och krossas; *tout ou rien* har varit hans devise. Jag ville vara i tillfälle att se hans Svenska anhängares och afgudadyrkares förlängda physiognomier; i synnerhet måste Gen. T. befinna sig *sehr betroffen*, och Hans Exc. Baron Alquier, der han sitter, lärer också vara i en stor embarras, då han i Svenska Avisorna får läsa, i största utförlighet, detaillerna om sin herres désastreusa tåg i Ryssland. Öfver Köpenhamn gå dessa underrättelser till Altona och Hamburg, samt sprida sig derifrån öfver hela Tyskland. Allestädes skola de bära rik frukt. En tapper Tyrolare, Hofers vän och följeslagare, nyligen ankommen från England, är nu i Petersburg, för att fara hem till sitt land, öfvertygad, att innan kort 80,000 af hans käcke landsmän, skola gifva ett ärorikt exempel åt Tyskland,

af hat emot Buonapartes tyranni, och af kärlek för en sannskyldig frihet. Den ljusare utsigt som nu öppnar sig för menskligletens väl, genom dess värsta förtryckares fall, är öfvermåttan tillfredsställande, serdeles för mig, som har så många enskilta skäl att hata detta slags varelser. Under min olycksperiod herrskade Robespierre oinskränkt öfver Frankriket och förfärade Europa, men han föll omsider; vid samma tid sträckte Baron Reut. sin jernspira öfver Sverige, med hela lynnet af en sombre, hämndgirig och grym tyrann; men han uppnådde också sitt mål, och lefver nu som en föraktad narr; nu är jag äfven helt nära att se Napoleon Buonaparte sjelf, (i jemförelse med hvilken, både Maximilian Robespierre och hans Svenska apa, Gustaf Adolph Reuterholm, endast voro pygmeer i talanger och magt) vid slutet af sin bana; måtte den snart slutas!

Helsingforss d. 22 Dec. 1812.

Min käre Bror! Mina sista ännu *obesvarade*, voro af d. 13, 18 och 24 November, samt 1, 4, 8 och 18 December. Sedermera hafva vi fått nya behagliga underrättelser om fiendens fortfarande flyktande, under beständiga och dagliga förluster af canoner, amunitions- och bagage-vagnar, samt 1000:de tals fångar af alla grader. Den 10 dennes nödgades han utrymma *Wilna*, utan att hinna bortföra eller anéantera *sina dervarande* magasiner eller förråder af vapen. Från flera sidor trängde Ryska arméernes förtroppar in i staden och tvingade Fransoserne att hufvudstupa begifva sig *derifrån*, för att skynda till Niemen. *Emellan* Berezina och Wilna har Franska armén förlorat 150 canoner, 700 krut- och pack-vagnar, en del af Buonapartes eget bagage med vigtiga papper, och flere Generaler samt en stor mängd fångar, blott för Amiral Tschitschagoffs corps. Allt hvad man *funnit* i Wilna är ej ännu uppgifvet. Man vet blott

att en Artilleripark, ett stort antal sjuka och blesserade, hvaribland åtskillige Generaler, Zajonzeck, Lefebvre m. fl. derstädes fallit i segrarens händer. Ifrån Berezina skattar man Franska förlusten till 30,000 man. Buonaparte, som icke mera för sig sjelf, eller för öfverlefvorna af sin förstörda armée, kan dölja att han befinner sig i en förtviflad belägenhet, och som finner sina soldater utbrista i knot, har till sin säkerhet upprättat en ny lifvakt för sin person, bestående af den så kallade Hederslegions Riddare, vid hvilken hans Marskalkar äro Lieutenanter, och hvars Capitaine han sjelf förklarat sig vara. Denna inrättning frälsar honom sannolikt icke för sitt bistra, men välförtjenta öde. Den 8, 9 och 10 Dec. har den förföljande armén redan tagit många soldater af Franska Gardet. Buonaparte har så litet försprång, att Amiral Tschitschagoff redan flera gånger under sina forcerade marcher bott i samma rum, som den oöfvervinnelige, blott några timmar förut öfvergifvit, och ofta skildes han

från slagfältet i samma stund som skärmytslingen emellan hans arrièregarde *och* Amiralens avantgarde tog sin *början*. Om Niemen är fri för is, anser man honom kunna bringa i säkerhet 15 eller 17,000 man, som äro långt förut. Hela den *öfriga* styrkan af hans ofantliga krigshär, blir qvar i Ryssland som lik eller som fångar. Jag är ganska tranquil för suiterna, om han också undankommer för sin person, ty aldrig bör denna person hädanefter *kunna* blifva så redoutable som han *varit; han har* fallit för djupt ifrån sin höga ståndpunkt, för att åter kunna upplyfta sig dit. För en legitime Monark är ett förloradt fälttåg icke så afgörande, men för en *Usurpateur*, hvars hela magt är grundad *på en* *beständig* och nästan miraculeuse framgång, är ett sådant nederlag som det närvarande nästan obotligt, emedan det angriper *sjelfva* basen för hans välde. Jag tänker att man nu vid lag skall allmänt börja blifva fullkomligen väl underrättad om Buonapartes rätta ställning, och att denna kännedom

skall vara af en stor effect, så väl i Frankriket, som i Tyskland, Schweitz, Tyrolen, Holland och Italien, ty denne store Man har regerat *så*, att han förskaffat sig talrike och hätske fiender i alla länder.

Helsingforss d. 28 Dec. 1812.

Min käre Bror! Mina sista ännu obesvarade, voro af d. 1, 4, 8, 18 och 22 dennes. — Sjelfva julafton hade jag det nöjet att till en angenäm julklapp emottaga Brors bref af d. 11, adresseradt directe till mig, innehållande svar på mina af d. 18 och 24 November. Mitt af d. 13 skickades till Åbo, för att derifrån afsändas med resande. Brors af d. 27 October, 10 och 22 November, äro alla riktigt framkomne. Detta afsändes i morgon bittida med en resande. Skulle med den Petersburgs post, som väntas i natt, någon vigtig underrättelse inlöpa, meddelar jag den med posten i morgon afton, ty jag är angelägen att hålla

Bror, och genom Dig, mina Svenska *vänner* au courant af händelserne, och fästa *Eder* uppmärksamhet på de miraculeusa *uppträden*, som sannolikt skola förändra Europas utseende, och förvåna efterverlden lika mycket som samtiden. — I går afsjöngs här ett högtidligt Te Deum öfver Ryska vapnens framgång och Wilnas återtagande. De öfver denna évenement kungjorde rapporter visa fiendens ställning, såsom dagligen tillväxande i elände. Fångar *hafva berättat*, att Buonaparte fått af sina soldater *emottaga en façe* förebråelser *såsom* upphofsmannen till deras olyckor; detta har förmått honom att vara betänkt på sin person*liga* säkerhet, att, såsom vid Ryska *attaquen* på Ochmiäny, der han ville hålla *nattläger*, *förklädd* smyga sig undan vid affairens början, på vägen till Wilna, att visa sig *sällan*, och att omsider skilja sig aldeles ifrån sina Gardes-Regementer och från armén. Man tror i Petersburg att han rest till Wien, men jag för min del *anser* ej sannolikt att han skulle våga en sådan re-

sa; ty om han ock kan smickra sig med en god accueil af den fromme Svärfadern, bör han deremot frukta Wienska publiquen, som icke älskar honom, och som redan med calaser och illuminationer firat hans nederlag. Det bör vara oändligen påkostande för honom att i samma stad der han 2:ne gånger hållit triumpherande intåg som en oemotståndlig eröfrare, nu visa sig som en slagen supplicant. Af samma skäl bör han icke kunna fara till Berlin. Jag tror fördenskull att han heldre begifver sig till Dresden, der han befinner sig på den lämpligaste punkt att drifva underhandlingar med Österriket, Preusen och Polen, samt att samla en ny armée, för att ej i Frankriket bära utseende af att vara alldeles öfvervunnen. Om han, med Tyska staternas contingenter, kan i vinter hopsamla en armée af 70 à 80,000 man, skall han oförsynt låta sätta i tidningarne att den är 250,000 man, och att det är samma armée med hvilken han retirerat från Moscou, för att taga vinterqvarter i Tyskland, såsom i

ett mildare climat. Fransosernes oblyghet att ljuga visar sig frappantare än förr i de sedan retraitens början utgifne bulletiner och halfofficiella berättelserne om denna retraite och om ändamålet med densamma. Man vill bedraga Parisarne, men det blir svårt att länge hålla dem i okunnighet om rätta tillståndet, sedan de ej mera få enskilta bref från sina anhörige och vänner vid stora armén; denna tystnad *skall* för dem bevisa, att antingen *död eller fången*skap afbrutit correspondancen. — *Jag* bilägger utdrag af ett med sista post, i förgår, erhållet bref från Ryska arméns högqvarter, uti hvilket bref ett åsyna vittne berättar de retirerande Fransosernes *belä*genhet. Vill Bror genom Hof-Cantzleren låta Fru Staël få läsa det? Jag ville gerna nyttja någon canal att låta det komma till Baron Alquiers kännedom, ty den mannen förtjenar att njuta en sådan tillfredsställelse, men som vi ingendera hafva någon canal till honom, får han vänta på dessa upplys-

ningar

ningar till dess de blifva tryckta. *Journalen för litteraturen* tracterar honom ofta med authentika hemliga efterrättelser om sin herres nederlag. De Stockholmske Buonapartisternes vånda måste vara omåttligt stor; alla deras planer, grundade på hans storhet och magt, äro nu öfverändakastade, och deras halfgud, som för få månader sedan var i Dresden mera *stör och lysande än solen*, är nu oförmodadt blefven en fullkomligt slagen, misslyckad äfventyrare, hvars gränslösa öfvermod öpnat den afgrund i hvilken han fallit, och utur hvilken han svårligen kan åter lyfta sig, oaktadt hans arméer i Spanien åter haft någon framgång mot Lord Wellington, som för länge opiniatrerat sig att taga citadellet i Burgos. — Artikeln i Dagl. Allehanda rörande Kejsare Alexander är mycket väl skrifven; jag har skickat den till Petersburg att öfversättas och införas i Ryska och Tyska avisorne derstädes, samt skall äfven låta införa den i Åbo tidning. — Kejsaren är rest till Wil-

na. I dessa dagar måste Rysslands gebiet vara helt och hållet rensadt från fiender. Stor förödelse har inom dess gränsor blifvit föröfvad, men denne fördel för angriparen har också blifvit af honom köpt med en för honom och för Frankriket vida känbarare, ty hus och palatser kunna lätt återuppbyggas, men de aflidne Franska soldaterne uppstiga icke mera ur den Ryska jorden, som uppslukat dem, och det fordras många lysande segrar för Buonaparte att utplåna minnet af hans nederlag i denna campagne, och att bota den brêche som den gjort i hans physiska moyens, i hans financer, och i synnerhet i hans reputation. Hvad blir denne eröfrare och usurpateur när han beröfvas opinionen om sin ofelbarhet och sin oöfvervinnerlighet?

Extrait d'une Lettre de Vilna, d. $\frac{1}{13}$ Decembre.

Depuis hier nous sommes à Vilna. La

Ville n'a été ni brulée ni pillée, grace à la hâte avec laquelle l'ennemi a été forcé d'y passer, car les ordres de Napoleon portoient bien positivement de la défendre vigoureusement. L'Armée du Prince Maréchal a continué sa marche dans la direction qu'elle avoit depuis le passage de la Berezina, et doit se trouver dans ce moment ci assez avant dans le Gouvernement de Grodno. Le Prince est parti de son armée le $\frac{22}{4}$ Dec. pour se rendre à l'armée de l'Amiral Tschitschagoff. — On peut définir nos operations d'a present: une chasse le long de la grande route; par conséquent cela est peu interressant du côté de l'art militaire, puisque il ne s'agit plus de manoeuvrer, mais seulement de courir et de poursuivre. Mais c'est bien la chasse la plus mémorable depuis que le monde est monde. Ceux qui n'ont pas été temoins de cet évenement, auront un jour de la peine à le croire. Les maux qui ont pesé sur l'armée Françoise dès le commencement de la retraite, ont augmenté depuis dans une pro-

gression effrayante, et sont arrivés dans ce moment-ci a un point tel, que l'on commence à avoir pitié de cette armée scélérate, et de s'etonner de la sévérité avec laquelle le Ciel punit tant de crimes. Sans canons, sans cavallerie, pour la plûpart sans fusils, ce n'est plus une armée; c'est une horde de miserables, qui se sauvent, et qui ne tiennent encore ensemble, que pour échapper au carnage. Napoleon, forcé de montrer aux habitans de Vilna au moins quelques troupes qui pouvoient leur inspirer une espèce de confiance, y avoit dirigé ses Gardes; mais cette élite de l'armée n'avoit guère meilleure mine que les autres troupes; couverts de haillons, les soldats offroient le spectacle le plus bizarre, car pour se garanter du froid, ils avoient mis sur leurs corps tout ce qu' ils avoient pû rencontrer, jupons de femme de toutes les couleurs, mouchoirs, pièces de pélisses, des nattes de paille, des uniformes sur la tête en guise de bonnêts, et la plûpart avoient quittés leurs souliers, et marchoient les

pieds enveloppés de drap, vieux chapeaux decoupés, de peaux &c. Ils avoient presque tous quelques membres gelés, et plus de deux tiers avoient jettés leurs fusils et marchoient en voyageurs. Quelques bataillons frais de troupes allemandes essayèrent de défendre le fauxbourg qui se trouve du côté de Minsk, mais ils furent bientôt entrainés dans la fuite générale. Pour ajouter la honte au ridicule, la populace de Vilna se mit avec les Juifs à la poursuite de ces gardes jadis si fières, et en tua ou pilla un grand nombre. Au cris d'allarme que les Cosaques se montrèrent sur les hauteurs, on a vû le Prince Berthier lui-même se mettre à la tête de 60 Grenadiers, qu'il n'avoit pû rassembler qu'avec peine, et les animer à marcher contre l'ennemi; le même homme, qui depuis de longues années ne s'etoit occupé que de l'organisation des armées qui faisoient trembler l'Europe entiere, fit ici le service d'un petit sous-lieutenant et ne fut obéi que d'assez mauvaise grace. Napoleon quitta Vilna, Dimanche 24/6 Dec.,

escorté de 15 lanciers Polonois et *de* 14 soldats de la Garde Napolitaine. *On avoit* caché sa fuite à ses gardes, et ce ne *fut* qu'a leur départ de Vilna qu' elles l'apprirent. Le reste des équipages de Napoleon fut brûlé à Vilna, et tous les Magazins tombèrent intacts entre nos mains. Des maledictions sans fin suivirent cette armée, sur laquelle le ciel avoit fait justice. Le désert, qui se trouve entre Vilna et Kowno, joint au froid extrême qu'il fait aujour d' hui, en tuera encore des milliers, et si la chasse va toujours le même train, il paroit improbable qu' un seul de ces malheureux arrive sur la Vistule. Le ciel semble vouloir, que cette armée criminelle succombe toute entiere par la misère et la fatigue, et qu'elle donne sa honte et sa destruction en spectacle depuis la Mosqwa jusqu' à la Vistule. Tout cet événement monstrueux me paroît un rêve; il y a bien des momens ou je n'y crois pas; qu'est ce donc que la fierté des hommes et leurs calculs les mieux basés? Un moment bouleverse tout,

et une gloire de 20 ans disparoit devant la honte et l'ignominie d'un seul revers.

Helsingforss d. 5 Jan. 1813.

Min k. Bror! Buonaparte vann icke mycket på sin passage öfver Berezina. Efter den hafva hans förluster blifvit synnerligen stora. Emellertid äro anmärkningarne öfver Amiralens uppförande vid detta tillfälle ganska sanna, och göras allmänt. Emedlertid har han (Amiral Tschitschagoff) också sedermera af allo magt sökt bättra sitt fel. Wittgenstein är en hel karl. Han är äfven dyrkad af nationen. Handelsståndet i Petersburg skickade en snäll målare, genom natt och dag, till armén för att få hans portrait. Beslutet är taget att för honom köpa ett präktigt palais, eller låta bygga ett nytt i hufvudstaden, som han frälsat genom sin tapperhet, och fullkomligen meubleradt lemna det åt honom, som ett bevis af tacksamhet. Det berättas, att han

fått tillnamnet Polozki, St. André Orden, och blifvit Fält-Marskalk; Prins Kutusoff Smolenski har erhållit 1:sta graden af St. Georgs orden, och är således den ende i verlden som bär denna grad, ty Kejsaren sjelf har blott den 4:de. Han skall äfven hafva blifvit nämd till Generalissimus. Kejsaren är i Wilna, der han blifvit emottagen med den största enthousiasme, ty Polackarne hafva hunnit bli mätta på Fransoserne. Jag har i dag flere bref från Petersburg, men föga officiella nouveller, ty i anseende till Kejsarens frånvaro, komma bulletinerne sent. Man visste ingen ting med visshet om Macdonald, utom att han retirerar, men Wittgensteins troppar äro redan i nejden af Tilsit. De Ryska arméerne tåga framåt öfver Niemen. Pr. Kutusoff har utgifvit en proclamation, hvaruti han, i sin herres namn, försäkrar Preussen om ett vänskapligt förhållande, uppmanar alla förtryckta folk att afskudda sig Napoleons ok o. s. v. Jag skall skicka den med nästa post. — Cabres bortskickande bevisar

att man allvarsamt vill bryta med *Frankrike.* Ingen vet med visshet hvar Buonaparte hamnat; men han har vid sin afresa låtit sätta på orderne, att han uppdragit befälet öfver armén åt sin *Lieutenant*, kungen i Neapel. Några tro nu att han begifvit sig till Paris. Hans oöfvervinnerliga armée af 300,000 man, utom den Österrikiska corpsen, som retirerar till Lublin, är reducerad till 30,000, allt sammanräknadt. Nu har han icke att lita på annat än sin premier ban och les conscripts, och de lära icke blifva vid godt humeur, när nouvellerne från Ryssland hinnå att bli allmänt kända.

Helsingforss d. 8 Jan. 1813.

Min käre Bror! I morgon få vi veta när Kejsaren förväntas tillbaka till Petersburg. Då torde äfven blifva kändt Macdonalds öde, och Konungens i Preussen beslut, samt om Ryska arméerna hunnit besätta War-

schau. Förmodligen sträcka de sin kosa ända till Odern, för att der taga vinterqvarter. Man är nu allmänt öfvertygad derom, att campagnens lyckliga utgång berodde af den omständigheten, att de icke, enligt allas då gjorde önskningar, då voro placerade der, och att således Kejsaren hade fullkomligen rätt i sin mening, att fienden borde emottagas på Rysslands gebiet. I sitt samtal med mig, under sin genomresa härstädes, yttrade H. M:t så många goda skäl för detta tagne beslut, att jag, som också förut varit af en annan tanke, blef helt och hållet öfvervunnen, och anade då genast ett olyckligt resultat för Buonaparte af den Ryska operationsplanen; men att detta resultat skulle blifva sådant som det nu visar sig, kunde jag ej tro. Stora förändringar i den politiska verlden böra uppstå af Buonapartes lidna nederlag. I Wien skall vara en stor strid emellan hans parti, som sitter i affairerne, och det Österrikiska partiet, som utgör publiquen, och för hvilken den unga Kejsarinnan sjelf sä-

ges vara à la tête. Prinsen af Oldenburg, Kejsarens Svågers hastiga död, har väckt mycken sorg. Man är äfven bekymrad öfver en epidemie, som utbrutit i de trakter der den retirerande armén gjort någon sejour, och som kan blifva farlig äfven för den segrande. För att begagna segrarne, är en ny stark utskrifning anbefalld af 8 man på hvar 500, och som skall vara fullbordad inom 6 veckor efter Ukasens datum, som var d. 30 Nov, g, st. Undantag göres för de Gouvernementer som varit mest lidande af kriget, och afseende göres på de frivilliga uppsättningarne förut, — När Kejsaren återkommer från Wilna, få vi del af de under hans resa inlupne rapporter, — Preussiske bönderne skola vara lika omilde som de Ryske, emot de öfver Preussen flyende fordom oöfvervinnerlige Franske soldaterne. Jag tviflar icke att det hos Tyskarne länge qväfda hatet emot sin förtryckare, nu allmänt vaknar, och blifver förderfligt för Fransoserne. — I Spanien går det ej bra. Sedan Lord Wellington

icke kunnat förhindra föreningen emellan de 3 fiendtliga arméerne, som stodo *i de* södra Spanska provinserne, lärer *han ej* kunna undgå att åter retirera till Salamanca, och kanske längre. Sedan Marquis Wellesley lemnade Ministèren, tyckes dess *företag* utmärkas af lamhet. — Efter en omåttligt sträng köld före och under jultiden, hafva vi nu åter blidt och tö. Denna förändring är ej nyttig *för helsan*, aldraminst för de marcherande arm*éerna, som* slita ondt. — Sedan Cabre blifvit bortsänd lärer postgången emellan Hamburg och Sverige afbrytas. Således blir det svårt att få höra hvad den öfvervundne eröfraren företager, för att reparera sina missöden i norden. I alla fall, anser jag hans rôle i det närmaste utspelad.

Proclamation.

Då jag nu låter de under mitt befäl *stående* arméer framrycka öfver Preussens

gränser, får jag till följe af H. M:t Kejsarens, min Herres, mig lemnade befallning, härmed offentligen förklara, att detta framryckande endast bör anses som en oundviklig följd af krigsoperationerne. Beständigt trogen de grundsatser, som alltid styrt H. K. M:ts handlingar, ledes H. M:t ej heller nu af någon eröfringslystnad. Äfven efter den afgörande framgång hvarmed den Gudomliga Försynen välsignat H. K. M:ts rättvisa bemödanden, förblifver högstdensamme dock oföränderligt fästad vid samma tänkesätt af moderation, som städse utgjort caracteren af denne monarks politik. Resultaterne af förbemälte bemödanden blifva *Sjelfständighet* och *Fred*. H. M:t Kejsaren tillbjuder dessa, tillika med sitt bistånd, åt alla de nationer, som låtit förleda sig att deltaga i anfallet mot Ryssland, men som nu vilja öfvergifva Napoleons sak, för att omfatta den, till hvars försvar de uppkallas af sitt eget sanna interesse. Jag uppmanar dessa nationer att begagna sig af de lyckliga utsigter, som de Ryska arméer-

ne för dem öppnat, och att i förening med dem, förfölja en fiende, hvars vanmagt *ådagalägges* genom hans hastiga *flykt*. Till Preussen i synnerhet ställes min anmaning. H. M. Kejsarens afsigt är; — att göra ett slut på de olyckor som trycka detta *land*; — att gifva Konungen bevis af den vänskap som H. M:t hyser för honom; — att återställa Fredriks monarki till dess förra glans och område. Kejsar *Alexander* hoppas att H. K:gl. Preussiska *M:t*, *intagen* af de känslor, som detta uppriktiga *förklarande* måste väcka, icke fattar, uti dessa omständigheter, något annat beslut, än det som öfverensstämmer med Hans staters interesse, och med Hans folks *önskningar*. *I* denna öfvertygelse har Kejsaren, *min* Herre, meddelat mig den uttryckliga och bestämda befallning, att i de Preussiska provinserne icke företaga något, som *kunde* gifva anledning att förmoda en emellan begge staterna varande fiendtlighet, utan deremot söka, att, så vidt krigstill*ståndet* det möjeligen kan medgifva, lindra *de* olä-

genheter, som kunna uppkomma, för ögonblicket, af nämnde provinsers militairiska besättande.

Fältmarskalken och Arméernas
Öfverbefälhafvare

Prins *Kutusoff Smolenskoi.*

Helsingforss d. 15 Jan. 1813.

Min käre Bror! Våra sista nouveller från armén innehålla att Preussiska corpsen under General Yorck capitulerat med Grefve Wittgenstein emellan Tilsit, Königsberg och Donerau. Den utgjorde 15,000 man. Vilkoren äro ännu icke här bekanta. Macdonald som med 7000 (enligt en annan uppgift 5000) Fransoser och 20 canoner, följde Preussarne, och med hvilken man redan underhandlat om capitulation, ansågs icke kunna undvika samma öde. Man tror att Wittgensteins corps redan besatt Königsberg och Elbing. Kejsarens frånvaro

har låtit oss på lång tid sakna bulletiner. Kanske att många komma på en gång med posten i morgon. Stora Ryska armén måste nu vara i nejden af Warschau, eller kanske redan besatt staden. Dess förvånande framgång har väckt en allmän glädje i hela Österriket, ibland alla folkklasser, ifrån hofvet till pöbeln. Den förste Ryska parlementaire som skickades till *Prins Schwarzenberg*, sedan Franska arméns nederlag var fullkomnadt, emottogs i Österrikiska högqvarteret som en Gud; en Österrikisk General har sagt högt till honom: "Nous devrions nous prosterner devant vous, comme devant les sauveurs du monde!" Denna allmänna anda i Österrikiska monarchien, måste kraftigt influera på Kejsarens och Ministèrens beslut, ehuru Gr. Metternich skall ännu envist hålla sig till Franska partiet, hvartill han är förd genom damer; då jag såg honom i Wien och mycket umgicks med honom, var han en ifrig Anti-Fransos, och i synnerhet Anti-Buonapar-

tian.

tian. Det är genom Bror jag väntar underrättelser om Buonapartes resor och vidare företag. Förmodligen kan han ej undvika att fara till Paris, att der försöka verkan på nationen af nya bländverk och lögner. Jag ser att man vill persuadera Cohorterne af hans premier ban att erbjuda sin tjenst till uppsättande af en ny armée, som kan få namn af den *stora*, men i hvilken han saknar sina veteraner, som han skaffat *eviga* vinterqvarter i Ryssland. Det är bedröfligt att hans actier i Spanien börja så märkligen förbättra sig, och att finala resultatet af bataljen vid Salamanca endast är upphäfvandet af belägringen utaf Cadix. Jag skickar härjemte ett papper som jag fick i går, som icke är utan interesse.

Notes sur un Artiele de la Gazette des Bouches de l'Elbe.

Varsovie le 14 Nov.

Un Officier parti en courrier de Smolensk le 8 au soir, est sorti de cette ville, au moment où L'Empereur y entroit avec son Quartier General. Il a pû jouir de la présence de S. M. et s'assurer que jamais elle ne s'etoit mieux portée.

On dit à *Paris*: "mentir comme un bulletin." On jugera par cet article de Gazette *du Depart:t* des *Bouches de l'Elbe, N:o* 188, Var*sovie* le 14 Nov. combien cette saillie parisienne "mentir comme un *bulletin*" est exa*cte*. *Il* faut convenir cependant, que s'il *est* vrai, *que* la diète soit *un des* grands principes de la santé, *l'officier* parti en cour*rier de* Smolensk, a pû ef-

fectivement remarquer que jamais l'Empereur Napoleon ne s'est mieux porté. Une fuite d'ailleurs, à nulle autre pareille, et une poursuite, qui a tenû jour et nuit les facultés eveillées, a ajouté l'exercice à la sobrieté; et c'est un nouveau motif de santé.

L'Armée étoit aussi dans l'état le plus satisfaisant. La saison a favorisé les marches. Elles se sont faites sans inquiétudes serieuses de la parte de l'ennemi, qui annonçoit d'abord l'intention de troubler ce mouve-

De fait, elle étoit allegée d'une grande partie de son Artillerie; sa Cavallerie étoit detruite; personne ne murmuroit, car le faim ôte jusqu' à l'usage de la parole aux plus mécontens. La saison a de même infiniment favorisée

ment, mais que deux ou trois vigoureuses receptions, semblables au combat du 25 à Malojaroslawecz, où il a beaucoup souffert, ont eû bientôt degouté de toute tentative.

la marche, puisque les destinées *de tous* les traineurs *n'atteignoient* plus la conscience des chefs, sûrs que le froid moissonneroit ce qui pourroit échapper au fer et à la captivité. Dans *la* vigoureuse *reception de Malojaroslawecz*, il y a transposition. La résistance qu'un seul corps Russe *a faite* à l'armée, *commandée* par Napoleon en personne, étoit en effêt tellement vigoureuse, qu'elle a decontenancée le principal plan de retraite de l'empereur *des* François, et la marche

On parloit serieusement de prendre des quartiers, et en effêt on ne sauroit les différer. Le temps devient vigoureux à cette époque de l'année; il est même étonnant, que les fortes gelées n'aient point encore commencées.

de flanc, qui a été entreprise le lendemain de l'affaire, a decidé du sort de toute son armée.

Si l'un des fabricateurs de ces bulletins de mensonges a le courage de venir parcourir le chemin de Vilna à Moscou, il verra les quartiers d'hiver, que Napoleon a procurés à son armée. Il fremira de trouver un defilé de cadavres. Le soldat Russe lui-même, que tant de sujets de vengeance doivent animer, gémit de ces epouvantables scénes de carnage et de destruction.

Les fourrures, dont les soldats sont couverts, offrent une bigarrure singulière. On a employé tout ce qu'on a trouvé en ce genre, sans même attendre pour la pluspart des peaux, qu'elles eussent réçues les dernières preparations. S'il en résulte un peu moins d'elegance, au moins n'y perd on rien en chaleur: et c'est l'essentiel.

Est il possible de pousser plus *loin* l'abus de *la plume?* Malheureux rédacteurs de fausses nouvelles! le sort de tant de braves, ne vous touche pas, et lorsque vous voyez ce *géant de la* garde, *couvert* de *cicatrices,* aminci en squélette par la faim et les fatigues, la tête coffré d'un béguin *de* femme, *les pieds* enveloppés de *la* peau de son havre-sac, les mains collées sous les aiseilles pour y rappeller le mouvement; le visage calciné par le *feu* des bivouacs, où se tient

chaque nuit Napoleon; lorsque vous voyez ce véteran, qui est entré dans la depouille d'une charogne, qui lui a servi de nourriture; vous appellez cela une simple absence d'élégance; vous osez parler de chaleur, quand les esprits vitaux mêmes, sont glacés dans les veines de vos soldats; quel miserable persifflage!

Nous avons eû aussi aujourd'hui des nouvelles du corps Saxon; il marchoit sur Slonim, pendant que le prince Schwarzenberg se

Peuples trop crédules! jusqu' à quand vous abusera-t-on? C'est au moment où l'Amiral Tschitschagoff se porte à toutes marches sur les

dirigeoit sur Projana. Le Quartier General Autrichien, etoit le 10 a Zelva. Ces deux corps reunis suivent l'armée de Tschitschagoff, qui fait sa retraite sur Slonim et Nesviecz, et court risque d'être bientôt pressé entre les Austro-Saxons et la grande armée.

forces qui restent à Napoleon, que *l'on* vous dit, *que l'ar*mée Russe fait sa retraite; c'est au moment où *les* débris des forces françoises cherchent leur salut dans la *fuite;* c'est lorsque *hors d'ha*leine, *sans forces et* sans vie, ces guerriers, réduits à quelques pelotons, d'une armée formidable *qu'*ils étoient *il y a* 6 mois, reparoissent parmi vous, que l'on vous berce encore de contes absurdes! Reveillez vous! les jours de l'ordre et de la *justice* vont repareitre; vos de-

stinées vont changer;
sachez coopérer sous
l'égide de ces Divinités tutelaires.

Helsingforss den 29 Jan. 1813.

Min käre Bror! Under en resa, som jag gjorde i förra veckan till Tavastehus för att träffa Excellencen Armfelt på hans väg till Åbo, ankom brors sista af den 8 Jan., som således, i anseende till min frånvaro, icke kom i mina händer förr än d. 26, då jag åter här inträffade. Detta bref innehöll svar på mitt af d. 1 December. — Den 29:de bulletinen är visserligen af ett ganska oväntadt innehåll, nb. för Buonapartes beundrare, och lemnar dem ingen utväg öfrig att tvifla om deras patrons lidna enorma nederlag. De bekännelser deruti göras, bevisa ovedersägligen sanningen af de Ryska berättelserna. Löjligheten af påståendet om de stora

segrarne vid Berezina och Studenza, ådagalägges fullkomligen genom den hastiga *flykten* från dessa ställen och qvarlemnandet af 1000:detals fångar i Ryska arméns händer. Petersburgska Tyska Gazetten N:o 3 innehåller piquanta anmärkningar öfver denna bulletin. Emedlertid fortsättes ännu Franska arméns flykt, förmodligen ända till Elben. Det tros att Danzig *blir* evacueradt, utan att Fransoserne hunnit *förstöra fästningsverken*. Königsberg är i de *segrandes* händer, och taget utan *blodspillan*. Men Macdonald har lyckats att frälsa sig med 1500 à 2000 Fransoser; han profiterade af underhandlingarne med Preussiska *Generalen* Yorck för att vinna försprång. Det är besynnerligt, att i denna för Fransoserne så fatala campagne, ingen enda af Buonapartes Marskalkar fallit i fångenskap eller blifvit dödsskjuten; men det kommer sig deraf, som man fått veta af Franska fångar, att ingen Marskalk exponerar sin person i affairer, utan placerar sig alltid vid *bagaget*. Ney var i detta tåg den ende, som

delade farorne med sina tropper, men han lärer också hafva kommit undan. När det bar till att fly, voro också Marskalkarne och Prinsarne i têten af de flyende, och åtföljde sin herre, som gaf exemplet. Man har i Petersburgs tidning en artikel från Gumbinnen rörande denna flykt, som är rätt löjlig. Sedan någon tid sakna vi ordentligen ankommande tryckta underrättelser från armén, så vida Kejsaren ännu är frånvarande från hufvudstaden, och så vida inga krigshändelser mera förefalla. Det marcheras endast framåt, och tages hvad fienden ej kunnat bortföra. Kejsaren förmodas nu vara i Warschau. Under sin resa genom Tyskland har Buonaparte låtit beställa hästar för sig i Caulincourts namn. I Leipzig har han blifvit igenkänd och smädad af folket, ehuru Universitetet derstädes för någon tid sedan upphöjde hans namn ibland stjernorna. Det blir interessant att se hvad han nu företagit sig och vidare sig företager i Paris. Uppställandet af en ny armée, så formidable, som den han förlorat, samt

skapandet af en ny militairisk anda i den nya uppsättningen, af mod och tillförsigt ibland hans troupper, är ett företag, som mötes af många och stora svårigheter. Kan han öfvervinna dem, så har han en öfvermensklig förmåga. Jag tror att hans financer skola i synnerhet framställa för honom oöfvervinnerliga hinder, och det Spanska kriget, som borttager för honom 120,000 man exercerade och krigsvana troupper, är honom också nu till besvär. Han förskräcktes aldrig, under sin medgång, af nationernas hat emot hans person och hans styrelse; men nu, efter sitt lidna nederlag, får han erfara, att denna hämdkänsla, allmänt utbredd, icke är att förakta. Tyskarne skola vara grufligen förbittrade emot honom, och glädja sig högt öfver hans motgångar. Kunna de komma att agera efter en gemensam plan, så ökas derigenom hans svårigheter ofantligen. I sitt sinne är han väl redan uppbragt emot Konungen i Preussen för General Yorks capitulation, som förmodas icke hafva kunnat äga rum utan Hofvets

medvetande, samt emot Österrike, i anseende till Pr. Schwartzenbergs fredsamma retraite och vänliga relationer med de efterföljande Ryssarne. Om han nu kunde anéantera alla Engelska och Tyska Gazetter, skulle han anse det för en décisif lycka, för att derigenom hålla Fransoserne i okunnighet om hela vidden af deras förlust; men olyckligtvis för honom framtränger sanningen par tous les pores de son vaste Empire. De i Ryssland fångne Franske officerares och soldaters bref till sina familler, kunna väl undanhållas, men icke verkan betagas af den sorg och förskräckelse, som uteblifvandet af underrättelser från dem skall förorsaka. — Jag tackar för meddelandet af hvad som angår Franske Chargé d'Affairens bortvisande från Stockholm. Detta steg kan anses som en fullkomlig krigsförklaring, och bör *också* uppreta den store mannen. — Englands nära deltagande i de Nordiska händelserne är ganska naturligt och öfverensstämmande med dess vigtigaste intresse; de der gjorda sammanskotten till

understöd för invånarne i de afbrända och förstörda Ryska städerne, bedrar *Engelska* nationens moraliska tänkesätt, och är en ny creve-cœur för Napoleon, som så länge *velat* bestrida Engelsmännerne allt *moraliskt* värde, och föreställt dem såsom snikne *och* obarmhertige sjöröfvare, glädjande sig innerligen öfver fasta landets elände, och oupphörligen arbetande att föröka det, för att ensamme njuta rikedom och *välmåga.* — Citationen ur det Franska *tidningsbladet om* den Franske f. d. General, som utkastat planen till Rysslands defensiva operationer, syftar väl på Dumouriez, för att äfven i detta fall exclusift bevara hedern af militairisk skicklighet åt Franska namnet; *men* suppositionen är falsk. Väl *säges det* att Dumouriez, sedan campagnen börjat, skickat till Petersburg en väl skrifven memoire, hvaruti han mycket judicieust anmärkt, att om Napoleon stadnade vid Smolensk, och gjorde denna stad till centern för sina rörelser, kunde han mycket embarrassera Ryssland och vända kriget till sin fördel, men

om hans öfvermod och fåfänga förde honom ända fram till Moscou, hvarigenom hans operations- och communications-linia utsträcktes alltför vida, hotades han af stora olyckor. Att han blottställt sig för dem, bevisar i mina ögon, att han ingalunda är den store, kloke General, hvarföre han velat anses, utan endast en öfverdådig Pharaospelare, som, förledd af sin långvariga lycka, satt hela sin välfärd på ett kort.

Helsingforss den 27 Februari 1813.

Min k. Bror! Omsider efter en lång väntan på bref ifrån Sverige, emottog jag i förrgår, d. 25, Brors vänskapsfulla skrifvelse af d. 9 dennes. — De segrande arméerna avancera nu långsamt framåt, och behöfva ej påskynda sina marcher, hvilka också något uppehållas af bristande lifsmedel, sedan ingen fiende finnes mer att besegra, eller sedan han åtminstone försatt sig beyond the

reaches of our Victorious Armies. Den 22 dennes sjöngs Te Deum i Petersburg *i anseende* till occupation af Warschau *och Pillau*. På sistnämnde ställe hafva Preussiska delen af Garnisonen och invånarne tvungit Franska Commendanten att öppna portarna för Ryssarne. I hela Preussen är man i den bästa esprit. Yorks capitulation har öppnat ett vidsträckt fält för Buonaparte sjelf och hans talare till löjliga *declamationer*, enligt hvilka denna händelse *föreställes* såsom en af de förnämsta orsaker till Franska arméns missöden, ehuru dessa redan voro completterade innan conventionen afslöts. Huru mycket Napoleon än söker döljа sin förlägenhet, förmärkes den *dock uppenbarligen*. De enorma ansträngningar han gör, synas ej kunna uppväga eller bota hans förluster. 350,000 man äro, genom Senatens lâcheté, lätt decreterade, men *det* är icke så lätt att få dem ut fulltaliga, väl armerade och excercerade, samt försedde med alla sina behof, eller att hos dem inplanta

den

den anda, som nu behöfves. Frihetsfebern är nu längesedan förbi, och som man utan tvifvel användt många Italienska knep, corruption eller hot, till åstadkommande af offerter utaf några cohorter du premier ban att marchera utom rikets gränser, hvilka offerter sedan föranledt till allmänna uppbrottsordres för hela denna corps, tvärt emot de vid dess formation gifne högtidliga löften, så är det sannolikt, att denna kränkning af samma löften skall uppväcka ett starkt missnöje. Troligen exigeras ett allmänt uppbrott äfven i Rhenconfederationens stater, der dess verkställande icke skulle med likgiltighet upptagas. Min förmodan har länge varit, att Buonaparte, incapable att finna sig i motgång, sedan han blifvit bortskämd af en så långvarig medgång, skall, i närvarande omständigheter, spänna bågen tills den brister. För denna orsak har jag icke varit missnöjd dermed, att han lyckades frälsa sin person öfver Niemen, ty jag skulle ej hafva unnat honom

den ära, att falla på slagfältet för en kula; jag vill heldre att han skall *lefvande* begrafvas under ruinerne af den *politiska* byggnad han uppfört, och som åsyftat *menniskoslägtets* förnedrande och allmänna förtryck. Att hans Senatorer och Stats*råder* ännu hylla honom i zirliga tal, betyder ej mera, än att de kläda sig i gala-costymen då de ceremonialiter uppvakta honom. De ibland dem, som hafva känsla, *förnuft och* en gnista sjelfständighet i *sin caractere, och* som således ej höra till listan af hans *köpte* slafvar, måste i sin själ förbanna denna upphofsman till deras fäderneslands fortsatta lidande och uttömning. — Under vintermånaderna måste Tysklands politik *stadga sig*. Kungen i Preussen afvaktar väl *första* möjliga tillfälle att afskudda sig det förhatliga oket. Han har nog fått plikta för sin förra förtrolighet och förbindelse med Corsica*nen*. Med Österrike tror jag icke heller, att det har någon fara, General Neuperg må vara chargerad af hvilken commission som hel*st*, till hofvet i Stockholm. Österrikiska *natio-*

nen skulle icke med liknöjdhet se sin regering blottställa sig för ett krig, endast för att conservera Buonapartes välde, hvilket varit så vådligt för Österrikiska staten. Gr. Stadion är skickad till Furst Schwarzenbergs armée som Commissaire General, och skall vara försedd med vidsträckta pleins pouvoirs. När man nu läser allt hvad Franska styrelsen publicerar om retraiten från Moscou, slutar man, att dess impudence att ljuga, som verkligen är makalös, måste derivera sig ifrån det djupaste förakt för Franska nationen, äfvensom för Europa i allmänhet, som man föreställer sig blindt tro, utan all slags undersökning, allt hvad bemälte styrelse behagar förtälja. — Jag har läst Ministerns för utrikes ärenderna rapport om Sveriges förhållande till Frankrike, och finner den vara ganska märkvärdig. Uttrycket om *Scandinaviska halfön* har frapperat mig. Baron Lagerbjelkes Dépeche är en pendant till Lord Withworts hvars publicerande så grufligen retade Buonaparte, och äfven till Cevallos berättelse

om sin conversation med Buonaparte i Bayonne. Kungörandet af denna depêche är en coup mortel för författaren, om han befinner sig på Napoleons eller dess vasallers område, ty Napoleon förlåter aldrig, och måste nu vara synnerligen exaspererad af sin eclatanta motgång. — Berättelsen om Franska arméns återtåg från Moscou, som jag har på tyska, och som är öfversatt på svenska, är skrifvén med *moderation* och sakkännedom af ett åsyna *vittne, som ständigt* följt Ryska Högqvarteret. — Jag fick i dag från Reval med posten en liten brochure med följande titel: "*Der FlussGott Niemen und Noch Jemand* (Buonaparte);" Ein freudenspiel in knittelversen *mit Gesang* und Tanz von Kotzebue, *aufgeführt* auf dem Theater zu Reval zur Feier des Freundenfestes, als die letzten Ueberreste der fliehenden Franzosen von den tapfern Russen wieder zurück über den Niemen gejagt wurden." Detta lilla lustspel innefattar på få sidor en sammanträngd *tafla af* hela campagnen, uppställd med mycken

esprit. Actionen består till det mesta i ett samtal emellan Napoleon eller *Noch Jemand*, som har faseligen brådt att komma öfver Niemen, och denna floden såsom personificerad. Till prof af versificationen meddelar jag följande stycke:

Noch Jemand.

Du hörst ja die verdammten kanonen
Die uns verfolgen früh und spät,
Und mit kartäschen nicht verschonen
Selbst die geheiligte Majestät.
Es hat dem Restaurateur von Polen
Fortuna ihre kugel gedreht;
Will er sich in Smolensk erholen,
So sitzt Kutuzow ihm auf dem sohlen;
Und will er nach der Düna blicken,
So sitzt ihm Wittgenstein im Rücken;
Und will er wieder seitwärts wanken,
So sitzt Platow ihm in den Flanken;
Und hat er sich endlich durchgeschlagen,
So fasst ihm Tschitschagoff beim kragen.
Du lieber Gott! er wird zuletzt,
Wider allen Respekt, wie ein Hase gehetzt.

Detta lär vara den första gången, *åtminstone* på fasta landet, som man *vågat spela* Buonapartes hittills fruktansvärda person *på* en theater, och offentligen trycka theater-piecen. Hvad tiden inom några månader har blifvit förändrad! — Jag är särdeles à mon aise i anseende till bägge grann-staternas närvarande politik; den är föreskrifven af Europas omständigheter, och *den följes* å ömse sidor med en ädel *franchise*, samt sätter ingen väl tänkande Finne i någon collision emellan pligter och böjelse. Måtte detta tillstånd, för begge nationernas väl, länge fortfara!

Helsingforss d. 30 Mars 1813.

M K. B. Buonaparte är för det *närvarande* icke förfärlig annorstädes än i *sina* offentliga tal och officiella kungörelser i Moniteuren. Allestädes vika öfverlefvorne af hans så kallade stora armée undan *för* den långsamt framtågande segrande Ryska hä-

ren. De lögner han låter trycka i tidningarne om sina truppers ställning, styrka, goda författning m. m., vederläggas fort af obestridliga facta. Då han säger, att de stå qvar i Posen, är Gr. Wittgenstein redan i Berlin. I Preussen är nationalandan uppväckt och yttrar sig med kraft. Denna nation, som har så mycken militairisk vanära att utplåna, rustar sig med ifver att åter upprätta sin fallna reputation. Kungen ser med glädje detta uppvaknande, och understöder med värma sitt folks resning emot hans och deras tyrann. Denna anda utbreder sig allt mera i det öfriga Tyskland, och skall inom några månader producera förvånande resultater. Jag anser otvifvelaktigt, att hela Norra Tyskland skall, så fort sig göra låter, efterfölja Preussens exempel, äfvensom att Saxen, efter Kungens flykt, skall prononcera sig för den gemensamma saken. Allmänna rösten i Österrikiska staterna måste oundvikligen determinera Wienska Cabinettet att gifva efter för nationens vilja. Den sista declarationen från detta Cabinett

visar tydligen, att det börjar inclinera för ett förnuftigt beslut. Aldrig har *Buonaparte* befunnit sig i en ställning, som mera *hotat* dess monstrueusa politiska existence. Han lärer väl nu önska att icke hafva engagerat sig i det för honom fatala Spanska kriget, en af de förnämsta orsakerna till hans missöden; han skulle väl vilja draga sin armée derifrån, för att nyttja den i Tyskland, men då försvagar han än mer *opinionen om* sin allmagt och ofelbarhet, och *blottställer* Frankrikes gränsor för en påhelsning af Engelsmän och Spaniorer. Det som värst plågar honom, är penningebristen. Den börda af beskattningar Franska folket redan bär, tillåter icke en ny tillökning, och *alla recettes exterieures* hafva upphört. *Huru* han för sitt folk skall colorera mötet i Breslau emellan Kejsaren och Konungen i Preussen, denna Konungs affall från hans sak, *och* Tyskarnes allmänna, starkt prononcerade hat emot Fransoserne och deras Chef, det förstår jag icke. Blir Österrike ännu *dertill* upproriskt emot honom, och Fransoserne

således finna sig à la veille af ett nytt krig med hela Europa, Sverige inbegripet, just då de hoppades att resultatet af tåget emot Ryssland, skulle blifva en allmän fred på fasta landet, så måste de känna sig mera olyckliga än någonsin, och modfällde angripa det nya, blodiga arbetet. Sveriges deltagande i kriget emot deras öfverhufvud, skall i synnerhet decouragera dem, och ställa Buonaparte i ett ofördelaktigt ljus uti deras ögon; ty att en prins, som varit Fransk General, och tappert fäktat för Frankrike, med bibehållande af la reputation d'un preux Chevalier, tager till vapen emot honom, dertill tvungen af ett listigt och våldsamt och orättvist behandlande, det måste djupt frappera hvar tänkande Fransos. Jag har ännu ett stort hopp, att den goda saken, Kejsar Alexanders, Europas och menskligheteus sak, skall triumphera på ett lysande sätt, och är derföre ej missnöjd, att Buonaparte icke blef hvarken skjuten eller fången i Ryssland, ty jag unnar icke honom att så *lätt* slippa från li-

qviden om alla sina föröfvade missdåd. — Nu utkomma dagligen i Petersburg, i brochurer och gazetter, på ryska, tyska och fransyska, skarpa saker emot Napoleon. — Detta slags krig är kanske lika förfärligt, som det med kulor och bajonetter, emedan det undergräfver den förnämsta basen för hans välde, opinionen. Tryckfriheten, som han strypt i Frankrike, lefver och florerar nu härligt i Ryssland, det landet, som han kallar barbariskt. Petersburg är i det afseendet att likna vid sjelfva London. Ryska artister roa sig lika som de Engelska, med caricaturer öfver den store mannen, hvarutaf många äro ganska qvicka och löjliga. — Nu vid lag lärer Ryska armén stå i Saxen. Den uppehåller sig ej med att belägra fästningar. Må deras garnisoner äta på sin proviant till våren, och hindras från ny tillförsel, så skola de utan stor blodspillan intagas. Buonaparte skryter af Danzigs tillstånd, och triplerar i sina berättelser dess försvarsmedel, men man tror sig veta med säkerhet, att der icke finnes mer än

6 à 8000 man, hvilken styrka är alldeles otillräcklig. När Ryska och Preussiska arméerna blifva mästare af Elben och Hamburg, så är man i Stockholm snarare underrättad om krigshändelserna, än jag kan blifva det här; jag ber således att bror flitigt låter mig veta hvad sig i den nejden tilldrager. — Måtte Svenska arméns företag krönas med ära och framgång! Jag gör denna önskan af uppriktigt hjerta; ty jag befinner mig nu i den lyckliga belägenhet, att ingen collision hos mig emellan pligter och böjelse behöfver äga rum. Jag söker ej här dölja min tillgifvenhet för mitt gamla fädernesland, och denna känsla skadar mig ej hos de upplyste och vältänkande af mina nya landsmän. — Kejsar Alexander är en ädel man; han förtjenar genom sina tänkesätt den äran, att frälsa verlden från det skändliga tyranni, som Buonaparte utöfvat. Minnet af Tilsit och Erfurt skall utplånas, och det södra Europa befrias af det norra.

Helsingforss d. 15 April 1813.

Med mycken fägnad har jag, *den 12 dennes*, emottagit Brors skrifvelse af den *2:dre*. Den tiden närmar sig, då communicationen mellan Sverige och Finland blifver lättare, och då vi således, å ömse sidor, kunna oftare meddela hvarandra underrättelser om marchen och utvecklingen af de nu förevarande märkvärdiga händelser, *hvarom dock* Bror, hädanefter, tidigare inhämtar kännedom än jag. — Den nya sakernas ordning är sådan, som jag länge önskat den. Buonaparte synes hafva upphunnit målet för sin utsväfvande girighet. De hittills med förskräckelse för hans välde slagne *nationerne* på fasta landet, hafva *vaknat* ur sin slummer, och rusta sig att med manlig kraft åter tillkämpa sig sin frihet, sjelfständighet och förspillda ära. Jag misströstar *ej, att* Preussarne skola i nästa campagne *utplåna* minnet af Jena, och af så många skymfliga capitulationer i sista kriget emot Fransoserne. Den allmänna andan i Preussiska

länderna är nu förträfflig, och hopar af frivilliga fäderneslandets försvarare, fatta der till vapen emot det främmande tyranniet. Samma anda skall äfven utan tvifvel visa sig öfver hela Tyskland ända till Rhen, så snart den får tillfälle att utbryta. I Holland äro tänkesätten icke gynnande för Fransoserne, och likaså litet i Schweitz och Tyrolen. Hvad som skall påskynda regenerationen i södra Tyskland är Österrikes beslut att deltaga i coalitionen. Wienska Cabinettet dröjer väl dermed i det längsta, och befinner sig verkligen, i anseende till slägtskapen med Napoleon, i en svår ställning, men måste dock omsider af nationens röst och af statens interesse decidera sig att medverka till det stora ändamålet, genom hvars ernående dess egen fördel bäst försäkras. Konungens i Preussen uppmaning till sitt folk, är excellent, och förfelar ej sin effect, så väl inom som utom hans land. Förtjusningen i Hamburg, Lübeck och på hela den kusten (redan med det stora riket införlifvade), öfver sin befrielse från

det Franska oket, är utan gränsor, och vittnar bäst om den lyckan, som dessa orter njöto under Napoleons öfverstyrelse. *Småningom* erhålla vi obestridliga *bevis af de* lögnaktiga uppgifter i alla delar af det Franska styrelse-systemet, hvarmed Europa blifvit gäckadt och bedraget. När man i de Franska journalerne läst så *många* pompösa adresser ifrån de införlifvade *länderna* till den Franske herrskaren, *skulle man* lätteligen hafva trott dessa *länder vara myc*ket belåtne med förändringen af sitt öde. Nu ser man, att likasom denna förändring var ett verk af våldet, voro adresserna ett alster af fegheten, eller rätt och slätt Franska produkter. Det mest förvånande *tilltag* af skamlöshet i *ljuga*, är väl *inrikes* ärendernas Ministers 5½ ark långa berättelse till lagstiftande corpsen, om Frankrikes närvarande lycksalighet, folkmängd, rikedom, ökade industrie, ofantliga handel, flotta af 100 linieskepp och lika många fregatter, armée af 900,000 man, outtömliga ressourcer m. m. Påståendet, att *folkstoc-*

ken i det egentliga Frankrike, under en tid af 20-årigt krig och årliga conscriptioner af landets manbara klasser, likväl ökat sig med mera än 2 millioner, kan väl icke förliknas med något annat än det lika djerfva af Ministern för utrikes ärenderne, att Ryssland förklarade Frankrike krig, förlidet år. Sådana anföranden ådagalägga ett djupt förakt för åhörarne och publiquen, ett förlitande på deras bristande urskiljning eller blinda lättrogenhet. Buonapartes tillflykt till så usla medel, att uppehålla sin credit, vittnar emedlertid om hans stora förlägenhet. Sannolikt bör den allt mera ökas, i den mån stormen nalkas Franska gränsorne, och om hans makt i Tyskland försvagas genom Rhenförbundets upplösning. Det säges, att i sjelfva Frankrike oroligheter utbrustit, såsom i Marseille och nejden deromkring, samt i les Cevennes, i anledning af conscriptionens uttagande. Som man nu på en gång behöfver uttaga 350,000 man, inberäknade cohorterne, 100,000 man (mest bestående af la canaille och öfveråldrige),

så märkes i hvar by alltför mycket den stora minskningen på folk. — Den *tidning*, hämtad ur Journal de Paris, att *Marskalken* Jourdan blifvit, på ett för honom mycket oväntadt sätt, confronterad med en annan Marskalk, hvilken förmodligen varit hans angifvare, tyckes innebära, att sjelfva le corps des Maréchaux de l'Empire icke är fullkomligen att lita på. *Jag vet icke* om Jourdan är i Paris, eller *qvar i Spanien*. — Med Åbo posten, som i går ankom, fingo vi inga Svenska avisor, och således ingen underrättelse om Svenska expeditionens ankomst till Pommern. När H. K. H. sjelf dit anländer, gäller hans person och hans namn, för den goda saken, lika *mycket*, om ej mera än 50,000 man. *Måtte* England snart öfverskicka Prinsen af Braunschweig med några 1000 man af Hannoverska Legionen, samt vapen, kläder och penningar för en armée af 50,000 man; den skall snart blifva fulltalig. Gr. Wittgenstein, som deployerat en stor skicklighet

och

och activité, skall å sin sida icke upphöra att embarrassera fienden. — K:gens i Danmark beredvillighet, att afträda Norrige emot ersättning i Tyskland, förekommer mig behöfva garanteras af en ny bekräftelse. — H. M:t Kejsaren var, efter de sista underrättelserne, återkommen från Breslau till Kalisch. I Polen är allt stilla. Polackarne äro ännu förvånade öfver den oförmodade vändning deras saker tagit, men derjemte ledsne, utmattade och utplundrade af sina förmente beskyddare. — I denna verldens ställning är det en lycka för menskligheten att segraren har ett ömt och ädelt hjerta, är skild från alla äregiriga förslager, och vill, med passion, befordra sitt slägtes väl. — Lef väl! Min Bror.

Helsingforss d. 27 April 1813.

Sista post från Sverige medförde intet bref till mig från Bror, och inga serdeles vig-

tiga underrättelser från England, Spanien och Tyskland. Emedlertid fortfara krigs-affairerne att gå väl. Den allmänna andan i Norra Tyskland är förträfflig och förbättras dageligen; det felas endast vapen att armera det stora antal af frivillige som anmäla sig, och England lärer ej kunna lemna så mycket som behöfves. Franske Generalen Morands nederlag i Lüneburg var oförmodadt, ty man trodde honom vara redan välbehållen i Bremen eller deromkring. Det berättas att en skarp affaire förefallit emellan Gen. Blücher och Davoust i nejden af Wittenberg, till den förres fördel, men man saknar ännu officiella underrättelser. Det säges äfven att Westphalaren, Generalen i Engelsk tjenst Dörnberg, marcherar gerad på Cassel, der han är för några år sedan, vid Schills rörelser, dömd att arquebuseras; hans ankomst dit torde förmå Hieronymus att lemna sin vacklande thron. Det synes som Franska armén i Spanien verkligen evacuerar den halfön. Danmark skall hafva offererat 25,000 man

för den stora gemensamma saken, och öfvertygelsen om Österrikets vilja att alfvarligt medverka till densamma, stadgar sig. Den ton som råder i de nu från Ryska och Preussiske arméerne utkommande proclamationer, kan ej öfverträffas. Skada är att den nuvarande Engelska Ministèren icke är så verksam och kraftfull som tidpunktens beskaffenhet fordrade. Buonapartes detresse i sina financer lärer vara utom all tvifvel, sedan han nödgats taga det violenta parti att föreslå försäljningen af allas communialgods, som tillhöra städerna; detta steg synes vara hans *sista* ressource. Om tillgången med det nya Concordatet berättas från Wien sålunda: att Napoleon låtit tillställa Påfven sitt project dertill, sådant som det nu finnes tryckt, men skrifvet på viket papper, med begäran att Påfven skulle in margine anföra sina anmärkningar deremot. Detta gjorde den fromme gubben ganska ärligt, och undertecknade dem, samt lemnade projectet tillbaka för att vidare öfvervägas, men då trycktes det Napoleonska ut-

kastet, såsom ett med Påfven öfverenskommet Concordat, utan att anmärkningarne kommo i betraktande. När man sedermera ville förmå Pius VII till att förrätta Krönings-ceremonierna, afslog han det helt och hållet, och kunde ej dertill förmås hvarken med lockande eller hotelser. — I förra Preussiska kriget hade jag allsingen förhoppning om en god utgång; *men nu* tror jag deremot att *Preussarne skola slåss admirabelt* emot Fransoserne, som i en campagne tog bort hela deras förra militairiska ära, hvilken de nu måste återförvärfva. Kejsarens högqvarter skulle, vid sista underrättelsens afgång, flyttas från *Kalisch* till Dresden. Avisorne innehålla att 8000 Svenskar redan äro ankomne till Pommern; det torde vara för högt räknadt. — Prinsen af Oranien, som man trodde vara i Spanien, finner jag nu vara ankommen till Stockholm. — Jag hinner ej mer denna gång.

Helsingforss d. 4 Maji 1813.

M. B. B. Om krigsoperationerne nu för tiden få vi i denna cul de sac sena tidningar; de anlända mycket förr öfver Hamburg till Stockholm. Således kan jag icke säga Bror något nytt i den vägen. Morands nederlag var serdeles fullständigt; om han lefvat hade han blifvit casserad. Buonaparte handterar med yttersta stränghet de Franske befälhafvare, som nu gifva vika för de nya förändrade omständigheter hvaruti hans arméer sig befinna; General Carra St. Cyr har under bevakning af Gens d'armer blifvit förd till Wesel. Davoust figurerar ännu i spetsen för 6000 man, emellan Magdeburg och Hameln; men Beauharnois, efter sitt försök att med 25,000 man återtaga Berlin, hvilket försök misslyckades, har dragit sig ifrån Magdeburg till Aschersleben, och det tros att hans högqvarter flyttas till Halberstadt. Förnämsta Franska styrkan lärer samla sig i nejden af Würzburg. Emedlertid framtåga de förenade

arméerne och följas af Tyskarnes allmänna enthousiasme för den sak de försvara. Österrikiska Cabinettet har ej ännu rent prononcerat sig, men nationen är upplifvad af den bästa anda. Ett rykte säger att Thorn capitulerat. För norra Tyskland är af Kejsaren och Konungen i Preussen en Administrations-Conseil upprättad, hvilken presideras af den namnkunniga *Baron Stein*, som Buonaparte för några *år sedan förklarade* fogelfri. En avis-artikel innehåller att Murat slutat fred med England; det låter icke sannolikt, ty England skulle derigenom erkänna hans rättighet till Neapolitanska kronan, hvilket vore emot all principe. Enligt Nouveller från Paris öfver Wien skall Buonapartes rage vara au comble. Han har förklarat det närvarande kriget *une guerre à mort;* samma tanka derom hafva också hans motståndare. Han har låtit complimentera sig öfver sina financers lyckliga tillstånd, och låtit afsjunga 2:ne Te Deum, det ena öfver Hamburgs återtagande, det andra öfver Morands seger

vid Lüneburg. Öfver hans tillämnade resa till Tyskland höres ännu intet, och personer som kommit från Maynz försäkra, att de icke sett många förstärkningstroppar i antågande till Rhen. Om han verkligen evacuerar Spanien kan han väl få 120,000 man goda och krigsvana troppar att employera i Tyskland, men då är också rikets vestra gräns blottställd. I alla fall har han aldrig förut befunnit sig i den ställning som nu, att icke allenast hafva emot sig Regeringarne, utan ock sjelfva nationerna. Tillförene kunde han alltid med trygghet räkna på ett stort anhang i hvar nation som han bekrigade; nu är detta understöd honom beröfvadt. Tysklands bokprässar, hittills fängslade, låta nu oupphörligen utflöda de bittraste productioner emot honom, i alla slags stylar, efter folkklassernas olika begrepp och fattningsgåfva; detta ökar hatet emot hans person.

Jag längtar att få se hvad Svenska armén uträttar på Tysk botten till förmån för den goda saken, och önskar den af upp-

rigtigt hjerta all framgång och ära. — Danmarks vacklande politik lärer omsider komma till stadga och få en form, men dess inflytelse på vigtskålen blir i alla fall omärkligt. — Jag har alltid varit af den tanken att Kronprinsens person på Tyskbotten svarar emot 50,000 man; c'est par conséquent mieux que tout ce que Danemarc peut offrir de moyens.

Helsingforss d. 14 Maji 1813.

Min käre Bror! I går hade jag den förnöjelse att emottaga Brors sista af d. 7 dennes. Jag ser derutaf att de sig nu tilldragande händelser på den nya krigstheatern förr hinna till Brors kunskap än till min. Jag bör således icke blanda mig med att meddela underrättelser derom, hvilka skulle vara sentida och öfverflödiga. Den allmänna reflexion bör jag endast göra, att sakerna i Tyskland stå väl och avancera med fart framåt. Saxarne dela Preussarnes

enthousiasme för Tysklands frihet, och äro beredvillige till alla uppoffringar; de hoppas att snart få återse sin gamle Konung i sin hufvudstad. På Österrikes uppriktiga medverkan börjar man räkna med mera trygghet; tillåtelsen, gifven åt Österrikiske agenter, att i Ryssland upphandla hästar för sin Cavallerie-remonte, är ett bevis på förtroende för Wienska Cabinettets tänkesätt och afsigter. Tonen i de Österrikiske staterne emot det Franska tyranniet är förträfflig och förbättras hvar dag. Fienden synes vilja concentrera sin styrka i nejden af Eisenach, der således förmodligen den första bataljen kommer att gifvas, af hvars utgång campagnens öde torde komma att bero. Man har inga säkra données om Franska arméns numeraire och rätta tillstånd, ty på de skrytsamma berättelserne i Moniteuren kan man ej lita. Man vet ej heller med visshet hvad de förenade arméerne utgöra, men nog ökas stundligen deras talrikhet genom frivillige, allenast vapen ej fattas; dessa börja nu komma efter hand

från England. Under det utsigterne för en lycklig utgång ännu äro lofvande och *ljusa*, är det högst bedröfligt att *trätoäpplet* i norden, möjligen kan förorsaka en *schisme*, hvars följder kunna blifva synnerligen skadliga för den gemensamma räddningen, och oförmodadt skaffa vatten på Buonapartes qvarnhjul. För min del är jag fullkomligen öfvertygad derom, att från denna sida intet flärd existerat, ty derom *eger jag directe* bevis, af en beskaffenhet, som icke lemnar rum för tvifvelsmål, men jag tror också att en viss Negociateur i K:mn öfverskridit sina ordres, eller icke förstått sina instructioner, och således förorsakat det nu uppkomna missnöjet. Jag *hoppas* dock, att det vid ett personligt *möte* skall kunna undanrödjas. Likväl har jag från första stunden sett i hela denna sak svårigheter af en alldeles egen beskaffenhet, hvilkas aflägsnande måste väcka stora bekymmer. Efter min tanka hade det varit aldrabäst att öfverenskomma sålunda, *det* ingen slags underhandling med D:k blifvit

öppnad, utan, det lemnadt i samma ställning som det var, neml. i förbund med Frankriket och i krig med England, till dess omständigheterna så utvecklat sig, att det funnit nödvändigheten fordra, att sjelf söka sitt inlåtande i den stora Alliancen af alla förtryckta nationer emot förtryckaren, då det villigt underkastat sig *alla conditioner*. På det sätt saken nu blifvit tagen, har det ägt frihet att sjelf föreskrifva sina vilkor, och i alla fall blir vinsten af dess accession högst obetydlig för det hela, då deremot Sveriges cooperation under Kronprinsens ledning, bör så väl i physiskt som moraliskt hänseende, vara af en omätligt stor inflytelse. — I början af denna vecka var vår gode General-Gouverneur Grefve Steinheil här, återkommande ifrån krigstheatern der han synnerligen distinguerat sig, under och bredvid Grefve Wittgenstein. Han dröjde här ett par dagar, af hvilka han tillbringade en hos mig, i sällskap med de förnämsta härvarande militaire autoriteter. — Läser Bror Åbo-Tidningen? Jag skicka-

de för några dagar sedan att der införas öfversättning af ett violent tal emot *Buonaparte*, som Spanska Ministern i *Ryssland hållit* för de der enregimenterade Spaniorer, då de skulle aflägga Trohetseden åt Ferd. VII. Han kallar deruti den Franske Kejsaren, tout uniment, *l'infame Napoleon Buonaparte.* — Hvad säger Bror om Lord Wellingtons inactiveté? Felet *ligger hos* Engelska Ministèren, som icke är *sådan, som* den bör vara i denna vigtiga moment. Jag regretterar att Marquis Wellesley och Canning icke mera befinna sig der.

Helsingforss d. 16 Maji 1813.

Posten från Petersburg i går medförde ingen tidning af vigt, och, hvad som är mycket ovanligt, icke heller något bref till mig. Med all min förhoppning om ett godt ändtligt resultat för Europa, af den närvarande striden, kan jag likväl icke afhålla mig ifrån

en känsla af fruktan för den närmast förestående decisiva choc emellan de fiendtliga massorne, i nejden af Eisenach. Fransoserne äro nu närmare sina naturliga ressourcer, som de med en onaturlig energie kunna uttvinga, de äro gynnade af årstiden, deras Generaler befinna sig i ett land der de känna hvar gångstig, och som öfverallt bär minnen af deras förra segrar; alla som höra till deras Kejsares system genom grundsatser, tjenster, erhållne gracer och decorationer, m. m. inse att af hans fall följer troligen deras eget; de äro således tvungne att använda sina ifrigaste bemödanden för hans sak, som tillika är deras sak. Det är sannt, de hafva nu de väckta nationerne emot sig och måste öka dessas hat och förbittring emot Franska namnet, genom hvarje ny våldsamhet som emot dem föröfvas; emedlertid är deras militairiska erfarenhet, deras hastighet i rörelser, deras outtröttliga verksamhet, mycket att frukta. Gud låte allt väl aflöpa,

och fredens välsignelser åter skänkas den af blod mättade jorden!

Helsingforss d. 18 Maji 1813.

I går hade jag den fägnaden *att få* uppbryta Brors sista af d. 11 Maji, *hvilket* således icke varit mera än 6 *dygn på vägen*. Med den i dag från *Petersburg ankomne* post, hafva vi erhållit ganska vigtiga tidningar. Den 29 April dog Furst Kutusoff; det är en olycka i anseende till det stora förtroende han egde i sin nation och i Ryska armén; men som han var gammal *och* kanske i närvarande omständigheter *för mycket* försigtig, torde hans förlust för det hela icke blifva så känbar. Han var emot alla förslager att passera Elben, men 3 dagar efter hans död vann Kejsaren slaget vid Lützen, ett ställe som vinner en ny historisk märkvärdighet genom denna blodiga action. Napoleon försökte här 6 gånger att genombryta Ryska arméns centre,

men blef alltid repousserad, och måste slutligen lemna batalj-fältet med en förlust af 15,000 döde och 16 canoner. Preusarne hafva vid detta tillfälle slagits förtvifladt och ej gifvit pardon, hvarigenom antalet af fångar skall vara obetydligt. Kejsaren har befunnit sig öfverallt, der striden varit som hetast. En Rysk General har blifvit sårad vid hans sida. Preussiske Generalerne Blücher och Scharnhorst skola äfven vara sårade, men lindrigt. Fransoserne hafva dragit sig tillbaka med ordning och under ständigt manoeuvrerande; det är anledning att tro att de ännu lefverera en batalj, innan de draga sig till Rhenströmmen. Utgången af denna skall emedlertid starkt influera på Österrikiska Cabinettet, som dessutom uppmanas till verksamt deltagande i det gemensamma kriget emot verldsförtryckaren, af nationens allmänna röst. Hvar Storfurstinnan Catharina, Kejsarens Syster, på sin resa till Töplitz, passerat Österrikiska troppar, hafva soldaterne, af egen mouvement ropat: *Lefve Alexander!* Prins

Schwarzenberg och General Bubna äro återkomne från Paris, der de hafva fått af Napoleon ovett och hotelser *till svar på* propositionen att underhandla om fred på basis af Lüneviller-freden. Han soutenerar sin caractere i det längsta.

Helsingforss d. 25 Maji 1813.

Posten från Petersburg, som kom i dag, medförde inga närmare detailler om *följderne* af slaget vid Lützen, men nog är det all anledning till den förmodan, att *Buonaparte* icke låter dervid bero, *utan gör* oförtöfvadt nya bemödanden att framtränga. Emedlertid lärer han äfven söka renforcera Davoust som står i Bremen och deromkring, för att sätta honom i stånd att upphäfva belägringen af Magdeburg och Wittenberg, samt åter komma i besittning af Hamburg. Genom Svenske tropparnes annalkande och

verk-

verksamma deltagande, bör likväl denna plan dejoueras, och på detta deltagande kan ej mera tviflas, om det bekräftar sig, att Pr. Dolgorucki blifvit formligen desavouerad af sin herre och rappellerad, hvarigenom Svenska Cabinettets uppväckta missnöje i anledning af hans mission, uti hvilken han icke förstått, eller öfverskridit sina erhållna instructioner, bör försvinna. Det synes mig vara mycket indifferent för den stora goda saken, om Danmark är med eller ej; men Kronprinsens activité och militairiska talanger äro deremot af den största importance för ett ändtligt fördelaktigt resultat. Detta måste blifva godt; eljest är Europa utan räddning förloradt. Denna sanning inses nu af hela Tyskland, och likaså mycket i Österrike, som annorstädes. Wienska Cabinettet kan ej dröja länge att prononcera sig, och då först kommer fienden i en förhoppningslös ställning. Så snart Österrike bryter löst, hafva Tyrolarne fria händer, och Schweitz vill icke skicka fle-

ra slagtoffer till sin mediateur. Det berättas att Kejsar Alexander ämnar *resa till* Prag, för att der hafva ett möte *med Kejsar* Frans och Kungen i Saxen, hvilken sednare redan skall hafva undertecknat en tractat med Österrike, och således skilt sig från Rhenförbundet. Fiendens framfarande i Tyskland skall vara grufligt, men det har dock blifvit något lindrigare, *sedan de Ryska* och Preussiska *Befälhafvarne ganska* allvarsamt förklarat sig vilja bruka repressalier på Franska fångar af alla grader, för de våldsamheter, som af Fransoserne föröfvas emot Tyska män, som försvara sitt *Fäderneslands* frihet och sjelfständighet. — Man har ännu inga säkra notioner om de stridande arméernas reciproqua styrka, men nog är det troligt, att den Franska kan skattas till nära 200,000 man; men dess moraliska kraft bör vara betydligen förlamad af de sista händelserna. — Storhertigen af Würzburg har med plats undankommit till Prag. Hans sköna slott är förvandladt till ett Lazarett. Franska öfver-

löpare samla sig till stor myckenhet i Böhmen, och Tyskarne vid fiendtliga armén sätta sig i frihet, när de kunna, och gå öfver till Ryssarne och Preussarne, med sina vapen, compagnivis. — Från Spanien höres intet, och transporter af trouppper från England komma i ganska små portioner till Tyskland.

Helsingforss d. 28 Maj 1813.

Ehuru jag icke har något interessant att meddela denna gång, vill jag dock icke låta denna post förbigå, utan att tacka för Brors ihågkomst. I morgon bittida ankommer posten från Petersburg, och då torde vi blifva närmare underrättade om följderne af slaget vid Lützen, hvarom vi ännu äro i okunnighet. Sista underrättelserna innehålla endast denna tröstande phrase: "Gudi vare ära! alla tidningar, som röra det allmänna, äro goda." En annan artikel lyder sålunda: "Il paroit que le C:te de Witt-

genstein a trompé Napoleon en se repliant; celui-ci aussi furieux que presomptueux l'a suivi, tandis que le corps de Miloradowitsch s'est porté sur ses derrieres, en lui coupant sa route militaire sur Würzbourg, d'où il attend ses renforts, etc. etc. En attendant le General Barclay avance Lewis plus haut; ces deux corps ensemble font près de 100,000 hommes de troupes fraiches." Från Leipzig har man köpmansbref, *skrifne efter* bataillen, der det heter: "Nous avons été ici dans une inquietude d'enfer, mais les François le sont à leur tour à plus juste titre." Det bästa af allt är, att man nu bör kunna hoppas Svenska arméns *uppriktiga* medverkan, sedan Kejsaren *så öppet för*klarat sina rena afsigter genom Pr. Dolgoruckis rappel och den formliga desaveun af hans yttranden i Köpenhamn. Det parti Engelska Cabinettet tagit, i anseende till de bägge Danska underhandlarne, bevisar också ett uppriktigt tänkesätt hos den Ministèren emot Sverige. Men härvid bör dock anmärkas, att pluraliteten af Engelska natio-

nen ingalunda gillar Ministerns förfarande, utaf hvilket ogillande ännu många svårigheter kunna uppstå. Jag hade nu på eftermidd. besök af Lord Dumphries, sonson till den fameuse Lord Bute, och han lemnade mig i detta ämne många vigtiga upplysningar. Han kommer från Stockholm, och berättade, att Gen. Neuperg gjorde sig färdig att afresa för att emottaga ett befäl vid Österrikiska armén, hvilken underrättelse fägnade mig rätt mycket, ty jag har en fördelaktig tanka om den mannen. — Nu böra redan Svenska trouppar vara i Hamburg, och således Davousts planer på den staden dejouerade. Det bör också blifva trångt för honom emellan Elben och Weser. — Man är mycket korttänkt i Sverige, om man, efter den långa erfarenhet man redan inhämtat om Buonapartes moraliska caractere och politiska afsigter, icke fullkomligen inser, att äfven för Sverige det icke gifves något annat räddningsmedel, än att kraftigt medverka till hans förstörande, och till öfverändakastande af hans välde, hvilket, om

det kunnat underlägga sig Ryssland såsom Tyskland, ingalunda skulle hafva underlåtit att äfven sträcka sig till Sverige och Danmark, Sverige bör således icke betrakta sig såsom inlockadt i denna fejd, utan såsom utförande den för att befästa sin egen säkerhet. Hvarje magt, som deltager i detta heliga krig, slåss för sin frihet, sin sjelfständighet, ooh för att aflägsna faran af ett tryckande ok. Ser Svenska nationen icke saken *sålunda*, utan agerar förnämligast i den plan, att förstora sig (hvilket dock under en annan synpunkt är ganska lofvärdt och rättvist) så är den allmänna upplysningen om hennes närvarande och framtida läge, om tidens trängande kraf, ännu ganska inskränkt, eller missledd af partie-vuer.

Helsingforss d. 1 Juni 1813.

Min k. Bror! Jag nyttjar nu tillfället med en resande, att skrifva några ord. — Med

Petersburgska posten, som kom i går afton, inlopp ingen ny tidning om ställningen på krigstheatern; således kunna vi icke vänta någon ting derom förrän nästa Fredag, och dessförinnan vet man mera derom i Sverige. Det säges att Franska armén, efter bataljen vid Lützen, varit i mycken oordning, hvarföre en attaque på densamma från vår sida kunnat blifva fördelaktig, och kanske förekommit den Franska operationen genom Böhmen, hvilken blifvit utförd af Ney, som således icke, enligt den första berättelsen af fångar, blifvit blesserad. Buonapartes nuvarande armée säges i allmänhet vara mycket dålig, och till största delen bestå af späda ynglingar af 15 och 16 år, som icke hålla af kriget, gråta och be om nåd, sk[illegible]as af Ryssarne, men stickas obarmhertigt ner af Preussarne, hvars nationalhat är utan gränser. Sedan Lützen, skola Ryska tropparne, i flera små affairer, hafva tagit 6000 fångar. Jag väntar nu med impatience på första resultaterne af alliancen emellan Ryssland och Österrike. Det

säges att Bounaparte retirerade, men *det* tror jag icke, ty nog vågar han *ännu ett* anfall, innan han tager ett sådant *beslut.* Detta beror, utan tvifvel, mycket af hvad Svenska Kronprinsen kan åstadkomma i norra Tyskland, sedan han blifvit förstärkt af Generalerne Barclays och Lewis corpser, som ställas under hans öfverbefäl, *och som* med Tyska Legionen anses utgöra *omkring* 50,000 man (icke 100,000, *som jag skref i* mitt sista). Davoust blir *en* svår fisk att fjälla; han har befallning att hålla sig i det längsta i Bremen, som han befäster, och i nejden deromkring, för att betäcka Buonapartes venstra flanque och Holland. *Man* har fått hit det dumma ryckte, *att General* Sandels blifvit tagen med *sin* Stab af Danskarne; det synes troligt att Danmark i denna afgörande moment skulle, under *sin* extrema svaghet, våga ett anfall emot Sverige, au risque, att derigenom få emot sig Ryssland, Österrike, Preussen, England och Sverige, hvilka vid slutliquiden kunde

aneantera denna Magt som sjelfständig stat.

Helsingforss den 8 Juni 1813.

Brors sista af den 25 Maj hade jag den fägnaden att d. 5 innevarande emottaga. — Ju längre Bror aflägsnar sig söderut från Stockholm, ju närmare nalkas derigenom krigstheatern, och ju förr emottagas underrättelserna om der inträffande händelser, då deremot jag alltid förblifver på samma afstånd från den stora blodiga scenen. Det nya jag således kan hafva att förtälja, är redan gammalt innan mitt bref hinner fram. Emedlertid kan jag dock ej afhålla mig att, i anledning af Brors skrifvelse, raisonnera något öfver ställningen, sådan som den nu är känd. — Att Buonaparte och hans parti, hvartill förmodligen, utan undantag, höra Senaten, Statsrådet och alla hans Marskalkar, hvilkas interesse är på det närmaste förenadt med hans, skulle, till utföran-

de af denna campagne, använda de yttersta efforts, för att hopsamla en *ofantlig* stridsmassa, det var att med säker*het vänta*. Att de deruti skulle till en viss point lyckas, bör icke heller surprenera, då man känner till hvilket djup af förnedring Franska nationen sjunkit under sitt långvariga revolutionaira och militaira tyranni, *och* hvarigenom ett allvarsamt motstånd emot de anbefallde utskrifningarne *af manskap*, i närvarande omständigheter icke var tänkbart. Buonaparte bör således kunna hafva nu att disponera en armerad numeraire af minst 250 à 300,000 man, och med den bör hans militairiska vana och skicklighet sätta honom i stånd att embarrassera *sina* mindre öfvade fiender, genom *djerfva* manoeuvreringar, detourneringar, hastiga marcher, oförmodade attaquer i flanquen *och* rygg o. s. v., hvilket allt måste föranläta de allierade, att genom ett försigtigt tillbakadragande undvika att blifva tournerade och couperade. Men oaktadt den superiorité i antal han ännu troligen äger, anser

jag honom derföre icke farlig, ty det är onekligt, att hans härar icke mera äga den moraliska kraft, som hitintills gjort dem så förfärliga, äfvensom att hans motståndare vunnit en ny, hvilken de i förra krigen saknat. Det försäkras, att Franska artilleriet nu är illa serveradt, cavalleri finnes till ganska litet antal, och de fleste Franska Regementer bestå af ynglingar, som nyss kommit ur barnaåldren, och som ogerna låta slagta sig. Också slutas alla affairer med stor förlust för honom; ty de allierade disputera envist terrainen och behålla den, ehuru fiendens strategetiska rörelser sedan förmått dem att evacuera den. Drabbningarne d. 19, 20 och 21 hafva varit ganska heta, och Preussarne hafva deruti åter täflat med Ryssarne i mod och tapperhet. Ryske Generalen Gr. Osterman Tolstoi skall en af dessa dagar blifvit blesserad. Den 19 om aftonen, innan dessa actioner började, hade Buonaparte åter skickat till Kejsaren ett anbud af fred, men fått till svar, att det icke kunde antagas,

innan Fransoserna voro på andra sidan Rhenströmmen. Den stackars gubben, *Konungen i Saxen*, som svor på *crucifixet*, att icke öfvergifva Napoleons sak, har återkommit till Dresden, men blifvit der med stränghet bemött af sin öfverherre, som förebrått honom sin i början visade tvetydighet, och befallde honom genast skilja ifrån sig sina begge förtrogna rådgifvare; Ministern Grefve Pilsach och *General Langenau*. Man väntar ett strängt manifest emot den gamle Konungen ifrån de allierade Monarkernas högqvarter, med tillbjudande af fred, understöd och beskydd åt alla Saxare, som vilja arbeta för Tysklands frihet. Desertion i Franska armén skall vara mycket stark, och närheten till Böhmen faciliterar den. 2 bataillоner Croater skola på en gång hafva satt sig i frihet. I batаljen den 20 och 21 skickades, för att storma ett Preussiskt batteri, en bataillon Würtembergare, som straxt förenade sig med Preussarne. En afdelning Saxare och några Spaniorer i Franska armén hafva fått till-

fälle att följa samma efterdöme. Man har väl redan läst tryckt ett dekret af Napoleon, som förklarade, att huset Hohenzollern upphört att regera, att alla de Preussiska provinser, som inkråktas af Franska Marskalkar, skola tillhöra dem, samt att allt hvad en Fransk soldat kan afhända en Preussisk undersåte, är hans rättmätiga egendom; men detta är dock ej så officielt, att man kan sätta fullkomlig tro dertill. — Svenska trupperna hafva nu börjat intåga i Hamburg, och deras inträde der har varit en signal för de Danska, att tåga derifrån. Så skrifves åtminstone i tryckta blad; men enskilta underrättelser förmäla, att dessa sålunda inryckte troppar, ditkomne på General Döbelns ordres, utan authorisation af Kronprinsen, fått ordres att vända om, och att Generalen blifvit arresterad. Detta skulle vara en fatal omständighet, och vatten på Buonapartes qvarnhjul, som genom sin Davoust hårdt ansätter Hamburg, hvilken stad icke kan sakna biträde af främmande troppar, om den skall undgå att falla i fiendens

våld, hvilket vore en obotlig olycka för Norden. — Den i dag från *Petersburg* ankomne post medförde bref af den 5, *hvaruti* den märkligaste nyhet var den, att en affaire emellan Fransoserne och Österrikarne redan skulle hafva förefallit i Böhmen den 22 Maj, hvilken tidning dock synes fordra bekräftelse. Nog skall General Neuperg, innan sin afresa från Stockholm, *hafva* försäkrat, att kriget emellan *hans hof och* Frankrike snart skulle blifva förklaradt, och han har rest för att emottaga ett befäl vid Österrikiska arméen.

Helsingforss d. 24 *Juli 1813.*

Länge har jag lemnat obesvaradt ditt sista bref, från Öland af d. 23 Juni, som redan d. 8 denna månad kom mig tillhanda. Orsaken till min tystnad är lätt funnen. Den oförmodade vändning allmänna sakerne tagit, har djupt affecterat mig, och gjort mig oskicklig för meddelande af mina dystra tan-

kar och föreställningar. Mina förhoppningar voro för högt spända; förargelsen att se dem felslagna, och att åter hafva missräknat mig, gör mig nästan förtviflad. Jag trodde fåviskt, att den långa erfarenheten af nesa och förtryck, den ögonskenligt hotande faran af ett allmänt slafveri, nationernas enhälliga önskan för befrielse, skulle kraftigt verka på Cabinetternas förhållande i denna afgörande moment, hvilken, rigtigt begagnad, skulle kunnat medföra verldens frälsning; men Österrikiska hofvets jalousie emot Ryssland och Preussen, samt Danmarks emot Sverige, hafva gjort mina uträkningar om intet. Man har kommit till det fatala stilleståndet, som förlamar allt å ena sidan, under det att å den andra, det lemnar fienden tillfälle att återställa den förlorade opinionen om sin magt, och att äfven materiellement öka denna. Freden är att önska, som det högsta goda för menskligheten, men en fred, dicterad af Buonaparte, är till sina följder värre än fasorna af ett fortsatt krig. I den saknad vi nu

känna af säkrare underättelser, än de som sparsamt innehållas i tidningarne, *kan* icke ens någon sannolik gissning *göras, om det* verkligen blir fred, och hurudan? *Underrättelserne* från Saxen, Schlesien och Böhmen contradicera hvarandra. Enligt *några*, skulle ett möte redan ägt rum emellan de begge allierade Monarkerne och Kejsar Frans; enligt andra berättelser hafva de höga herrarne ej träffats. *Men så är det* afgjordt, att Buonaparte *icke heller sett* sin svärfar. Somlige anföra som säkert, att Österrike, när det hinner komma i ordning, vill strida för den goda saken; andra, att det vill agera gemensamt med Frankrike. Man vet ingenting med visshet. *I denna* osäkerhet vill jag icke våga mig på djupet med reflexioner i anledning af Brors bref, utan skjuter upp dermed tills sakerne bättre utveckla sig, hvilket ej kan länge dröja. Hamburgs och Lybecks öde bekymrar mig mest. Köpenhamnska Cabinettet har samlat stora syndaskulder uppå sig. Svenska

veder-

vederläggningen af Danska declarationen är utmärkt väl skrifven.

Helsingforss d. 28 Aug. 1813.

Min bästa Bror! Den varma årstiden är förbi och den kulna hösten börjar nalkas; din långa resa måste således redan vara eller snart blifva slutad. Jag har också gjort en, men mycket kortare, neml. till Tavastehus för att träffa General-Gouverneuren, och sedan derifrån till några herregårdar, som lågo i min hemväg. Under Brors frånvaro har den tappre Lord Wellington, tidehvarfvets ära, vunnit nya lagrar, och hufvudsakeligen bidragit att förbättra verldens utsigter. I dag ankommer den efterlängtade officiella tidningen att Österriket omsider prononçerat sig och d. 10 Aug. afgifvit sin krigsförklaring emot Frankriket; det säges att samma dag de allierade brutit opp och ryckt fram på alla

punkter, samt att Buonaparte, som varit nödsakad att skicka 40,000 man af sina bästa troppar hem till sitt land, *för att* möta Engelsmän och Spaniorer, retirerat från sina positioner i Sachsen; och att han drager sig emot Rhenströmmen. Måtte dessa goda tidningar bekräftas med nästa post. General Moreaus ankomst till Tyskland och till Kejsar Alexanders högqvarter måste högeligen irritera Napoleon, *och äfven göra* honom bekymrad. Det är märkvärdigt att se huru hans arroganta ton fallit sedan någon tid; han fabricerar icke mera några bulletiner; han prophetiserar icke, han smädar icke, han skryter icke. Den 28 bulletinen var hans sista opus af den *beskaffenheten*. Kanske pinas han af den aning att hans usurperade välde möjligen kan taga en ända med förskräckelse.

Helsingforss d. 17 Sept. 1813.

Min bästa Bror! Med mycken fägnad har jag i går emottagit Brors bref af d. 7 den-

nes. Om jag, med större delen af den tänkande och välsinnade allmänheten i alla länder, var nedslagen af den oförmodade tidningen om det ingångna stilleståndet, är jag nu så mycket mera belåten med det fägnesamma resultatet af denna vapenhvila, nemligen Österrikets allvarsamma och kraftiga cooperation för bemödandet att befria verlden från Buonapartes förhatliga tyranni. Wienska Cabinettet behöfde detta rådrum för att få sina försvars- och anfalls-anstalter i ordning. Monarkien var af verldsfienden så utsugd och blottad, i synnerhet på penninge-medel, att dess rustningar för att sätta sig i ett formidabelt tillstånd, nödvändigt måste gå långsamt. Nu äro de omsider fullbordade, och understödjas af nationens enhälliga önskningar. Det Österrikiska Manifestet lemnar ingen tvifvel om hofvets uppriktighet; Kejsar Frans följer sjelf med sin armée, och under Moreaus ledning samt med den förträffliga anda som upplifvar Österrikiska tropparne, bör man kunna hoppas allt godt. Hvad som förmo-

dades skulle ske vid fälttågets återöppnande, har inträffat; Buonaparte ville *rikta* sina förnämsta efforts emot Berlin, *Potsdam* och Breslau, för att genom intagandet af de begge förstnämde öppna hufvudstäder, och genom den sistnämdes öfverrumpling, återställa sin militairiska ära, som sedan någon tid blifvit mycket fördunklad; men på den första af dessa vägar *träffade* han Svenska Kronprinsen, och *på den senare* General Blücher, hvilka helt och hållet derangerat hans planer. Med oförrättade ärender, blodiga hufvuden och betydliga förluster af folk och canoner, måste hans troppar återvända från begge dessa tåg. *De* stora allierade hufvud-arméernas *framträngande* från Böhmen in i hjertat af Sachsen, till Dresden och Leipzig samt lägrets vid Pirna intagande med storm af den käcke Grefve Wittgenstein, hafva väl *också* betydligen bidragit till Fransosernes hastiga retraite ifrån Brandenburg och Schlesien. Emellertid stod ännu, enligt de *sista* underrättelserne, en Fransk armée-corps vid

Schwerin i Meklenburgska landet, och Buonaparte sjelf skall vid sin retraite ur Schlesien hafva kastat sig med sin hufvudstyrka på Zittin i Böhmen, för att derifrån taga Wittgenstein i flanquen; huru härmed lyckats, får man väl veta med den post från Petersburg, som väntas i afton eller i natt. Sakerne närma sig till en stor och afgörande crisis. Är det sannt, som det säges, att Buonapartes dåliga financeställning tvungit honom att i Frankriket skapa ett nytt pappersmynt, för att skaffa sig fonder till krigets fortsättande, så har han genom denna mesure gifvit ett dråpslag åt sin makt inom landet. Desertionen i hans armée tilltager, och underhålles säkert af Moreaus vistande i de allierades högqvarter. Mötet emellan de begge Kejsarena, Alexander och Frans, i porten af Prag, har varit synnerligen rörande; den sistnämde hade sagt, under det han kastade sig i den förres armar: "Je remets ma personne, mon armée et mon Empire entre vos mains." Konungen i Preussen har under sin resa genom

Böhmen blifvit allestädes af innevånarne emottagen med det varmaste *deltagande*. Man ser nu af Österrikiska Manifestet, *att* han var dömd af Buonaparte att mista sin krona, att Preussiska monarkien skulle upplösas, och att Österriket hade fått anbud af Schlesien. Wienska hofvets accession till coalition är en evenement som säkert icke varit väntad hvarken i Köpenhamn, *eller* ibland de Franskt sinnade i *Stockholm*. *Jag* tviflar äfven derpå att Buonaparte sjelf kunde bibringa sig en fullkomlig öfvertygelse om möjligheten af detta steg från sin svärfars sida, hvars inactiveté han trodde sig hafva köpt genom sitt andra gifte.

Helsingforss d. 21 Sept. 1813.

Min B. B.! Den envist fortfarande ostliga vinden hindrar Svenska posternas öfverkomst. Deremot böra de Finska så mycket snabbare anlända till Sverige. *Der* är man redan utan tvifvel så väl underrättad om

händelserna i Tyskland, att det skulle vara öfverflödigt om jag här ville ingå i detailler om dem. Jag inskränker mig således att kortligen nämna det hufvudsakligaste af hvad posten i går från Petersburg medförde. Blücher har åter haft en stor succès, genom hvilken hela Schlesien omsider blifvit befriad från fiendens närvaro. Man räknar att det sammantagna resultatet af alla denne käcke Generals segrar, sedan fiendtligheterna å nyo började, är: 21,000 fångar, 103 canoner, 400 ammunitions och andra vagnar, 4 örnar, 150 Officerare, 3 Generaler och Marskalken Neys krigs-cassa. Macdonalds corps skall i det närmaste vara af honom förstörd. Under Fransosernes flykt skall General Lauriston, med flere Officerare af sin stab, drunknat i floden Bober. En af de fångne Generalerne, Pachtod, känner jag personligen, och har ej fördelaktig tanke om hans capacité. Preussarne skola hafva i Schlesien slagits som lejon; de söka att utplåna det skymfliga minnet af deras sista krig emot Fransoserna, och

de lyckas admirabelt i detta försök. Vid bataljen d. 30 Aug. på Böhmiska gränsen blef större delen af Victors *division ruinerad*. Den då fångne Generalen Vandamme, känd under tillnamnet: *Tigern*, blef skickad djupt in i Ryssland. Han blef presenterad för Kejsaren, åt hvilken han sade: "det är en stor olycka för en General att blifva slagen, och en ännu större att blifva tagen till fånga, men denna *olycka mildras* för mig genom E. M:ts *ädelmod* och beskydd." Kejsaren svarade: "mitt beskydd skall Ni få; det skall icke felas Er någonting utom förmågan att göra ondt." Desertionen i Franska armén säges fortfara. I en tidningsartikel från Prag läses, att *sedan fiendtligheternas* utbrott, nära 18,000 man gått öfver från Franska armén till de allierade, blott i Augusti månad, hvilket dock synes vara exagereradt. Westphaliska Husar-Öfverstarne *von Hammarstein* och *von Penz* hafva tagit detta partie. Det berättas att en corps Fransoser och Danskar af Davousts armée, som kommit ända fram till Rostock,

blifvit der dugtigt slagne, i synnerhet Danskarne, och tvungne att fly till Wismar. Detta skulle hafva skedt den 28 Aug. På en annan sida har Österrikiska Generalen Hiller detacherat från sin armée 3 corpser, den ena emot Salzburg, den andra emot Villach på Drave, och den tredje emot Fiume, som också d. 25 skall hafva blifvit besatt af General Nugent. Buonaparte har beordrat Augereau att med sin arméecorps marchera till Elben, hvarigenom hela södra Tyskland lemnas öppet för Österrikarne; denne Augereau lärer vara destinerad att göra front emot Kronprinsen, som, enligt sista underrättelser, lagade sig till att lemna fienden en batalj i nejden af Wittenberg. Hnfvud-arméerna, hvilka, efter Moreaus råd, drogo sig undan från Dresden, hafva åter närmat sig dit för att sysselsätta fienden, och hindra honom att derifrån med öfverlägsen styrka vända sig emot General Blücher eller Kronprinsen. I trakten omkring Dresden torde det afgörande slaget komma att ega rum. Emedlertid är

Buonaparte ännu formidable genom mängden af sina troppar, och har *dessutom*, midt under sin närvarande förlägenhet, *blifvit* gynnad af en för honom ofantligt lycklig händelse. Den aktningsvärda menniskan och stora fältherren Moreau, som i slaget den 30 Aug. förlorade begge fötterna af en kanonkula, är död af denna blessure. Det är lätt att se hvad fördel Napoleon skall hämta af denna evenement, *som han* vid armén och i Frankrike *skall* föreställa som en följd af himmelens vrede öfver Moreaus uppförande, och derigenom väckes naturligtvis nedslagenhet hos dem, som önska tyrannens fall. Jag behöfver ej nämna huru djupt affecterad jag *blifvit af denna* catastrophe, som gjort mig vacklande i mina förhoppningar om närheten af Buonapartes störtande. Som man likväl i så fatta omständigheter söker tröst hvar man kan, tryggar jag mig dervid, att sakerne nu äro komna så vida, att deras fortgång till det goda ändamålet icke mera beror af en *enda* enskilt mans lif eller död. Nationerna

agera nu enhälligt emot den gemensamma fienden och fredsförstöraren, och af deras kraftiga bemödanden, af deras moraliska anda, bör man kunna vänta de lyckligaste följder. Moreau har emedlertid fått lefva nog länge att åstadkommá en stor effect, att gifva en electrisk stöt åt sina landsmän, samt att utbreda sina operationsplaner, som troligen efter hans död blifva följde. Dessutom lefver Kronprinsen i Sverige, och man har allt skäl att hoppas det bästa af hans rådighet och activité.

Helsingforss den 28 Sept. 1813.

Jag tackar för ditt sista bref och de mig meddelade bulletiner. Den *sjunde* från Norra armén, som jag fick från Petersburg i går afton, upplyser, att följderna af bataljen vid Dennewitz varit utomordentligt brillanta, och att Kronprinsen redan räknade 10,000 fångar, 80 kanoner, öfver 400

amunitionsvagnar, 3 fanor och 1 standar. Man tror att Kronprinsen redan *passerat* Elben, och är således på vägen *till Leipzig*. Kommer han dit, och Österrikarne äfven kunna dit framtränga, så är säcken tillknuten för Buonaparte. Emot General Blücher vågar han sig förmodligen icke mera, sedan Gen. Bennigsen förenat sig med honom, och att vända hela sin styrka emot Kronprinsen, torde också hafva *sina betänkligheter*, i anseende till den stora allierade armén, söder om Dresden. Efter förlusterne emot Blücher och Kronprinsen, bör Buonaparte befinna sig i en stor förlägenhet. Att de allierades anfall emot Dresden misslyckades, är säkert, men *att de förlorat* så mycket, som Maret *säger* i sitt bref till Cambacères, är otroligt, och denna förlust blef fullkomligen ersatt genom Vandammska corpsens nederlag. Att ingen ordentlig bulletin blifvit författad öfver denna Buonapartes förmenta seger, måste förekomma Parisarne besynnerligt, och att denna härförare icke haft tid att låta göra sig

reda för Österrikiska krigsförklaringen, är ridicult. Fröjderopet af Buonapartska partiet öfver Moreaus död är naturligt. Men denna, ehuru sorgliga och beklagansvärda evenement, synes ej böra kunna väsentligen förbättra Napoleons närvarande vidtutseende belägenhet. Ju längre man kan hålla honom compresserad i och omkring Dresden, ju mera bör denna belägenhet förvärras. Brist på subsistence bör infinna sig, och svårigheten att fritt communicera med Frankrike och Italien tilltaga. Det säges, att Wellington vunnit en ny seger öfver Soult, som öppnar vägen till Frankrike, och att Österrikiske Generalen Hiller vunnit en seger öfver Eugène Beauharnois i Illyrien, hvars resultat varit 9000 fångar, 3 örnar och många canoner. Detta fordrar dock officiel bekräftelse. Emedlertid är hela Croatien åter under Österrikiskt välde, och genom Fiume har Österrike sjöcommunicationen öppnad med England, hvilken omständighet betydligen och fördelaktigt influerar på Österrikes finance-ställning. Att Davoust

nödgats öfvergifva Meklenburg och *sina* planer på Svenska Pommern, är *ett ej ringa* bevis på förträffligheten af Norra *allierade* arméns operationer och af Buonapartes *embarras*, som tvingar honom att sätta sig på defensiven, ifrån att i all sin tid endast hafva agerat offensivt. Det anar mig, att Moreaus död, genom den idé den väcker hos Buonaparte, att hans förra lycka återkommit, förleder honom till *något nytt vågspel*, som slutar hans bana. Öfver denna beklagansvärda död har man skrifvit följande verser:

Contemple en fremissant ce spectacle odieux;
Dans les rangs de l'honneur *la vertu qui* succombe;
Helas! peut-on voir sans accuser les Cieux,
Napoleon debout, et Moreau dans *la* tombe?

Uti ett bref från Kejsaren till sin fru mor, skall Hans M:t hafva uppgifvit Fransosernes förlust, ifrån fientligheternas åter-

tagande sedan stilleståndet upphört, till 11 Generaler, 5 Örnar, 287 kanoner, 44,000 fångar, och jag vet ej huru många officerare, oberäknade döde och blesserade, som fienden bergat.

Helsingforss den 8 Oct. 1813.

Min k. Bror! Ehuru jag icke har något nytt att meddela, och icke väntar några nya underrättelser om krigshändelserna, förr än med posten från Petersburg, nyttjar jag dock tillfället af tvenne härvarande Handlandes denna morgonstund skeende afresa till Stockholm, för att med dem tillskrifva dig. — Med den största otålighet afbidas upplysning om hvad som förmodligen redan tilldragit sig i nejden af Dresden, der Napoleon hopsamlat hela sin styrka, och der han omöjligen länge kan bibehålla sig utan att löpa den fara, att lida brist på lifsmedel för en så ofantlig mängd af troppar.

Jag inbillar mig, att han med en *concentrerad* magt anfaller Kronprinsen, *för att* på den sidan öppna sig väg till Rhen*strömmen*; men om de öfriga allierade arméerna då äro nära till hands, för att vara honom på hälarne, kan han råka illa ut, så mycket mera, som allt visar, att hans soldater icke äro nu lifvade af samma anda som de varit förut, innan det stora förderfliga Ryska tåget. Jag hoppas af *Kronprinsens erfarenhet* och öfverlägsna militairiska skicklighet, att han med nödig varsamhet icke blottställer sig att blifva écraserad af öfvermagten. Lord Wellington visar rätta sättet att föra krig emot Fransoserne; han mattar dem genom sin *köld och sin försigtighet*. Besynnerligt är, att man på så lång tid icke hört något vidare om honom; de begge fästningarne S:t Sebastian och Pampeluna qvarhålla honom alltför länge. Det måste medgifvas, att Fransoserne vunnit en superieur talent i konsten, både att angripa och försvara fästningar. Ännu hålla

sig

sig Danzig, Stettin, Cüstrin och Modlin, ehuru hårdt de blifvit ansatta. — Säkra underrättelser från Sverige förmäla, att i landsorterna ännu finnes mycken anhängighet för Buonaparte, och att det gifvits personer, det vill säga af bättre klassen, som icke velat dölja sin fägnad öfver Moreaus död. Det är att gå långt i förhärdelse. — Nu har jag läst Anckarsvärds bref; det är serdeles illa skrifvet, i en mycket dålig Fransyska; men icke finner jag det brottsligt. Förmodligen har han genom sin conduite, mera än genom sitt bref, ådragit sig den éclatanta disgrace, som träffat honom. — I din fortfarande vänskap innesluter jag mig.

Helsingforss d. 14 Oct. 1813.

Nu på aftonen, då jag återkom ifrån inspectionen af mina yttre arbeten, gatuanläggningar, nybyggnader, provisionella smed-

jor, uppförandet af en ny Theater m. m., hade jag den fägnaden att emottaga *ditt* bref af den 5, 7 och 8 Oct., som *således icke* varit länge på vägen. — Kronprinsens *3:ne* sista bulletiner från Zerbst voro här redan kände med sista Petersburgska posten. Det är sannolikt att jag hädanefter, i anseende till krigstillståndet emellan Sverige och Danmark, kan förr lemna underrättelser om hvad som tilldrager sig vid *arméerne*, än desamma kunna komma på den rakare vägen till Stockholm, ty det behöfves endast, för att fördröja dem på denna väg, en envis nordlig vind. — Vi äro för det närvarande, alla tänkande och hederligt sinnade menniskor neml., intagne af *ett enda gemensamt* interesse, utan afseende på den nation eller religion, hvartill vi höra. Den fara, som hotade hela Europeiska statskroppen, som jag för några år sedan så lifligen anade, men som mina klokaste vänner ansågo för ett hjern-spöke, jag menar den af en universal monarki, var allmän, och bör nu hafva den verkan, som icke heller

vid Lüneburg. Öfver hans tillämnade resa till Tyskland höres ännu intet, och personer som kommit från Maynz försäkra, att de icke sett många förstärkningstroppar i antågande till Rhen. Om han verkligen evacuerar Spanien kan han väl få 120,000 man goda och krigsvana troppar att employera i Tyskland, men då är också rikets vestra gräns blottställd. I alla fall har han aldrig förut befunnit sig i den ställning som nu, att icke allenast hafva emot sig Regeringarne, utan ock sjelfva nationerna. Tillförene kunde han alltid med trygghet räkna på ett stort anhang i hvar nation som han bekrigade; nu är detta understöd honom beröfvadt. Tysklands bokprässar, hittills fängslade, låta nu oupphörligen utflöda de bittraste productioner emot honom, i alla slags stylar, efter folkklassernas olika begrepp och fattningsgåfva; detta ökar hatet emot hans person.

Jag längtar att få se hvad Svenska armén uträttar på Tysk botten till förmån för den goda saken, och önskar den af upp-

och förbättras icke genom hans *oböjliga* envishet, som emotstår Berthiers *och hans* Generalers råd. Det synes som *de alliera*de fattat det visa beslut, att icke släppa honom till batailler, utan att vika varsamt undan, då han kommer till anfall med öfverlägsen styrka, och följa honom sedan åter i spåren, då han nödgas gå tillbaka för att icke blifva af de andra honom *omgifvande* arméer couperad från *Dresden. Detta* sätt är det rätta att föra *krig* med Fransoser; derigenom mattas deras tålamod *och* uthärdighet, och derigenom evaporerar småningom det spiritueusa af deras mod. När härtill kommer matbrist och *den stränga* årstiden, måste deras redan *mycket försvagade* moraliska kraft än mera *aftyna*. Emedlertid göras af de allierades ströfpartier många lyckliga couper i flanquerne *och* i ryggen af den fiendtliga armén. *Om* den käcke Gen. Czernichef, en ung tilltagsen anförare, som var här med Kejsaren förlidet år, lyckas att tränga sig fram till Cassel, och der allarmera Hieronymus, så är

denna entreprise af en stor effect. Kan Wallmoden slå Davoust, hvarom jag dock tviflar, så har Kronprinsen fria händer att passera Elben, hvilket ända derintill svårligen låter sig göra. Ney och Murat kunna hållas i styr af Bennigsen och hindras att göra ett nytt försök emot Berlin. Det säges att Murat är vid mycket elakt lynne; han skall vara narrad till armén, dit han ej ville, under förevändning att öfvervara den nära förestående fredens underteckningande; men när han kom, fick han ordres att emottaga befälet öfver ett dåligt Cavalleri, och skall hafva blifvit behandlad med mycken köld, samt på sätt och vis satt under Neys surveillance. Denne Ney är alltid en actif man, och Buonapartes skickligaste General, samt passerar för att vara honom attacherad. Med attachementen hos de andra Generalerna lärer i öfrigt vara slätt beställdt. I de uppfångade brefven klaga de alla öfver sin ställning, och yttra pressentimens om ett elakt slut. Uti ett bref från Berthier finnes denna phrase:

dans l'espace de quelques semaines nous aurons du repos; ça ne peut pas rester ainsi. Detta låter triste. Ett rykte påstår, att Buonaparte för sin person redan öfvergifvit armén och farit till Leipzig; men detta är blott ett rykte; dessutom är Leipzig numera icke rätta stället att sätta sig i säkerhet. De brefskrifvande Franska officerarne äro förvånade öfver Preussarnes tapperhet, och öfver den *ton i allmänhet*, som råder ibland de allierade troupparne. De äro ej vane vid ett sådant motstånd och ett sådant språk. Buonaparte har erkänt sjelf i ett bref till sin Bror, Joseph, att den tid är förbi, då en *campagnes öde* afgjordes genom en enda *batalj*. *Nu får han* fäkta dagligen, och vinner terrain blott för ögnablicket. Hans troupper fatigueras genom fram- och återmarcher, och *alltid* står han på samma punkt. Han är bortskämd genom sin ofantliga och oerhörda lycka, som åter till stor del hade sin grund i hans motståndares oklokhet, grufliga *misstag* och icke sällan i deras ytterliga feg-

het. Nu förtiden gifva sig ej 10,000 Preussare fångne åt några Regementer Franska husarer och chasseurs à cheval. Jag litar tryggt derpå, att också Österrikarne skola i sin tour distinguera sig, om hofvet så vill eller icke; de äro lifvade af samma anda, som Preussarne, och äro dertill uppspårrade af dessas lysande bravoure. Ju längre det lider, ju mera skola Tyskarne i Napoleons armée öfvergifva hans fanor. Han skall ännu vara 150,000 man stark; det är ett tillräckligt stort antal, för att vinna eclatanta segrar; men om den moraliska kraften hos dessa stridsmän saknas, så betyder deras antal icke stort. — Det fägnar mig oändligen, att Cardell fått tillfälle att utmärka sig; han har nu på ett tillfredsställande sätt besvarat sina eländiga calomniateurer, som i fredens lugn hade stor superiorité på honom; han är verkligen en mycket skicklig officer och tapper som sin värja. Hvar är hans hemliga persecuteur, Commendören Helvig? Vågar han ej sitt blod för ett land, der han njutit så stora fördelar?

Jag tror icke, att Buonaparte drager så stor fördel, som han väntade, *af Moreaus* död. Denne förtjenstfulle man skref *till sin* fru efter amputationen, och började sitt bref sålunda: "J'ai perdû mes deux jambes, mais il me reste un bras pour vous écrire et un coeur pour vous aimer." Kejsar Alexanders ädelmod emot fru Moreau är värdigt denna Furstes ädla hjerta. — Hvad skall man säga om den Prins af Hessen, *Prins Carls* son, som fäktar för Buonaparte, hvilken dethroniserat och exilerat hans famille? — Prinsens bref till Napoleon har jag läst, men vill gerna hafva ett exemplar derutaf. Det är förträffligt både till sak och *styl*. Alla bulletiner från Svenska *högqvarteret* hafva ett ypperligt värde.

---

den 15 Oct. 1813.

Hvad som nu mest inquieterar mig, är Davoust, som står och lurar på Kronprinsens

rörelser; om Wallmoden ej lyckas att drifva honom ur sin position, så hindrar han betydligen Norra Tyska arméns företag framåt, med annat än lätta corpser; och jag fruktar, att Wallmoden icke är nog stark att se sitt bemödande krönas med framgång. — Hvad de af fienden besatta fästningar nu hålla sig länge! De försvaras nu annorlunda än af 1806 års Preussare. Den djupt inrotade tanken om Buonapartes oöfvervinnerlighet och fåfängligheten af allt motstånd, var i den campagnen hans nyttigaste bundsförvandt. Denna villfarelse är nu skingrad. Danzigs bombardement från sjösidan har upphört, ty fartygen kunde icke längre hålla sjön, utan hafva sökt hamn i Elbing och Memel. Emedlertid, så länge fästningarne äro i fiendens händer, taga de bort från de allierade ganska betydliga stridskrafter. Belägrings-corpsen, endast för Danzig, skall öfverstiga 40,000 man. S:t Sebastians fall är en vigtig fördel. Nu kan Pampeluna angripas med större styrka. Österrikiska armén under General Hiller emot

Italienska sidan, tyckes vara för svag; hans motståndare, Eugène Beauharnois, är icke utan talent och activité. Det tros att Bayern och Würtemberg redan hemligen underhandla med de allierade. I dessa omständigheter har Buonaparte funnit för godt att nedstämma sin skrytsamma ton, och har alldeles upphört att prophetera; men vill likväl icke beqväma sig att gå tillbaka till Rhen.

Helsingforss d. 29 Oct. 1813.

Jag har alltid varit af samma mening som Bror, att ju längre Buonaparte kunnat qvarhållas i Dresden, och tvingas till beständiga fram- och återmarcher i nejden deromkring, ju fördelaktigare har det varit för de allierade, och ju skadligare för honom; jag har således funnit mig mycket tranquil öfver den apparenta stagnationen i de militairiska rörelserna på vår sida, och förväntat goda resultater derutaf. De hafva

också icke uteblifvit. I stället att vidare företaga några anfalls-operationer emot de Allierade, har fienden omsider blifvit tvungen att företaga sin retraite, och den bör icke undgå att blifva fatal för honom. Det synes som den stora förenade armén ifrån Böhmen genom Franken marcherar åt sidan af Rhenströmmen, och således hotar hans rygg, under det Norra Tyska arméen, i förening med den Schlesiska, följer honom i spåren. Bayerns affall från Alliancen med Buonaparte confirmerar sig genom evacuationen af Tyrolen, och genom den ställning Böhmiska armén tager i Tyskland, hvilken vore omöjlig, om man tviflade på Bayerns uppriglliga cooperation. General Czernitscheffs raska företag emot Cassel medför den förmån, att upplysa invånarne i Westphalen och kringliggande trakter, om sakernas rätta läge, om lögnaktigheten af de Franska segertidningarne, samt om annalkandet af stunden för Tysklands befrielse. Jag föreställer mig, att 1000:detals Hessare, Hannovraner, Brunswigare m. fl.

skola skynda att samla sig under de allierades fanor. Hieronymi flykt från sitt residens, är en omständighet, till *sitt inflytande* på opinionen lika fördelaktig, som en vunnen batalj, och bör serdeles chagrinera Napoleon, så mycket mera, som han envisades att anse den af Ministern Reinhard yttrade farhåga för Cassels säkerhet som ridicule, och lät allvarsamt banna honom för det han på eget bevåg *inviterade* General Maison, att med sin *corps betäcka* denna hufvudstad. Nu äro både Konungen och Ministern drefne derifrån. Det tyckes som Davoust icke bör kunna länge hålla sig i sin aventurerade position i Hamburg. Jag tror aldrig, att Danskarne, *oaktadt deras* krigsförklaring, våga *skrida till* några verkligheter emot de allierade, eller vid Fransosernas retraite från Hamburg, sätta sig i besittning af denna ort. General Blücher skickar sig som en hel karl, och förtjenar all aktning. Sedan Kronprinsen nu är öfver Elben, med hela sin armé, bör man kunna vänta sig märkliga händelser;

ty efter föreningen med Blücher, är hans styrka redoutable, och ökas derigenom, att hans troupper äro upplifvade af den förträffligaste anda, ehuru de brottas med svår väderlek och brist på mat; men fienden är också icke uti en lyckligare ställning, och den måste äfven förvärras vid hvart steg tillbaka, så mycket mera, som Franska arméns mordiska kraft är synbarligen försvagad, och som så väl soldaten, som befälhafvaren, icke mera är sig lik. Häruti visar sig åter det gamla, Franska nationallynnet; muntert, gladt, lifligt, dristigt, öfverstigande alla hinder, när det går framåt; men modfäldt, mulet och nedslaget, när det går tillbaka. Denna nedslagenhet delar likväl icke tigern Vandamme i Moscou; han skall vara serdeles käck och full af vanité. Gr. Rostopschin hade gjort honom den fråga, *hvilka* af Napoleons Generaler han ansåg äga största förtjenst och skicklighet; deruppå svarade han: "Je sais que vous serez étonné et surpris de ce que je vais vous dire, mais cependant je ne vous dis

que la vérité: *c'est moi* et Suchet, qui sont ses deux meilleurs Generaux."

Den 2 November.

Mitt bref hann ej, i anseende till mellankommande hinder, att blifva färdigt till sista postens afgång; således får jag nu continuera det. — Enligt de i dag ankomne underrättelser från arméerna, har *Buonaparte*, med en stark corps, *icke allenast* undsatt Wittenberg och tvungit *Preussarne* att upphäfva belägringen af denna fästning, hvilket dock skett, som det säges, utan förlust af belägrings-artilleri, men äfven låtit denna corps passera Elben, hvarföre *Gen.* Tauenzien, hvilken anses *vara 50,000 man* stark, nödgats draga sig *tillbaka* ända till Berlin och Potsdam, för att betäcka dessa hufvudstäder. Denna operation af *fienden* är väl en af de förmätnaste, som kunnat företagas, då man besinnar Kronprinsens och General Blüchers position i nejden af Halle och Leipzig, samt Böhmiska. arméns

löpare samla sig till stor myckenhet i Böhmen, och Tyskarne vid fiendtliga armén sätta sig i frihet, när de kunna, och gå öfver till Ryssarne och Preussarne, med sina vapen, compagnivis. — Från Spanien höres intet, och transporter af troupper från England komma i ganska små portioner till Tyskland.

Helsingforss d. 28 Maj 1813.

Ehuru jag icke har något interessant att meddela denna gång, vill jag dock icke låta denna post förbigå, utan att tacka för Brors ihågkomst. I morgon bittida ankommer posten från Petersburg, och då torde vi blifva närmare underrättade om följderne af slaget vid Lützen, hvarom vi ännu äro i okunnighet. Sista underrättelserna innehålla endast denna tröstande phrase: "Gudi vare ära! alla tidningar, som röra det allmänna, äro goda." En annan artikel lyder sålunda: "Il paroit que le C:te de Witt-

löst. Under den föraktade f. d. konungens flykt, har största delen af hans *escorte* öfvergifvit honom, och tagit tjenst *hos* Czernitscheff. Han spelar således en dålig *figur*, icke bättre än hans bror, Joseph, och hans bror, Ludvic, ehuru denne sistnämde haft det förstånd att frivilligt göra det, hvartill de begge andra blifvit tvungna. — Jag hör att Grefve Anckarsvärd fått förlåtelse och återvändt till armén; *det fägnar* mig rätt mycket, liksom Car*dells General*skap.

Helsingforss d. 9 Nov. 1813.

Jag har i dag haft en *ojemförligt lycklig* dag. Den ankomne Petersburgska posten har medfört bekräftelse på segertidningarne. Dessa äro vigtigare, än de i *början* syntes vara. Bataljen vid Leipzig var sannolikt Buonapartes sista batalj i Tyskland, der Franska arméerna, sedan revolutionens

utbrott,

utbrott, skördat så många lagrar. Nu äro dessa fullkomligen vissnade. October månad, utmärkt af hans miraculeusa framgång vid Ulm och vid Jena, har nu blifvit tecknad af hans nederlag. Samma dag, som han förlidet år kämpade med Ryssarne vid Tarutino, och kämpade förgäfves, blef han nu detta år slagen af de allierade arméerna, och striden slöts utan förhoppning för honom, att kunna på Tyskt gebiet bota sin förlust med nya segrar. Han är nu stadd, icke på retraite, utan på flykt, och det är ännu mycket osäkert om han lyckas att uppnå Franska gränsen. Man räknade öfverlefvorne af hans armée till icke mera än 30,000 man, och enligt trovärdiga rykten skall Blücher upphunnit fienden, vid passet Rösen, slagit honom ytterligare och tagit 54 canoner. Man säger också att Murat blifvit på ett annat ställe tillfångatagen med 8000 man. Det kan med säkerhet väntas att Fransoserne under sin brådstörtade flykt förlora än mera, i ett land der de äga lika

många fiender som der finnas invånare, och i synnerhet emedan de allierade *hafva en* stor öfverlägsenhet i Cavalleri *och lätta* trupper. Man ser nu att Buonapartes operation emot Wittenberg och högra Elbstranden endast hade för ändamål, att förmå Kronprinsen och Blücher att draga sig tillbaka och lemna vägen för hans retraite öppen; men de läto icke förleda sig af denna demonstration, och det var *af ödet bestämdt* att han sjelf, den store *härföraren*, hvilken man ansett som den största General både i forntiden och i våra tider, skulle falla i den snara han utlagt. Officiella bulletinen ger vid handen att Augerau's corps också deltagit i bataljen; *således var* hela Franska activa *armén* i *Tyskland* på ett ställe församlad, utom Davoust's division och en corps af 24,000 man under S:t Cyr, som blifvit qvarlemnade i Dresden, och som icke kan undgå att falla i de allierades händer. Buonaparte skall icke förr än 2 dagar före bataljen hafva fått veta Bayerns affall. Würtemberg har följt Bayerns

Petersburgska posten, som kom i går afton, inlopp ingen ny tidning om ställningen på krigstheatern; således kunna vi icke vänta någon ting derom förrän nästa Fredag, och dessförinnan vet man mera derom i Sverige. Det säges att Franska armén, efter bataljen vid Lützen, varit i mycken oordning, hvarföre en attaque på densamma från vår sida kunnat blifva fördelaktig, och kanske förekommit den Franska operationen genom Böhmen, hvilken blifvit utförd af Ney, som således icke, enligt den första berättelsen af fångar, blifvit blesserad. Buonapartes nuvarande armée säges i allmänhet vara mycket dålig, och till största delen bestå af späda ynglingar af 15 och 16 år, som icke hålla af kriget, gråta och be om nåd, skonas af Ryssarne, men stickas obarmhertigt ner af Preussarne, hvars nationalhat är utan gränser. Sedan Lützen, skola Ryska tropparne, i flera små affairer, hafva tagit 6000 fångar. Jag väntar nu med impatience på första resultaterne af alliancen emellan Ryssland och Österrike. Det

Måtte det bekräfta sig! — I mitt omdöme om Anckarsvärds bref, fäste jag mig endast dervid att det var *enskilt;* om *det blifvit* nyttjadt att, innan afsändandet, uppläsas för en hel Officers-corps, förändrar detta saken helt och hållet, och blir oförsvarligt.

Jag bilägger utdrag af ett bref rörande Moreaus död. Författaren lärde jag här känna förlidet år, och fann honom vara en man af förtjenst. Kejsar Alexanders bref till Fru Moreau målar fullkomligen denne Monarks ädla hjerta.

Extrait d'une Léttre de M. Rapatel, *Ami* du General Moreau, *datée de Prague le* 5 Sept. 1813.

Comme la destinée se joue de l'esperance et du bonheur des hommes! Je n'avois pas d'expressions dans ma derniere lettre pour vous témoigner tout mon bonheur et mes esperances; aujourd'hui il me faudroit une autre âme et un autre coeur pour vous

aneantera denna Magt som sjelfständig stat.

Helsingforss den 8 Juni 1813.

Brors sista af den 25 Maj hade jag den fägnaden att d. 5 innevarande emottaga. — Ju längre Bror aflägsnar sig söderut från Stockholm, ju närmare nalkas derigenom krigstheatern, och ju förr emottagas underrättelserna om der inträffande händelser, då deremot jag alltid förblifver på samma afstånd från den stora blodiga scenen. Det nya jag således kan hafva att förtälja, är redan gammalt innan mitt bref hinner fram. Emedlertid kan jag dock ej afhålla mig att, i anledning af Brors skrifvelse, raisonnera något öfver ställningen, sådan som den nu är känd. — Att Buonaparte och hans parti, hvartill förmodligen, utan undantag, höra Senaten, Statsrådet och alla hans Marskalkar, hvilkas interesse är på det närmaste förenadt med hans, skulle, till utföran-

rope, à Alexandre, à ses Amis et à mon infortuné pays!

Le plus bel éloge que je puisse *faire de* mon Ami, est, que j'avois conservé pour lui depuis trente ans l'amitié, l'interêt et le respect qu'il savoit inspirer à la premiere vue. Vous jugerez mon chagrin par celui que vous aurez éprouvé, si vous avez jamais fait une perte aussi sensible que celle que je fais.

Helsingforss d. 12 Nov. 1813.

Min k. B. I dag hade jag den fägnaden emottaga ditt bref af d. 5, *med den tryckta* Svenska berättelsen från *Leipzig* d. 21 Oct. Denna berättelse kastar mycket ljus på ställningen före och under bataljen. Man ser derutaf hvad efforts Buonaparte gjort att förmå norra Tyska armén att öfvergifva sin ställning. Enligt vanliga krigsreglor, hade denna armée, efter att hafva blifvit omkringgången, samt tagen i flanque

och rygg, bordt draga sig tillbaka, för att åter sätta sig i besittning af sina borttagne öfvergångspunkter på Elbströmmen; men Kronprinsen såg med en säker blick fiendens rätta afsigt med denna operation, och, i stället att gå tillbaka, gick han framåt, hvarigenom Buonaparte tvingades att öfvergifva sin plan, för att icke sjelf blifva tagen i ryggen och couperad från sin i nejden af Leipzig qvarlemnade styrka. Den sista reflexionen i Svenska bulletinen om Napoleons nuvarande Fältherretalenter är ganska juste, och jag skulle just recommendera den till begrundande hos Stats-R:t Georg Adl., med hvilken jag hade, för några år sedan, en vive dispute i detta ämne. Det kan med obestridliga skäl bevisas att Napoleon, alltsedan sin öfvergång af Niemen, visat föga prof af en sann militairisk skicklighet. Ett af de stora felen han då begick, var att ej hindra föreningen vid Smolensk af de begge Ryska arméerne under Barclay och Bagrathion, som på ett så långt afstånd voro vid campagnens öpp-

nande skilde från hvarandra. Sedermera frammarschen till Moscou utan fasta puncter för sin appui, i händelse af *retraite;* dernäst det långa vistandet i denna stad, sedan hans communicationer voro i fara, eller afbrutne; och nu, i denna campagne, de beständiga fram- och återmarcherne, envisheten att bibehålla sig i Dresden, sedan Österriket deltagit i alliancen emot honom, o. s. v. Enligt Ryska *berättelser* skulle han icke hafva haft i *behåll efter* bataljen mer än 30,000 man, men jag ser nu att Kronprinsen erkänner honom hafva frälsat 75 à 80,000. Det är ännu en betydlig styrka, i synnerhet om Davousts corps icke är räknad derunder; *men så bör* också denna styrka mycket *försvagas* innan den flyende armén hinner till Rhenströmmen. Den nya conscriptionen af 280,000 man är förfärlig, nb. på papperet, ty effectivement går den väl icke fullt ut, och om så skulle hända, består den af oerfaren och modlös ungdom. Jag tviflar icke att Österrikarne blifva af stor nytta, och att

de skola rivalisera med Preussarne i tapperhet, men ännu äro de tvähogse om utgången, ty Buonaparte har väl väckt hos dem ett starkt hat emot sin person, men ock derjemte en stor fruktan för hans skicklighet och förvånande lycka. Enligt en Rysk berättelse skall Buonaparte om morgonen d. 18 hafva haft sina Marskalkar och Divisions-Generaler samlade hos sig, föreställt dem vigten af den förestående drabbningen, uppmanat dem att våga det yttersta för att vinna segern, ansett den också sannolik, men tillagt, att om bataljen, emot all förmodan, förlorades, *skulle de icke mera få se honom.* Jag kan ej gå i borgen för denna berättelses sannfärdighet. Man vet att han satt sin person i säkerhet den 19 på f. m. och lemnat sin trogne bundsförvandt, den gamle Konungen i Sachsen, i sticket, oaktadt, som protector för Rhenförbundet, det ålegat honom att skydda denne vasall. — Måtte Lord Wellingtons nya seger blifva bekräftad! Den skulle

i väsentlig måtto fortskynda sakerna till ett godt slut.

Helsingforss den 26 Nov. 1813.

M. K. B. Sakerna i Tyskland gå förträffligt. Man hade redan den tidning att Buonaparte för sin person, och med större delen af les debris de son armée *kommit* öfver Rhen vid Coblenz, men med *sista post* från Petersburg fick man veta, att denna tidning var falsk. Han sträfvade då ännu, under 1000:de svårigheter, att komma dit, och hade alltid General Czernitscheff med sin corps framför sig. Man *trodde också*, att S:t Cyr öfvergifvit Dresden *för att* öfver Torgau och Wittenberg öppna sig väg till Magdeburg, och der, eller i nejden deromkring, förena sig med Davoust; nu vet man att S:t Cyr nödgats återvända till Dresden, och der innesluta sig, under det Svenska Kronprinsen, genom en rörelse till höger, söker att rensa hela Churfurstendömet

Hannover från fiender, och att försvåra Davousts retraite, hvilken blir nödvändig genom Danskarnes affall (som tros vara nära förestående), och bör blifva högst äfventyrlig genom Norra Tyska arméns tagna position emellan Elben och Weser. Sedan Davousts och S:t Cyrs corpser äro slagne, återstå de många fästningarne, och det måste medgifvas, att deras Commendanter försvara dem med en exemplarisk och förtjenstfull tenacité och tapperhet. Hieronymi definitiva flykt från Cassel, och Hessiska Arfprinsens högtidliga intåg i detta sina fäders Residens, hvarifrån han nu organiserar en allmän beväpning i landet emot Fransoserne, äro tvenne tröstande scener. Man torde snart få se lika hugneliga uppträden i Brunsvig och Hannover. När de allierade nalkas Holländska gränsen, lära de Franska trupperne derstädes få trångt emellan de förbittrade invånarne, som också längta efter sin befrielse. — En af de sednaste infama acter, som man känner af Napoleon Buonaparte, är den af honom sjelf

och Maret författade diatribe emot Svenska Kronprinsen, som han d. 5 Oct. låtit införa i Leipzigs gazette, således 14 *dagar* före sin flykt från denna stad, efter ett der lidet nederlag. Detta utflöde af gift och galla, blottar fullkomligen hela hans svarta själ. Det är beräknadt, att på en gång minska Prinsens stora credit hos sin nation, väcka oblida omdömen öfver honom i Frankrike och misstankar samt kallsinnighet emot honom hos de allierade monarkerne. Men dessa ändamål skola icke vinnas, utan deremot ett annat uppnås, som Buonaparte, förblindad af sitt hat och sin hämdlystnad, icke påtänkt, neml. att göra Kronprinsen, som hittills endast rådfrågat *Sveriges enskilta* och *Europas allmänna interesse*, i bemödandet att sätta gränsor för Franska magten, och som kanske icke önskat att *helt och hållet* écrasera och anéantera Buonaparte och hans dynasti, — att, säger jag, efter detta bittra och scandaleusa anfall, göra honom till Napoleons personliga och oförsonliga fiende. Af denna Prinsens

rättmätiga sinnesställning och dispositioner för Usurpateuren, kan förmodas, att han begagnar sin inflytelse hos de allierade, att hos dem yrka på återtagandet af deras erkännanden af Buonapartes souverainetets-titlar, ett steg, som jag från början af detta år önskat och äfven tillstyrkt, såsom efter min öfvertygelse, mera än något annat, ledande att degoutera Fransoserna vid deras nuvarande Beherrskare. Sker nu detta på Kronprinsens föreställning, så har Buonaparte, genom den afskyvärda Gazette-artickeln, aflagt ett nytt bevis af sin brist på politisk klokhet, och af sitt hängifvande åt sina vilda passioner. — Ett rykte går, att Massena skulle hafva upphäfvit sig till chef för ett parti i Frankrike. Om så är, kan detta parti icke till en början bestå af annat än Jacobiner och röfvare, ehuru det genom omständigheternas tvång kan, likasom Fairfaxska partiet i England, få en annan direction.

Helsingfors d. 10 Dec. 1813.

M. K. B. Den hufvudsakliga förändring Europa i denna tidpunkt undergår, jemte det den tjenar till fullkomlig justification för mina förra och alltid oförändrade principer, ehuru de för 20 år sedan syntes brottsliga, bör äfven influera på sättet att bedöma mig. Jag hade alltid ifrån Franska revolutionens första utbrott 1789, ett prononceradt hat emot densamma, och föresåg, hvad man allmänt ej ville se, det bottenlösa elände af alla slag, som denna hvälfning skulle af sig föda. När, efter många omskiften, talrika brott, rysligheter och missdåd, Napoleon Buonaparte omsider gjorde sig till mästare af den oskapliga och omoraliska republiken, samt ärfde alla dess styggelser och ofantliga revolutionaira moyens, förmodade jag att de skulle användas till verldens förderf, mensklighetens förtryck och alla gamla grundsatsers förtrampande, samt fattade fördenskull, ifrån första stunden af hans upphöjelse, en afsky för

denna Italienare, som påföljande händelser sedermera fullkomligen rättfärdigat. Sedan pluraliteten af alla tänkande varelser i Europa, äfven bland dem som fordom voro hans anhängare och beundrare, nu kommit tillbaka till de tänkesätt jag då hade, nu inse det förderfliga af hans planer, så väl i anseende till andra regenters lagliga rättigheter, som deras nationers sanna interesse, frihet och sjelfständighet; då man nu allmänt börjar inse, att hans förra enorma succès förnämligast böra tillskrifvas hans djerfva tilltagsenhet mera än hans genie, och lyckans spel mera än kraften och djupheten af hans förstånd; då man fröjdar sig öfver hans nederlag och längtar efter stunden för hans fullkomliga anéanterande, och då till och med Sveriges Kronprins, fastän länge fästad vid hans fanor, och sjelf född Fransos, likväl ifrigt och med så mycken ära arbetar på denna revolutionaire Kejsares fall; — i sådana omständigheter, säger jag, gör jag mig en heder deraf, att så många år förut hafva rigtigt bedömt

dades skulle ske vid fälttågets återöppnande, har inträffat; Buonaparte ville rikta sina förnämsta efforts emot Berlin, Potsdam och Breslau, för att genom intagandet af de begge förstnämde öppna hufvudstäder, och genom den sistnämdes öfverrumpling, återställa sin militairiska ära, som sedan någon tid blifvit mycket fördunklad; men på den första af dessa vägar träffade han Svenska Kronprinsen, och på *den senare* General Blücher, hvilka helt och hållet derangerat hans planer. Med oförrättade ärender, blodiga hufvuden och betydliga förluster af folk och canoner, måste hans troppar återvända från begge dessa tåg. De stora allierade hufvud-arméernas *framträngande* från Böhmen in i hjertat af Sachsen, till Dresden och Leipzig samt lägrets vid Pirna intagande med storm af den käcke Grefve Wittgenstein, hafva väl också betydligen bidragit till Fransosernes hastiga retraite ifrån Brandenburg och Schlesien. Emellertid stod ännu, enligt de sista underrättelserne, en Fransk armée-corps vid

Schwerin i Meklenburgska landet, och Buonaparte sjelf skall vid sin retraite ur Schlesien hafva kastat sig med sin hufvudstyrka på Zittin i Böhmen, för att derifrån taga Wittgenstein i flanquen; huru härmed lyckats, får man väl veta med den post från Petersburg, som väntas i afton eller i natt. Sakerne närma sig till en stor och afgörande crisis. Är det sannt, som det säges, att Buonapartes dåliga financeställning tvungit honom att i Frankriket skapa ett nytt pappersmynt, för att skaffa sig fonder till krigets fortsättande, så har han genom denna mesure gifvit ett dråpslag åt sin makt inom landet. Desertionen i hans armée tilltager, och underhålles säkert af Moreaus vistande i de allierades högqvarter. Mötet emellan de begge Kejsarena, Alexander och Frans, i porten af Prag, har varit synnerligen rörande; den sistnämde hade sagt, under det han kastade sig i den förres armar: "Je remets ma personne, mon armée et mon Empire entre vos mains." Konungen i Preussen har under sin resa genom

begriper ej hvarföre den håller sig så länge vid Stecknitz, och *om* den *kastar sig i* Hamburg, kan den ej tagas utan *stadens* ruine. Jag längtar att se Kronprinsen *befriad* från denna fiende, för att få sträcka sin segrande bana in i Holland; occupationen af detta land är högst nödvändig för framdeles operationer. Dresdner-capitulationen är på en gång fördelaktig och skymflig för Fransoserne, och gör ett *djupare intryck* i Frankrike än förlusten af *bataljen* vid Leipzig.

Helsingforss *d.* 14 Dec. 1813.

Både från Petersburg och *Stockholm hafva* rykten ankommit om Buonapartes död, om revolutionaira rörelser i Frankrike, om 3 Franska Senatorers afresa till Kejsar *Alexander* med fredspropositioner och supplicationer om understöd af de allierade mögterne emot Insurgenterne. Alla dessa rykten äro apocrypha, eller synas mig vara

det. Men nog är det troligt, att de förr eller senare blifva sanna; ty sedan lyckan på ett så förfärligt sätt vändt ryggen åt sin förra gunstling, Napoleon, sedan han blifvit slagen i Ryssland, i Pålen, i Spanien och i Tyskland, sedan det går illa för hans vapen i Italien, Holland hotas, och fienden på 2 sidor står inom Frankrikes gränsor, sedan alla hans bundsförvandter, utom det eländiga Danmark, ifrån honom affallit, fordras en lång kedja af underverk, för att åter upprätta hans affairer och göra hans regering populaire ibland Fransoserne, hvilka nu, för att bota så många och svidande förluster, måste framkallas till uppoffringar, som vida öfverstiga deras närvarande krafter, utmattade af det långvariga kriget, af de tryckande beskattningarne, af näringslösheten och den completta stagnationen i deras handel. Det behöfves ett mera än menskligt tålamod att uthärda med en sådan ställning, och hos en lättsinnig samt flyktig nation kan man icke räkna på en sådan ihärdighet, helst för en Usurpateur

och en främling, hvars högmod och gränslösa praktsjuka länge sårat *Franska folket*, likasom hans äregirighet utledsnat *det*.

Helsingforss den 27 Dec. 1813.

M. K. B. Jag har nu den lyckan att på en gång få tacka för tvenne bref, *hvaraf* det förra ankom d. 20 och det *senare i dag*. Begge innehålla rättmätiga fröjdebetygelser öfver den lyckliga vändning sakerna tagit i Holland, der alla sinnen äro electriserade af kärlek för sitt fäderneslands sjelfständighet och af hat emot det Franska *tyranniet*. Jag visste redan denna händelse *en gros*, men fick utaf ditt senare bref, äfvensom af ett ifrån General-Gouverneuren Grefve Steinheil, närmare, högst tillfredsställande detailler om denna märkvärdiga revolution, som, mera än någon annan timad förändring på denna sidan Rhen, skall frappera Franska folket och terrifiera Buonapartes

anhängare. Således är då Oraniska huset, genom Holländarnes fria val och under deras allmänna förtjusning, återställdt i sina, genom intriguer och våld, förlorade rättigheter, och denna familjs återupphöjelse är en ny vederläggning af Buonapartes i en prophetisk ton uttalade magtspråk: *Oraniska Huset har upphört att regera.* Så talade han äfven om det Chur-Hessiska och det Furstliga Braunschweigska, och de sitta likväl nu begge i sina förra besittningar, under det hans egen bror, som skulle intaga deras ställe, och vara i sin inkräktning skyddad af Napoleons ofantliga magt, är tvungen att flyktande öfvergifva sin fallna thron, och liksom den älskade brodern, Joseph, blifvit jagad från sin, fastän dess uppehållande kostat så mycket franskt blod, och så enorma bemödanden. Om nu, hvartill anledning är, insurrectionslågan utbreder sig från Holland in i Belgien, och öppnar således en lätt väg för de allierade, att på den sidan hota Franska gränsen, under det de stora arméerna vid öfra Rhen tvin-

ga Napoleon att der hafva sin *förnämsta* styrka samlad, och under det Lord Wellington bibehåller sin segrande *ställning* i nejden af Bayonne, samt der ökar sitt förråd af vundna lagrar med nya, så bör, genom allt detta, Buonapartes embarras blifva allt större. Men det största för honom uppkommer likväl af nödvändigheten att göra till sitt försvar så ofantliga requisitioner af folk och penningar, att de *måste* alldeles uttömma Fransosernas *tålamod och* möjliga tillgångar; ty att nu, efter de förra conscriptionerna detta år, ytterligare låta uttaga 300,000 man, och att derutöfver utgöra de förut tryckande taxorna *fördubblade*, det kan ej undgå att väcka *förtviflan* och hat emot upphofsmannen *till så mycket* elände. De Franska vapnens ära, som under hans ledning, var en tid så lysande, har nu, genom hans förvållande, blifvit helt och hållet fördunklad, och frukten af så många förvånande segrar, till det mesta förlorad. Hans förra skryt, hans gigantesqua förstoringsplaner, de pompeusa löf-

ten han gifvit den fåfänga och lättrogna nationen om en tillkommande lycka och storhet, den skändliga adulation, med hvilken han låtit hylla sig; allt detta kan ej undgå, att i närvarande omständigheter synas öfvermåttan löjligt i alla tänkande Fransosers ögon; och när man en gång börjar i det landet och ibland det folket, att anse honom ridicule, så är han utan hjelp förlorad. — Stettins och Danzigs fall, samt Lybecks intagande, äro vigtiga händelser. Det säges äfven, att Glogau och Magdeburg begärt att capitulera. Nu blir det important att se hvad parti den illa aviserade Kungen i Danmark tager, sedan Kronprinsens armée trängt fram i Holstein, och, enligt ett rykte, tagit Ploen, Eutin och Kiel i besittning. Alltför länge har denne Nordiske Konung framhärdat i sin förblindelse, och blottställt sin nations vigtigaste interessen. Det vore bedröfligt för Hamburg, om blodhunden Davoust icke kunde åtkommas, utan stadens belägring eller bombardement. Fruktande att falla i Kron-

prinsens händer, gör han utan tvifvel de yttersta efforts att förlänga sitt *försvar*, ty han vet, att han hos de allierade *står på* samma lista, som hans värdige vapenbroder, Vandamme. — Af de smädelser Napoleon, i samråd med sin Bassano, utspytt i Leipzigs gazette emot Svenske Kronprinsen, kan jag icke meddela en afskrift, så vida dylika afskyvärda styggelser icke böra copieras. De finnas likväl, jemte *flera andra*, i Engelska tidningarne, som *tillåta sig* att trycka allt. Ingenting målar bättre, än dessa ilskefulla utfall, Napoleons svarta, hatfulla och listiga själ, och de hafva åtminstone haft den goda följd, att de fullkomligen afhöljt hans caractère, och *gjort* Prinsen, ifrån hans politiske, *till hans* personlige oförsonlige fiende, hvilket jag anser för en omätlig vinst för Europa. — Svårigheterna, som inträffat vid Dresdens capitulation, äro visst icke besynnerliga, utan ligga i sakens natur, ty de ingångne vilkoren borde icke gillas i högqvarteret, der man icke ville lemna Napoleon 30,000 man

goda truppar att genast skicka emot Lord Wellington. Det lemnades således S:t Cyr frihet att åter ingå i staden, och bjuda till att försvara den, men som han vräkt sitt krutförråd i Elben, kunde han icke antaga detta tillbud, utan nödgades ingå i de nya vilkoren, enligt hvilka han förklarades med hela sin corps för krigsfångar utan någon restriction.

Den 28 Dec.

Den nu ankomne-post från Petersburg medför Kronprinsens sista bulletin och ytterligare detailler om revolutionen i Holland. Om fästningarne berättas, att Torgau velat capitulera, men att Franska Commendantens fordringar varit för mycket öfverspända. Citadellet i Erfurt innehafves ännu af fienden. Efter Torgaus fall får man allvarsamt börja med Magdeburg. Hamburg står dock främst i ordningen att entameras. Måtte det gå väl och Davoust vara mogen till emottagande af sin välför-

tjenta lön! Lycka till godt slut på detta högst märkvärdiga år!

Den 29 Dec.

I anseende till Kejsarens afresa från Petersburg, kom i dag ingen tryckt bulletin, ty alla rapporter gå naturligtvis till H. M:t; men mina enskildte bref innehålla, att General Platow tagit vid Kowno, der han mött friska troupper under *Augereaus befäl*, 6 à 7000 man, några och 20 canoner, 7 fanor m. m. Macdonald har ställt sin retraite på Tilsit, och har således ännu icke kunnat komma i contact med Wittgenstein, men kan genom denna direction *lätt* blifva couperad. Det synes *som Ryska* arméerna utan uppehåll fortsätta sin marche framåt, hvarigenom de inom några veckor kunna vara vid Weichseln, der endast Graudentz och Danzig äro i stånd att göra en allvarsam resistance. Jag bilägger ett nytt bref från Wilna af d. 12 dennes, som innefattar också några märkvärdiga detail-

ler om de flyende och deras chef. — Danmark lär börja att approchera sig till Sverige. I Köpenhamn kan man icke vara okunnig om Franska arméns missöden. Det är rätt ledsamt, att Fransoserne åter äro i besittning af Madrid.

Extrait d'une lettre de Vilna du 12 December.

Il faut avoir été temoin oculaire pour concevoir, que depuis Malodetschna jusqu'à Vilna on passe un defilé entre des cadavres, des canons pris, de caissons et de trains abandonnés. Il faudroit une semaine pour rassembler tant de trophées. L'entrée de Vilna même offre les traces d'une grande bataille; il faut passer sur des monceaux accumulés d'hommes et de chevaux pour gagner les ruës. La précipitation de la fuite a été si grande que les ennemis j'entretenoient eux-mêmes, car un homme tombé ne se relevoit plus. Napoleon a passé le fauxbourg de la Ville sans s'arrêter, et tout ce qui l'accompagnoit alors, ne depas-

soit pas 1500 hommes et 10 canons, escorte qu'il a laissé depuis pour en prendre un moindre et aller plus vite. Le froid excessif qu'il fait et l'état misérable dans lequel ces troupes se trouvèrent, mauquant de toute subsistance dans le desert qui est entre Vilna et Kowno, rend plus que probable qu'elles ne puissent passer le Niemen.

Le caractère se peigne encore dans ces circonstances dèsastreuses. Celui de Murat ne s'est point démenti. Après le passage de la Berezina, il n'a été occupé, à toutes les heures de repos, qu'à fondre lui-même en lingots les cadres des images qu'il avoit depouillés. Probablement qu'il a crû nécessaire de se lester pour l'événement; car les revenûs de Royaume de *Naples* pourroient bien manquer.

Les officiers allemands sont en général furieux contre Buonaparte; ils menacent de le tuer s'il echappe d'autre manière; mais les Cimbres ne tuèrent pas Marcius, et son émule aura peut-être le même bonheur.

Quelqu'uns assurent que l'exterieur de Buonaparte est calme, et que ce stoicisme apparent est soutenû par l'usage des liqueurs fortes, auxquelles il n'étoit pas habitué jadis. Son costume est un surtout gris, assez usé, une cravatte orange sale, et un chapeau rond sans aucune decoration. Beauharnois, en grande tenue, marche ordinairement à ses côtés, et les entours sont Nansouti, Victor, Oudinot, Davoust, Lariboussiere, Villate et Caulincourt. On avoit formé un moment des compagnies des officiers sans emploi, comme une garde plus particuliere, et Buonaparte en étoit le chef, et les Maréchaux ses Lieutenans; mais tout cela s'est dissous de soi-même. On croit que le Cousul Lesseps est tué, ainsi que plusieurs autres de connoissance, morts de froid. Le 6 Decembre, 7 fourgons d'argent monnoyé filèrent par Vilna; voyons si les cossaques les attraperont. Après tous les calcules, nous seront à Varsovie et sur la Vistule au mois de Janvier, car pour

des quartiers d'hiver, il n'en est plus question.

(Fortsättn. i nästa Del.)

Kejsarne Alexanders och Napoleons sammanträde i Erfurt (utdrag och öfversättning från 2:ne utländska Diplomaters brefvexling).

Ni tror då på fullt allvare, att ändamålet med den märkvärdiga sammankomsten, som väckt hela Europas, alla tänkares och otaliga icke-tänkares förvånade uppmärksamhet; med dessa långväga resor af personer, som hafva annat att göra, än resa; med denna synbara, konstlade eller mindre sannolika upprigliga förtrolighet emellan personer, af hvilka den ena ej lifvades af annat, än eröfringar och ett oinskränkt Europeiskt, kanske äfven Asiatiskt öfverválde, och den andra, fastän mera moderat, dock hade vissa consolideringsplaner i det innersta af sitt sinne och sitt hjerta; med dessa sentimentabla artigheter, mera passande

emellan tvänne älskare, än emellan tvänne verldsbeherrskande Monarker. — *Ni* tror då, säger jag, att ändamålet med *allt* detta, inskränkte sig till det för många vetter*liga*, kanske med flit i dagen framställda, att Alexander skulle erkänna Joseph såsom Konung öfver Spanien och Indierne, att Napoleon skulle bifalla Finlands ryckande från Sverige och dess förening med det redan till sin vidd omätliga Ryssland. *Ni tror*, som många andra, och i *följd af underrättelser*, som synas äga pålitlighetens värde, och hvilka kan hända äga det, att den Franska Sjelfherrskaren ville på detta sätt med södra delen af sitt rike förena en viglig landsträcka, som gaf honom trygghet åt den sidan, vid utförandet *af sina ändlösa* eröfringsplaner mot öster; att den Ryska monarken åsyftade med Finlands erhållande, att undanrödja vådan af ett så kalladt bakhåll, antingen vid utförandet af några sina eröfringsplaner eller vid ett försvarskrig mot någon från vester, söder eller

öster,

öster, eller från alla dessa sidor anfallande fiende.

Så lyda Edra underrättelser, kanhända pålitliga; sådan är den öfvertygelse Ni uti Edert sista bref framlägger. Jag bestrider visserligen icke bestämdt och med säkerhet deras sanning och trovärdighet; men öppenhjertigt och ärligt får jag bekänna, att mina underrättelser, hvilka jag ej utan omsorg och möda, ej utan kraftiga medels användande, förskaffat mig; och, som jag tror, sedda bakom och i all tysthet hemtade från den diplomatiska förlåtens helgedom, lyda helt annorlunda och påpeka ännu vidsträcktare, för de Nordiska nationerna ännu både mera afgörande, mera vådliga och mera vanärande planer. Jag skall utan omsvep och vidlyftighet framlägga dem till ert bedömande. De kunna — förlåt min uprigtighet — likasom Edra, innefatta betydliga origtigheter; men jag framlägger dem ärligt, sådana jag fått dem, och

bifogar några reflexioner, hvilka *synas mig* höra till saken.

De två ändamålen, som af de stora monarkerna, enligt Edra underrättelser, åsyftas, neml. att befria sig från hotande bakhåll vid egna eller andras anfall, öfverensstämma till alla delar med hvad man meddelat mig; men i de uppgjorda planernas vidsträckthet, vid deras vådliga verkan på de Nordiska nationernas bestånd, ära och välfärd råder den största *olikhet.*

Man har neml. försäkrat mig, att den stora, vidtomfattande afsigten med denna sammankomst, skulle gå ut på icke mindre, än att hårdhändt och oförsynt dela de två, i häfderna utmärkta, ärorika *nationerna* Danmark och Sverge. *Napoleon skulle till*egna sig de Danska landskap, som tillhöra fasta landet eller äro belägna tätt invid detsamma. Danmark skulle erhålla till ersättning för denna afsöndring, halfva södra delen af Sverige, hvars längre i Norr belägna landskaper skulle blifva Alexanders belöning för sitt bifall till nyssnämnda *del-*

ning. Sverge skulle således försvinna i egenskap af nation. En annan, af mera förſynthet utmärkt plan, skulle äfven hafva varit i fråga, den neml., att låta Sverige fortfara att vara nation, men att på det sättet göra den alldeles och för alla tider magtlös, att det, genom Norges afstående till Ryssland, skulle omgifvas af idel Ryska besittningar. Denna plan skall likväl vunnit mindre bifall, än den förra, i synnerhet med afseende på Danmark, som alltid varit Napoleons trogna bundsförvandt.

Sådan har denna vigtiga angelägenhet kommit till min kännedom. Jag är långt ifrån att yrka dess ofelbarhet, och när egde en underrättelse i sådana ämnen, som detta, denna egenskap? Jag åberopar i detta afseende alla häfders vittnesbörd.

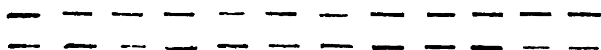
Låtom oss nu försöka att bedöma sannolikheten af någondera dessa planers framgång, och de omständigheter och förhållanden, som säkert eller sannolikt skulle framskjuta eller motverka densamma.

Huru ofta har man ej sett en till ägovidd

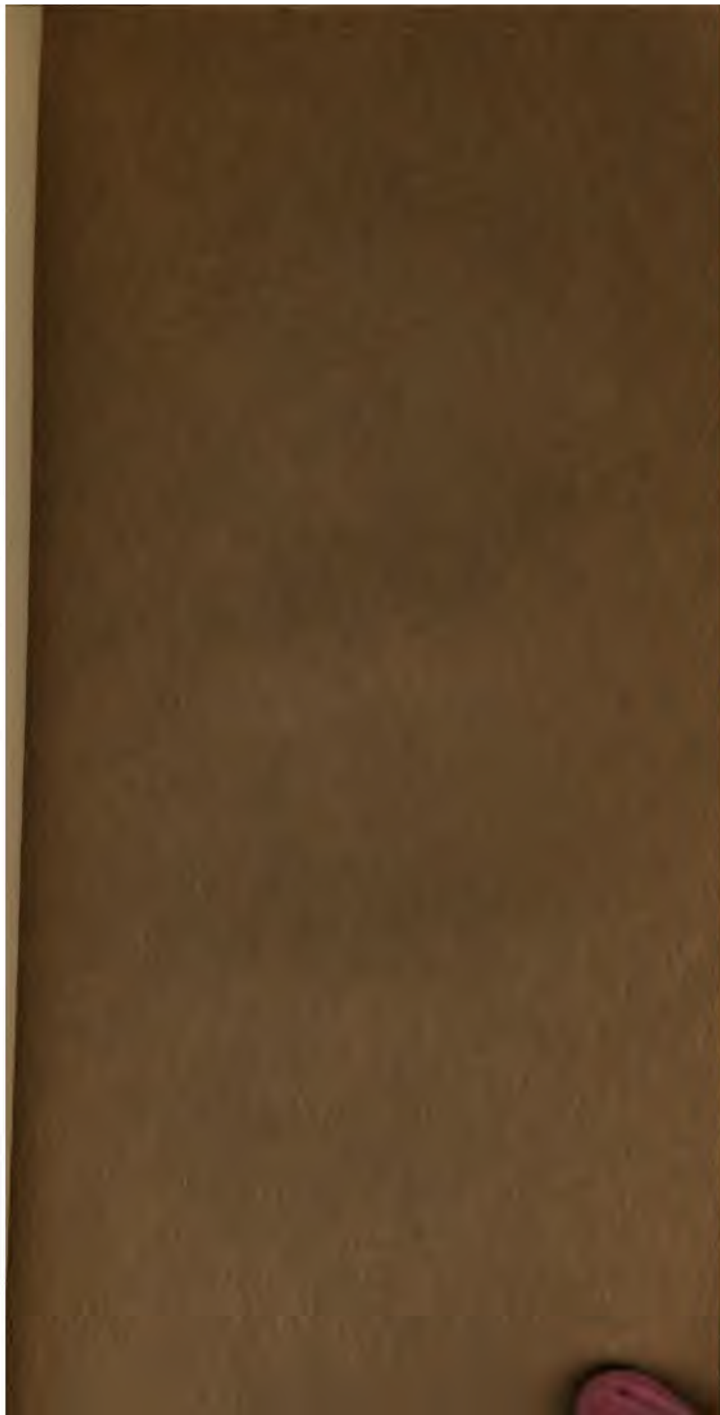
och folknummer inskränkt nation, men begåfvad med inre kraft, med känslor för sin sjelfständighet och sin ära, ej *allenast* med framgång motstå, utan äfven besegra, till och med inkräkta en till ytan, men ej *till* känslor och sinnesart, stor nation: denna möjlighet är ej osedd i Sveriges häfder, fast ej i de nyare. Allt beror på fasthet och beslutsamhet i national-lynnet. Under mitt flermånadtliga vistande i Sverge tyckte jag mig väl märka ett *förvekligande hos* den äldre generationen, både i kropps- och sinnesart, dock ej allmän, snarare sällsynt; den var en följd af ett redan något aflägset, djupt och allmänt vanärande corruptions-tidehvarf, och af en nyligare bortgången, lättsinnig, yppig, flärdfull, *till seder*, bildning, grundsatser, fast ej till födsel utländsk Regent; men jag tyckte mig tillika se de gamla fasta manlighets-rötterna ännu vara fästade vid den starka jordytan och den gamla stammen ännu ägande förmåga att bära frukt. Den unga uppväxande generationen syntes mig lofva fosterlandet i

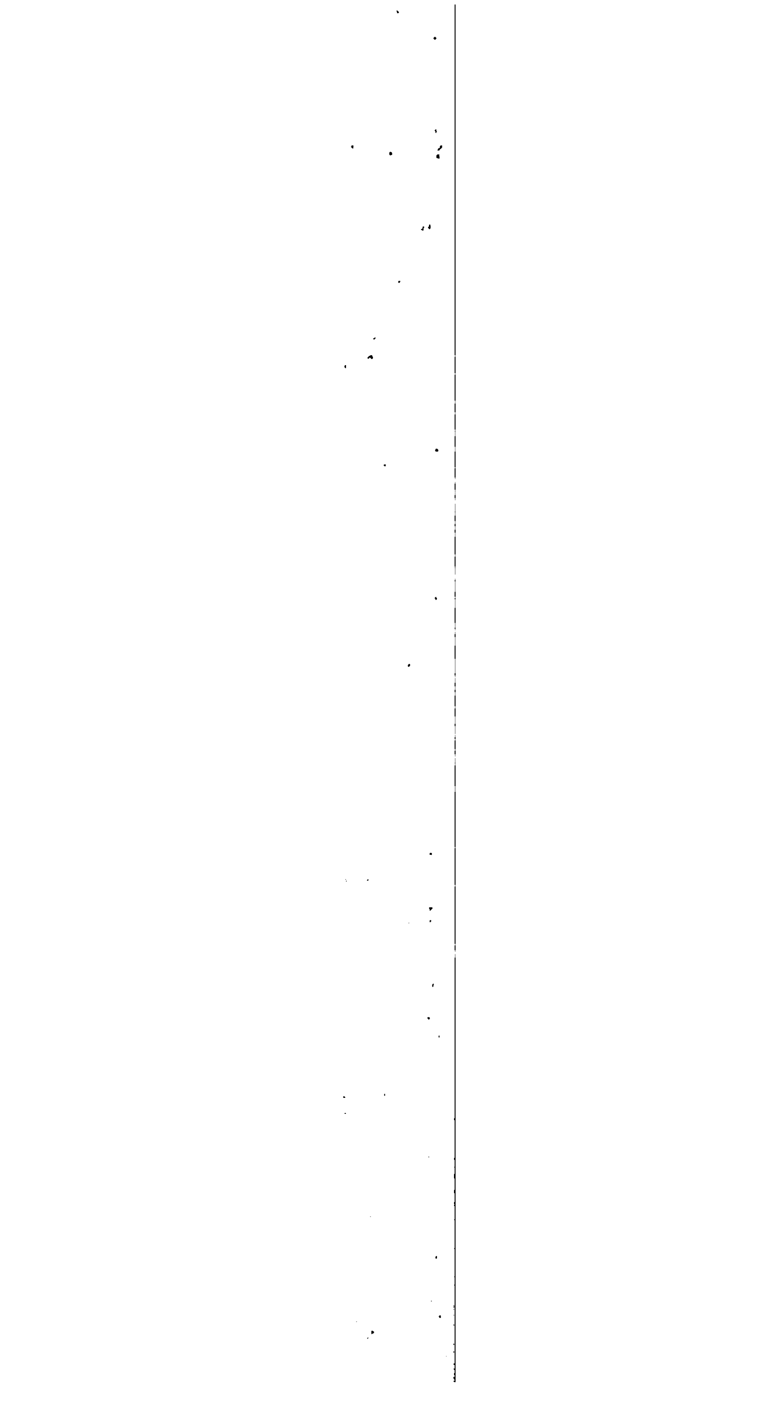
någon ytterlig vådas stund, ett försvar, värdigt förfädren, och jag tyckte mig inse ej allenast möjligheten, utan äfven sannolikheten, att ännu en gång en *Engelbrecht*, en *Wasa*, någon deras jemnlike, kan sätta en stark hand mot ett lutande fäderneslands fall. Jag tyckte mig se ännu en möjlig frälsnings-utväg, den nemligen, att nu, om en kullstörtande våda nalkas, nationen, lika som en gång förr, kallar till sin konungathron, från ett annat land, en hjelteslägt, som i flera på hvarandra följande slägtled utgör en orubblig förmur för nationaläran och nationalvälfärden. Der ser ni grunden för min ej allenast djupt rotade förhoppning, utan äfven för min fasta öfvertygelse, att de Nordiska folken ej sakna frälsningsmedel, nog kraftfulla för att trotsa och omstörta de mäktiga, och, som de sjelfva tro, allsmäktiga Monarkernas förstörande planer. Jag säger *de nordiska folken;* ty nog höra de och hvarje *seende*, utan stort tankebryderi, kunna finna, att på en af dessa nationers fall skall de andras mer eller min-

de lätt och hastigt följa i spåren. Hvad kan vara solklarare, än att deras brödraband bör öka deras bergs fasthet, *orubbligt* för någon förrädisk, stark eller vek, *kraftigt* verkande eller blott skrifvande hand. Om jag ej fruktade, att af Er misstänkas för våld, skulle jag tillägga, att de Nordiska folken eller någotdera af dem aldrig kunna eller kan komma, att i en stor faras stund sakna stöd och biträde af England, för hvilket en Europeisk *jemnvigt, i synnerhet* när fråga är om haf och hamnar, aldrig kan synas sakna den största vigt och betydlighet.

många fiender som der finnas invånare, och i synnerhet emedan de allierade hafva en stor öfverlägsenhet i Cavalleri och lätta trupper. Man ser nu att Buonapartes operation emot Wittenberg och högra Elbstranden endast hade för ändamål, att förmå Kronprinsen och Blücher att draga sig tillbaka och lemna vägen för hans retraite öppen; men de läto icke förleda sig af denna demonstration, och det var af ödet bestämdt att han sjelf, den store härföraren, hvilken man ansett som den största General både i forntiden och i våra tider, skulle falla i den snara han utlagt. Officiella bulletinen ger vid handen att Augerau's corps också deltagit i bataljen; *således var* hela Franska activa armén i *Tyskland* på ett ställe församlad, utom Davoust's division och en corps af 24,000 man under S:t Cyr, som blifvit qvarlemnade i Dresden, och som icke kan undgå att falla i de allierades händer. Buonaparte skall icke förr än 2 dagar före bataljen hafva fått veta Bayerns affall. Würtemberg har följt Bayerns

exempel, och skickat 15,000 man att besätta Frankfurt am Mayn. Rhenförbundet är således upplöst. I Schweitz skall insurrectionen hafva utbrustit. När bataljen d. 18 Oct. blir känd i Holland och Italien, torde väl sjelfständighetskänslan också börja visa sig i dessa länder. Berättelserne om Buonapartes contenance under dessa för honom olyckliga och omineusa omständigheter äro stridiga. Somlige säga att man sett honom d. 18 på gatorne i Leipzig ganska tranquil, och hört honom till och med hvissla och skratta under emottagandet af rapporterne om slaget; en fången Polsk General, som sett och talt vid honom d. 19, har deremot berättat att han sett ganska tankfull ut, och icke kunnat dölja de qval som sannolikt sönderslitit hans inre. Hvad skall Danska regeringen säga om den för henne oförmodade tournure sakerna tagit? Ett rykte förmäler att Danmark redan underhandlar om fred med England. Till följe af ett annat rykte skall den *store Lorden* haft en ny framgång emot Soult.

Måtte det bekräfta sig! — I mitt omdöme om Anckarsvärds bref, fäste jag mig endast dervid att det var *enskilt;* om det blifvit nyttjadt att, innan afsändandet, uppläsas för en hel Officers-corps, förändrar detta saken helt och hållet, och blir oförsvarligt.

Jag bilägger utdrag af ett bref rörande Moreaus död. Författaren lärde jag här känna förlidet år, och fann honom vara en man af förtjenst. Kejsar Alexanders bref till Fru Moreau målar fullkomligen denne Monarks ädla hjerta.

Extrait d'une Lettre de M. Rapatel, *Ami* du General Moreau, datée de Prague le 5 Sept. 1813.

Comme la destinée se joue de l'esperance et du bonheur des hommes! Je n'avois pas d'expressions dans ma derniere lettre pour vous témoigner tout mon bonheur et mes esperances; aujourd' hui il me faudroit une autre âme et un autre coeur pour vous

peindre toutes mes souffrances, toutes mes douleurs et surtout tous mes regrêts de la perte que je fais dans ce jour et de l'idée d'avoir contribué à attirer mon malhereux ami sur le continent.

Moreau n'existe plus! Ce coup manquoit au bonheur de Buonaparte. Il a rendû le dernier soupir dans mes bras à Laun le 2 Sept. à 7 heures, moins cinq minutes, du matin. Jusqu'au dernier moment il a conservé sa connoissance, son courage et ses vertus. "Il est beau, m'a t-il dit, de mourir pour un si brave homme, et une si belle cause. Qu'on lui dise que s'emporte au tombeau les mêmes sentimens que je lui avois voués pour la vie à notre premiere entrevue."

Il est des circonstances dans la vie où l'on pardonne à l'homme le plus fort de ne plus conserver d'espoir de bonheur, et d'emporter jusqu'au tombeau tous les regrêts qui m'accablent. Pourquoi ce malheureux boulet n'a-t-il pas mis un terme à mon existence, pour le conserver à l'Eu-

rope, à Alexandre, à ses Amis et à mon infortuné pays!

Le plus bel éloge que je puisse faire de mon Ami, est, que j'avois conservé pour lui depuis trente ans l'amitié, l'interêt et le respect qu'il savoit inspirer à la premiere vue. Vous jugerez mon chagrin par celui que vous aurez éprouvé, si vous avez jamais fait une perte aussi sensible que celle que je fais.

Helsingforss d. 12 Nov. 1813.

Min k. B. I dag hade jag den fägnaden emottaga ditt bref af d. 5, med den tryckta Svenska berättelsen från Leipzig d. 21 Oct. Denna berättelse kastar mycket ljus på ställningen före och under bataljen. Man ser derutaf hvad efforts Buonaparte gjort att förmå norra Tyska armén att öfvergifva sin ställning. Enligt vanliga krigsreglor, hade denna armée, efter att hafva blifvit omkringgången, samt tagen i flanque

och rygg, bordt draga sig tillbaka, för att åter sätta sig i besittning af sina borttagne öfvergångspunkter på Elbströmmen; men Kronprinsen såg med en säker blick fiendens rätta afsigt med denna operation, och, i stället att gå tillbaka, gick han framåt, hvarigenom Buonaparte tvingades att öfvergifva sin plan, för att icke sjelf blifva tagen i ryggen och couperad från sin i nejden af Leipzig qvarlemnade styrka. Den sista reflexionen i Svenska bulletinen om Napoleons nuvarande Fältherretalenter är ganska juste, och jag skulle just recommendera den till begrundande hos Stats-R:t Georg Adl., med hvilken jag hade, för några år sedan, en vive dispute i detta ämne. Det kan med obestridliga skäl bevisas att Napoleon, alltsedan sin öfvergång af Niemen, visat föga prof af en sann militairisk skicklighet. Ett af de stora felen han då begick, var att ej hindra föreningen vid Smolensk af de begge Ryska arméerne under Barclay och Bagrathion, som på ett så långt afstånd voro vid campagnens öpp-

nande skilde från hvarandra. Sedermera frammarschen till Moscou utan fasta puncter för sin appui, i händelse af retraite; dernäst det långa vistandet i denna stad, sedan hans communicationer voro i fara, eller afbrutne; och nu, i denna campagne, de beständiga fram- och återmarcherne, envisheten att bibehålla sig i Dresden, sedan Österriket deltagit i alliancen emot honom, o. s. v. Enligt Ryska berättelser skulle han icke hafva haft i behåll efter bataljen mer än 30,000 man, men jag ser nu att Kronprinsen erkänner honom hafva frälsat 75 à 80,000. Det är ännu en betydlig styrka, i synnerhet om Davousts corps icke är räknad derunder; men så bör också denna styrka mycket försvagas innan den flyende armén hinner till Rhenströmmen. Den nya conscriptionen af 280,000 man är förfärlig, nb. på papperet, ty effectivement går den väl icke fullt ut, och om så skulle hända, består den af oerfaren och modlös ungdom. Jag tviflar icke att Österrikarne blifva af stor nytta, och att

de skola rivalisera med Preussarne i tapperhet, men ännu äro de tvähogse om utgången, ty Buonaparte har väl väckt hos dem ett starkt hat emot sin person, men ock derjemte en stor fruktan för hans skicklighet och förvånande lycka. Enligt en Rysk berättelse skall Buonaparte om morgonen d. 18 hafva haft sina Marskalkar och Divisions-Generaler samlade hos sig, föreställt dem vigten af den förestående drabbningen, uppmanat dem att våga det yttersta för att vinna segern, ansett den också sannolik, men tillagt, att om bataljen, emot all förmodan, förlorades, *skulle de icke mera få se honom.* Jag kan ej gå i borgen för denna berättelses sannfärdighet. Man vet att han satt sin person i säkerhet den 19 på f. m. och lemnat sin trogne bundsförvandt, den gamle Konungen i Sachsen, i sticket, oaktadt, som protector för Rhenförbundet, det ålegat honom att skydda denne vasall. — Måtte Lord Wellingtons nya seger blifva bekräftad! Den skulle

i väsentlig måtto fortskynda sakerna till ett godt slut.

Helsingforss den 26 Nov. 1813.

M. K. B. Sakerna i Tyskland gå förträffligt. Man hade redan den tidning att Buonaparte för sin person, och med större delen af les debris de son armée kommit öfver Rhen vid Coblenz, men med sista post från Petersburg fick man veta, att denna tidning var falsk. Han sträfvade då ännu, under 1000:de svårigheter, att komma dit, och hade alltid General Czernitscheff med sin corps framför sig. Man trodde också, att S:t Cyr öfvergifvit Dresden för att öfver Torgau och Wittenberg öppna sig väg till Magdeburg, och der, eller i nejden deromkring, förena sig med Davoust; nu vet man att S:t Cyr nödgats återvända till Dresden, och der innesluta sig, under det Svenska Kronprinsen, genom en rörelse till höger, söker att rensa hela Churfurstendömet

Hannover från fiender, och att försvåra Davousts retraite, hvilken blir nödvändig genom Danskarnes affall (som tros vara nära förestående), och bör blifva högst äfventyrlig genom Norra Tyska arméns tagna position emellan Elben och Weser. Sedan Davousts och S:t Cyrs corpser äro slagne, återstå de många fästningarne, och det måste medgifvas, att deras Commendanter förvara dem med en exemplarisk och förtjenstfull tenacité och tapperhet. Hieronymi definitiva flykt från Cassel, och Hessiska Arfprinsens högtidliga intåg i detta sina fäders Residens, hvarifrån han nu organiserar en allmän beväpning i landet emot Fransoserne, äro tvenne tröstande scener. Man torde snart få se lika hugneliga uppträden i Brunsvig och Hannover. När de allierade nalkas Holländska gränsen, lära de Franska trupperne derstädes få trångt emellan de förbittrade invånarne, som också längta efter sin befrielse. — En af de sednaste infama acter, som man känner af Napoleon Buonaparte, är den af honom sjelf

och Maret författade diatribe emot Svenska Kronprinsen, som han d. 5 Oct. låtit införa i Leipzigs gazette, således 14 dagar före sin flykt från denna stad, efter ett der lidet nederlag. Detta utflöde af gift och galla, blottar fullkomligen hela hans svarta själ. Det är beräknadt, att på en gång minska Prinsens stora credit hos sin nation, väcka oblida omdömen öfver honom i Frankrike och misstankar samt kallsinnighet emot honom hos de allierade monarkerne. Men dessa ändamål skola icke vinnas, utan deremot ett annat uppnås, som Buonaparte, förblindad af sitt hat och sin hämdlystnad, icke påtänkt, neml. att göra Kronprinsen, som hittills endast rådfrågat Sveriges enskilta och Europas allmänna interesse, i bemödandet att sätta gränsor för Franska magten, och som kanske icke önskat att *helt och hållet* écrasera och anéantera Buonaparte och hans dynasti, — att, säger jag, efter detta bittra och scandaleusa anfall, göra honom till Napoleons personliga och oförsonliga fiende. Af denna Prinsens

rättmätiga sinnesställning och dispositioner för Usurpateuren, kan förmodas, att han begagnar sin inflytelse hos de allierade, att hos dem yrka på återtagandet af deras erkännanden af Buonapartes souverainetets-titlar, ett steg, som jag från början af detta år önskat och äfven tillstyrkt, såsom efter min öfvertygelse, mera än något annat, ledande att degoutera Fransoserna vid deras nuvarande Beherrskare. Sker nu detta på Kronprinsens föreställning, så har Buonaparte, genom den afskyvärda Gazette-artickeln, aflagt ett nytt bevis af sin brist på politisk klokhet, och af sitt hängifvande åt sina vilda passioner. — Ett rykte går, att Massena skulle hafva upphäfvit sig till chef för ett parti i Frankrike. Om så är, kan detta parti icke till en början bestå af annat än Jacobiner och röfvare, ehuru det genom omständigheternas tvång kan, likasom Fairfaxska partiet i England, få en annan direction.

Helsingfors d. 10 Dec. 1813.

M. K. B. Den hufvudsakliga förändring Europa i denna tidpunkt undergår, jemte det den tjenar till fullkomlig justification för mina förra och alltid oförändrade principer, ehuru de för 20 år sedan syntes brottsliga, bör äfven influera på sättet att bedöma mig. Jag hade alltid ifrån Franska revolutionens första utbrott 1789, ett prononceradt hat emot densamma, och föresåg, hvad man allmänt ej ville se, det bottenlösa elände af alla slag, som denna hvälfning skulle af sig föda. När, efter många omskiften, talrika brott, rysligheter och missdåd, Napoleon Buonaparte omsider gjorde sig till mästare af *den oskapliga och omoraliska republiken*, samt ärfde alla dess styggelser och ofantliga revolutionaira moyens, förmodade jag att de skulle användas till verldens förderf, menskligheteus förtryck och alla gamla grundsatsers förtrampande, samt fattade fördenskull, ifrån första stunden af hans upphöjelse, en afsky för

denna Italienare, som påföljande händelser sedermera fullkomligen rättfärdigat. Sedan pluraliteten af alla tänkande varelser i Europa, äfven bland dem som fordom voro hans anhängare och beundrare, nu kommit tillbaka till de tänkesätt jag då hade, nu inse det förderfliga af hans planer, så väl i anseende till andra regenters lagliga rättigheter, som deras nationers sanna interesse, frihet och sjelfständighet; då man nu allmänt börjar inse, att hans förra enorma succès förnämligast böra tillskrifvas hans djerfva tilltagsenhet mera än hans genie, och lyckans spel mera än kraften och djupheten af hans förstånd; då man fröjdar sig öfver hans nederlag och längtar efter stunden för hans fullkomliga anéanterande, och då till och med Sveriges Kronprins, fastän länge fästad vid hans fanor, och sjelf född Fransos, likväl ifrigt och med så mycken ära arbetar på denna revolutionaire Kejsares fall; — i sådana omständigheter, säger jag, gör jag mig en heder deraf, att så många år förut hafva rigtigt bedömt

händelserna, deras ursprung och följder, samt i synnerhet denna förgudade menniska, som man velat anse så stor, men som jag, oaktadt den glans, hvarmed oräkneliga segrar omgifvit honom, likväl alltid värderat som ganska liten, både i anseende till de *ändamål* han haft, och till de *medel* han nyttjat för att vinna dem. Han laborerar nu under svåra motgångar. Han kan ej dölja för sitt folk, att han blifvit slagen, och att källan till *les recettes exterieures* är förtorkad, att han nödgats öfvergifva alla sina eröfringar i Tyskland, att hans bundsförvandter affallit från honom, och att han varit tvungen flykta ifrån Leipzig till och öfver Rhen, samt att fienderne äro inne i riket på dess östra och vestra gräns. Det är tvifvelaktigt, att han nu mera, efter de tvenne misslyckade campagnerne i Ryssland och Tyskland, och efter hans arméers missöden i Spanien, kan förmå det Franska folket till så stora uppoffringar, som fordrades för att godtgöra och

åter-

återvinna allt hvad som blifvit förloradt. Hans berättelser om slaget vid Leipzig och dess följder, måste göra honom ridicule hos en nation, som gerna plaisanterar; att en dum Corporal förorsakat hans förlust af 15,000 man, 80 kanoner och flere hundrade vagnar, låter excessift löjligt. Uppmärksamheten är nu spänd på hvad han företager efter sin ankomst till Paris. Derom har man ännu icke annat än opålitliga och contradictoire rykten. Det har berättats, att han ville samla Senaten i Metz, för att friare disponera om dess undergifvenhet. Han vet att Paris är ett farligt ställe, äfven för legitime monarker, och således kan denna transplantation vara trolig. — Hans utfall emot Svenska Kronprinsen bevisar, till och med för Parisare, att denne Corsican icke följer klokhetens föreskrifter, utan blindt lyder sina vilda passioner. — Glädjen i England måste nu vara utan gränsor. — Hvad som för det närvarande mest bekymrar mig, är Davousts corps. Jag

begriper ej hvarföre den håller sig så länge vid Stecknitz, och om den kastar sig i Hamburg, kan den ej tagas utan *stadens* ruine. Jag längtar att se Kronprinsen befriad från denna fiende, för att få sträcka sin segrande bana in i Holland; occupationen af detta land är högst nödvändig för framdeles operationer. Dresdner-capitulationen är på en gång fördelaktig och skymflig för Fransoserne, och gör ett djupare intryck i Frankrike än förlusten af bataljen vid Leipzig.

Helsingforss d. 14 Dec. 1813.

Både från Petersburg och *Stockholm* hafva rykten ankommit om Buonapartes död, om revolutionaira rörelser i Frankrike, om 3 Franska Senatorers afresa till Kejsar Alexander med fredspropositioner och supplicationer om understöd af de allierade mägterne emot Insurgenterne. Alla dessa rykten äro apocrypha, eller synas mig vara

det. Men nog är det troligt, att de förr eller senare blifva sanna; ty sedan lyckan på ett så förfärligt sätt vändt ryggen åt sin förra gunstling, Napoleon, sedan han blifvit slagen i Ryssland, i Pålen, i Spanien och i Tyskland, sedan det går illa för hans vapen i Italien, Holland hotas, och fienden på 2 sidor står inom Frankrikes gränsor, sedan alla hans bundsförvandter, utom det eländiga Danmark, ifrån honom affallit, fördras en lång kedja af underverk, för att åter upprätta hans affairer och göra hans regering populaire ibland Fransoserne, hvilka nu, för att bota så många och svidande förluster, måste framkallas till uppoffringar, som vida öfverstiga deras närvarande krafter, utmattade af det långvariga kriget, af de tryckande beskattningarne, af näringslösheten och den completta stagnationen i deras handel. Det behöfves ett mera än menskligt tålamod att uthärda med en sådan ställning, och hos en lättsinnig samt flyktig nation kan man icke räkna på en sådan ihärdighet, helst för en Usurpateur

och en främling, hvars högmod och gränslösa praktsjuka länge sårat Franska folket, likasom hans äregirighet utledsnat det.

Helsingforss den 27 Dec. 1813.

M. K. B. Jag har nu den lyckan att på en gång få tacka för tvenne bref, hvaraf det förra ankom d. 20 och det senare i dag. Begge innehålla rättmätiga fröjdebetygelser öfver den lyckliga vändning sakerna tagit i Holland, der alla sinnen äro electriserade af kärlek för sitt fäderneslands sjelfständighet och af hat emot det Franska tyranniet. Jag visste redan denna händelse *en gros*, men fick utaf ditt senare bref, äfvensom af ett ifrån General-Gouverneuren Grefve Steinheil, närmare, högst tillfredsställande detailler om denna märkvärdiga revolution, som, mera än någon annan timad förändring på denna sidan Rhen, skall frappera Franska folket och terrifiera Buonapartes

anhängare. Således är då Oraniska huset, genom Holländarnes fria val och under deras allmänna förtjusning, återställdt i sina, genom intriguer och våld, förlorade rättigheter, och denna familjs återupphöjelse är en ny vederläggning af Buonapartes i en prophetisk ton uttalade magtspråk: *Oraniska Huset har upphört att regera.* Så talade han äfven om det Chur-Hessiska och det Furstliga Braunschweigska, och de sitta likväl nu begge i sina förra besittningar, under det hans egen bror, som skulle intaga deras ställe, och vara i sin inkräktning skyddad af Napoleons ofantliga magt, är tvungen att flyktande öfvergifva sin fallna thron, och liksom den älskade brodern, Joseph, blifvit jagad från sin, fastän dess uppehållande kostat så mycket franskt blod, och så enorma bemödanden. Om nu, hvartill anledning är, insurrectionslågan utbreder sig från Holland in i Belgien, och öppnar således en lätt väg för de allierade, att på den sidan hota Franska gränsen, under det de stora arméerna vid öfra Rhen tvin-

ga Napoleon att der hafva sin förnämsta styrka samlad, och under det Lord Wellington bibehåller sin segrande ställning i nejden af Bayonne, samt der ökar sitt förråd af vundna lagrar med nya, så bör, genom allt detta, Buonapartes embarras blifva allt större. Men det största för honom uppkommer likväl af nödvändigheten att göra till sitt försvar så ofantliga requisitioner af folk och penningar, att de måste alldeles uttömma Fransosernas tålamod och möjliga tillgångar; ty att nu, efter de förra conscriptionerna detta år, ytterligare låta uttaga 300,000 man, och att derutöfver utgöra de förut tryckande taxorna *fördubblade*, det kan ej undgå att väcka förtviflan och hat emot upphofsmannen *till så mycket elände*. De Franska vapnens ära, som under hans ledning, var en tid så lysande, har nu, genom hans förvållande, blifvit helt och hållet fördunklad, och frukten af så många förvånande segrar, till det mesta förlorad. Hans förra skryt, hans gigantesqua förstoringsplaner, de pompeusa löf-

ten han gifvit den fåfänga och lättrogna nationen om en tillkommande lycka och storhet, den skändliga adulation, med hvilken han låtit hylla sig; allt detta kan ej undgå, att i närvarande omständigheter synas öfvermåttan löjligt i alla tänkande Fransosers ögon; och när man en gång börjar i det landet och ibland det folket, att anse honom ridicule, så är han utan hjelp förlorad. — Stettins och Danzigs fall, samt Lybecks intagande, äro vigtiga händelser. Det säges äfven, att Glogau och Magdeburg begärt att capitulera. Nu blir det important att se hvad parti den illa aviserade Kungen i Danmark tager, sedan Kronprinsens armée trängt fram i Holstein, och, enligt ett rykte, tagit Ploen, Eutin och Kiel i besittning. Alltför länge har denne Nordiske Konung framhärdat i sin förblindelse, och blottställt sin nations vigtigaste interessen. Det vore bedröfligt för Hamburg, om blodhunden Davoust icke kunde åtkommas, utan stadens belägring eller bombardement. Fruktande att falla i Kron-

prinsens händer, gör han utan tvifvel de yttersta efforts att förlänga sitt försvar, ty han vet, att han hos de allierade står på samma lista, som hans värdige vapenbroder, Vandamme. — Af de smädelser Napoleon, i samråd med sin Bassano, utspytt i Leipzigs gazette emot Svenske Kronprinsen, kan jag icke meddela en afskrift, så vida dylika afskyvärda styggelser icke böra copieras. De finnas likväl, jemte flera andra, i Engelska tidningarne, som *tillåta sig* att trycka allt. Ingenting målar bättre, än dessa ilskefulla utfall, Napoleons svarta, hatfulla och listiga själ, och de hafva åtminstone haft den goda följd, att de fullkomligen afhöljt hans caractère, och *gjort* Prinsen, ifrån hans politiske, *till hans* personlige oförsonlige fiende, hvilket jag anser för en omätlig vinst för Europa. — Svårigheterna, som inträffat vid Dresdens capitulation, äro visst icke besynnerliga, utan ligga i sakens natur, ty de ingångne vilkoren borde icke gillas i högqvarteret, der man icke ville lemna Napoleon 30,000 man

goda truppar att genast skicka emot Lord Wellington. Det lemnades således S:t Cyr frihet att åter ingå i staden, och bjuda till att försvara den, men som han vräkt sitt krutförråd i Elben, kunde han icke antaga detta tillbud, utan nödgades ingå i de nya vilkoren, enligt hvilka han förklarades med hela sin corps för krigsfångar utan någon restriction.

Den 28 Dec.

Den nu ankomne post från Petersburg medför Kronprinsens sista bulletin och ytterligare detailler om revolutionen i Holland. Om fästningarne berättas, att Torgau velat capitulera, men att Franska Commendantens fordringar varit för mycket öfverspända. Citadellet i Erfurt innehafves ännu af fienden. Efter Torgaus fall får man allvarsamt börja med Magdeburg. Hamburg står dock främst i ordningen att entameras. Måtte det gå väl och Davoust vara mogen till emottagande af sin välför-

tjenta lön! Lycka till godt slut på detta högst märkvärdiga år!

Den 29 Dec.

I anseende till Kejsarens afresa från Petersburg, kom i dag ingen tryckt bulletin, ty alla rapporter gå naturligtvis till H. M:t; men mina enskildte bref innehålla, att General Platow tagit vid Kowno, der han mött friska troupper under Augereaus befäl, 6 à 7000 man, några och 20 canoner, 7 fanor m. m. Macdonald har ställt sin retraite på Tilsit, och har således ännu icke kunnat komma i contact med Wittgenstein, men kan genom denna direction lätt blifva couperad. Det synes som *Ryska* arméerna utan uppehåll fortsätta sin marche framåt, hvarigenom de inom några veckor kunna vara vid Weichseln, der endast Graudentz och Danzig äro i stånd att göra en allvarsam resistance. Jag bilägger ett nytt bref från Wilna af d. 12 dennes, som innefattar också några märkvärdiga detail-

ler om de flyende och deras chef. — Danmark lär börja att approchera sig till Sverige. I Köpenhamn kan man icke vara okunnig om Franska arméns missöden. Det är rätt ledsamt, att Fransoserne åter äro i besittning af Madrid.

Extrait d'une lettre de Vilna du 12 December.

Il faut avoir été temoin oculaire pour concevoir, que depuis Malodetschna jusqu'à Vilna on passe un defilé entre des cadavres, des canons pris, de caissons et de trains abandonnés. Il faudroit une semaine pour rassembler tant de trophées. L'entrée de Vilna même offre les traces d'une grande bataille; il faut passer sur des monceaux accumulés d'hommes et de chevaux pour gagner les ruës. La précipitation de la fuite a été si grande que les ennemis j'entretenoient eux-mêmes, car un homme tombé ne se relevoit plus. Napoleon a passé le fauxbourg de la Ville sans s'arrêter, et tout ce qui l'accompagnoit alors, ne depas-

soit pas 1500 hommes et 10 canons, escorte qu'il a laissé depuis pour en prendre un moindre et aller plus vite. Le froid excessif qu'il fait et l'état misérable dans lequel ces troupes se trouvèrent, manquant de toute subsistance dans le desert qui est entre Vilna et Kowno, rend plus que probable qu'elles ne puissent passer le Niemen.

Le caractère se peigne encore dans ces circonstances dèsastreuses. Celui de Murat ne s'est point démenti. Après le passage de la Berezina, il n'a été occupé, à toutes les heures de repos, qu'à fondre lui-même en lingots les cadres des images qu'il avoit depouillés. Probablement qu'il a crû nécessaire de se lester pour l'événement; car les revenûs de Royaume de *Naples* pourroient bien manquer.

Les officiers allemands sont en général furieux contre Buonaparte; ils menacent de le tuer s'il echappe d'autre manière; mais les Cimbres ne tuèrent pas Marcius, et son émule aura peut-être le même bonheur.

Quelqu'uns assurent que l'exterieur de Buonaparte est calme, et que ce stoicisme apparent est soutenû par l'usage des liqueurs fortes, auxquelles il n'étoit pas habitué jadis. Son costume est un surtout gris, assez usé, une cravatte orange sale, et un chapeau rond sans aucune decoration. Beauharnois, en grande tenue, marche ordinairement à ses côtés, et les entours sont Nansouti, Victor, Oudinot, Davoust, Lariboussiere, Villate et Caulincourt. On avoit formé un moment des compagnies des officiers sans emploi, comme une garde plus particuliere, et Buonaparte en étoit le chef, et les Maréchaux ses Lieutenans; mais tout cela s'est dissous de soi-même. On croit que le Cousul Lesseps est tué, ainsi que plusieurs autres de connoissance, morts de froid. Le 6 Decembre, 7 fourgons d'argent monnoyé filèrent par Vilna; voyons si les cossaques les attraperont. Après tous les calcules, nous seront à Varsovie et sur la Vistule au mois de Janvier, car pour

des quartiers d'hiver, il n'en est plus question.

(Fortsättn. i nästa Del.)

Kejsarne Alexanders och Napoleons sammanträde i Erfurt (utdrag och öfversättning från 2:ne utländska Diplomaters brefvexling).

— — — — — — — — —

Ni tror då på fullt allvare, att ändamålet med den märkvärdiga sammankomsten, som väckt hela Europas, alla tänkares och otaliga icke-tänkares förvånade uppmärksamhet; med dessa långväga resor af personer, som hafva annat att göra, än resa; med denna synbara, konstlade eller mindre sannolika uppriktiga förtrolighet emellan personer, af hvilka den ena ej lifvades af annat, än eröfringar och ett oinskränkt Europeiskt, kanske äfven Asiatiskt öfvervälde, och den andra, fastän mera moderat, dock hade vissa consolideringsplaner i det innersta af sitt sinne och sitt hjerta; med dessa sentimentabla artigheter, mera passande

emellan tvänne älskare, än emellan tvänne verldsbeherrskande Monarker. — Ni tror då, säger jag, att ändamålet med allt detta, inskränkte sig till det för många vetterliga, kanske med flit i dagen framställda, att Alexander skulle erkänna Joseph såsom Konung öfver Spanien och Indierne, att Napoleon skulle bifalla Finlands ryckande från Sverige och dess förening med det redan till sin vidd omätliga Ryssland. Ni tror, som många andra, och i följd af underrättelser, som synas äga pålitlighetens värde, och hvilka kan hända äga det, att den Franska Sjelfherrskaren ville på detta sätt med södra delen af sitt rike förena en viggtig landsträcka, som gaf honom trygghet åt den sidan, vid utförandet af sina ändlösa eröfringsplaner mot öster; att den Ryska monarken åsyftade med Finlands erhållande, att undanrödja vådan af ett så kalladt bakhåll, antingen vid utförandet af några sina eröfringsplaner eller vid ett försvarskrig mot någon från vester, söder eller

öster,

öster, eller från alla dessa sidor anfallande fiende.

Så lyda Edra underrättelser, kanhända pålitliga; sådan är den öfvertygelse Ni uti Edert sista bref framlägger. Jag bestrider visserligen icke bestämdt och med säkerhet deras sanning och trovärdighet; men öppenhjertigt och ärligt får jag bekänna, att mina underrättelser, hvilka jag ej utan omsorg och möda, ej utan kraftiga medels användande, förskaffat mig; och, som jag tror, sedda bakom och i all tysthet hemtade från den diplomatiska förlåtens helgedom, lyda helt annorlunda och påpeka ännu vidsträcktare, för de Nordiska nationerna ännu både mera afgörande, mera vådliga och mera vanärande planer. Jag skall utan omsvep och vidlyftighet framlägga dem till ert bedömande. De kunna — förlåt min uppritighet — likasom Edra, innefatta betydliga origtigheter; men jag framlägger dem ärligt, sådana jag fått dem, och

dans l'espace de quelques semaines nous aurons du repos; ça ne peut pas rester ainsi. Detta låter triste. Ett rykte påstår, att Buonaparte för sin person redan öfvergifvit armén och farit till Leipzig; men detta är blott ett rykte; dessutom är Leipzig numera icke rätta stället att sätta sig i säkerhet. De brefskrifvande Franska officerarne äro förvånade öfver Preussarnes tapperhet, och öfver den ton i allmänhet, som råder ibland de allierade troupparne. De äro ej vane vid ett sådant motstånd och ett sådant språk. Buonaparte har erkänt sjelf i ett bref till sin Bror, Joseph, att den tid är förbi, då en campagnes öde afgjordes genom en enda batalj. *Nu får han* fäkta dagligen, och vinner terrain blott för ögnablicket. Hans troupper fatigueras genom fram- och återmarcher, och alltid står han på samma punkt. Han är bortskämd genom sin ofantliga och oerhörda lycka, som åter till stor del hade sin grund i hans motståndares oklokhet, grufliga misstag och icke sällan i deras ytterliga feg-

het. Nu förtiden gifva sig ej 10,000 Preussare fångne åt några Regementer Franska husarer och chasseurs à cheval. Jag litar tryggt derpå, att också Österrikarne skola i sin tour distinguera sig, om hofvet så vill eller icke; de äro lifvade af samma anda, som Preussarne, och äro dertill uppspårrade af dessas lysande bravoure. Ju längre det lider, ju mera skola Tyskarne i Napoleons armée öfvergifva hans fanor. Han skall ännu vara 150,000 man stark; det är ett tillräckligt stort antal, för att vinna eclatanta segrar; men om den moraliska kraften hos dessa stridsmän saknas, så betyder deras antal icke stort. — Det fägnar mig oändligen, att Cardell fått tillfälle att utmärka sig; han har nu på ett tillfredsställande sätt besvarat sina eländiga calomniateurer, som i fredens lugn hade stor superiorité på honom; han är verkligen en mycket skicklig officer och tapper som sin värja. Hvar är hans hemliga persecuteur, Commendören Helvig? Vågar han ej sitt blod för ett land, der han njutit så stora fördelar?

Jag tror icke, att Buonaparte drager så stor fördel, som han väntade, af Moreaus död. Denne förtjenstfulle man skref *till sin* fru efter amputationen, och började sitt bref sålunda: "J'ai perdû mes deux jambes, mais il me reste un bras pour vous écrire et un coeur pour vous aimer." Kejsar Alexanders ädelmod emot fru Moreau är värdigt denna Furstes ädla hjerta. — Hvad skall man säga om den Prins af Hessen, Prins *Carls* son, som fäktar för Buonaparte, hvilken dethroniserat och exilerat hans famille? — Prinsens bref till Napoleon har jag läst, men vill gerna hafva ett exemplar derutaf. Det är förträffligt både till sak och styl. Alla bulletiner från Svenska högqvarteret hafva ett ypperligt värde.

---

den 15 Oct. 1813.

Hvad som nu mest inquieterar mig, är Davoust, som står och lurar på Kronprinsens

rörelser; om Wallmoden ej lyckas att drifva honom ur sin position, så hindrar han betydligen Norra Tyska arméns företag framåt, med annat än lätta corpser; och jag fruktar, att Wallmoden icke är nog stark att se sitt bemödande krönas med framgång. — Hvad de af fienden besatta fästningar nu hålla sig länge! De försvaras nu annorlunda än af 1806 års Preussare. Den djupt inrotade tanken om Buonapartes oöfvervinnerlighet och fåfängligheten af allt motstånd, var i den campagnen hans nyttigaste bundsförvandt. Denna villfarelse är nu skingrad. Danzigs bombardement från sjösidan har upphört, ty fartygen kunde icke längre hålla sjön, utan hafva sökt hamn i Elbing och Memel. Emedlertid, så länge fästningarne äro i fiendens händer, taga de bort från de allierade ganska betydliga stridskrafter. Belägrings-corpsen, endast för Danzig, skall öfverstiga 40,000 man. S:t Sebastians fall är en vigtig fördel. Nu kan Pampeluna angripas med större styrka. Österrikiska armén under General Hiller emot

Italienska sidan, tyckes vara för svag; hans motståndare, Eugène Beauharnois, är icke utan talent och activité. Det tros att Bayern och Würtemberg redan hemligen underhandla med de allierade. I dessa omständigheter har Buonaparte funnit för godt att nedstämma sin skrytsamma ton, och har alldeles upphört att prophetera; men vill likväl icke beqväma sig att gå tillbaka till Rhen.

Helsingforss d. 29 Oct. 1813.

Jag har alltid varit af samma mening som Bror, att ju längre Buonaparte kunnat qvarhållas i Dresden, och tvingas till beständiga fram- och återmarcher i nejden deromkring, ju fördelaktigare har det varit för de allierade, och ju skadligare för honom; jag har således funnit mig mycket tranquil öfver den apparenta stagnationen i de militairiska rörelserna på vår sida, och förväntat goda resultater derutaf. De hafva

också icke uteblifvit. I stället att vidare företaga några anfalls-operationer emot de Allierade, har fienden omsider blifvit tvungen att företaga sin retraite, och den bör icke undgå att blifva fatal för honom. Det synes som den stora förenade armén ifrån Böhmen genom Franken marcherar åt sidan af Rhenströmmen, och således hotar hans rygg, under det Norra Tyska arméen, i förening med den Schlesiska, följer honom i spåren. Bayerns affall från Alliancen med Buonaparte confirmerar sig genom evacuationen af Tyrolen, och genom den ställning Böhmiska armén tager i Tyskland, hvilken vore omöjlig, om man tviflade på Bayerns upprigliga cooperation. General Czernitscheffs raska företag emot Cassel medför den förmån, att upplysa invånarne i Westphalen och kringliggande trakter, om sakernas rätta läge, om lögnaktigheten af de Franska segertidningarne, samt om annalkandet af stunden för Tysklands befrielse. Jag föreställer mig, att 1000:detals Hessare, Hannovraner, Brunswigare m. fl.

skola skynda att samla sig under de allierades fanor. Hieronymi flykt från sitt residens, är en omständighet, till sitt inflytande på opinionen lika fördelaktig, som en vunnen batalj, och bör serdeles chagrinera Napoleon, så mycket mera, som han envisades att anse den af Ministern Reinhard yttrade farhåga för Cassels säkerhet som ridicule, och lät allvarsamt banna honom för det han på eget beväg *inviterade* General Maison, att med sin corps betäcka denna hufvudstad. Nu äro både Konungen och Ministern drefne derifrån. Det tyckes som Davoust icke bör kunna länge hålla sig i sin aventurerade position i Hamburg. Jag tror aldrig, att Danskarne, *oaktadt deras krigsförklaring*, våga skrida till några verkligheter emot de allierade, eller vid Fransosernas retraite från Hamburg, sätta sig i besittning af denna ort. General Blücher skickar sig som en hel karl, och förtjenar all aktning. Sedan Kronprinsen nu är öfver Elben, med hela sin armé, bör man kunna vänta sig märkliga händelser;

ty efter föreningen med Blücher, är hans styrka redoutable, och ökas derigenom, att hans troupper äro upplifvade af den förträffligaste anda, ehuru de brottas med svår väderlek och brist på mat; men fienden är också icke uti en lyckligare ställning, och den måste äfven förvärras vid hvart steg tillbaka, så mycket mera, som Franska arméns mordiska kraft är synbarligen försvagad, och som så väl soldaten, som befälhafvaren, icke mera är sig lik. Häruti visar sig åter det gamla, Franska nationallynnet; muntert, gladt, lifligt, dristigt, öfverstigande alla hinder, när det går framåt; men modfäldt, mulet och nedslaget, när det går tillbaka. Denna nedslagenhet delar likväl icke tigern Vandamme i Moscou; han skall vara serdeles käck och full af vanité. Gr. Rostopschin hade gjort honom den fråga, *hvilka* af Napoleons Generaler han ansåg äga största förtjenst och skicklighet; deruppå svarade han: "Je sais que vous serez étonné et surpris de ce que je vais vous dire, mais cependant je ne vous dis

que la vérité: *c'est moi* et Suchet, qui sont ses deux meilleurs Generaux."

Den 2 November.

Mitt bref hann ej, i anseende till mellankommande hinder, att blifva färdigt till sista postens afgång; således får jag nu continuera det. — Enligt de i dag ankomne underrättelser från arméerna, har Buonaparte, med en stark corps, *icke allenast* undsatt Wittenberg och tvungit Preussarne att upphäfva belägringen af denna fästning, hvilket dock skett, som det säges, utan förlust af belägrings-artilleri, men äfven låtit denna corps passera Elben, hvarföre *Gen.* Tauenzien, hvilken anses vara 50,000 man stark, nödgats draga sig tillbaka ända till Berlin och Potsdam, för att betäcka dessa hufvudstäder. Denna operation af fienden är väl en af de förmätnaste, som kunnat företagas, då man besinnar Kronprinsens och General Blüchers position i nejden af Halle och Leipzig, samt Böhmiska arméns

i Zeitz, Altenburg, Chemnitz, Pirna o. s. v. Några förmoda att Napoleon vill slå sig fram genom Kronprinsens armée, för att äfven undsätta Magdeburg, liksom Wittenberg, innan retraiten till Rhen allvarsamt verkställes. Detta företag bör kosta honom dyrt, också om det lyckas. I alla hänseenden äro de stridande arméernas ömsesidiga ställningar i denna moment högst besynnerliga, och Buonapartes liknar nu, temligen nära, Preussarnes vid Jena 1806. Han står till en del med fronten emot Frankrike och ryggen emot fiendens land. Blir han sålunda slagen, skall hela verlden skrika mot hans brist på klokhet, hvilken åter härleder sig från hans fortfarande förlitande på sin gamla lycka. Genom Bayerns affall och Czernitscheffs brillanta operation emot Cassel, har denna lycka åter svikit honom. Jeromè har *gråtande* flyktat från sitt residens, och den Ryska Generalen har, efter besittningstagandet af staden, i en proclamation, å sin herres vägnar, förklarat det Westphaliska konungariket för upp-

löst. Under den föraktade f. d. konungens flykt, har största delen af hans escorte öfvergifvit honom, och tagit tjenst hos Czernitscheff. Han spelar således en dålig figur, icke bättre än hans bror, Joseph, och hans bror, Ludvic, ehuru denne sistnämde haft det förstånd att frivilligt göra det, hvartill de begge andra blifvit tvungna. — Jag hör att Grefve Anckarsvärd fått förlåtelse och återvändt till armén; det *fägnar* mig rätt mycket, liksom Cardells Generalskap.

Helsingforss d. 9 Nov. 1813.

Jag har i dag haft en *ojemförligt lycklig* dag. Den ankomne Petersburgska posten har medfört bekräftelse på segertidningarne. Dessa äro vigtigare, än de i *början* syntes vara. Bataljen vid Leipzig var sannolikt Buonapartes sista batalj i Tyskland, der Franska arméerna, sedan revolutionens

utbrott,

utbrott, skördat så många lagrar. Nu äro dessa fullkomligen vissnade. October månad, utmärkt af hans miraculeusa framgång vid Ulm och vid Jena, har nu blifvit tecknad af hans nederlag. Samma dag, som han förlidet år kämpade med Ryssarne vid Tarutino, och kämpade förgäfves, blef han nu detta år slagen af de allierade arméerna, och striden slöts utan förhoppning för honom, att kunna på Tyskt gebiet bota sin förlust med nya segrar. Han är nu stadd, icke på retraite, utan på flykt, och det är ännu mycket osäkert om han lyckas att uppnå Franska gränsen. Man räknade öfverlefvorne af hans armée till icke mera än 30,000 man, och enligt trovärdiga rykten skall Blücher upphunnit fienden, vid passet Rösen, slagit honom ytterligare och tagit 54 canoner. Man säger också att Murat blifvit på ett annat ställe tillfångatagen med 8000 man. Det kan med säkerhet väntas att Fransoserne under sin brådstörtade flykt förlora än mera, i ett land der de äga lika

många fiender som der finnas invånare, och i synnerhet emedan de allierade hafva en stor öfverlägsenhet i Cavalleri och lätta trupper. Man ser nu att Buonapartes operation emot Wittenberg och högra Elbstranden endast hade för ändamål, att förmå Kronprinsen och Blücher att draga sig tillbaka och lemna vägen för hans retraite öppen; men de läto icke förleda sig af denna demonstration, och det var af ödet bestämdt att han sjelf, den store härföraren, hvilken man ansett som den största General både i forntiden och i våra tider, skulle falla i den snara han utlagt. Officiella bulletinen ger vid handen att Augerau's corps också deltagit i bataljen; *således* var hela Franska activa armén i *Tyskland* på ett ställe församlad, utom Davoust's division och en corps af 24,000 man under S:t Cyr, som blifvit qvarlemnade i Dresden, och som icke kan undgå att falla i de allierades händer. Buonaparte skall icke förr än 2 dagar före bataljen hafva fått veta Bayerns affall. Würtemberg har följt Bayerns

exempel, och skickat 15,000 man att besätta Frankfurt am Mayn. Rhenförbundet är således upplöst. I Schweitz skall insurrectionen hafva utbrustit. När batalljen d. 18 Oct. blir känd i Holland och Italien, torde väl sjelfständighetskänslan också börja visa sig i dessa länder. Berättelserne om Buonapartes contenance under dessa för honom olyckliga och omineusa omständigheter äro stridiga. Somlige säga att man sett honom d. 18 på gatorne i Leipzig ganska tranquil, och hört honom till och med hvissla och skratta under emottagandet af rapporterne om slaget; en fången Polsk General, som sett och talt vid honom d. 19, har deremot berättat att han sett ganska tankfull ut, och icke kunnat dölja de qval som sannolikt sönderslitit hans inre. Hvad skall Danska regeringen säga om den för henne oförmodade tournure sakerna tagit? Ett rykte förmäler att Danmark redan underhandlar om fred med England. Till följe af ett annat rykte skall den *store Lorden* haft en ny framgång emot Soult.

Måtte det bekräfta sig! — I mitt omdöme om Anckarsvärds bref, fäste jag mig endast dervid att det var *enskilt;* om det blifvit nyttjadt att, innan afsändandet, uppläsas för en hel Officers-corps, förändrar detta saken helt och hållet, och blir oförsvarligt.

Jag bilägger utdrag af ett bref rörande Moreaus död. Författaren lärde jag här känna förlidet år, och fann honom vara en man af förtjenst. Kejsar Alexanders bref till Fru Moreau målar fullkomligen denne Monarks ädla hjerta.

Extrait d'une Lettre de M. Rapatel, Ami du General Moreau, datée de Prague le 5 Sept. 1813.

Comme la destinée se joue de l'esperance et du bonheur des hommes! Je n'avois pas d'expressions dans ma derniere lettre pour vous témoigner tout mon bonheur et mes esperances; aujourd' hui il me faudroit une autre âme et un autre coeur pour vous

peindre toutes mes souffrances, toutes mes douleurs et surtout tous mes regrêts de la perte que je fais dans ce jour et de l'idée d'avoir contribué à attirer mon malhereux ami sur le continent.

Moreau n'existe plus! Ce coup manquoit au bonheur de Buonaparte. Il a rendû le dernier soupir dans mes bras à Laun le 2 Sept. à 7 heures, moins cinq minutes, du matin. Jusqu'au dernier moment il a conservé sa connoissance, son courage et ses vertus. "Il est beau, m'a t-il dit, de mourir pour un si brave homme, et une si belle cause. Qu'on lui dise que s'emporte au tombeau les mêmes sentimens que je lui avois voués pour la vie à notre premiere entrevue."

Il est des circonstances dans la vie où l'on pardonne à l'homme le plus fort de ne plus conserver d'espoir de bonheur, et d'emporter jusqu'au tombeau tous les regrêts qui m'accablent. Pourquoi ce malheureux boulet n'a-t-il pas mis un terme à mon existence, pour le conserver à l'Eu-

rope, à Alexandre, à ses Amis et à mon infortuné pays!

Le plus bel éloge que je puisse faire de mon Ami, est, que j'avois conservé pour lui depuis trente ans l'amitié, l'interêt et le respect qu'il savoit inspirer à la premiere vue. Vous jugerez mon chagrin par celui que vous aurez éprouvé, si vous avez jamais fait une perte aussi sensible que celle que je fais.

Helsingforss d. 12 Nov. 1813.

Min k. B. I dag hade jag den fägnaden emottaga ditt bref af d. 5, med den tryckta Svenska berättelsen från Leipzig d. 21 Oct. Denna berättelse kastar mycket ljus på ställningen före och under bataljen. Man ser derutaf hvad efforts Buonaparte gjort att förmå norra Tyska armén att öfvergifva sin ställning. Enligt vanliga krigsreglor, hade denna armée, efter att hafva blifvit omkringgången, samt tagen i flanque

och rygg, bordt draga sig tillbaka, för att åter sätta sig i besittning af sina borttagne öfvergångspunkter på Elbströmmen; men Kronprinsen såg med en säker blick fiendens rätta afsigt med denna operation, och, i stället att gå tillbaka, gick han framåt, hvarigenom Buonaparte tvingades att öfvergifva sin plan, för att icke sjelf blifva tagen i ryggen och couperad från sin i nejden af Leipzig qvarlemnade styrka. Den sista reflexionen i Svenska bulletinen om Napoleons nuvarande Fältherretalenter är ganska juste, och jag skulle just recommendera den till begrundande hos Stats-R:t Georg Adl., med hvilken jag hade, för några år sedan, en vive dispute i detta ämne. Det kan med obestridliga skäl bevisas att Napoleon, alltsedan sin öfvergång af Niemen, visat föga prof af en sann militairisk skicklighet. Ett af de stora felen han då begick, var att ej hindra föreningen vid Smolensk af de begge Ryska arméerne under Barclay och Bagrathion, som på ett så långt afstånd voro vid campagnens öpp-

nande skilde från hvarandra. Sedermera frammarschen till Moscou utan fasta puncter för sin appui, i händelse af retraite; dernäst det långa vistandet i denna stad, sedan hans communicationer voro i fara, eller afbrutne; och nu, i denna campagne, de beständiga fram- och återmarcherne, envisheten att bibehålla sig i Dresden, sedan Österriket deltagit i alliancen emot honom, o. s. v. Enligt Ryska berättelser skulle han icke hafva haft i behåll efter bataljen mer än 30,000 man, men jag ser nu att Kronprinsen erkänner honom hafva frälsat 75 à 80,000. Det är ännu en betydlig styrka, i synnerhet om Davousts corps icke är räknad derunder; men så bör också denna styrka mycket försvagas innan den flyende armén hinner till Rhenströmmen. Den nya conscriptionen af 280,000 man är förfärlig, nb. på papperet, ty effectivement går den väl icke fullt ut, och om så skulle hända, består den af oerfaren och modlös ungdom. Jag tviflar icke att Österrikarne blifva af stor nytta, och att

de skola rivalisera med Preussarne i tapperhet, men ännu äro de tvähogse om utgången, ty Buonaparte har väl väckt hos dem ett starkt hat emot sin person, men ock derjemte en stor fruktan för hans skicklighet och förvånande lycka. Enligt en Rysk berättelse skall Buonaparte om morgonen d. 18 hafva haft sina Marskalkar och Divisions-Generaler samlade hos sig, föreställt dem vigten af den förestående drabbningen, uppmanat dem att våga det yttersta för att vinna segern, ansett den också sannolik, men tillagt, att om bataljen, emot all förmodan, förlorades, *skulle de icke mera få se honom.* Jag kan ej gå i borgen för denna berättelses sannfärdighet. Man vet att han satt sin person i säkerhet den 19 på f. m. och lemnat sin trogne bundsförvandt, den gamle Konungen i Sachsen, i sticket, oaktadt, som protector för Rhenförbundet, det ålegat honom att skydda denne vasall. — Måtte Lord Wellingtons nya seger blifva bekräftad! Den skulle

i väsentlig måtto fortskynda sakerna till ett godt slut.

Helsingforss den 26 Nov. 1813.

M. K. B. Sakerna i Tyskland gå förträffligt. Man hade redan den tidning att Buonaparte för sin person, och med större delen af les debris de son armée kommit öfver Rhen vid Coblenz, men med sista post från Petersburg fick man veta, att denna tidning var falsk. Han sträfvade då ännu, under 1000:de svårigheter, att komma dit, och hade alltid General Czernitscheff med sin corps framför sig. Man trodde också, att S:t Cyr öfvergifvit Dresden för att öfver Torgau och Wittenberg öppna sig väg till Magdeburg, och der, eller i nejden deromkring, förena sig med Davoust; nu vet man att S:t Cyr nödgats återvända till Dresden, och der innesluta sig, under det Svenska Kronprinsen, genom en rörelse till höger, söker att rensa hela Churfurstendömet

Hannover från fiender, och att försvåra Davousts retraite, hvilken blir nödvändig genom Danskarnes affall (som tros vara nära förestående), och bör blifva högst äfventyrlig genom Norra Tyska arméns tagna position emellan Elben och Weser. Sedan Davousts och S:t Cyrs corpser äro slagne, återstå de många fästningarne, och det måste medgifvas, att deras Commendanter försvara dem med en exemplarisk och förtjenstfull tenacité och tapperhet. Hieronymi definitiva flykt från Cassel, och Hessiska Arfprinsens högtidliga intåg i detta sina fäders Residens, hvarifrån han nu organiserar en allmän beväpning i landet emot Fransoserne, äro tvenne tröstande scener. Man torde snart få se lika hugneliga uppträden i Brunsvig och Hannover. När de allierade nalkas Holländska gränsen, lära de Franska trupperne derstädes få trångt emellan de förbittrade invånarne, som också längta efter sin befrielse. — En af de sednaste infama acter, som man känner af Napoleon Buonaparte, är den af honom sjelf

och Maret författade diatribe emot Svenska Kronprinsen, som han d. 5 Oct. låtit införa i Leipzigs gazette, således 14 dagar före sin flykt från denna stad, efter ett der lidet nederlag. Detta utflöde af gift och galla, blottar fullkomligen hela hans svarta själ. Det är beräknadt, att på en gång minska Prinsens stora credit hos sin nation, väcka oblida omdömen öfver honom i Frankrike och misstankar samt kallsinnighet emot honom hos de allierade monarkerne. Men dessa ändamål skola icke vinnas, utan deremot ett annat uppnås, som Buonaparte, förblindad af sitt hat och sin hämdlystnad, icke påtänkt, neml. att göra Kronprinsen, som hittills endast rådfrågat Sveriges enskilta och Europas allmänna interesse, i bemödandet att sätta gränsor för Franska magten, och som kanske icke önskat att *helt och hållet* écrasera och anéantera Buonaparte och hans dynasti, — att, säger jag, efter detta bittra och scandaleusa anfall, göra honom till Napoleons personliga och oförsonliga fiende. Af denna Prinsens

rättmätiga sinnesställning och dispositioner för Usurpateuren, kan förmodas, att han begagnar sin inflytelse hos de allierade, att hos dem yrka på återtagandet af deras erkännanden af Buonapartes souverainetets-titlar, ett steg, som jag från början af detta år önskat och äfven tillstyrkt, såsom efter min öfvertygelse, mera än något annat, ledande att degoutera Fransoserna vid deras nuvarande Beherrskare. Sker nu detta på Kronprinsens föreställning, så har Buonaparte, genom den afskyvärda Gazette-artickeln, aflagt ett nytt bevis af sin brist på politisk klokhet, och af sitt hängifvande åt sina vilda passioner. — Ett rykte går, att Massena skulle hafva upphäfvit sig till chef för ett parti i Frankrike. Om så är, kan detta parti icke till en början bestå af annat än Jacobiner och röfvare, ehuru det genom omständigheternas tvång kan, likasom Fairfaxska partiet i England, få en annan direction.

Helsingfors d. 10 Dec. 1813.

M. K. B. Den hufvudsakliga förändring Europa i denna tidpunkt undergår, jemte det den tjenar till fullkomlig justification för mina förra och alltid oförändrade principer, ehuru de för 20 år sedan syntes brottsliga, bör äfven influera på sättet att bedöma mig. Jag hade alltid ifrån Franska revolutionens första utbrott 1789, ett prononceradt hat emot densamma, och föresåg, hvad man allmänt ej ville se, det bottenlösa elände af alla slag, som denna hvälfning skulle af sig föda. När, efter många omskiften, talrika brott, rysligheter och missdåd, Napoleon Buonaparte omsider gjorde sig till mästare af den oskapliga och omoraliska republiken, samt ärfde alla dess styggelser och ofantliga revolutionaira moyens, förmodade jag att de skulle användas till verldens förderf, menskligbetens förtryck och alla gamla grundsatsers förtrampande, samt fattade fördenskull, ifrån första stunden af hans upphöjelse, en afsky för

denna Italienare, som påföljande händelser sedermera fullkomligen rättfärdigat. Sedan pluraliteten af alla tänkande varelser i Europa, äfven bland dem som fordom voro hans anhängare och beundrare, nu kommit tillbaka till de tänkesätt jag då hade, nu inse det förderfliga af hans planer, så väl i anseende till andra regenters lagliga rättigheter, som deras nationers sanna interesse, frihet och sjelfständighet; då man nu allmänt börjar inse, att hans förra enorma succès förnämligast böra tillskrifvas hans djerfva tilltagsenhet mera än hans genie, och lyckans spel mera än kraften och djupheten af hans förstånd; då man fröjdar sig öfver hans nederlag och längtar efter stunden för hans fullkomliga anéanterande, och då till och med Sveriges Kronprins, fastän länge fästad vid hans fanor, och sjelf född Fransos, likväl ifrigt och med så mycken ära arbetar på denna revolutionaire Kejsares fall; — i sådana omständigheter, säger jag, gör jag mig en heder deraf, att så många år förut hafva rigtigt bedömt

händelserna, deras ursprung och följder, samt i synnerhet denna förgudade menniska, som man velat anse så stor, men som jag, oaktadt den glans, hvarmed oräkneliga segrar omgifvit honom, likväl alltid värderat som ganska liten, både i anseende till de *ändamål* han haft, och till de *medel* han nyttjat för att vinna dem. Han laborerar nu under svåra motgångar. Han kan ej dölja för sitt folk, att han blifvit slagen, och att källan till *les recettes exterieures* är förtorkad, att han nödgats öfvergifva alla sina eröfringar i Tyskland, att hans bundsförvandter affallit från honom, och att han varit tvungen flykta ifrån Leipzig till och öfver Rhen, samt att fienderne äro inne i riket på dess östra och vestra gräns. Det är tvifvelaktigt, att han nu mera, efter de tvenne misslyckade campagnerne i Ryssland och Tyskland, och efter hans arméers missöden i Spanien, kan förmå det Franska folket till så stora uppoffringar, som fordrades för att godtgöra och

åter-

återvinna allt hvad som blifvit förloradt. Hans berättelser om slaget vid Leipzig och dess följder, måste göra honom ridicule hos en nation, som gerna plaisanterar; att en dum Corporal förorsakat hans förlust af 15,000 man, 80 kanoner och flere hundrade vagnar, låter excessift löjligt. Uppmärksamheten är nu spänd på hvad han företager efter sin ankomst till Paris. Derom har man ännu icke annat än opålitliga och contradictoire rykten. Det har berättats, att han ville samla Senaten i Metz, för att friare disponera om dess undergifvenhet. Han vet att Paris är ett farligt ställe, äfven för legitime monarker, och således kan denna transplantation vara trolig. — Hans utfall emot Svenska Kronprinsen bevisar, till och med för Parisare, att denne Corsican icke följer klokhetens föreskrifter, utan blindt lyder sina vilda passioner. — Glädjen i England måste nu vara utan gränsor. — Hvad som för det närvarande mest bekymrar mig, är Davousts corps. Jag

begriper ej hvarföre den håller sig så länge vid Stecknitz, och om den kastar sig i Hamburg, kan den ej tagas utan *stadens ruine.* Jag längtar att se Kronprinsen *befriad* från denna fiende, för att få sträcka sin segrande bana in i Holland; occupationen af detta land är högst nödvändig för framdeles operationer. Dresdner-capitulationen är på en gång fördelaktig och skymflig för Fransoserne, och gör ett *djupare* intryck i Frankrike än förlusten af bataljen vid Leipzig.

Helsingfors d. 14 Dec. 1813.

Både från Petersburg och *Stockholm* hafva rykten ankommit om Buonapartes död, om revolutionaira rörelser i Frankrike, om 3 Franska Senatorers afresa till Kejsar Alexander med fredspropositioner och supplicationer om understöd af de allierade magterne emot Insurgenterne. Alla dessa rykten äro apocrypha, eller synas mig vara

det. Men nog är det troligt, att de förr eller senare blifva sanna; ty sedan lyckan på ett så förfärligt sätt vändt ryggen åt sin förra gunstling, Napoleon, sedan han blifvit slagen i Ryssland, i Pålen, i Spanien och i Tyskland, sedan det går illa för hans vapen i Italien, Holland hotas, och fienden på 2 sidor står inom Frankrikes gränsor, sedan alla hans bundsförvandter, utom det eländiga Danmark, ifrån honom affallit, fordras en lång kedja af underverk, för att åter upprätta hans affairer och göra hans regering populaire ibland Fransoserne, hvilka nu, för att bota så många och svidande förluster, måste framkallas till uppoffringar, som vida öfverstiga deras närvarande krafter, utmattade af det långvariga kriget, af de tryckande beskattningarne, af näringslösheten och den completta stagnationen i deras handel. Det behöfves ett mera än menskligt tålamod att uthärda med en sådan ställning, och hos en lättsinnig samt flyktig nation kan man icke räkna på en sådan ihärdighet, helst för en Usurpateur

och en främling, hvars högmod och gränslösa praktsjuka länge sårat Franska folket, likasom hans äregirighet utledsnat *det*.

Helsingforss den 27 Dec. 1813.

M. K. B. Jag har nu den lyckan att på en gång få tacka för tvenne bref, hvaraf det förra ankom d. 20 och det senare i *dag*. Begge innehålla rättmätiga fröjdebetygelser öfver den lyckliga vändning sakerna tagit i Holland, der alla sinnen äro electriserade af kärlek för sitt fäderneslands sjelfständighet och af hat emot det Franska *tyranniet*. Jag visste redan denna händelse *en gros*, men fick utaf ditt senare bref, äfvensom af ett ifrån General-Gouverneuren Grefve Steinheil, närmare, högst tillfredsställande detailler om denna märkvärdiga revolution, som, mera än någon annan timad förändring på denna sidan Rhen, skall frappera Franska folket och terrifiera Buonapartes

anhängare. Således är då Oraniska huset, genom Holländarnes fria val och under deras allmänna förtjusning, återställdt i sina, genom intriguer och våld, förlorade rättigheter, och denna familjs återupphöjelse är en ny vederläggning af Buonapartes i en prophetisk ton uttalade magtspråk: *Oraniska Huset har upphört att regera.* Så talade han äfven om det Chur-Hessiska och det Furstliga Braunschweigska, och de sitta likväl nu begge i sina förra besittningar, under det hans egen bror, som skulle intaga deras ställe, och vara i sin inkräktning skyddad af Napoleons ofantliga magt, är tvungen att flyktande öfvergifva sin fallna thron, och liksom den älskade brodern, Joseph, blifvit jagad från sin, fastän dess uppehållande kostat så mycket franskt blod, och så enorma bemödanden. Om nu, hvartill anledning är, insurrectionslågan utbreder sig från Holland in i Belgien, och öppnar således en lätt väg för de allierade, att på den sidan hota Franska gränsen, under det de stora arméerna vid öfra Rhen tvin-

ga Napoleon att der hafva sin förnämsta styrka samlad, och under det Lord Wellington bibehåller sin segrande *ställning* i nejden af Bayonne, samt der ökar sitt förråd af vundna lagrar med nya, så bör, genom allt detta, Buonapartes embarras blifva allt större. Men det största för honom uppkommer likväl af nödvändigheten att göra till sitt försvar så ofantliga requisitioner af folk och penningar, att de måste alldeles uttömma Fransosernas tålamod och möjliga tillgångar; ty att nu, efter de förra conscriptionerna detta år, ytterligare låta uttaga 300,000 man, och att derutöfver utgöra de förut tryckande taxorna *fördubblade*, det kan ej undgå att väcka förtviflan och hat emot upphofsmannen *till så myc*ket elände. De Franska vapnens ära, som under hans ledning, var en tid så lysande, har nu, genom hans förvållande, blifvit helt och hållet fördunklad, och frukten af så många förvånande segrar, till det mesta förlorad. Hans förra skryt, hans gigantesqua förstoringsplaner, de pompeusa löf-

ten han gifvit den fåfänga och lättrogna nationen om en tillkommande lycka och storhet, den skändliga adulation, med hvilken han låtit hylla sig; allt detta kan ej undgå, att i närvarande omständigheter synas öfvermåttan löjligt i alla tänkande Fransosers ögon; och när man en gång börjar i det landet och ibland det folket, att anse honom ridicule, så är han utan hjelp förlorad. — Stettins och Danzigs fall, samt Lybecks intagande, äro vigtiga händelser. Det säges äfven, att Glogau och Magdeburg begärt att capitulera. Nu blir det important att se hvad parti den illa aviserade Kungen i Danmark tager, sedan Kronprinsens armée trängt fram i Holstein, och, enligt ett rykte, tagit Ploen, Eutin och Kiel i besittning. Alltför länge har denne Nordiske Konung framhärdat i sin förblindelse, och blottställt sin nations vigtigaste interessen. Det vore bedröfligt för Hamburg, om blodhunden Davoust icke kunde åtkommas, utan stadens belägring eller bombardement. Fruktande att falla i Kron-

prinsens händer, gör han utan tvifvel de yttersta efforts att förlänga sitt försvar, ty han vet, att han hos de allierade står på samma lista, som hans värdige vapenbroder, Vandamme. — Af de smädelser Napoleon, i samråd med sin Bassano, utspytt i Leipzigs gazette emot Svenske Kronprinsen, kan jag icke meddela en afskrift, så vida dylika afskyvärda styggelser icke böra copieras. De finnas likväl, jemte flera andra, i Engelska tidningarne, som tillåta sig att trycka allt. Ingenting målar bättre, än dessa ilskefulla utfall, Napoleons svarta, hatfulla och listiga själ, och de hafva åtminstone haft den goda följd, att de fullkomligen afhöljt hans caractère, och *gjort* Prinsen, ifrån hans politiske, *till hans* personlige oförsonlige fiende, hvilket jag anser för en omätlig vinst för Europa. — Svårigheterna, som inträffat vid Dresdens capitulation, äro visst icke besynnerliga, utan ligga i sakens natur, ty de ingångne vilkoren borde icke gillas i högqvarteret, der man icke ville lemna Napoleon 30,000 man

goda truppar att genast skicka emot Lord Wellington. Det lemnades således S:t Cyr frihet att åter ingå i staden, och bjuda till att försvara den, men som han vräkt sitt krutförråd i Elben, kunde han icke antaga detta tillbud, utan nödgades ingå i de nya vilkoren, enligt hvilka han förklarades med hela sin corps för krigsfångar utan någon restriction.

Den 28 Dec.

Den nu ankomne post från Petersburg medför Kronprinsens sista bulletin och ytterligare detailler om revolutionen i Holland. Om fästningarne berättas, att Torgau velat capitulera, men att Franska Commendantens fordringar varit för mycket öfverspända. Citadellet i Erfurt innehafves ännu af fienden. Efter Torgaus fall får man allvarsamt börja med Magdeburg. Hamburg står dock främst i ordningen att entameras. Måtte det gå väl och Davoust vara mogen till emottagande af sin välför-

tjenta lön! Lycka till godt slut på detta högst märkvärdiga år!

Den 29 Dec.

I anseende till Kejsarens afresa från Petersburg, kom i dag ingen tryckt bulletin, ty alla rapporter gå naturligtvis till H. M:t; men mina enskildte bref innehålla, att General Platow tagit vid Kowno, der han mött friska troupper under Augereaus befäl, 6 à 7000 man, några och 20 canoner, 7 fanor m. m. Macdonald har ställt sin retraite på Tilsit, och har således ännu icke kunnat komma i contact med Wittgenstein, men kan genom denna direction lätt blifva couperad. Det synes som *Ryska* arméerna utan uppehåll fortsätta sin marche framåt, hvarigenom de inom några veckor kunna vara vid Weichseln, der endast Graudentz och Danzig äro i stånd att göra en allvarsam resistance. Jag bilägger ett nytt bref från Wilna af d. 12 dennes, som innefattar också några märkvärdiga detail-

ler om de flyende och deras chef. — Danmark lär börja att approchera sig till Sverige. I Köpenhamn kan man icke vara okunnig om Franska arméns missöden. Det är rätt ledsamt, att Fransoserne åter äro i besittning af Madrid.

Extrait d'une lettre de Vilna du 12 December.

Il faut avoir été temoin oculaire pour concevoir, que depuis Malodetschna jusqu'à Vilna on passe un defilé entre des cadavres, des canons pris, de caissons et de trains abandonnés. Il faudroit une semaine pour rassembler tant de trophées. L'entrée de Vilna même offre les traces d'une grande bataille; il faut passer sur des monceaux accumulés d'hommes et de chevaux pour gagner les ruës. La précipitation de la fuite a été si grande que les ennemis j'entretenoient eux-mêmes, car un homme tombé ne se relevoit plus. Napoleon a passé le fauxbourg de la Ville sans s'arrêter, et tout ce qui l'accompagnoit alors, ne depas-

soit pas 1500 hommes et 10 canons, escorte qu'il a laissé depuis pour en prendre un moindre et aller plus vite. Le froid excessif qu'il fait et l'état misérable dans lequel ces troupes se trouvèrent, manquant de toute subsistance dans le desert qui est entre Vilna et Kowno, rend plus que probable qu'elles ne puissent passer le Niemen.

Le caractère se peigne encore dans ces circonstances dèsastreuses. Celui de Murat ne s'est point démenti. Après *le passage* de la Berezina, il n'a été occupé, à toutes les heures de repos, qu'à fondre lui-même en lingots les cadres des images qu'il avoit depouillés. Probablement qu'il a crû nécessaire de se lester pour l'événement; *car* les revenûs de Royaume de *Naples* pourroient bien manquer.

Les officiers allemands sont en général furieux contre Buonaparte; ils menacent de le tuer s'il echappe d'autre manière; mais les Cimbres ne tuèrent pas Marcius, et son émule aura peut-être le même bonheur.

Quelqu'uns assurent que l'exterieur de Buonaparte est calme, et que ce stoicisme apparent est soutenû par l'usage des liqueurs fortes, auxquelles il n'étoit pas habitué jadis. Son costume est un surtout gris, assez usé, une cravatte orange sale, et un chapeau rond sans aucune decoration. Beauharnois, en grande tenue, marche ordinairement à ses côtés, et les entours sont Nansouti, Victor, Oudinot, Davoust, Lariboussiere, Villate et Caulincourt. On avoit formé un moment des compagnies des officiers sans emploi, comme une garde plus particuliere, et Buonaparte en étoit le chef, et les Maréchaux ses Lieutenans; mais tout cela s'est dissous de soi-même. On croit que le Cousul Lesseps est tué, ainsi que plusieurs autres de connoissance, morts de froid. Le 6 Decembre, 7 fourgons d'argent monnoyé filèrent par Vilna; voyons si les cossaques les attraperont. Après tous les calcules, nous seront à Varsovie et sur la Vistule au mois de Janvier, car pour

des quartiers d'hiver, il n'en est plus question.

(*Fortsättn. i nästa Del.*)

Kejsarne Alexanders och Napoleons sammanträde i Erfurt (utdrag och öfversättning från 2:ne utländska Diplomaters brefvexling).

— — — — — — — — —

Ni tror då på fullt allvare, att ändamålet med den märkvärdiga sammankomsten, som väckt hela Europas, alla tänkares och olaliga icke-tänkares förvånade uppmärksamhet; med dessa långväga resor af personer, som hafva annat att göra, än resa; med denna synbara, konstlade eller mindre sannolika uppriglige förtrolighet emellan personer, af hvilka den ena ej lifvades af annat, än eröfringar och ett oinskränkt Europeiskt, kanske äfven Asiatiskt öfvervälde, och den andra, fastän mera moderat, dock hade vissa consolideringsplaner i det innersta af sitt sinne och sitt hjerta; med dessa sentimentabla artigheter, mera passande

emellan tvänne älskare, än emellan tvänne verldsbeherrskande Monarker. — Ni tror då, säger jag, att ändamålet med allt detta, inskränkte sig till det för många vetterliga, kanske med flit i dagen framställda, att Alexander skulle erkänna Joseph såsom Konung öfver Spanien och Indierne, att Napoleon skulle bifalla Finlands ryckande från Sverige och dess förening med det redan till sin vidd omätliga Ryssland. Ni tror, som många andra, och i följd *af underrättelser*, som synas äga pålitlighetens värde, och hvilka kan hända äga det, att den Franska Sjelfherrskaren ville på detta sätt med södra delen af sitt rike förena en vigtig landsträcka, som gaf honom trygghet åt den sidan, vid utförandet af *sina ändlösa* eröfringsplaner mot öster; att den Ryska monarken åsyftade med Finlands erhållande, att undanrödja vådan af ett så kalladt bakhåll, antingen vid utförandet af några sina eröfringsplaner eller vid ett försvarskrig mot någon från vester, söder eller

öster, eller från alla dessa sidor anfallande fiende.

Så lyda Edra underrättelser, kanhända pålitliga; sådan är den öfvertygelse Ni uti Edert sista bref framlägger. Jag bestrider visserligen icke bestämdt och med säkerhet deras sanning och trovärdighet; men öppenhjertigt och ärligt får jag bekänna, att mina underrättelser, hvilka jag ej utan omsorg och möda, ej utan kraftiga medels användande, förskaffat mig; och, som jag tror, sedda bakom och i all tysthet hemtade från den diplomatiska förlåtens helgedom, lyda helt annorlunda och påpeka ännu vidsträcktare, för de Nordiska nationerna ännu både mera afgörande, mera vådliga och mera vanärande planer. Jag skall utan omsvep och vidlyftighet framlägga dem till ert bedömande. De kunna — förlåt min uprigtighet — likasom Edra, innefatta betydliga origtigheter; men jag framlägger dem ärligt, sådana jag fått dem, och

bifogar några reflexioner, hvilka synas mig höra till saken.

De två ändamålen, som af de stora monarkerna, enligt Edra underrättelser, åsyftas, neml. att befria sig från hotande bakhåll vid egna eller andras anfall, öfverensstämma till alla delar med hvad man meddelat mig; men i de uppgjorda planernas vidsträckthet, vid deras vådliga verkan på de Nordiska nationernas bestånd, ära och välfärd råder den största olikhet.

Man har neml. försäkrat mig, att den stora, vidtomfattande afsigten med denna sammankomst, skulle gå ut på icke mindre, än att hårdhändt och oförsynt dela de två, i häfderna utmärkta, ärorika nationerna Danmark och Sverge. Napoleon *skulle* tillegna sig de Danska landskap, som tillhöra fasta landet eller äro belägna tätt invid detsamma. Danmark skulle erhålla till ersättning för denna afsöndring, halfva södra delen af Sverige, hvars längre i Norr belägna landskaper skulle blifva Alexanders belöning för sitt bifall till nyssnämnda del-

ning. Sverge skulle således försvinna i egenskap af nation. En annan, af mera försynthet utmärkt plan, skulle äfven hafva varit i fråga, den neml., att låta Sverige fortfara att vara nation, men att på det sättet göra den alldeles och för alla tider magtlös, att det, genom Norges afstående till Ryssland, skulle omgifvas af idel Ryska besittningar. Denna plan skall likväl vunnit mindre bifall, än den förra, i synnerhet med afseende på Danmark, som alltid varit Napoleons trogna bundsförvandt.

Sådan har denna vigtiga angelägenhet kommit till min kännedom. Jag är långt ifrån att yrka dess ofelbarhet, och när egde en underrättelse i sådana ämnen, som detta, denna egenskap? Jag åberopar i detta afseende alla häfders vittnesbörd.

Låtom oss nu försöka att bedöma sannolikheten af någondera dessa planers framgång, och de omständigheter och förhållanden, som säkert eller sannolikt skulle framskjuta eller motverka densamma.

Huru ofta har man ej sett en till ägovidd

och folknummer inskränkt nation, men begåfvad med inre kraft, med känslor för sin sjelfständighet och sin ära, ej allenast med framgång motstå, utan äfven besegra, till och med inkräkta en till ytan, men ej till känslor och sinnesart, stor nation: denna möjlighet är ej osedd i Sveriges häfder, fast ej i de nyare. Allt beror på fasthet och beslutsamhet i national-lynnet. Under mitt flermånadtliga vistande i Sverge tyckte jag mig väl märka ett förvekligande hos den äldre generationen, både i kropps- och sinnesart, dock ej allmän, snarare sällsynt; den var en följd af ett redan något aflägset, djupt och allmänt vanärande corruptions-tidehvarf, och af en nyligare bortgången, lättsinnig, yppig, flärdfull, *till seder*, bildning, grundsatser, fast ej till födsel utländsk Regent; men jag tyckte mig tillika se de gamla fasta manlighets-rötterna ännu vara fästade vid den starka jordytan och den gamla stammen ännu ägande förmåga att bära frukt. Den unga uppväxande generationen syntes mig lofva fosterlandet i

någon ytterlig vådas stund, ett försvar, värdigt förfädren, och jag tyckte mig inse ej allenast möjligheten, utan äfven sannolikheten, att ännu en gång en *Engelbrecht*, en *Wasa*, någon deras jemnlike, kan sätta en stark hand mot ett lutande fäderneslands fall. Jag tyckte mig se ännu en möjlig frälsnings-utväg, den nemligen, att nu, om en kullstörtande våda nalkas, nationen, lika som en gång förr, kallar till sin konungathron, från ett annat land, en hjelteslägt, som i flera på hvarandra följande slägtled utgör en orubblig förmur för nationaläran och nationalvälfärden. Der ser ni grunden för min ej allenast djupt rotade förhoppning, utan äfven för min fasta öfvertygelse, att de Nordiska folken ej sakna frälsningsmedel, nog kraftfulla för att trotsa och omstörta de mäktiga, och, som de sjelfva tro, allsmäktiga Monarkernas förstörande planer. Jag säger *de nordiska folken*; ty nog böra *de* och hvarje *seende*, utan stort tankebryderi, kunna finna, att på en af dessa naioners fall skall de andras mer eller min-

de lätt och hastigt följa i spåren. Hvad kan vara solklarare, än att deras brödraband bör äga deras bergs fasthet, orubbligt för någon förrädisk, stark eller vek, kraftigt verkande eller blott skrifvande hand. Om jag ej fruktade, att af Er misstänkas för våld, skulle jag tillägga, att de Nordiska folken eller någotdera af dem aldrig kunna eller kan komma, att i en stor faras stund sakna stöd och biträde af England, för hvilket en Europeisk jemnvigt, i synnerhet när fråga är om haf och hamnar, aldrig kan synas sakna den största vigt och betydlighet.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

